

19. Väganläggning Tärna kyrkoby—Slussfors.

[22.] För iståndsättande av ödebygdsvägen mellan Tärna kyrkoby och Stensele sockengräns samt för anläggning av en vanlig väg mellan förstnämnda ort och Slussfors har riksdagen anvisat för åren 1920—1922 tillhopa 600,000 kronor och för första halvåret 1923 150,000 kronor, eller sammanlagt 750,000 kronor.

Väganlägg-
ning Tärna
kyrkoby—
Slussfors.

(Extra anslag.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar nu, att för arbetenas ändamålsenliga bedrivande under budgetåret 1923—1924 skulle erfordras en summa av 380,000 kronor. Med detta anslag beräknades den nya vägen kunna färdigställas på den 57 km. långa sträckan mellan Forsbäcks by och Slussfors. Härigenom skulle trafiken kunna å denna sträcka överflyttas från den iståndsatta ödebygdsvägen och sålunda dennas avsevärda underhållskostnad inbesparas.

Departements-
chefen.

Då anslagsfrågan första gången förelades riksdagen förutsattes, att kostnaden för anläggningen av den nya vägen Tärna kyrkoby—Slussfors, vilken kostnad på hösten 1921 beräknades till omkring 1,600,000 kronor, skulle bestridas genom årliga anslag om 300,000 kronor. Jag anser mig därför icke kunna förorda, att för budgetåret 1923—1924 för ändamålet äskas mer än detta belopp, och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 300,000.

20. Förbättring av Visby hamn.

[23.] Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för förbättring av Visby hamn i enlighet med av Kungl. Maj:t den 16 maj 1918 fastställd plan beviljade 1919 års riksdag ett belopp av 750,000 kronor. Av detta anslag, som var avsett att fördelas på sex år, hava hittills anvisats för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 125,000 kronor samt för första halvåret 1923 62,500 kronor eller sammanlagt 437,500 kronor.

Förbättring
av Visby
hamn.

(Extra anslag.)

Med anledning av en utav Visby stadsfullmäktige gjord framställning har Kungl. Maj:t, sedan nästlidet års riksdag förklarat sig icke hava något häremot att erinra, genom brev den 21 juni 1922 fastställt

viss ändring i planen för ifrågavarande förbättringsarbeten, beträffande [23.] vars innebörd jag tillåter mig hänvisa till den i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag lämnade redogörelsen.

I sin skrivelse den 11 september 1922 hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att för budgetåret 1923—1924 måtte för ändamålet anvisas 125,000 kronor eller samma summa, som upptagits å tidigare helårsstater.

Av ifrågavarande av 1919 års riksdag beviljade anslag om 750,000 kronor återstår för närvarande oanvisat ett belopp av 312,500 kronor. Departements-
chefen.
För ernående av en fördelning av denna summa, som så mycket som möjligt ansluter sig till den ursprungliga planen för statsbidragets utbetalande, och för att samtidigt i görligaste mån undvika belastning av riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde det vara lämpligt att för denna tid för ändamålet äska allenast hälften av det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda anslaget eller sålunda 62,500 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för förbättring av Visby hamn beviljade anslaget å 750,000 kronor för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* reservationsanslag anvisa ett belopp av kronor 62,500.

21. Utförande av vissa fiskehamnar.

I skrivelse den 10 maj 1922, nr 139, anmälde riksdagen sina be- [24.] slut i fråga om anvisande för första halvåret 1923 av anslag till utförande av vissa fiskehamnar med mera. Riksdagen anhöll därvid till-
lika, att Kungl. Maj:t måtte i huvudsaklig överensstämmelse med i
skrivelsen angivna riktlinjer låta verkställa utredning rörande statens
fiskehamnsbyggnadsverksamhet och de ekonomiska förutsättningarna för
densamma. Utförande av
vissa fiske-
hamnar.
(Extra anslag.)

Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 26 maj 1922 anbefallt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att gemensamt med lantbruksstyrelsen och med biträde av högst tre sakkunniga personer, vilka finge utses av chefen för kommunikationsdepartementet, skyndsamt verkställa berörda utredning.

I sin skrivelse den 11 september 1922 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att den anbefallda utredningen icke hunnit av-

- [24.] slutas. Styrelsen har tillika anmält, att enligt styrelsens antagande ungefärliga storleken av de belopp, som för budgetåret 1923—1924 komme att erfordras för utförande av de till fiskehamnsgrupperna I och II hörande hamnbyggnaderna, utgjorde respektive 1,500,000 och 500,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den av riksdagen begärda utredningen i förevarande fråga har framskridit så långt, att resultatet av densamma förmodligen kan föreläggas innevarande års riksdag. För närvarande torde Kungl. Maj:t således allenast böra föreslå riksdagen att, i avvaktan på vidare framställning i ämnet, för budgetåret 1923—1924 beräkna ett visst belopp för statens fiskehamnsbyggnadsverksamhet. På grund av de rådande statsfinansiella förhållandena kommer givetvis en avsevärd inskränkning av anslagsäskandena för ändamålet att bli nödvändig, vadan den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu beräknade summan, tillhoppa 2,000,000 kronor, torde böra nedsättas till förslagsvis 600,000 kronor. Detta belopp torde böra i sin helhet avses för de till fiskehamnsgrupp I hörande hamnbyggnader.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition i ämnet, som kan komma att till riksdagen avlätas, till bestridande av kostnaden för utförande av de till fiskehamnsgrupp I hörande hamnbyggnader i riksstaten för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* reservationsanslag av kronor 600,000.

22. Undersökningar m. m. av vissa fiskehamnsanläggningar.

Angående
undersök-
ningar m. m.
av vissa
fiskehamns-
anläggningar.

För verkställande, i den mån sådant ej redan skett, av undersöknings- och utredningsarbeten beträffande av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsanläggningar, för vilka arbeten kostnaden beräknats till 200,000 kronor, har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1921 75,000 kronor, på extra stat för år 1922 75,000 kronor och på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 25,000 kronor, eller sålunda tillhoppa 175,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt, att återstoden av den beräknade kostnaden eller 25,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1923—1924.

Enligt vad jag från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inhämtat, skulle ett uppskov med beviljande av återstående del av ifrågavarande undersökningskostnader kunna utan alltför stora olägenheter äga rum. Jag finner mig därför icke böra förorda framställning i ämnet till innevarande års riksdag.

Departements-
chefen.

23. Understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader.

Till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna har riksdagen anvisat för vart och ett av åren 1921 och 1922 300,000 kronor och för första halvåret 1923 100,000 kronor.

[25.]

Understö-
djande av
mindre fiske-
hamnsbygg-
nader.

Då behovet av detta anslag kvarstår oförminskat, hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att för budgetåret 1923—1924 måtte för ändamålet anvisas ett belopp av 300,000 kronor.

(Extra anslag.)

Av det för år 1922 för ifrågavarande ändamål beviljade anslaget å 300,000 kronor hava hittills disponerats endast något mera än 100,000 kronor. Framställningar hava emellertid inkommit om ytterligare bidrag från fonden, varjämte medel erfordras för fullbordande av vissa mindre fiskehamnar, till vilkas påbörjande bidrag tidigare beviljats. Jag anser mig dock icke kunna förorda, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924 bestämmes till högre belopp än 50,000 kronor, och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 50,000.

24. Undersökningar m. m. för vissa mindre fiskehamnsbyggnader.

Till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1921 15,000 kronor, på extra stat för år 1922 likaledes 15,000 kronor och på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften av detta belopp eller 7,500 kronor.

[26.]

Undersök-
ningar m. m.
för vissa
mindre fiske-
hamnsbygg-
nader.

(Extra anslag.)

- [26.] Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställer, att för nästkommande budgetår måtte för ändamålet äskas en summa av 15,000 kronor.

Departements-
chefen.

Även om medel ej skulle finnas tillgängliga för påbörjande under budgetåret 1923—1924 av några nya sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, erfordras för gäldande av ersättning för redan upprättade eller påbörjade arbetsplaner för dylika hamnar ett anslag för nämnda budgetår. Det av styrelsen begärda beloppet torde emellertid kunna nedsättas till 7,500 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 7,500.

25. Reparation av större skador å statens fiskehamnsanläggningar.

- [27.] I sin skrivelse den 11 september 1922 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen slutligen gjort framställning om anvisande av särskilt anslag till reparation av större skador å statens fiskehamnsanläggningar.
- Styrelsen framhåller därvid, att de hamnumgälder, som fiskarena skulle erlägga enligt av Kungl. Maj:t fastställda hamntaxor, vore avsedda att betäcka kostnaderna för fiskehamnarnas underhåll under normala förhållanden. Enligt de förutsättningar, under vilka statens fiskehamnsbyggnadsverksamhet bedrivits, skulle däremot reparationer av skador av mera omfattande beskaffenhet ävensom större muddringsarbeten, som nödvändiggjorts av ovanligt starka stormar, bekostas av staten. Enär inloppsrännan till Kiviks fiskehamn i Kristianstads län genom de under år 1921 rådande svåra stormarna uppgrundats, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därför under april månad 1922 måst verkställa en återuppmuddring av densamma. Kostnaderna för detta arbete, vilka uppgått till 7,000 kronor, hade måst förskottas av de för fiskehamnarnas byggande anvisade medlen. Då det emellertid vore en kännbar olägenhet, att kostnaderna för dylika oförutsedda reparationsarbeten i brist på andra utvägar måste tillsvidare bestridas av nybyggnadsmedlen,

Reparation av
större skador
å statens
fiskehamns-
anläggningar.
(Extra anslag.)

har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att för ändamålet ett särskilt anslag om 57,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1923—1924. Härav vore 7,000 kronor avsedda att betäcka kostnaderna för uppmuddringen av Kiviks hamn. [27.]

I samband med anvisande av medel till statens fiskehamnsbyggnadsverksamhet har förutsatts, att staten skulle bekosta sådana större reparations- och muddringsarbeten å genom dess försorg tillkomna fiskehamnsanläggningar, som kunna anses gå utöver det normala underhållsarbetet. I förevarande fall är det sålunda icke fråga om beviljande av medel till något nytt ändamål. Då det torde vara ur många synpunkter olämpligt, att till betäckande av kostnaderna för dylika mera omfattande arbeten användas de till fiskehamnarnas byggande anvisade medlen, anser jag mig böra förorda, att för ändamålet ett särskilt anslag uppföres i riksstaten. Någon tillförlitlig beräkning rörande anslagsbeloppets storlek låter sig näppeligen göra, då medelsbehovet ju kommer att bliva i främsta rummet beroende på rena naturhändelser. Emellertid synes det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskade beloppet väl högt tilltaget, varför jag vill föreslå en nedsättning av detsamma till förslagsvis 30,000 kronor. Med hänsyn till sitt ändamål lär anslaget, i överensstämmelse med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan, böra givas karaktären av reservationsanslag; och torde i sammanhang med kommande års statsverksproposition redogörelse böra lämnas riksdagen för användningen av anslaget.

Departements-
chefen.

I anslutning till vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å genom statens försorg tillkomna fiskehamnsanläggningar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 30,000.

C. Vägunderhållet och skjutsväsendet.

1. Bidrag till vägunderhållet på landet.

Det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet, vilket är avsett till gäldande av den enligt 60 § väglagen på staten belöpande andel av kostnaden för detta ändamål, utgjorde från år 1895, då väglagen trädde i tillämpning, 600,000 kronor. Sedermera

[28.]

Bidrag till
vägunder-
hållet på
landet.

(Ordinarie
anslag.)

- [28.] hava vid olika tillfällen förhöjningar vidtagits i anslagsbeloppet, vilka höjningar betingats dels av i ovanberörda paragraf av väglagen vidtagna ändringar, avseende ökning av statsbidraget, dels ock därav, att anslaget oavsett nämnda förhållande visat sig för lågt. Anslaget, som för vart och ett av åren 1919—1922 varit bestämt till 2,700,000 kronor, har för första halvåret 1923 med hänsyn därtill, att större delen av utbetalningarna verkställas i slutet av varje år, uppförts med 480,000 kronor.

Från anslaget hava utbetalts under år 1920 omkring 3,670,000 kronor och under år 1921 omkring 4,190,000 kronor. På grund härav synes en ökning av anslaget erforderlig, vilken ökning dock med hänsyn till numera inträdda prissänkningar torde kunna begränsas till 500,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet
med kronor 3,200,000.

2. Kostnad för vägdelningar.

- [29.] Med anledning av stadgandet i 84 § väglagen därom, att, då vägdelning enligt samma lag äger rum första gången, halva kostnaden därför skall bestridas av statsverket, hava för tiden från och med år 1895 årligen för bestridande av statsverkets andel i berörda kostnad anvisats extra förslagsanslag, vilkas belopp för varje år uppgått till, under perioden 1895—1910 50,000 kronor, under perioden 1911—1915 35,000 kronor samt under perioden 1916—1922 25,000 kronor. För första halvåret 1923 hava anvisats endast 5,000 kronor. Att ett så litet belopp anvisades var delvis beroende på innehållet av det förslag till ny vägslag, som förelades 1922 års riksdag, men vilket förslag emellertid sedermera icke blev av riksdagen bifallet.

Då förslag till ny vägslag icke kommer att underställas innevarande års riksdag, erfordras anslag för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar jämväl under budgetåret 1923—1924. Vad beträffar storleken av detta anslag, må meddelas, att utgifterna från anslaget utgjort år 1919 omkring 11,580 kronor, år 1920 omkring 1,360 kronor, år 1921 omkring 23,400 kronor och de tre första kvartalen av år 1922 omkring 450 kronor. Med hänsyn härtill och till anslagets

Kostnad för
vägdelningar.
(Extra anslag.)

karaktär av förslagsanslag torde ett belopp av 10,000 kronor bliva till- [29.]
fyllest för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av statsverkets andel i kost-
naden för vägdelningar för budgetåret 1923—1924 an-
visa ett *extra* förslagsanslag av kronor 10,000.

3. Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt.

Till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt har [30.]
riksdagen anvisat för vart och ett av åren 1907—1921 150,000 kronor, *Understöd åt*
för år 1922 250,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 *synnerligt be-*
likaledes 250,000 kronor. Beträffande sistnämnda belopp må erinras, *tungade väg-*
att det av skäl, som närmare utvecklades i nästlidet års statsverkspro- *hållnings-*
position, ansågs nödvändigt att uppföra anslaget i sin helhet å halvårs- *distrikt*
staten. *(Extra anslag.)*

Anslag för beredande av understöd för år 1924 åt synnerligt be-
tungade väghållningsdistrikt torde nu böra äskas. Av statsfinansiella
skäl anser jag mig emellertid nödsakad föreslå en nedsättning av an-
slaget till 200,000 kronor. I enlighet härmed torde Kungl. Maj:t före-
slå riksdagen

att till understöd åt synnerligt betungade väg-
hållningsdistrikt för budgetåret 1923—1924 anvisa ett
extra reservationsanslag av kronor 200,000.

4. Svenska vägföreningen.

Till understöd åt svenska vägföreningen hava anslag anvisats för [31.]
åren 1917—1922, för sistnämnda år med 13,000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1921 anhöll nämnda förening om *Svenska väg-*
statsbidrag för år 1923. Vid ärendets föredragning fann jag mig på *föreningen.*
anförda skäl icke böra förorda anvisande av anslag för ändamålet å *(Extra anslag.)*
övergångsbudgeten för första halvåret 1923, utan syntes därmed kunna
anstå till 1923 års riksdag. I enlighet härmed fattade Kungl. Maj:t
beslut.

Föreningen har nu i skrivelse den 13 september 1922 anhållit om *Svenska väg-*
ett statsbidrag för år 1923 å 28,000 kronor och därvid anfört, bland *föreningen.*
annat, följande:

[31.]

Föreningens verksamhet hade under år 1922 i huvudsak omfattat anordnandet av utbildningskurs för yrkesmän i vägunderhåll (vägmästarkurs), ordnandet av s. k. endagsvägkurser (vägdagar), föredrag vid folkhögskolor, lantbruks- och lantmannaskolor, spridandet genom dagspressen av upplysning i vägfrågor, utsändande av upprop och program i vägfrågor till myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer, som kunde anses hava särskilt intresse av föreningens verksamhet för förbättrandet av våra vägar, samt utgivandet av föreningens tidskrift »Svenska Vägföreningens handlingar».

Vid vägmästarkursen och endagsvägkurserna hade föreningen följt ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgjort förslag till ordnande av kurserna, vilket förslag föreningen enligt kungl. brev av den 10 oktober 1920 haft att ställa sig till efterrättelse.

Vägmästarkursen hade varit förlagd till Katrineholm, varest eleverna beretts tillfälle att studera de i Oppunda härads vägdistrikt efter tidsenliga metoder pågående arbetena, avseende vägunderhåll och vägförbättring. Resultatet av kursen torde efter uttalanden från kompetenta personer hava varit gott.

Endagsvägkurser eller vägdagar hade under år 1922 anordnats till ett antal av fem. Dessutom voro ytterligare tre vägdagar planerade. Ett flertal vägföredrag hade hållits, och ytterligare sådana voro planerade. Ett omfattande upplysningsarbete i vägfrågor hade ägt rum genom dagspressen.

Föreningens tidskrift, »Svenska Vägföreningens handlingar», hade under år 1922 utökats. Tidskriften hade under året utgått i en upplaga av 3,800 exemplar.

Intresset för föreningens verksamhet vore i stigande och hade på ett glädjande sätt tagit sig uttryck bland annat i ökat antal medlemmar och i gåvor till föreningen till sammanlagt 7,750 kronor.

Antalet medlemmar, som år 1921 ökades från 2,541 till 2,623, torde för år 1922 komma att visa liknande ökning.

Föreningens ekonomi hade under de senaste åren avsevärt försvagats. Under åren 1919—1921 hade en förlust vid föreningens verksamhet av 12,822 kronor 88 öre uppstått. För år 1922 beräknades en förlust av omkring 2,600 kronor.

Föreningen framhåller vidare vikten av att dess verksamhet under kommande år kunde fortgå efter ytterligare ökat program samt anför härutinnan:

Vägmästarkursen, som dittills endast omfattat en klass, syntes böra uppdelas i två parallellklasser, på det att ökat antal elever kunde mottagas. Härigenom skulle föreningen, kraftigare än dittills varit fallet, kunna bidra till mötande av det ökade behov av yrkesmän i vägunderhåll, som med all sannolikhet under den närmaste framtiden komme att göra sig gällande.

Antalet vägdagar borde ökas, för så vitt de framställningar därom, som inginge till föreningen, skulle i önskad utsträckning kunna tillgodoses. Ävenledes måste vid vägdagarna i vissa fall — då det för den praktiska undervisningen avsedda vägstycket hade hård vägbana — kraftigare vägmaskiner än de nu av föreningen disponerade finnas att tillgå. Hyra och övriga omkostnader för dylika maskiner medförde ökade utgifter.

Upplysningsverksamheten genom föredrag i folkhögskolor och liknande skolor torde böra utvecklas, om den yngre generationen skulle i avsevärd mån kunna väckas till förståelse för vikten av vårt vägväsendes förbättring.

[31.]

Remisser i vägärenden från myndigheter och förfrågningar från enskilda i hithörande ärenden vore ofta av den art, att, för deras nöjaktiga besvarande, praktiska försök vore behövliga. Med de medel, som hittills stått föreningen till buds, hade emellertid sådana försök endast i otillräcklig omfattning kunnat utföras. Föreningen samarbetade för ordnandet av denna viktiga fråga med statens provningsanstalt och svenska teknologföreningens vägkommitté, men från ingendera av dessa torde medel för ändamålet kunna beredas.

Ett deltagande av föreningen vid 1923 års jubileumsutställning i Göteborg med en instruktiv utställning av vägritningar, modeller och enklare vägredskap skulle säkerligen vara av mycket stor betydelse för spridandet bland en större allmänhet av upplysning i vägfrågor. Föreningen hade inlett underhandlingar med kungl. automobilklubben, som torde finnas villig att för sådan utställning påtaga sig en del av omkostnaderna.

För en enligt ovanstående riktlinjer fortsatt utveckling av verksamheten saknade emellertid föreningen behövliga medel. Medlemsavgifterna, som under de sista åren höjts från 2 till 5 kronor, torde icke utan risk för minskad anslutning till föreningen ytterligare kunna höjas. Det torde ej heller vara klokt att — särskilt under de depressionstider, som rådde och vilkas slut man ej kunde förutse — vid budgetens uppgörande i allt för hög grad lita på att tillfälliga bidrag i någon större utsträckning skulle komma föreningen till del.

Under nämnda förhållanden såge föreningen ej annan utväg än att anhålla om en ökning av statens bidrag till 28,000 kronor.

Under antagande att en höjning av statsbidraget beviljades till detta belopp, syntes budgeten för år 1923 böra uppgöras enligt nedanstående tablå, varvid till jämförelse visades föreningens nu beräkningsbara inkomster och utgifter för år 1922:

Inkomster:

	År 1923 kronor	År 1922 kronor
Ständiga medlemmars avgifter	1,800	2,200
Korporativa » årsavgifter	4,500	4,900
Personliga » »	11,000	10,800
Räntor	1,200	1,700
Annonser i tidskriften	2,100	2,300
Försålda trycksaker	200	300
Statsbidrag	28,000	13,000
Donationer	—	5,000
Tillfälliga bidrag	1,600	2,800
Summa	50,400	43,000

Utgifter:

Avlöning till sekreterare	3,200	3,200
» » kontorspersonal	4,500	4,500
Tekniska utskottet	800	700
Kontorshyra	2,400	2,400
Övriga kontorskostnader	2,000	2,100
Porto och telefoner	800	1,100
Publikationer	12,000	12,700
Vägmästarekurs, väg dagar, länsvägmöten och vägföredrag	17,500	13,400

[31.]	Reklamtryck och reklamskrivelser med hithörande porto	3,000	4,300
	Skatt	500	200
	Oförutsedda utgifter	700	1,000
	Provning av vägmateriäler m. m.	1,000	—
	Vägutställning i Göteborg	2,000	—
	Summa	50,400	45,600

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsen.

I utlåtande den 27 september 1922 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat ett statsunderstöd åt föreningen under år 1923 med äskat belopp under villkor att under sagda år på lämpliga platser i olika delar av landet anordnades minst fem vägdagar och en utbildningskurs för yrkesmän i vägunderhåll i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen i skrivelse den 22 oktober 1921 angivet program.

Departements-
chefen.

Jämväl för år 1923 synes statsbidrag böra beredas svenska vägföreningen. Kostnaderna för vägmästarkurser, vägdagar, länsvägmöten och föredrag belöpa sig enligt föreningens förslag till budget för år 1923 till 17,500 kronor, och torde det därför stå i överensstämmelse med riksdagens år 1918 fattade ståndpunkt, att anslag för budgetåret 1923—1924 äskas med nämnda belopp.

För anslagets åtnjutande böra av Kungl. Maj:t föreskrivas villkor på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt svenska vägföreningen
för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 17,500.

5. Bidrag till skjutsentreprenader.

[32.]
Bidrag till
skjutsentre-
prenader.
(Ordinarie
anslag.)

Det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader, som för vart och ett av åren 1919—1922 utgått med 400,000 kronor, är för tiden 1 januari—30 juni 1923 bestämt till 250,000 kronor.

Utbetalningarna från anslaget hava under år 1920 uppgått till omkring 825,000 kronor, under år 1921 till omkring 809,000 kronor och under de tre första kvartalen av år 1922 till omkring 592,000 kronor. Med hänsyn till de stora utbetalningar, som sålunda ägt rum från anslaget, synes det böra undersökas, huruvida ej — särskilt på grund av den alltjämt tilltagande automobiltrafiken — en minskning av antalet skjutsanstalter kan åvägbringas, varmed skulle följa en minskad be-

lastning av nu ifrågavarande anslag. Emellertid torde anslaget för budgetåret 1923—1924 ej böra upptagas lägre än till dubbla det för första halvåret 1923 bestämda beloppet eller till 500,000 kronor.

[32.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsan-
slaget till bidrag till skjutsentreprenader
med kronor 500,000.

6. Registrering av automobiler.

Till bestridande av utgifter för registrering av automobiler har riksdagen på extra stat för år 1922 och för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat förslagsanslag av 47,300 respektive 20,400 kronor, att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler. Av nämnda anslag beräknades 46,500 respektive 20,000 kronor för utgivande och tillhandahållande under respektive tidsperioder av publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik», 500 respektive 250 kronor för tryckning av blanketter till automobilregistret, vilka blanketter enligt gällande bestämmelser tillhandahållas efter rekvisition hos registratören i kommunikationsdepartementet, samt 300 respektive 150 kronor för ersättning till den räkenskapsförare hos överståthållarämbetet, som erhöle uppdrag att under år 1922 respektive första halvåret 1923 mot- taga, kvittera och redovisa inkommande avgifter för registrering av automobiler och motorcyklar samt för sådan registrerings kungörande.

[33.]

Registrering
av auto-
mobiler.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 21 augusti 1922 har överståthållarämbetet gjort framställning om ett anslag av 20,000 kronor för bestridande av kostnaderna för utgivande och tillhandahållande av nämnda publikation under budgetåret 1923—1924.

Överståthållarämbetet.

Ämbetet åberopar därvid en av kommissarien vid polisens centralavdelning gjord framställning, enligt vilken utgifterna för publikationens utgivande under berörda budgetår beräknas komma att utgöra:

Tryckningskostnader cirka	kronor 17,400: —
Avlöningar	» 2,000: —
Kontorsutgifter	» 543: 75
Oförutsedda utgifter	» 56: 25

Summa kronor 20,000: —

Mot det för publikationens utgivande under budgetåret 1923—1924 äskade beloppet, 20,000 kronor, har jag intet att erinra. Det må i

Departements-
chefen.

- [33.] detta sammanhang meddelas, att förslag till ny förordning om motorfordon till äventyrs kommer att föreläggas innevarande års riksdag. Det nu ifrågavarande anslaget torde emellertid ej komma att påverkas av en eventuell ny författning i ämnet.

Övriga i anslaget ingående utgiftsposter torde böra för budgetåret 1923—1924 upptagas med sina helårsbelopp eller 500 kronor för tryckning av blanketter till automobilregistret och 300 kronor för ersättning till förenämnde räkenskapsförare hos överståthållarämbetet.

Hela det för budgetåret 1923—1924 erforderliga anslagsbeloppet skulle alltså bli 20,800 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av utgifter för registrering av automobiler för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 20,800, att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler.

D. Byggnadsväsendet.

Byggnadsstyrelsen m. m.

1. Byggnadsstyrelsen.

- [34.] För år 1922 har det ordinarie förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen i riksstaten upptagits med 238,000 kronor. Samma anslag är för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppfört med hälften av nämnda belopp eller 119,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen.
(Ordinarie
anslag.)

Utöver nu berörda anslag har riksdagen såsom förslagsanslag, högst, på extra stat anvisat för år 1922 till förstärkning av arbetskrafterna hos byggnadsstyrelsen ett belopp av 90,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 för upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet ett belopp av 48,000 kronor.

Förenämnda å extra stat anvisade anslag är avsett till avlöning, i den mån det ordinarie anslaget till byggnadsstyrelsen ej förslår, av extra tjänstemän och tillfälliga arbetsbiträden.

Byggnads-
styrelsen.

I särskilda skrivelser den 19 september och den 30 oktober 1922 har byggnadsstyrelsen, under förutsättning att det ordinarie anslaget till byggnadsstyrelsen för budgetåret 1923—1924 upptages till samma belopp som för år 1922, hemställt, att till byggnadsstyrelsens verksam-

het för nämnda budgetår måtte på extra stat anvisas ett anslag av 145,400 kronor. Den sålunda begärda ökningen av det extra anslaget är avsedd dels för uppflyttning i högre löneklass av vissa icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen, dels för anställande å byggnadsbyrån av ytterligare ett ingenjörbiträde och två kontorsbiträden, å kulturhistoriska byrån av ytterligare arkitektbiträde och ett kvinnligt kansli-biträde samt å stadsplanebyrån av ett kvinnligt biträde, dels ock för beredande av medel till vikariatsersättning samt till ökade ersättningar åt arkitekter utom stat m. m.

[34.]

Över byggnadsstyrelsens ifrågavarande förslag har allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivit infordrade utlåtanden.

Beträffande det ordinarie anslaget till byggnadsstyrelsen torde detsamma böra upptagas enligt samma beräkning som för första halv-
året 1923 eller alltså, för helt år räknat, med 238,000 kronor. Departements-
chefen.

I detta sammahang kan nämnas, att byggnadsstyrelsen i skrivelse den 12 oktober 1922 gjort framställning om inrättande av en kvinnlig kontorsskrivarbefattning hos styrelsen, avsedd för det kvinnliga kansli-biträde, som handhar registratorsgöromålen hos styrelsen. Ehuru beskaffenheten och omfattningen av de göromål, som åvila ifrågavarande befattningshavare, i viss mån tala för den ifrågasatta uppflyttningen, har jag dock under nuvarande förhållanden icke ansett mig kunna framlägga förslag härom, särskilt som det icke torde vara uteslutet, att registratorsgöromålen, av anledning, jag i det följande kommer att beröra, komma att åtminstone tillsvidare minskas.

Vidkommande härefter det extra anslaget till byggnadsstyrelsen, så torde ej heller här någon ökning böra ske. Det synes nämligen knappast kunna ifrågakomma, att, medan så gott som alla övriga ämbetsverk få vidkännas avsevärda indragningar och lönenedsättningar i fråga om den extra personalen, byggnadsstyrelsen, vars extra personal ökats från 12 år 1918 till 35 år 1922, nu skulle erhålla ytterligare betydande utökningar av den extra personalen. Under föreliggande förhållanden synes man — på sätt den på förslag av chefen för finansdepartementet tillsatta nämnden för granskning av ämbetsverkens anslagsäskanden uttalat — icke kunna gå längre än att styrelsen får behålla sitt för första halvåret 1923 beviljade extra anslag, motsvarande för helt år 96,000 kronor. Jag förutsätter därvid, att kostnaderna för avlöningsförhöjningar åt sådana hos styrelsen anställda icke-ordinarie befattningshavare, för vilka Kungl. Maj:t fastställt lönegrad, skola enligt av chefen för finansdepartementet framlagt förslag bestridas från särskilt anslag.

- [34.] Det torde emellertid icke kunna förnekas, att det för styrelsen måste vara förenat med vissa svårigheter att begränsa sitt anslagsbehov inom föreslagen ram. Och måhända blir det även här, liksom i vissa andra verk, nödvändigt att söka begränsa själva arbetsuppgifterna. Vad som i sådant avseende i främsta rummet synes kunna ifrågakomma är en, eventuellt provisorisk, inskränkning i vissa av de åligganden, som enligt kungörelsen med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet den 26 november 1920 tillkomma styrelsen. Av dessa åligganden torde en del vara av den art, att deras temporära undanskjutande icke behöver framkalla några större betänkligheter.

Därest det extra anslaget till byggnadsstyrelsens verksamhet sålunda begränsas till 96,000 kronor, lär det få ankomma på styrelsen att bedöma, huruvida något av de utav styrelsen framförda nya önskemålen är av den vikt, att det bör tillgodoses på bekostnad av något av de ändamål, för vilket det nuvarande extra anslaget användes.

Under hänvisning till nästföljande punkt beträffande det extra anslaget till byggnadsstyrelsen får jag alltså under förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen med..... kronor 238,000.

2. Byggnadsstyrelsens verksamhet.

- [35.] Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anför, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
- Byggnadsstyrelsens verksamhet.*
(Extra anslag.)

att till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 96,000.

3. Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader.

- [36.] Det ordinarie reservationsanslaget för utförande av mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader har under åren 1918—1921 utgått med 3,000 kronor samt under år 1922 med 10,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har anslaget upptagits utan angivet belopp.
- Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader.*
(Ordinarie anslag.)
- Den uteslutning av ifrågavarande anslag ur budgeten för första halvåret 1923, som sålunda skedde, föranleddes av nödvändigheten att

minska utgifterna å övergångsstaten samt avsågs att vara allenast tillfälligt. Hur önskvärdt det än vore att kunna nu ånyo i riksstaten uppföra anslaget, har jag med hänsyn till rådande finansiella förhållanden ansett detta kunna ske endast i så måtto, att medel må finnas tillgängliga för avslutandet av vissa med anlitande av 1922 års anslag påbörjade mättningsföretag. Härför skulle erfordras omkring 3,500 kronor, och hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [36.]

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget för utförande av mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader med kronor 3,500.

4. Beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer.

För beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer har riksdagen på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett förslagsanslag, högst, 9,500 kronor. [37.]

Nämnda belopp är avsett till gäldande av den å första halvåret 1923 belöpande hyresersättningen dels för sammanlagt 22 rum, tamburer m. m. i huset nr 18 vid Klara södra kyrkogata i Stockholm, vilka förhyras för de av byggnadsstyrelsens byråer, nämligen den kulturhistoriska byrån och byggnadsbyrån, som icke kunnat beredas utrymme i det s. k. Preisiska huset, nr 36 vid Drottninggatan, dels ock för den del av den till boställsvåning åt landshövdingen i Stockholms län i Preisiska huset anslagna lägenheten, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 november 1919 upplåtits till statsverket för byggnadsstyrelsens räkning och vari styrelsens intendentsbyrå är inrymd. Hyresersättningen för dessa lokaler utgör från och med den 1 oktober 1922 tillhopa 19,000 kronor per år.

Beredande
av lokaler för
vissa bygg-
nadsstyrel-
sens byråer.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 22 augusti 1922 har byggnadsstyrelsen med framhållande, att ifrågavarande lokaler i avvaktan på en tillfredsställande lösning av styrelsens lokalfråga ännu en tid framåt vore erforderliga, hemställt om anvisande av anslag till gäldande av den å budgetåret 1923—1924 belöpande hyran.

Byggnads-
styrelsen.

Under åberopande av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 19,000.

5. Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

[38.] I skrivelse den 26 september 1922 har byggnadsstyrelsen hemställt om uppförande i riksstaten av ett särskilt anslag till bestridande av utgifter för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

Styrelsen anför därvid till en början följande:

*Utredningar
rörande till-
ämnade bygg-
nadsföretag
m. m.*

(Extra anslag.)
Byggnads-
styrelsen.

Då byggnadsstyrelsen läte uppgöra förslagsritningar till byggnadsföretag för statsverkets räkning eller förslag till stadsplan å kronan tillhörigt område, skedde detta i regel på uppdrag i en eller annan form från Kungl. Maj:t. Antingen meddelades dylikt uppdrag genom en direkt uttalad befallning och med vissa direktiv för uppdragets utförande eller ock överlämnades uppgiften till ämbetsverket i form av remiss å exempelvis framställning från viss myndighet om uppdrag åt styrelsen att verkställa utredning rörande ett eller annat tillämnat byggnadsföretag. Vid mottagandet av en dylik remiss för avgivande av utlåtande hade alltså den omständigheten, att ärendet remitterats till styrelsen, hittills ansetts innebära, att Kungl. Maj:t funnit den begärda utredningen böra komma till verkställighet.

Ett av Kungl. Maj:t till byggnadsstyrelsen meddelat uppdrag i någon av nu omhandlade frågor lämnades så gott som undantagslöst till utförande av någon av ämbetsverkets tjänstgörande arkitekter utom stat. Endast i något enstaka fall tilldelades uppgiften någon utomstående arkitekt, beroende på denne arkitekts särskilda förtrogenhet med eller tidigare kännedom om den föreliggande uppgiften. Uppdrag att till exempel uppgöra ritningar till en nybyggnad för statsverkets räkning utfördes alltså icke av styrelsens ordinarie personal. Denna personal vore härför icke avsedd; styrelsens byggnadsbyrå vore med andra ord icke organiserad såsom ett statens ritkontor. De sakkunniga för överintendentensämbetets omorganisation hade i detta avseende icke vidtagit någon ändring i tidigare under ämbetets tid rådande förhållanden.

Dylika till styrelsens arkitekter lämnade uppdrag ersattes ej heller av medel å styrelsens stat. I det i staten ingående anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vore visserligen ett icke oväsentligt belopp avsett för arvoden till arkitekter utom stat, men dessa arvoden — vilka sedan gammalt inom ämbetsverket utdelades till arkitekterna i form av gratifikationer i regel två gången årligen — vore till huvudsakligaste delen avsedda såsom ersättningar för granskningssuppdrag beträffande ärenden, tillhörande kulturhistoriska byrån och stadsplanebyrån, för uppgörande av program till kyrkors restaurering eller anläggandet av kyrkogårdar, för uppdrag att öva kontroll över eller inspektion av utförandet av reparationsarbeten å kyrkor m. m.

Till sådana uppgifter, varom här vore fråga, till exempel nybyggnads- eller stadsplaneförslag, vore alltså de å styrelsens stat tillgängliga medlen icke beräknade och lämnade ej heller därtill tillgång.

Beträffande ersättningen till arkitekter för nu ifrågavarande uppdrag, vilken alltså icke gäldades av för styrelsen tillgängliga medel, hade hittills så förfarits, att densamma, ingående i den till byggnadsförslaget hörande kostnadsberäkningen, av styrelsen, tidigare överintendentensämbetet, förskottats av under händer varande medel. Ämbetsverket hade sedermera gjort sig betäckt för förskottet av bygg-

nadsanslaget, om sådant beviljats; i annat fall hade styrelsen, på framställning, beretts ersättning av tillgängliga medel på sätt i Kungl. Maj:ts brev den 14 november 1879 bestämts.

Med hänsyn särskilt till det allmänna förskottsväsendets upphörande hade byggnadsstyrelsen emellertid numera blivit tveksam, huruvida beträffande dessa ersättningar för arbeten, som icke utfördes av den inom ämbetsverket fast anställda personalen, fortfarande kunde så förfaras, som sedan långt tillbaka skett.

Efter en närmare redogörelse för åtskilliga fall, då styrelsen på ovan angivet sätt nödgats förskjuta kostnader för utredningar av ifrågavarande slag, anför styrelsen vidare:

I de fall då för visst byggnadsföretag av riksdagen beviljats anslag och anslagsmedlen av Kungl. Maj:t ställts till byggnadsstyrelsens förfogande, låt vara först efter viss tid, ansåge sig styrelsen berättigad att av för styrelsen tillgängliga medel förskottsvis gälda utgifter för ritningars uppgörande och andra förberedande åtgärder för byggnadsföretagets bedrivande och sedan göra sig betäckt för vad som sålunda förskottats av byggnadsanslaget, då detta bleve tillgängligt. Ej heller syntes byggnadsstyrelsen vara förhindrad att anlita förskottsvägen i det fall, att medel för visst ändamål beviljats, ehuru desamma ännu icke ställts till styrelsens förfogande. För den händelse nämligen att, trots det att medel beviljats, företaget ändock av någon anledning icke komme till utförande, men förskott förekommit för förberedande åtgärder, borde dessa förskott kunna, efter anmälan av styrelsen, ersättas av anslaget. Annorlunda ställde det sig däremot, då utgifter måste göras för ett företag, vartill medel icke beviljats, och utredningen verkställdes av annan än styrelsens ordinarie personal. Den anlitade arkitekten kunde givetvis icke avvakta den ovissa tidpunkt, då medel bleve beviljade för det avsedda företagets utförande, för att först då bliva ersatt för av honom gjorda utlägg till ritbiträden m. m. samt erhålla honom själv tillkommande ersättning för det utförda arbetet. Under förutsättning att för styrelsen såsom förr numera icke stode den möjligheten öppen att förskottsvis gälda dylika utgifter, bleve det alltså för byggnadsstyrelsen nödvändigt att hos Kungl. Maj:t för varje fall hemställa om anvisande av särskilda medel för bestridande av med utredningsuppgiften förenade kostnader.

För att bereda styrelsen möjlighet att utan dröjsmål gälda kostnader för verkställandet av ifrågavarande styrelsen tillkommande uppdrag funne styrelsen lämpligast, att till styrelsens förfogande ställdes särskilda medel för bestridande av dessa utgifter. Under förutsättning att dylika medel icke stode till Kungl. Maj:ts förfogande i tillräcklig utsträckning, torde det bliva nödvändigt att hos riksdagen äska ett särskilt anslag härför.

Det vore självfallet icke möjligt att exakt beräkna ett sådant anslags storlek. För ett approximativt bedömande ville styrelsen meddela, att under de fem senaste åren för sådana uppgifter, varom här vore fråga, av byggnadsstyrelsen av under händer varande medel utbetalts, i runda tal, 16,000 kronor år 1917, 48,000 kronor år 1918, 24,000 kronor år 1919, 42,000 kronor år 1920 och 23,000 kronor år 1921, eller alltså omkring 30,000 kronor om året. Med utgående härifrån och i betraktande av att byggnadsverksamheten för statens räkning inom den närmare framtiden torde komma att tilltaga, syntes det styrelsen som om det ifrågasatta anslaget för budgetåret 1923—1924 lämpligen borde upptagas till 35,000 kronor.

[38.] Då emellertid anslagsbehovet icke kunde på förhand exakt beräknas, ville styrelsen föreslå, att detsamma gäves förslagsanslags natur.

Ur räkenskapssynpunkt funne styrelsen lämpligheten bjuda, att i det fall att särskilda medel för visst företag i sinom tid beviljades, därav till det nu tilltänkta anslaget återfördes, vad som kunde hava utbetalats till förberedande åtgärder. Endast för det fall att det en gång tillämnade företaget icke komme till stånd, skulle alltså den gjorda utgiften stanna å anslaget.

Under åberopande av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen, under förutsättning att sådana utgifter, varom här vore fråga, icke finge av styrelsen förskottsvis bestridas, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till bestridande tillsvidare av sådana kostnader för utförande genom byggnadsstyrelsens försorg av utredningar beträffande tillämnade byggnadsföretag m. m., till vilkas gäldande särskilda medel saknades, på extra stat för budgetåret 1923—1924 anvisa ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt den av 1917 års riksdag fastslagna organisationen för byggnadsstyrelsen består verket av, förutom den ordinarie eller extra personalen med regelbunden tjänstgöring, ett antal vid verket fästade arkitekter utom stat. Dessa arkitekter, som i regel äro fritt praktiserande, äro huvudsakligen avsedda för sådana särskilda uppdrag, för vilka den nyssnämnda personalen icke beräknats, såsom exempelvis upprättande av ritningsförslag till byggnadsföretag för statens räkning samt uppgörande av förslag till stadsplan å kronan tillhörigt område. Liknande uppdrag hava jämväl understundom lämnats till helt utom verket stående arkitekter. Enligt de riktlinjer, som av föredragande departementschefen vid framläggande av förslag till byggnadsstyrelsens stat för år 1918 förordades och som av riksdagen lämnades utan erinran, skulle en väsentlig del av gottgörelsen till ifrågavarande arkitekter utgå av medel utom ämbetsverkets stat. Sålunda skulle ersättning för bland annat uppgörande av ovan angivna ritnings- och stadsplaneförslag i allmänhet beredas av särskilda medel. Av byggnadsstyrelsens anslag borde däremot utgå gottgörelse för vissa närmare angivna gransknings- eller kontrolluppdrag m. m. Dessa riktlinjer hava allt sedermera följts; och hava på grund härav de anslag, som beviljats till byggnadsstyrelsen, icke beräknats till täckande av kostnader för utredningar hänförliga till den förra gruppen.

Såsom av byggnadsstyrelsens föreliggande framställning framgår, har styrelsen i ett flertal fall nödgats av tillgängliga medel förskjuta kostnaderna för utredningar av ifrågavarande slag. Sådant förskott måste sedermera balanseras, till dess detsamma kan avföras å anslag, som

beviljas för det företag utredningen avsett, eller Kungl. Maj:t för förskottets täckande anvisar särskilda medel. Det må här erinras, att Kungl. Maj:t genom brev den 14 november 1879 i samband med fastställande av ny instruktion för dåvarande överintendentsämbetet bland annat medgivit, att då extra ordinarie arkitekter uppgjort ritningar till någon ifrågasatt större nybyggnad för kronans räkning, som sedermera ej komme till utförande, ämbetet ägde att hos Kungl. Maj:t göra framställning om särskild gottgörelse för berörda ritningar. Detta stadgande har, såsom byggnadsstyrelsen omnämnt, hittills tillämpats.

[38.]

Det nu angivna förfaringssättet, vilket i åtskilliga fall medfört, att av byggnadsstyrelsen gjorda förskott i årtal kvarstått oersatta, måste anses stridande mot de principer, som av Kungl. Maj:t och riksdagen fastslagits i samband med det allmänna förskottsväsendets avskaffande. Det lämpligaste sättet att undanröja denna olägenhet torde vara att i huvudsaklig överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag i riksstaten uppföra ett särskilt anslag för ändamålet. Detta anslag skulle sålunda avses för genom byggnadsstyrelsens försorg verkställda utredningar eller andra förberedande åtgärder, vilka enligt ovan angivna riktlinjer icke skola bestridas från styrelsens anslag och för vilka ej heller i annan ordning medel särskilt anvisats. De utredningar eller åtgärder, för vilka kostnaden alltså skulle komma att belasta anslaget, torde emellertid icke böra igångsättas eller vidtagas innan Kungl. Maj:t i varje särskilt fall lämnat medgivande därtill, därvid det i regel torde vara lämpligt att närmare bestämma det belopp, som må för ändamålet tagas i anspråk. Därest byggnadsanslag beviljas till företag, för vilket förberedande åtgärder vidtagits med anlitande av det nu ifrågasatta anslaget, synes till sistnämnda anslag böra återföras vad därav för ändamålet utgivits.

Beträffande storleken av ifrågavarande anslag, vilket med hänsyn till ändamålet torde böra uppföras såsom reservationsanslag, så synes detsamma, i avvaktan på vidare erfarenhet, kunna begränsas till 25,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till bestridande av kostnader för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 25,000.

6. Länsarkitekter.

[39.]
Läns-
arkitekter.
 (Extra anslag.)
 Dispositionen
 av beviljade
 anslag.

Till avlöning av länsarkitekter har riksdagen på extra stat såsom förslagsanslag, högst, anvisat för vart och ett av åren 1918—1922 ett belopp av 25,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 12,500 kronor.

Beträffande dispositionen av sålunda beviljade anslag må erinras följande.

Sedan instruktion för länsarkitekterna utfärdats den 28 februari 1919 samt Kungl. Maj:t den 30 juni 1920 förklarat, att viss anordning beträffande länsarkitekterna finge försöksvis tillämpas intill utgången av år 1921, förordnade Kungl. Maj:t den 25 november 1921, för tillämpning tills vidare under år 1922, att antalet länsarkitekter skulle vara fem; att de särskilda länsarkitektsdistrikten skulle omfatta, ett distrikt Stockholms län, ett distrikt Malmöhus och Kristianstads län, ett distrikt Kopparbergs och Västmanlands län, ett distrikt Västerbottens och Västernorrlands län samt ett distrikt Norrbottens län; ävensom att det fasta av statsmedel utgående arvodet till länsarkitekterna skulle utgöra i Stockholms läns distrikt 6,000 kronor, i Norrbottens läns distrikt 4,000 kronor samt i vart och ett av de övriga tre distrikten 5,000 kronor.

I skrivelse den 4 oktober 1922 med förslag i fråga om dispositionen av det för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 anvisade anslaget meddelade byggnadsstyrelsen, att länsarkitektsinstitutionen utvecklat sig på i stort sett önskat sätt och medfört betydande nytta. Beträffande de två distrikt, som omfattade Kopparbergs, Västmanlands samt Norrbottens län, hade dock länsarkitekternas arbete till sin omfattning icke ännu fullt motsvarat vad som avsetts och kunde påfordras med hänsyn till arvodenas storlek, ehuru även för dessa distrikt befattningarna visat sig vara av sådan betydelse, att någon tanke på förflyttning av tjänsterna till andra län, där behovet av länsarkitekter även gjort sig gällande, icke enligt styrelsens uppfattning kunde sättas i fråga. Å andra sidan hade arbetet i Stockholms läns distrikt ökats i sådan grad, att länsarkitekten därstädes vore i behov av lämpligt biträde åtminstone under någon tid av året. För möjliggörande härav ville styrelsen ifrågasätta en tillfällig reduktion av arvoden i förstnämnda två distrikt samt en motsvarande ökning av arvodet i Stockholms läns distrikt.

I anledning av nämnda framställning har Kungl. Maj:t den 3 november 1922 meddelat föreskrift rörande dispositionen av anslaget

till avlöning av länsarkitekter för första halvåret 1923. I enlighet härmed skulle under denna tid tillämpas samma distriktsindelning som under år 1922, dock med den ändring att Kopparbergs och Västmanlands läns distrikt skulle omfatta jämväl Gävleborgs län. De fasta av statsmedel utgående arvodena skulle för halvåret utgöra i Stockholms läns distrikt 4,000 kronor, i Kopparbergs, Västmanlands och Gävleborgs läns distrikt 2,000 kronor, i Norrbottens läns distrikt 1,500 kronor samt i vart och ett av de båda övriga distrikten 2,500 kronor.

[39.]

I skrivelse den 30 augusti 1922 har byggnadsstyrelsen gjort framställning i fråga om anslag till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1923—1924. Styrelsen har därvid, efter en närmare redogörelse för betydelsen och utvecklingen av länsarkitektsinstitutionen, ånyo upptagit av styrelsen redan föregående år väckt, men då ej bifallet förslag om utökning av antalet länsarkitekter med tre nya befattningar. De nya länsarkitekterna vore avsedda för följande län, nämligen Göteborgs och Bohus samt Hallands län, Älvsborgs och Skaraborgs län ävensom Värmlands och Örebro län. Arvodet till en var av de föreslagna nya arkitekterna har beräknats till 5,000 kronor. Under förutsättning av bifall till detta förslag skulle för budgetåret 1923—1924 erfordras ett anslag för ifrågavarande ändamål av 40,000 kronor.

Anslag för
budgetåret
1923—1924.

I skrivelse den 5 oktober 1922 har byggnadsstyrelsen sedermera anmält, att länsstyrelsen i Skaraborgs län i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 3 i samma månad gjort framställning om vidtagande av åtgärder för anställande av en länsarkitekt i nämnda län.

Av vad byggnadsstyrelsen i förevarande ärende anfört synes framgå, att länsarkitekterna varit till stort gagn för de län, där sådana arkitekter funnits anställda, och att ifrågavarande institution i stort sett utvecklats sig tillfredsställande. Med hänsyn till den rådande ekonomiska situationen torde emellertid en ökning av länsarkitekternas antal icke nu kunna ifrågasättas, särskilt som dessa befattningshavare i två av de fem befintliga distrikten ännu icke tagits i anspråk i den omfattning, som varit önskvärd och avsedd. Vid sådant förhållande synes ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924 böra upptagas till samma belopp som tidigare utgått eller 25,000 kronor.

Departements-
chefen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av... kronor 25,000.

Kronans publika hus.**7. Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm.**

[40.]
*Lyshållning
 m. fl. utgifter
 för kronans
 publika hus i
 Stockholm.
 (Ordinarie
 anslag.)*

Det ordinarie förslagsanslaget till lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm har under åren 1907—1922 varit i riksstaten uppfört med 50,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 är ifrågavarande anslag upptaget med hälften av nämnda belopp eller 25,000 kronor.

Under en följd av år har detta anslag överskridits. Sålunda utgjorde merutgifterna å anslaget för åren 1919, 1920 och 1921 respektive 65,913 kronor 63 öre, 53,533 kronor 29 öre och 38,242 kronor 41 öre. Jämväl för år 1922 beräknas merutgiften å anslaget bliva relativt stor. Ehuru allt sedan år 1919 en minskning av anslagets belastning gjort sig märkbar, torde dock av det anförda framgå, att anslaget för närvarande är för lågt beräknat och att en höjning av det samma är påkallad. Då emellertid en ytterligare nedgång i utgifterna å anslaget icke lär vara utesluten, torde denna höjning kunna inskränkas till 15,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm med..... kronor 65,000.

8. Byggnader och reparationer.

[41.]
*Byggnader
 och repara-
 tioner.
 (Ordinarie
 anslag.)*

Det i riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, vilket under åren 1915—1921 utgått med 370,000 kronor, har för år 1922 höjts till 450,000 kronor. Denna förhöjning motsvarade huvudsakligen den årliga underhållskostnaden, beräknad efter 1914 års priser, av det flertal nya egendomar, som från och med sistnämnda år ställts under byggnadsstyrelsens vård. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har ifrågavarande anslag upptagits med 225,000 kronor.

Till förstärkning av det ordinarie anslaget eller till täckande av motsedd brist i samma anslag har riksdagen på tilläggsstat för åren 1918—1922 ävensom för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat särskilda

medel. Dessa anslag, vilka uppförts såsom förslagsanslag, högst, hava utgått för år 1918 med 230,000 kronor, för år 1919 med 555,000 kronor, för år 1920 med 200,000 kronor, för år 1921 med 700,000 kronor, för år 1922 med 500,000 kronor samt för första halvåret 1923 med 175,000 kronor. [41.]

I skrivelse den 26 september 1922 har byggnadsstyrelsen anmält behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924. Styrelsen anför därvid följande:

Byggnads-
styrelsen.

Jämväl för budgetåret 1923—1924 kan med bestämdhet förutses, att det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer bliver otillräckligt för sitt ändamål. Liksom föregående år har genom intendenten hos styrelsen Knut Bildmarks försorg verkställt en utredning, som, omfattande byggmästeri-, snickeri-, måleri-, plåtslageri-, kakelugnsmakeri- och glasmästeriarbeten, visar en jämförelse mellan 1914 års och 1922 års av styrelsen antagna anbudspriser för arbeten i Stockholm. Utredningen giver vid handen en stegring av priserna av 117 % mot 235 % enligt den av styrelsen i skrivelse den 23 augusti 1921 meddelade utredningen. Enligt av civilingenjören Hugo Theorell den 3 juli 1922 avgivet utlåtande beräknas numera kostnadsökningen för värmeledningsanläggningar till 100 % och för sanitära installationer (gas- vatten- och avloppsledningar) till 65 %.

Givetvis möter svårighet att redan nu bedöma prisläget för ifrågavarande budgetår. Emellertid synas materialpriserna för närvarande hava stabiliserats och till och med i en del fall förete en viss tendens till ökning, beroende antagligen av stegrad efterfrågan. Utgår man ifrån att arbetslönerna möjligen komma att ytterligare något sänkas, torde dock byggnadskostnaderna i sin helhet näppeligen kunna beräknas undergå någon nämnvärd förändring. Med iakttagande av tillbörlig sparsamhet anser sig byggnadsstyrelsen vid beräkningen av den sannolika kostnadsökningen kunna stanna vid 100 %. Till förstärkande av det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer skulle alltså för budgetåret 1923—1924 erfordras ett belopp av 450,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen beräknar emellertid hyresinkomsterna enligt nu gällande avtal för under styrelsens vård stående egendomar i Stockholm till i runt tal 450,000 kronor och för fastigheter i landsorten till i runt tal 5,000 kronor eller sammanlagt 455,000 kronor, vilket är 440,000 kronor mera än motsvarande inkomster år 1914. Då dessa hyresmedel tillföras anslaget till byggnader och reparationer, skulle alltså den erforderliga förstärkningen inskränkas till 10,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har emellertid härav icke ansett anledning föreligga till äskande av särskilt anslag till förstärkning av det ordinarie anslaget. Styrelsen vill dock framhålla, att detta styrelsens beslut är fattat under den förutsättningen, att hyresinkomsterna icke komma att nämnvärt minskas, vilket eventuellt skulle tänkas kunna ske genom att till exempel telegrafstyrelsen eller domänstyrelsen avflyttade från de av dessa ämbetsverk för närvarande mot vissa hyresersättningar, tillhopa 128,670 kronor, innehavda lokaler i fastigheten nr 1, 2, 3, 9, 10 och 11 i kvarteret Mercurius, gamla riksdagshuset och gamla riksbankshuset.

Vidare utgår byggnadsstyrelsen i detta sammanhang ifrån att särskilt anslag, såsom år 1922 och första halvåret 1923, jämväl budgetåret 1923—1924 kommer att vara tillgängligt till bestridande av staten åliggande kommunala och andra

- [41.] utskylder, från vilket anslag alltså kunna gäldas dylika utskylder för de under styrelsens vård stående egendomarna, vilka kostnader år 1922 uppgå till omkring 33,500 kronor.

Slutligen får styrelsen framhålla, att styrelsen utgår ifrån, att de eventuellt å förstärkningsanslagen för år 1922 och första halvåret 1923 uppkommande reservationer få av styrelsen disponeras för avsedda ändamål. Styrelsen tillåter sig erinra därom, att styrelsen i skrivelse den 9 mars 1922 hemställde, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att styrelsen finge för bestridande av sådana under år 1921 beslutade arbeten, som antingen icke vid årets utgång hunnit slutföras, eller, ehuru utförda, icke hunnit under år 1921 likvideras, taga i anspråk reservationen å förstärkningsanslaget för år 1921. Till denna framställning lämnade Kungl. Maj:t den 5 maj 1922 bifall. Styrelsen vill framhålla, att vid varje årsskifte inträffar, dels att icke alla under det föregående året beslutade arbeten hunnit föras till slut, dels ock att icke alla vid årets slut inkommande räkningar före det nya årets ingång hunnit vederbörligen granskas, föredragas och likvideras.

Departements-
chefen.

Byggnadsstyrelsen har i sin föreliggande framställning utgått från att det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer skall i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptagas med samma belopp som för år 1922, eller alltså med 450,000 kronor, och anser styrelsen under denna förutsättning särskilt förstärkningsanslag icke vara behöfligt. Givetvis kunde under nuvarande förhållanden en nedsättning av det ordinarie anslaget ifrågasättas. Då emellertid, på sätt styrelsen framhållit, en minskning av de beräknade hyresinkomsterna icke torde vara utesluten, synes försiktigheten bjuda, att det ordinarie anslaget för ifrågavarande budgetår icke upptages med lägre belopp än styrelsen beräknat för ändamålet erforderligt.

Med hänsyn till de betydande belopp, vartill hyresinkomsterna för under styrelsens vård stående egendomar numera uppgå, synas skäl tala för att dessa inkomster särskilt redovisas och ej vidare tillföras anslaget till byggnader och reparationer. Frågan härom torde emellertid lämpligen böra övervägas i samband med nu pågående utredning om uppläggande av en särskild fond för kronans publika hus.

Beträffande frågan om dispositionen av anslaget å tilläggsstat för år 1922 till täckande av motsedd brist i det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer samt av förstärkningsanslaget för första halvåret 1923 torde vara tillfyllest hänvisa till vad riksdagen i sin skrivelse den 25 februari 1922, nr 1 A, punkt 1, yttrat i fråga om dispositionen av förstärkningsanslagen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till byggnader och reparationer
med kronor 450,000.

9. Förbättrande av grunden under vissa delar av Stockholms slott.

I en till riksdagen den 4 februari 1919 avlåten proposition, nr 60, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till åtgärder för förstärkning av grunden under vissa delar av Stockholms slott, nämligen sydöstra hörnet av slottets mittparti och de båda östra flyglarna. Kostnaderna för dessa arbeten hade av byggnadsstyrelsen i oktober 1918 beräknats till 515,000 kronor; och föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag å sistnämnda belopp.

[42.]
Förbättrande
av grunden
under vissa
delar av
Stockholms
slott.
(Extra anslag.)

Riksdagen, som fann den i ärendet förebragta utredningen ådaggälla behovet av, att de föreslagna arbetena snarast möjligt komme till stånd, ansåg emellertid, med hänsyn till redan inträffad och förväntad ytterligare nedgång i gällande pris på byggnadsmaterialier m. m., att en nedsättning av det av Kungl. Maj:t begärda anslaget kunde ske; och beviljade riksdagen för utförande av nämnda arbeten ett anslag av 375,000 kronor, vilket anslag anvisats att utgå under åren 1919—1921.

I särskilda skrivelser den 25 augusti 1921 och den 25 november samma år gjorde byggnadsstyrelsen därefter framställning om anvisande av ytterligare medel för förbättrande av grunden under vissa delar av slottet.

Med sistnämnda skrivelse framlade styrelsen resultatet av en av särskilt tillkallade sakkunniga verkställd utredning rörande sättet för utförande av då ännu återstående grundförstärkningsarbeten, vilka avsåge de båda östra flyglarna. Av denna utredning framgick, att den ursprungligen föreslagna förstärkningsmetoden, vilken tillämpats vid de redan utförda arbetena, jämväl visat sig vara den lämpligaste beträffande de återstående arbetena. Enligt av de sakkunniga verkställda beräkningar skulle kostnaderna för ifrågavarande arbeten i sin helhet komma att uppgå till sammanlagt 825,000 kronor, varför för ändamålet ytterligare 450,000 kronor skulle erfordras utöver det av riksdagen redan anvisade anslaget å 375,000 kronor. För egen del ansåg byggnadsstyrelsen det beräknade tilläggsanslaget böra något ökas, då de sakkunniga vid sin beräkning icke tagit hänsyn till vissa av styrelsen angivna, ofrånkomliga utgifter, vilka sammanlagt kunde beräknas till omkring 60,000 kronor. Det erforderliga tilläggsanslaget ansåge styrelsen därför böra beräknas till 510,000 kronor. Styrelsen betonade emellertid kraftigt svårigheten att tillförlitligt beräkna kostnaderna för ett arbete av detta slag, under vars gång givetvis kunde inträffa händelser och göras upptäckter, som undandroge sig varje möjlighet till exakt förhandsberäkning. Samtidigt anmälde styrelsen, att av redan anvisade

[42.] medel allenast ett mindre belopp vore odisponerat, varför styrelsen vore nödsakad att inom kort helt inställa arbetena, för så vitt ytterligare medel icke ställdes till förfogande för arbetenas omedelbara fortsättaende.

Med hänsyn till vad styrelsen i sistberörda skrivelse anfört om den skada, som kunde åsamkas byggnaderna, därest styrelsen bleve nödsakad att i brist på medel tillfälligtvis inställa grundförstärkningsarbetena, bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 16 december 1921 styrelsen att för fortsatt bedrivande av arbetena, i avvaktan på det ytterligare anslag för ändamålet, som kunde komma att av riksdagen beviljas, taga i anspråk ett belopp av högst 60,000 kronor, att utgå av det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

I den till 1922 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen framlade Kungl. Maj:t därefter förslag om anvisande av tilläggsanslag för ifrågasvarande arbeten. För dessa arbetens fullbordande skulle enligt då föreliggande beräkningar, efter avdrag av förenämnda belopp å 60,000 kronor, erfordras sammanlagt 450,000 kronor utöver vad förut av riksdagen anvisats. Kungl. Maj:t föreslog riksdagen att därav anvisa å tilläggsstat för år 1922 ett belopp av 240,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 100,000 kronor. De av Kungl. Maj:t äskade beloppen blevo jämväl av riksdagen beviljade.

Byggnads-
styrelsen.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har byggnadsstyrelsen, som med hänsyn till grundförstärkningsarbetenas säregna natur icke ansett rådligt att vidtaga någon minskning i den senast verkställda beräkningen, hemställt om anvisande för budgetåret 1923—1924 av återstoden av det enligt nämnda beräkningar för arbetenas fullbordande erforderliga beloppet eller 110,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid behandling föregående år av frågan om anslag till förbättrande av slottets grund förutsattes, att återstoden av det erforderliga tilläggsanslaget skulle anvisas för nästkommande budgetår. Med hänsyn till nödvändigheten av att dessa arbeten inom den snaraste tiden fullbordas, torde ej heller någon förskjutning av denna plan böra ske. Jag anser mig därför böra tillstyrka byggnadsstyrelsens föreliggande framställning; dock synes det begärda beloppet kunna nedsättas till i runt tal 100,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förbättrande av grunden under vissa delar
av Stockholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa
ett *extra* reservationsanslag av kronor 100,000

10. Yttre restaurering av Stockholms slott.

Med bifall till av Kungl. Maj:t gjord framställning har riksdagen [43.] för påbörjande av arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1921 förordat förslag, på extra stat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag av 84,000 kronor. För fortsättande av samma arbeten har därefter på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisats ett reservationsanslag av 140,000 kronor.

*Yttre
restaurering
av Stockholms
slott.*

(Extra anslag.)

Enligt den utredning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts förslag i ämnet till 1921 års riksdag, beräknades ifrågavarande restaureringsarbeten komma att i sin helhet draga en kostnad av sammanlagt 1,484,000 kronor. Beträffande sättet för anvisande av medel till bestridande av denna kostnad hade riksmarskalksämbetet, som till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat berörda utredning, föreslagit, att det erforderliga anslagsbeloppet borde fördelas på sex år, därvid för år 1922 borde anvisas ett belopp av 84,000 kronor för påbörjande av de mest angelägna arbetena och för vart och ett av de följande fem åren ett belopp av 280,000 kronor. Denna plan har, såsom av det föregående framgår, hittills följts vid anvisandet av medel för ifrågavarande ändamål, därvid för första halvåret 1923 upptagits hälften av det för år 1923 tidigare beräknade beloppet.

I skrivelse den 23 september 1922 har riksmarskalksämbetet hemställt om anvisande av medel för budgetåret 1923—1924 för fortsättande av arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott, därvid ämbetet tillika överlämnat av ståthållarämbetet på slottet samt byggnadsstyrelsen gjorda framställningar ävensom en av t. f. slottsarkitekten, professor I. Tengbom avlåten skrivelse rörande behovet av ytterligare medel för ändamålet.

*Riks-
marskalks-
ämbetet.*

Professor Tengbom har i sistnämnda skrivelse, efter en redogörelse för den uppgjorda arbetsplanen, framhållit, att för fullföljandet av denna plan för budgetåret 1923—1924 skulle erfordras ett anslag av beräknade 280,000 kronor. I fråga om möjligheten att nedsätta detta belopp med hänsyn till den sjunkande prisnivån har professor Tengbom påpekat, att medlen till att börja med huvudsakligen komme att erfordras för det ytterligt svårberäkneliga istandsättandet av naturstenen. Då de härå uppkomna skadorna bleve uppenbara först i mån av arbetets fortgång,

- [43.] vore det omöjligt att för närvarande angiva en definitiv kostnad för arbetet. Emellertid funne professor Tengbom önskligt, att inga inskränkningar gjordes i det föreslagna anslagsbeloppet, förrän erfarenheten givit vägledning för noggrannare beräkningar.

Under åberopande härav samt i anslutning till förenämnda av stathållarämbetet och byggnadsstyrelsen gjorda framställningar har riksmarskalksämbetet för egen del föreslagit, att anslagsbeloppet för ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1923—1924 måtte bestämmas till 280,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom jämväl riksdagen vitsordat, torde ifrågasvarande restaureringsarbeten icke utan våda för slottets bestånd kunna anstå. Det synes därför erforderligt, att medel ställas till förfogande för arbetenas fullföljande i huvudsaklig överensstämmelse med den uppgjorda arbetsplanen. Emellertid torde någon minskning av det ifrågasatta anslagsbeloppet kunna ske utan allt för stor olägenhet, och anser jag mig därför nödsakad föreslå, att anslaget nu upptages till allenast 200,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 200,000.

11. Uppförande av ämbetsbyggnader å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt i kvarteret Kandidaten.

- [44.] Med anledning av Kungl. Maj:ts förslag i en den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 401, har riksdagen för inlösen av den barnbördshuset tillhöriga tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt för uppförande å denna tomt ävensom i kvarteret Kandidaten av byggnader för inrymmande av i huvudstaden förlagda ämbetsverk och statsinstitutioner beviljat ett belopp av 8,722,360 kronor samt därav såsom reservationsanslag anvisat dels å tilläggsstat för år 1920 under sjunde huvudtiteln 700,000 kronor, dels ock å extra stat för år 1921 under sjätte huvudtiteln 3,000,000 kronor.

Uppförande
av ämbets-
byggnader å
tomten nr 3
i kvarteret
Murmästaren
samt i
kvarteret
Kandidaten.
(Extra anslag.)

Av förenämnda belopp, 8,722,360 kronor, avsågos sammanlagt 562,360 kronor för återbetalande till riksgäldskontoret av vissa förskott samt för inlösen av det i kvarteret Murmästaren belägna tomtområdet. Återstående beloppet, 8,160,000 kronor, avsågos för bestridande av bygg-

nadskostnaderna, av vilka enligt vid denna tid gjorda preliminära beräkningar 4,520,000 kronor skulle belöpa å byggnaden i kvarteret Murmästaren och 3,640,000 kronor å byggnaden i kvarteret Kandidaten.

[44.]

Genom brev den 4 juni 1920 har Kungl. Maj:t förklarat, att byggnadsstyrelsen skulle äga taga i anspråk omförmälda å tilläggsstat för år 1920 anvisade belopp, 700,000 kronor, därav 500,360 kronor, motsvarande förenämnda förskott, skulle återbetalas till riksgäldskontoret, 62,000 kronor finge användas för inköp av tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt återstoden tagas i anspråk för täckande av kostnaderna för de förberedande åtgärder i övrigt, vilkas vidtagande för ifrågavarande byggnadsföretag kunde komma att erfordras redan under år 1920.

Vidare har Kungl. Maj:t genom brev den 27 juni 1921 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att, i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t för 1921 års riksdag framlagd plan, låta uppföra dels en ämbetsbyggnad å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren, dels ock en ämbetsbyggnad i kvarteret Kandidaten, varjämte byggnadsstyrelsen bemyndigats att av ovan omförmälda för år 1921 anvisade reservationsanslag av 3,000,000 kronor taga i anspråk för byggnadsföretaget i kvarteret Murmästaren ett belopp av 1,050,000 kronor samt för byggnadsföretaget i kvarteret Kandidaten ett belopp av 1,950,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har sedermera riksdagen för uppförande av ämbetsbyggnaden i kvarteret Murmästaren såsom reservationsanslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat 800,000 kronor av ovannämnda av 1920 års riksdag beviljade belopp å 8,722,360 kronor.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ämbetsbyggnader samt därvid framlagt förnyade kostnadsberäkningar för byggnadsföretagen.

Byggnads-
styrelsen.

Enligt nämnda beräkningar skulle den föreslagna byggnaden i kvarteret Murmästaren, för vilken kostnaderna i september 1920 beräknats till 4,720,000 kronor och i augusti 1921 till 4,250,000 kronor, komma att draga en kostnad av allenast 3,400,000 kronor. För detta byggnadsföretag har, såsom av det föregående framgår, anvisats tillhoppa 1,850,000 kronor, varjämte för detsamma beräknats 137,640 kronor, utgörande den till förberedande åtgärder avsedda delen av ovannämnda anslag å 1920 års tilläggsstat. Byggnadsstyrelsen hemställer nu, att ytterligare 800,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1923—1924.

Kostnaderna för den föreslagna ämbetsbyggnaden i kvarteret Kandidaten beräknades i september 1920 till 6,100,000 kronor och i augusti

- [44.] 1921 till 5,500,000 kronor. De nu framlagda beräkningarna sluta å ett belopp av 4,300,000 kronor. Byggnadsstyrelsen hemställer, att för sistnämnda byggnadsföretag, till vilket hittills anvisats 1,950,000 kronor, måtte för budgetåret 1923—1924 anvisas ytterligare 1,750,000 kronor.

Departements-
chefen.

Storleken av de belopp, som av byggnadsstyrelsen sålunda beräknats erforderliga under nästa budgetår för ifrågavarande byggnadsföretag, har föranlett mig att taga under övervägande, huruvida icke för vinnande av erforderlig minskning i anslagskraven något av företagen tills vidare borde nedläggas. Då emellertid en dylik åtgärd med hänsyn även till angelägenheten att nedbringa antalet för statsverkets räkning förhyrda tjänstelokaler om möjligt torde böra undvikas samt dessutom en väsentlig reducering av de begärda beloppen visat sig kunna ske utan äventyrande av arbetenas planmässiga bedrivande, har jag för min del ansett mig böra tillstyrka, att anslag nu äskas av riksdagen för båda företagens fortsättande. Anledningen till att en dylik reducering utan olägenhet är möjlig ligger närmast däri, att grundförhållandena å tomterna under arbetets gång befunnits vara sådana, att grundläggningen kommer att draga avsevärt längre tid än styrelsen i föreliggande skrivelse förutsatt och att med anledning härav den beräknade tiden för de egentliga byggnadsarbetenas påbörjande måste framflyttas. Enligt vad jag inhämtat, skulle för företagens ekonomiska bedrivande under ifrågavarande budgetår erfordras för byggnaden i kvarteret Murmästaren 400,000 kronor och för byggnaden i kvarteret Kandidaten 1,200,000 kronor.

Mot de sålunda beräknade beloppen har jag icke funnit anledning till erinran.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det belopp, 8,722,360 kronor, som beviljats för uppförande å tomt nr 3 i kvarteret Murmästaren och i kvarteret Kandidaten av byggnader för inrymmande av i huvudstaden förlagda ämbetsverk och statsinstitutioner m. m., för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* reservationsanslag anvisa

för uppförande av en ämbetsbyggnad å nämnda tomt i kvarteret Murmästaren ett belopp
av kronor 400,000; samt

för uppförande av en dylik byggnad i kvarteret Kandidaten ett belopp av kronor 1,200,000.

12. Ändringsarbeten i fastigheten nr 9 vid Svartmangatan i Stockholm.

I skrivelse den 12 december 1922 har byggnadsstyrelsen framlagt förslag till iordningställande för kontrollstyrelsens räkning av den statsverket tillhöriga fastigheten nr 9 vid Svartmangatan i Stockholm samt därvid hemställt, att för ändamålet måtte för budgetåret 1923—1924 anvisas 120,000 kronor. Till stöd härför yttrar styrelsen följande:

»Jämlikt det av Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1922 godkända förslaget beträffande dispositionen av den statsverket tillhöriga egendomen i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm skola lokaler där beredas för, bland andra, medicinalstyrelsen.

Med anledning härav har byggnadsstyrelsen i samråd med de sakkunniga för utarbetande av en allmän plan för statens byggnadsverksamhet i Stockholm verkställt en utredning rörande en blivande disposition för annat statsändamål av den av medicinalstyrelsen för närvarande innehavda fastigheten nr 9 vid Svartmangatan härstädes, och har det därvid visat sig, att denna fastighet med hänsyn till sin storlek bäst skulle lämpa sig för kontrollstyrelsen.

För kontrollstyrelsens räkning har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 mars 1920 för tiden intill den 1 oktober 1925 förhyrts tre lägenheter om sammanlagt 28 rum, 3 kök, serveringsrum, förrum m. m. i fastigheten nr 6 vid Nybrogatan här i staden mot en årlig hyra av tillhoppa 26,200 kronor jämte särskild ersättning för värme och varmvatten. Av dessa lokaler äro emellertid numera två rum upplåtna till försäkringslagstiftningskommittén, vilken härför erlägger en ersättning av 1,500 kronor, för år räknat. De av kontrollstyrelsen för närvarande innehavda lokalerna betinga sålunda en årlig hyreskostnad av 24,700 kronor. Härtill kommer emellertid ett belopp av 3,000 kronor om året för en av kontrollstyrelsen disponerad magasinslokal i fastigheten nr 5 vid Hovslagargatan, vilken lokal i främsta rummet användes för förvaring av kontrollapparater men även tagits i anspråk för arkivändamål.

Vid under hand framställd förfrågan har chefen för kontrollstyrelsen förklarat sig kunna godtaga omförmälda fastighet vid Svartmangatan såsom lokal för nämnda ämbetsverk, dock allenast under förutsättning att vissa ändrings- och reparationsarbeten vidtoges i fastigheten. Sedan byggnadsstyrelsen med anledning härav uppdragit åt tjänstgörande arkitekten hos styrelsen C. Åkerblad att i samråd med vederbörande inom kontrollstyrelsen uppgöra förslag till erforderliga åtgärder, har denne till byggnadsstyrelsen inkommit med förslag i frågan, varjämte inom styrelsen upprättats kostnadsberäkning för arbetenas utförande.

Nämnda förslag avser i huvudsak följande åtgärder: vissa förändringar beträffande rumsindelningen, inredande av laboratorielokaler inom fastighetens vind, utsträckning till hela byggnaden av den befintliga värmeledningen, vilken för närvarande omfattar endast ett fåtal rum, anordnande av W. C. och varmvattenberedning ävensom vidtagande av i samband med nämnda åtgärder erforderliga reparationsarbeten samt slutligen iordningställande av en på gården befintlig lägre flygelbyggnad till magasinslokaler.

Efter genomförandet av ifrågavarande förslag, vilket kontrollstyrelsen i yttrande av den 11 december 1922 förklarat sig i princip kunna godkänna, skulle inom fastigheten vara disponibla 35 rum och 1 kök, arkiv- och magasinslokaler

[45.]

Ändrings-
arbeten i
fastigheten
nr 9 vid
Svartman-
gatan i
Stockholm.

(Extra anslag.)

[45.]

samt en portvaktsbostad å 1 rum och kök, vilka samtliga utrymmen skulle fördelas på sätt, som närmare anges i förslaget.

De med förslagets genomförande förenade kostnaderna uppgå jämlikt ovan nämnda beräkning till sammanlagt 120,000 kronor. Detta belopp kan visserligen förefalla avsevärt, men är utgiften, enligt styrelsens mening, ofrånkomlig, därest fastigheten för framtiden skall användas för statsändamål. Byggnaden kan nämligen i det skick, vari densamma för närvarande befinner sig, icke anses motsvara rimligaste anspråk på en ämbetslokal. Särskilt äro de nuvarande uppvärmningsanordningarna inom fastigheten synnerligen otillfredsställande. Medicinalstyrelsens lokalförhållanden hava också under de senare åren varit så gott som ohållbara och hava endast kunnat godtagas i avvaktan på den förestående lösningen av detta ämbetsverks lokalfråga. Med hänsyn till vad sålunda framhållits finner byggnadsstyrelsen de föreslagna arbetena oundgängligen nödvändiga, icke endast därest fastigheten skall tagas i anspråk för kontrollstyrelsens räkning, utan kan fastigheten icke gärna över huvud taget upplåtas till något nytt ändamål med mindre dessa åtgärder i huvudsak komma till utförande.

Slutligen får styrelsen framhålla, att på samma gång som genom fastighetens iordningställande på förslaget sätt möjlighet erhålles att avsevärt minska statsverkets innehav av förhyrda lokaler, fastigheten i fråga kommer att kunna utnyttjas i större utsträckning än vad hittills varit förhållandet.

Då det kan förväntas, att medicinalstyrelsen skall kunna avflytta till sina nya lokaler i kvarteret Grönlandet norra under sommaren 1923, har byggnadsstyrelsen tänkt sig, att de föreslagna arbetena inom fastigheten vid Svartmangatan skulle igångsättas vid denna tidpunkt. Under sådana förhållanden skulle fastigheten kunna komma att tagas i bruk av kontrollstyrelsen från och med den 1 oktober 1924. Under det då återstående hyresåret skulle kontrollstyrelsens nuvarande lokaler i fastigheten vid Nybrogatan av statsverket uthyras eller eventuellt användas för annat statsändamål. Den av styrelsen innehavda magasinslokalen, som förhyres för ett år i sänder med en uppsägningstid av 6 månader, skulle lämpligen uppsägas till nämnda dag.

Byggnadsstyrelsen får slutligen meddela, att från S:t Nikolai församlings sida vid muntliga förhandlingar med generaldirektören Möller framförts den tanken, att staden skulle inköpa fastigheten i fråga, vilken därefter skulle rivas och lämna rum för en lekplats, varav församlingen hade stort behov. Styrelsen har hittills ansett sig böra avvakta utvecklingen av denna fråga. Sedan emellertid staden numera beslutat anordna en tävlan för åstadkommande av öppna platser inom staden mellan broarna, varmed givetvis spörsmålet om fastighetens användande nära sammanhänger, och alltså ett eventuellt inköp måste bliva beroende av det framtida resultatet av en dylik tävlan, har byggnadsstyrelsen ansett sig redan nu böra hos Kungl. Maj:t framlägga förslag om fastighetens användning efter medicinalstyrelsens avflyttning.»

Departementschefen.

Enligt vad jag från vederbörande i Stockholms stad inhämtat, torde frågan om stadens förvärvande av ifrågavarande fastighet få anses åtminstone tillsvidare förfallen. Vid sådant förhållande måste tillses, att fastigheten efter medicinalstyrelsens avflyttning från densamma på lämpligt sätt utnyttjas. Det av styrelsen i sådant hänseende framförda förslaget om kontrollstyrelsens förläggning till fastigheten synes ändamålsenligt.

Visserligen lär fastigheten, såsom av byggnadsstyrelsens framställning inhämtas, näppeligen längre kunna användas såsom ämbetslokal över huvud taget utan att grundliga ändrings- och reparationsarbeten verkställas inom densamma. Ehuru byggnadsstyrelsens förslag till fastighetens iordningställande för kontrollstyrelsens räkning sålunda medför rätt avsevärda kostnader, torde förslaget dock ur ekonomisk synpunkt vara att anse som fördelaktigt för statsverket med hänsyn till den väsentliga besparing, som genom sistnämnda ämbetsverks förläggande till fastigheten vinnes i statsverkets utgifter för förhyrning av ämbetslokaler. Med tillstyrkande av byggnadsstyrelsens förslag får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [45.]

att för ändringsarbeten i fastigheten nr 9 vid Svartmangatan i Stockholm för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 120,000.

13. Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län.

Till förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län hava under senaste åren särskilda anslag anvisats av riksdagen. Enligt nu gällande hyresavtal, vilket avser tiden från och med den 1 oktober 1922 till och med den 30 september 1923, med rätt för statsverket till förlängning av avtalet under ytterligare ett år, utgör det årliga hyresbeloppet 7,000 kronor. Då den förhyrda bostaden, i avvaktan på inom byggnadsstyrelsen pågående utredning rörande landshövdingens bostadsfråga, ännu något år framåt lär bli behöflig, torde nyssnämnda belopp, 7,000 kronor, böra anvisas för budgetåret 1923—1924. [46.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 7,000.

14. Vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m.

I anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar samt inom riksdagen väckta motioner har riksdagen för utförande av vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m. på extra stat anvisat dels för år 1922 ett reservationsanslag av 100,000 kronor, dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 likaledes ett reservationsanslag av 100,000 kronor. Härutöver har riksdagen till bestridande av kostnader, för- [47.]

[47.] bundna med nämnda byggnadsarbeten, på tilläggsstat för år 1921 anvisat ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

Genom brev den 31 mars 1922 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t för 1922 års riksdag framlagt förslag. Detta förslag, som tillkommit i enlighet med riksdagens direktiv, avsåg anordnande av lokaler för länsstyrelsen och länets lantmäterikontor uti nuvarande länsresidensets tvenne våningar samt påbyggnad av detsamma med ytterligare en våning, avsedd till landshövdingens bostadsvåning. Under ombyggnadstiden skulle tillfällig bostad beredas landshövdingen.

För landshövdingen förhyres enligt Kungl. Maj:ts medgivande för tiden från och med den 1 oktober 1921 till den 1 oktober 1924 en villabyggnad med adressnummer 4 vid Älvgatan i Karlstad mot en hyressumma av 9,000 kronor per år. Kostnaderna för förhyrningen hava utgått av förenämnda på tilläggsstat för år 1921 anvisade anslag å 2,500 kronor samt, i den mån detta belopp icke räckt till, av de anvisade byggnadsanslagen.

Enligt i december 1921 av byggnadsstyrelsen framlagd beräkning skulle kostnaderna för byggnadsföretaget, oavsett det å tilläggsstat för år 1921 anvisade beloppet, komma att uppgå till sammanlagt 450,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen den
18/8 1922.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande för budgetåret 1923—1924 av återstoden av det enligt nyssnämnda beräkning för byggnadsarbetenas fullbordande erforderliga anslaget eller 250,000 kronor. Styrelsen har därvid framhållit, att styrelsen icke funnit anledning att göra ändring i de tidigare verkställda kostnadsberäkningarna, särskilt som styrelsen förutsatte, att av byggnadsanslagen skulle gäldas dels hyra för tillfällig bostad åt landshövdingen under ombyggnadstiden, dels ock kostnader för beredande av tillfällig lokal för landskansliet, varom styrelsen i samma skrivelse framlagt förslag.

Kungl. Maj:ts
beslut den
22/9 1922.

Beträffande sistnämnda fråga må erinras, att man tidigare vid uppgörande av kostnadsberäkningarna för residensets ombyggnad utgått från att länsstyrelsen under ombyggnadstiden skulle kvarbliva i residenset. Vid en närmare planläggning av arbetena har det emellertid visat sig, att härigenom avsevärda olägenheter skulle uppstå särskilt för landskansliet. På grund härav och i anslutning till byggnadsstyrelsens nyssberörda förslag bemyndigade Kungl. Maj:t den 22 september

1922 länsstyrelsen att, för boredande av lokal för landskansliet under den tid, nämnda kansli på grund av länsresidensets ombyggnad icke utan synnerlig olägenhet kunde inrymmas därstädes, träffa avtal om förhyrande tills vidare av 8 rum m. m. i Karlstads stadshotell mot en hyressumma av 15,000 kronor för år, däri inberäknat ersättning för värme och belysning samt vissa andra förmåner. Därjämte bemyndigades länsstyrelsen att för gäldande av kostnaderna för förhyrningen avföra erforderligt belopp å de för residensets ombyggnad anvisade anslagen.

[47.]

I skrivelse den 10 november 1922 har landshövdingen i Värmlands län A. Unger sedermera gjort framställning om sådan ändring i den fastställda planen för residensets ombyggnad, att en särskild trappuppgång anordnades från gårdssidan till den del av länsresidenset, som skulle bebos av landshövdingen. Såsom skäl härför har framhållits de avsevärda olägenheter för såväl landshövdingen som länsstyrelsens personal och allmänheten, vilka skulle uppkomma, därest, såsom avsetts, tillträdet till den 2 och 3 trappor upp belägna bostadsvåningen komme att förläggas till samma uppgång, som ledde till länsstyrelsens ämbetslokal å nedre botten och 1 trappa upp.

Framställning
från lands-
hövdingen i
Värmlands
län.

Med anledning av denna framställning har byggnadsstyrelsen avgivit utlåtande den 30 november 1922, därvid styrelsen överlämnat ett av tjänstgörande arkitekten hos styrelsen Bror Almquist, vilken jämväl i övrigt uppgjort ritningarna till ombyggnaden, utarbetat förslag till den ifrågasatta trappuppgången för landshövdingens bostadsvåning. Styrelsen har för egen del ansett sig böra tillstyrka, att nämnda trappuppgång komme till utförande enligt arkitekten Almquists förslag, vilket enligt gjorda beräkningar skulle betinga en kostnad av 45,000 kronor. På grund härav har styrelsen, med ändring av sin tidigare framställning i ämnet, hemställt, att för bestridande av kostnaderna för byggnadsarbetenas fullbordande för budgetåret 1923—1924 måtte anvisas 295,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen den
30/11 1922.

Föreliggande förslag till ändring i byggnadsplanen avser uppförande å residensets gårdssida av ett trapphus, varigenom särskild ingång skulle beredas till landshövdingens bostadsvåning. Trapphuset är avsett att anordnas så, att hiss skulle kunna däri framdeles inbyggas, om medel härtill utan kostnad för statsverket kunna anskaffas. Enligt de gjorda beräkningarna skulle trapphusets anordnande medföra en kostnadsökning av 45,000 kronor. Ehuru genom den ifrågasatta ändringen

Departements-
chefen.

- [47.] vissa fördelar i avseende å byggnadens utnyttjande skulle kunna vinnas, har jag, med hänsyn till den statsfinansiella situationen, ej ansett mig kunna förorda förslaget.

Enligt vad jag inhämtat, torde man kunna utgå från att, även om hänsyn toges till kostnaderna för beredande av tillfälliga lokaler för landshövdingen och landskansliet under ombyggnadstiden, en besparing å det tidigare beräknade beloppet, 450,000 kronor, skall kunna ernås med minst 10,000 kronor. Det ytterligare anslag, som erfordras för byggnadsföretagets fullbordande, skulle alltså komma att uppgå till 240,000 kronor. Då byggnadsarbetet beräknas bliva avslutat redan under år 1923, torde det bliva nödvändigt, att hela detta belopp anvisas för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 240,000.

15. Tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping.

- [48.] Med bifall till av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen
Tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping. för utförande av tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping såsom reservationsanslag på extra stat anvisat sammanlagt 140,000 kronor, därav 100,000 kronor för år 1922 samt 40,000 kronor för tiden 1 januari—
 (Extra anslag.) 30 juni 1923.

Byggnadsstyrelsen. I skrivelse den 18 augusti 1922 har byggnadsstyrelsen meddelat, att ifrågavarande byggnadsföretag, för vilket tidigare beräknats en kostnad av 235,000 kronor, numera enligt en inom styrelsen i juli 1922 gjord förnyad undersökning kunde antagas komma att draga en kostnad av endast 190,000 kronor, varjämte styrelsen hemställt, att det för arbetenas fullbordande erforderliga beloppet 50,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1923—1924.

Departementschefen. Mot vad sålunda föreslagits har jag icke funnit anledning till erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande av tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 50,000.

16. Nybyggnad för lantmäterikontoret i Västerbottens län.

Lantmäterikontoret i Västerbottens län är sedan en del år tillbaka inrymt i förhyrd lokal i Umeå stads rådhus. Nu gällande hyresavtal utgår emellertid den 1 oktober 1924, och hava stadsfullmäktige i staden vägrat att därefter förlänga avtalet. Vid den utredning, som med anledning härav verkställts rörande lämpligaste sättet för ordnande av lantmäterikontorets lokalfråga, har förslag framkommit om uppförande av en nybyggnad för ändamålet. Enligt preliminära beräkningar skulle kostnaderna för en dylik byggnad, inberäknat inköp av tomt, komma att uppgå till omkring 120,000 kronor. Då denna fråga torde böra underställas årets riksdag, men ärendet ännu icke kommit i sådant skick, att definitivt förslag kan framläggas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[49.]

*Nybyggnad
för lantmäte-
rikontoret i
Västerbottens
län.*

(Extra anslag.)

att i avvaktan på den proposition, som kan komma att i ämnet avlätas, till nybyggnad för lantmäterikontoret i Västerbottens län för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* reservationsanslag
av kronor 120,000.

E. Diverse.

1. Skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall.

För verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall har riksdagen alltsedan år 1910 anvisat anslag. Riksdagen, som för ändamålet för år 1922 anvisat 96,000 kronor, har för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljat 39,000 kronor, varjämte på tilläggsstat för år 1922 anvisats 7,000 kronor.

[50.]

*Skematisk
förteckning
och beskriv-
ning över
Sveriges
vattenfall.*

(Extra anslag.)

I skrivelse den 25 september 1922 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anvisande av för ifrågavarande ändamål erforderligt anslag för budgetåret 1923—1924.

Av de för år 1922 och första halvåret 1923 beviljade anslagen voro 81,000 respektive 30,000 kronor beräknade till bestridande av de på *statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* ankommande kostnaderna enligt följande fördelning:

Anslag till
statens mete-
orologisk-
hydrografiska
anstalt.

[50.]

Ä n d a m å l	År 1922.	Första halv- året 1923.
	Kronor	Kronor
Extra biträden, förslagsvis	21,000	10,500
Publikationer, »	4,000	1,500
Expenser, »	2,000	1,000
Resekostnader »	29,000	6,000
Utrustning och underhåll av stationer, förslagsvis,	5,000	1,000
Observatörers arvoden, förslagsvis,	20,000	10,000
Summa	81,000	30,000

Enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelar, har meteorologisk-hydrografiska anstaltens styrelse framhållit, att den i ovanstående fördelning ingående anslagsposten till extra biträden borde, med hänsyn till de numera fastställda nya avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare, för budgetåret 1923—1924 bestämmas till ett belopp av 25,000 kronor. Beträffande anslagen till expenser och till observatörers arvoden ansåge anstaltens styrelse någon sänkning icke kunna ske. Däremot syntes anslagen till publikationer och till utrustning och underhåll av stationer kunna sänkas till 3,000 respektive 2,000 kronor. Med avseende å posten för resekostnader erinrade styrelsen, att densamma för första halvåret 1923 kunnat sättas så lågt som till 6,000 kronor, enär arbetena med avvägning av floderna endast i ringa omfattning kunde äga rum under första hälften av året. Det för ändamålet för år 1922 beräknade beloppet, 29,000 kronor, ansåge styrelsen nu kunna sänkas till 21,000 kronor.

I enlighet med styrelsens för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt sålunda framlagda förslag skulle de på anstalten ankommande kostnaderna för vattenfallsförteckningen under budgetåret 1923—1924 beräknas på följande sätt:

	Kronor.
Extra biträden, förslagsvis,	25,000: —
Publikationer, » ,	3,000: —
Expenser, » ,	2,000: —
Resekostnader, » ,	21,000: —
Utrustning och underhåll av stationer, förslagsvis,	2,000: —
Observatörers arvoden, förslagsvis,	20,000: —
Summa	73,000: —

Anslag till
vattenfalls-
styrelsen.

För bestridande av de på *vattenfallsstyrelsen* belöpande kostnaderna för vattenfallsförteckningen, vilka utgöras av vissa utgifter för utarbetande av beskrivningar rörande geografiska och geologiska förhål-

[50.]

landen m. m., för vissa kartarbeten samt för tryckning och dylikt, har riksdagen anvisat för första halvåret 1923 9,000 kronor och på tilläggsstat för år 1922 7,000 kronor. Jämte av 1921 års riksdag för år 1922 beviljat anslag, 15,000 kronor, hava sålunda för tiden 1 januari 1922—30 juni 1923 anvisats tillhoppa 31,000 kronor, vilket belopp med 5,000 kronor understiger vad vattenfallsstyrelsen ansett för ändamålet erforderligt för nämnda tid och jämväl nästlidet år äskade. Vattenfallsstyrelsen framhåller nu, att ifrågavarande anslag, tillhoppa 31,000 kronor, visat sig otillräckliga, vadan styrelsen vid utgången av första halvåret 1923 räknade med en brist av omkring 3,000 kronor, som måste förskjutas av tillgängliga medel. Då kostnaderna för budgetåret 1923—1924 beräknades till 14,000 kronor, varav för tryckning 10,000 kronor, skulle för vattenfallsstyrelsens del för nämnda budgetår behöva anvisas 17,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts i fråga om samtliga kostnader för ifrågavarande förteckning har vattenfallsstyrelsen hemställt, att för ändamålet måtte för budgetåret 1923—1924 anvisas ett belopp av 90,000 kronor.

Sammanfattning.

Med hänsyn till angelägenheten att under rådande statsfinansiella förhållanden i görligaste mån inskränka statens utgifter till att tillgodose de allra nödvändigaste behoven skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke arbetena med omförmälda förteckning borde avbrytas för att sedermera under bättre tider återupptagas. Enligt vad jag inhämtat, hava emellertid arbetena numera fortskridit så långt, att, utöver det nu ifrågasatta, anslag endast en gång till skulle behöva begäras av riksdagen. Med hänsyn dels härtill och dels till lämpligheten att kunna slutföra arbetena med nu befintlig, i dylika arbeten förfaren personal har jag ansett mig böra förorda äskande av anslag för ändamålet hos innevarande års riksdag.

Departementschefen.

Beträffande storleken av det ifrågasatta anslaget, så innebär det för *statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* begärda beloppet till den del, detsamma avser avlöning till extra biträden, en förhöjning. Denna är föranledd därav, att nämnda biträdens avlöningar fastställts i enlighet med de numera gällande avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (sv. förf.-saml. nr 778/1921). Då emellertid, enligt vad jag inhämtat, å vissa andra anslagsposter torde komma att förefinnas besparingar vid ingången av budgetåret 1923—1924, har jag efter samråd med chefen för meteorologisk-hydrografiska anstalten funnit

[50.] en nedsättning av anslaget till anstalten till 60,000 kronor kunna ske utan äventyrande av arbetenas behöriga fortgång. Vad angår anslaget till *vattenfallsstyrelsen*, synes detsamma kunna begränsas till 12,000 kronor.

I enlighet härmed skulle för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 begäras 72,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 72,000.

2. Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifterna för vissa resor.

[51.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för beredande av ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifter för vissa resor på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett förslagsanslag av 50,000 kronor. Avsikten med detta anslag är att bereda statens järnvägar gottgörelse för transporter, beträffande vilka, i enlighet med hitills i vissa enstaka undantagsfall tillämpad praxis, befrielse eller nedsättning ansetts böra medgivas i befodringsavgifterna. Sådana fall äro studieresor för riksdagens ledamöter samt resor i samband med vissa kongresser och dylikt, där lindringar i befodringsavgifterna anses böra ur allmänna och särskilt internationella synpunkter medgivas. Därjämte har förutsatts, att av anslaget något mindre belopp i förekommande fall skulle kunna användas för lindring i fraktavgifterna för exempelvis befodran av vid forskningsresor hopbragta vetenskapliga samlingar, av konstföremål till en hela riket omfattande konstatställning eller dylikt, då ett betydande kulturellt allmänt intresse därmed vore förbundet.

Beträffande storleken av anslaget hade järnvägsstyrelsen nästlidet år ifrågasatt ett årligt belopp av 175,000 kronor. Anslaget ansågs emellertid, innan ytterligare erfarenhet vunnits, kunna för helt år begränsas till 50,000 kronor, och då det förutsattes, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att i början av varje år på framställning av järnvägsstyrelsen besluta om den ersättning, som sammanlagt skulle till statens järnvägar för nästföregående år utgå från anslaget, uppfördes

Ersättning
åt statens
järnvägar
för av

Kungl. Maj:t
medgivna
lindringar i
befodrings-
avgifterna
för vissa
resor.

(Extra anslag.)

berörda belopp, 50,000 kronor, i dess helhet å övergångsbudgeten för tiden 1 januari—30 juni 1923. [51.]

Då tillräcklig erfarenhet ej föreligger beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål, torde anslaget jämväl för budgetåret 1923—1924 böra upptagas med samma belopp eller 50,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 50,000.

3. Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer.

Till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer hava sedan ett antal år tillbaka, senast för år 1922, anvisats anslag å extra stat om 2,500 kronor. [52.]

Vid föredragning nästlidet år av riksförbundets ansökan om statsbidrag jämväl för år 1923 anförde jag, att jag i enlighet med de principer, som vid uppgörande av övergångsbudgeten för första halvåret 1923 ansetts böra tillämpas rörande anslag till statsbidrag till icke statlig verksamhet och andra jämförliga ändamål funne mig böra tillstyrka, att med avgörandet av frågan om anslag till riksförbundet för år 1923 finge anstå till 1923 års riksdag. I enlighet härmed fattade Kungl. Maj:t beslut. (Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer. (Extra anslag.)

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu riksförbundet förnyat sin framställning samt med bifogande av en tablå över förbundets ekonomiska ställning den 15 november 1922 anhållit om ett statsbidrag för år 1923 av 5,000 kronor för möjliggörande av förbundets vidare utveckling och fortsatta verksamhet.

Med hänsyn till vad 1918 års lagtima riksdag uttalat i fråga om den av riksförbundet bedrivna verksamheten och då förbundets ekonomiska ställning icke synes giva anledning till bekymmer, anser jag mig icke kunna förorda statsbidrag till högre belopp än förut beviljats. Av statsfinansiella skäl finner jag mig fasthellre nödsakad föreslå en nedsättning av anslagsbeloppet till 2,000 kronor. Kungl. Maj:t torde alltså föreslå riksdagen

att till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,000.

4. Tidskriften »Brandskydd».

[53.] Med anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet har riksdagen anvisat för understöd av svenska brandskyddsföreningens verksamhet på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor samt såsom bidrag till utgivande genom nämnda förening av tidskriften »Brandskydd» på en var av tilläggsstaterna för åren 1921 och 1922 ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

Tidskriften
»Brandskydd».
(Extra anslag.)

I skrivelse den 11 oktober 1922 har nu föreningen anhållit om ett statsbidrag av 6,000 kronor. Berörda belopp vore avsett att användas till befrämjande av föreningens verksamhet och särskilt för anordnande under hösten 1923 av en undervisningskurs för brandbefäl och brandunderbefäl i enlighet med vissa av föreningen angivna riktlinjer.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad 1920 års riksdag vid behandlingen av frågan om anslag till föreningen uttalat anser jag något egentligt statsunderstöd till föreningens verksamhet ej böra ifrågasättas. Då det emellertid för föreningens fortsatta utveckling torde vara av betydelse, om staten genom ett bidrag till föreningens tidskrift alltjämt visar sitt intresse för föreningens strävanden, vill jag förorda, att ett dylikt bidrag till ett nedsatt belopp av 400 kronor beviljas för budgetåret 1923—1924. Som villkor för erhållande av statsbidraget synes i likhet med vad föregående år skett böra stadgas, att lämpligt antal exemplar av tidskriften tillhandahållas kommunikationsdepartementet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att som bidrag till utgivande genom svenska brandskyddsföreningen av tidskriften »Brandskydd» för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av..... kronor 400.

5. Svenska aeroklubben.

[54.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för vart och ett av åren 1920—1922 anvisat 6,000 kronor för understödjande av svenska aeronautiska sällskapets verksamhet.

Svenska aeroklubben.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 3 november 1921 hemställde sällskapet, dåmera benämnt svenska aeroklubben, om statsbidrag för första halvåret 1923. Vid ärendets föredragning fann jag mig i enlighet med de principer, som vid uppgörande av nämnda halvårsstat ansetts böra tillämpas

rörande anslag till statsbidrag till icke statlig verksamhet och andra jämförliga ändamål, icke böra förorda äskande hos 1922 års riksdag av anslag för ändamålet, och blev detta jämväl Kungl. Maj:ts beslut.

[54.]

I skrivelse den 13 oktober 1922 har nu klubben gjort framställning om statsbidrag under budgetåret 1923—1924 med ett till 10,000 kronor förhöjt belopp.

Såsom skäl härför har klubben hänvisat till de ökade kostnaderna för klubbens upplysande verksamhet, för utgivande av dess skriftserie och vidmakthållande av dess bibliotek. Det klubben åvilande arbetet med förande av flygarregister, utfärdande av flygcertifikat m. m. hade vidare medfört ett väsentligt ökat arbete för klubbens sekreteriat och därmed ökade kostnader. Detta sekretariatets arbete komme under år 1923 att än ytterligare stegras, enär klubben i avsevärd omfattning måste deltaga i organisationsarbetet för den internationella luftfartsutställningen i Göteborg 1923 och i samband därmed planerade flygtävlingar, en uppgift, som klubben på grund av berörda utställnings utomordentliga betydelse för luftfartens utveckling icke kunde undandraga sig.

I likhet med vad för åren 1920—1922 ägt rum torde klubben böra tilldelas ett statsunderstöd för budgetåret 1923—1924. Med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga sträng sparsamhet ifråga om statsutgifterna anser jag mig dock icke kunna tillstyrka beviljande för ändamålet av högre belopp än 5,000 kronor, och synes understödet böra förenas med i huvudsak samma villkor, som stadgats i fråga om bidragen för åren 1920—1922, varutinnan det torde böra tillkomma Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att för understödjande av svenska aeroklubbens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 5,000.

6. Täckande av vissa förskott.

I skrivelser den 6 juni och den 11 juli 1922 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bereda styrelsen ersättning för vissa av styrelsen utbetalade förskott, nämligen

[55.]

Täckande av
vissa
förskott.

(Extra anslag.)

till ersättning *dels* åt distriktschefen Enblom för förordnande jämlikt kungl. brev den 2 juni 1916 att under högst tre månader år 1916 inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bereda, föredraga och expediera vissa ärenden, *dels* åt ett extra ingenjörbiträde för biträde med berörda arbete kronor

900: —

[55.]	till anställande av en extra distriktsingenjör i övre norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet jämlikt kungl. brev den 29 juni 1917 och den 14 juni 1918	kronor	1,750: —
	till avlöning jämlikt kungl. brev den 15 mars 1918 åt extra tjänstemän hos styrelsen	»	8,700: —
	till ersättning åt vikarier i anledning av förste byråingenjören Almqvist jämlikt kungl. brev den 2 september 1916, den 19 maj 1917 och den 16 maj 1918 beviljad tjänstledighet	»	9,241: 66
	eller tillhopa kronor 20,591: 66		

Statskontoret.

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ifrågavarande framställningar har statskontoret avgivit infordrade utlåtanden den 21 och den 26 juli 1922 och därvid framhållit, att, med hänsyn till de ifrågavarande förskottsbeloppens storlek, för desammas täckande icke lämpligen borde tagas i anspråk sjätte huvudtitelns besparingar eller det under samma huvudtitel uppförda anslag till extra utgifter. Statskontoret har därför hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om anvisande av de för ändamålet erforderliga medlen.

Departements-
chefen.

De förskottsutbetalningar, för vilka väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu hemställer om ersättning, hava alla jämlikt Kungl. Maj:ts vid olika tillfällen meddelade beslut anvisats att utgå före förskottsväsendets avveckling. Under åberopande av vad statskontoret i ärendet anført beträffande sättet för förskottens ersättande och med erinran tillika, att anslag för ändamålet torde böra begäras med ett avrundat belopp av 20,600 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till täckande av de i statsrådsprotokollet omnämnda av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förskottsvis bestridda utgifter för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av..... kronor 20,600.

7. Ålderstillägg.

[56.]
Ålderstillägg.
(Ordinarie
anslag.)

Anslaget till ålderstillägg är bestämt för år 1922 till 10,000 kronor och för första halvåret 1923 till 5,000 kronor. Utbetalningarna å anslaget hava under de tre första kvartalen 1922 uppgått till endast omkring 2,900 kronor. Med hänsyn härtill torde anslaget, som har karaktären av förslagsanslag, för budgetåret 1923—1924 kunna uppföras med ett belopp av 4,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till ålderstillägg med kronor 4,000.

8. Rese- och traktamentspenningar.

Sjätte huvudtiteln's ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar har för vart och ett av åren 1921 och 1922 bestämts till 50,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 25,000 kronor. För budgetåret 1923—1924 torde anslaget kunna upptagas med sitt förutvarande helårsbelopp eller 50,000 kronor. Kungl. Maj:t torde alltså föreslå riksdagen

[57.]

*Rese- och
traktaments-
penningar.
(Ordinarie
anslag.)*

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med kronor 50,000.

9. Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser.

Det ordinarie förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, vilket för år 1922 utgjorde 3,000,000 kronor, har för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagits med 1,800,000 kronor. Utbetalningarna från anslaget hava utgjort under år 1920 omkring 4,447,000 kronor, under år 1921 omkring 4,402,000 kronor och under de tre första kvartalen av år 1922 omkring 3,485,000 kronor. Sedan den av 1922 års riksdag beslutade nedsättningen av postavgifterna trätt i kraft den 1 oktober 1922, torde en avsevärd minskning i belastningen av anslaget komma att inträda. Härtill torde jämväl komma att bidra den inskränkning i tjänstebrevsrätten, som möjligen lär bli följd av nu pågående utredning i denna fråga. Med hänsyn härtill synes anslaget för budgetåret 1923—1924 icke böra bestämmas till högre än dubbla beloppet för första halvåret 1923 eller till 3,600,000 kronor.

[58.]

*Postavgifter
för tjänste-
brev och
dylika för-
sändelser.
(Ordinarie
anslag.)*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser med kronor 3,600,000.

10. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Från det ordinarie förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, vilket såväl i senaste helårsstaten som i staten för första halvåret 1923 är uppfört med 80,000 kronor, hava utbetalts under år 1921 omkring 390,000 kronor och under de tre första kvartalen

[59.]

*Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.
(Ordinarie
anslag.)*

- [59.] av år 1922 omkring 226,000 kronor. Med hänsyn emellertid till de åtgärder, som under slutet av nästlidet år vidtagits för kommittékostnadernas nedbringande, lärer för budgetåret 1923—1924 en avsevärd nedsättning av ifrågavarande anslag kunna äga rum. I enlighet med vad chefen för finansdepartementet anfört torde sålunda anslaget, vilket hädanefter bör givas karaktären av reservationsanslag, kunna bestämmas till 50,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra ett *ordinarie* reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med kronor 50,000.

11. Extra utgifter.

- [60.] Detta anslag utgör för år 1922 20,000 kronor och för första halvåret 1923 10,000 kronor.
- Extra utgifter.*
(Ordinarie anslag.) Chefen för finansdepartementet har förut denna dag framlagt förslag, att huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder skulle från och med den 1 juli 1923 avskaffas, och har härvid förutsatts, att sådana utgifter, som hittills bestritts från nämnda fonder, hädanefter skulle belasta respektive anslag till extra utgifter. Då emellertid under de senaste åren ifrågavarande anslag icke i sin helhet tagits i anspråk, synes någon höjning åtminstone icke för närvarande erforderlig, utan torde anslaget för budgetåret 1923—1924 kunna upptagas med sitt förutvarande helårsbelopp eller 20,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter med kronor 20,000.

12. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

- [61.] Utbetalningarna från detta anslag, som är bestämt för vart och ett av åren 1921 och 1922 till 100,000 kronor samt för första halvåret 1923 till 50,000 kronor, hava utgjort under år 1921 omkring 184,000 kronor och under de tre första kvartalen av år 1922 omkring 108,000 kronor. Då emellertid, enligt vad chefen för finansdepartementet förut
- Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.*
(Ordinarie anslag.)

denna dag i statsrådsprotokollet över finansärenden närmare utvecklat, vissa besparingar torde kunna redan under närmaste tiden åvägabringas på förevarande område, synes anslaget för budgetåret 1923—1924 lämp- [61.]
ligen kunna upptagas med sitt förutvarande helårsbelopp, 100,000 kronor. Jag erinrar i detta sammanhang, att, enligt vad närmare utvecklats under punkten 2 i denna huvudtitel, från expensanslaget ej vidare skulle bestridas utgifterna till avlöning av extra skrivbiträden i departementet.

Kungl. Maj:t torde alltså föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.
med kronor 100,000.

13. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 för viss personal inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[62.]
Tillfällig
löneförbätt-
ring för viss
personal inom
den civila
statsförvalt-
ningen.

att i avbidan på den proposition, som kan komma (Extra anslag.)
att avlätas, för beredande av tillfällig löneförbättring
för viss personal inom den civila statsförvaltningen för
budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* förslagsanslag
av kronor 9,000.

14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Hänvisande till vad chefen för finansdepartementet till statsråds-
protokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om beredande
av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret
1923—1924 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[63.]
Dyrtidstillägg
åt befattnings-
havare i
statens tjänst.
(Extra anslag.)

att för bestridande av kostnaderna för dyrtids-
tillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budget-
året 1923—1924 anvisa ett *extra* för-
slagsanslag av kronor 185,000.

15. Tryckningskostnader.

[64.]
Trycknings-
kostnader.
(Ordinarie
anslag.)

Från ifrågavarande anslag, som för år 1921 är bestämt till 100,044 kronor, för år 1922 till 100,018 kronor och för första halvåret 1923 till 15,000 kronor, hava utbetalts under år 1921 omkring 16,200 kronor och under de tre första kvartalen 1922 omkring 1,700 kronor. Anslaget torde för budgetåret 1923—1924 kunna uppföras med ett för utjämning av huvudtitelns slutsumma till 10,080 kronor bestämt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader med ... kronor 10,080.

Sjätte huvudtitelns <i>ordinarie</i> anslag, som för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgå till	kronor	3,388,890,
komma, vid bifall till de av mig framställda förslag, att för budgetåret 1923—1924 utgöra	»	8,852,080.
Summan av de <i>extra</i> anslagen, som för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgår till	»	7,652,010,
kommer, därest de av mig framställda förslagen vinna bifall, att för budgetåret 1923—1924 utgöra	»	10,811,220.
Huvudtitelns slutsumma, för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	11,040,900,
skulle, under förutsättning av bifall till de av mig framställda förslag, för budgetåret 1923—1924 uppgå till	»	19,663,300.

I vad föredragande departementschefen hemställt och föreslagit beträffande anslagen under sjätte huvudtiteln instämma statsrådets övriga ledamöter; och behagar Hans Maj:t Konungen bifalla, vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt, samt förordnar tillika, enligt statsrådets hemställan, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Sammandrag och register
till
Sjätte huvudtiteln
för budgetåret 1923—1924.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
				anslag.	anslag.	anslag.	anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
A. Departementet.							
1	1	1	Departementschefen			24,000	
2	1	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			187,000	
3	3	3	Departementets verksamhet				28,420
Säger för departementet						211,000	28,420
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.							
4	3	1	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, <i>förslags- anslag</i>			165,500	
5	4	2	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksam- het				44,000
6	6	3	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distrikts- tjänstemän			30,000	
7	6	4	Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänste- män				4,500
8	7	5	Stipendier åt medlemmar av väg- och vatten- byggnadskåren, <i>reservationsanslag</i>			—	
9	7	6	Expenser för allmänna arbeten, <i>reservations- anslag</i>			45,000	
10	9	7	Förstärkning av reservationsanslaget till expen- ser för allmänna arbeten				50,000
11	9	8	Vägundersökningar, <i>reservationsanslag</i>			90,000	
12	12	9	Förstärkning av reservationsanslaget till väg- undersökningar				180,000
13	12	10	Vägar och kommunikationer, <i>reservationsanslag</i>			20,000	
14	14	11	Undersökningar av mindre hamnar och far- leder m. m., <i>reservationsanslag</i>				10,000

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
15	15	12	Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i>				800,000
16	17	13	Anläggning eller förbättring av vägar m. m., <i>reservationsanslag</i>				3,600,000
17	19	14	Anläggning av enklare vägar, <i>reservationsanslag</i>				825,000
18	20	15	Anläggning av enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>				75,000
19	21	16	Anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservationsanslag</i>				400,000
20	22	17	Anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservationsanslag</i>				50,000
21	22	18	Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag, <i>reservationsanslag</i>				500,000
22	24	19	Anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors, <i>reservationsanslag</i>				300,000
23	24	20	Förbättring av Visby hamn, <i>reservationsanslag</i>				62,500
24	25	21	Utförande av vissa fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>				*) 600,000
	26	22	Undersökningar m. m. av vissa fiskehamnsanläggningar				—
25	27	23	Understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>				50,000
26	27	24	Undersökningar m. m. för vissa mindre fiskehamnsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>				7,500
27	28	25	Reparation av större skador å statens fiskehamnsanläggningar, <i>reservationsanslag</i>				30,000
			Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet			350,500	7,588,500
			C. Vägunderhållet och skjuts- väsendet.				
28	29	1	Bidrag till vägunderhållet på landet, <i>förslagsanslag</i>			3,200,000	
29	30	2	Statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, <i>förslagsanslag</i>				10,000
30	31	3	Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, <i>reservationsanslag</i>				200,000

*) Beräknat anslag.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
31	31	4	Svenska vägföreningen				17,500
32	34	5	Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i>			500,000	
33	35	6	Utgifter för registrering av automobiler, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inflytande avgifter för registrering av automobiler				20,800
			Säger för vägunderhållet och skjutsväsendet			3,700,000	248,300
D. Byggnadsväsendet.							
			Byggnadsstyrelsen m. m.:				
34	36	1	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	238,000			
35	38	2	Byggnadsstyrelsens verksamhet		96,000		
36	38	3	Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, <i>reservationsanslag</i>	3,500			
37	39	4	Lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer		19,000		
38	40	5	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., <i>reservationsanslag</i>		25,000		
39	44	6	Länsarkitekter		25,000	241,500	165,000
			Kronans publika hus:				
40	46	7	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>	65,000			
41	46	8	Byggnader och reparationer, <i>reservationsanslag</i>	450,000			
42	49	9	Förbättrande av grunden under vissa delar av Stockholms slott, <i>reservationsanslag</i>		100,000		
43	51	10	Yttre restaurering av Stockholms slott, <i>reservationsanslag</i>		200,000		
44	52	11	Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		400,000		
44	52	11	Ämbetsbyggnad i kvarteret Kandidaten i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		1,200,000		
45	55	12	Ändringsarbeten i fastigheten nr 9 vid Svartmangatan i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		120,000		
46	57	13	Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län		7,000		
47	57	14	Vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m., <i>reservationsanslag</i>		240,000		

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
48	60	15	Tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping, <i>reservationsanslag</i>		50,000		
49	61	16	Nybyggnad för lantmäterikontoret i Väster- bottens län, <i>reservationsanslag</i>		*) 120,000	515,000	2,437,000
			Säger för byggnadsväsendet			756,500	2,602,000
			E. Diverse.				
50	61	1	Skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall, <i>reservationsanslag</i>				72,000
51	64	2	Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befor- dringsavgifterna för vissa resor, <i>förslags- anslag</i>				50,000
52	65	3	Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer				2,000
53	66	4	Tidskriften »Brandskydd»				400
54	66	5	Svenska aeroklubben				5,000
55	67	6	Täckande av vissa förskott				20,600
56	68	7	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			4,000	
57	69	8	Rese- och trakamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			50,000	
58	69	9	Postavgifter för tjänstebrev och dylika för- sändelser, <i>förslagsanslag</i>			3,600,000	
59	69	10	Kommittéer och utredningar genom sak- kunniga, <i>reservationsanslag</i>			50,000	
60	70	11	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			20,000	
61	70	12	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>för- slagsanslag</i>			100,000	
62	71	13	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>				*) 9,000
63	71	14	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				185,000
64	72	15	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			10,080	
			Säger för diverse			3,834,080	344,000
			Summa			8,852,080	10,811,220
			Summa för huvudtiteln kronor			19,663,300	

*) Beräknat anslag.

Sjunde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, redogör här-
efter för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1923—1924
av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande an-
slagen till finansdepartementet. Under åberopande av vad han förut
denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat
rörande anslagens beteckning anför departementschefen därvid följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

- [1.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att i riksstaten uppföra *ordinarie*
anslaget till departementschefen med kronor 24,000.

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

- [2.] Nu gällande stat för finansdepartementet upptager följande an-
slagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag..	kronor 213,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 5,200
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.,	
förslagsanslag, högst	» 21,000

Förslagsanslag kronor 239,200.

Vid den särskilda granskning av personalförhållandena inom statsför-
valtningen, som utförts i och för statsregleringen för budgetåret 1923—
1924, har befunnits, att personalbeståndet i finansdepartementet kan ej
oväsentligt nedgå.

Till en början har undersökningen givit vid handen, att den förste
kanslisekreterartjänst, som tillkom vid inrättandet av departementets
budgetbyrå från och med den 1 juli 1920, genom viss omläggning av ar-
betsfördelningen kan undvaras. Tjänsten i fråga är visserligen besatt
med ordinarie innehavare, men då denne är skyldig underkasta sig för-
flyttning till annat ämbetsverk och lämpligen skulle kunna komma till
användning i kammarrätten, där ett enligt min mening ofrånkomligt be-
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

hov av ökade arbetskrafter föreligger, möter ej hinder att avföra denna befattning från finansdepartementets stat.

Även beträffande en ordinarie andre kanslisekreterarbefattning torde i enlighet med granskningsnämndens förslag en omflyttning kunna ske, varigenom lönen till en extra befattningshavare i lönegraden B 13 kunde inbesparas. Detta skulle kunna ske på det sätt, att lönen för den å departementets första byrå placerade andre kanslisekreteraren, vilken innehar förordnande såsom byråchef i bank- och fondinspektionen, disponerades för avlönande av en av de båda extra andre kanslisekreterare, som för närvarande avlönas från extra anslaget till upprätthållande av departementets verksamhet, vilket senare anslag följaktligen skulle i motsvarande mån nedsättas.

Jämväl en ordinarie kvinnlig biträdesbefattning i lönegraden C 2 torde kunna indragas och förflyttas till kammarrätten.

Genom minskning av användningen av icke-ordinarie befattningshavare bör den i det ordinarie anslaget till finansdepartementet ingående anslagsposten för avlönande av dylika befattningshavare kunna nedsättas från 21,000 till 17,000 kronor.

På grund av nu berörda omflyttningar och indragningar kan ordinarie anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli nedsättas med (9,540 + 2,436 + 4,000) i avrundat tal 16,000 kronor. Någon ändring av anslagsposten till vikariatsersättningar synes icke härav påkallas.

De i staten för departementet upptagna anslagsposterna skulle alltså kunna begränsas till följande belopp:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän	kronor 201,000
Vikariatsersättningar	» 5,200
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ..	» 17,000

Summa kronor 223,200.

På grund av vad sålunda anförts och under åberopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört beträffande anslagens beteckning får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att i fråga om de för finansdepartementet avsedda ordinarie befattningar den ändring skall vidtagas, att antalet härefter angivna befattningar skall vara bestämt på följande sätt:

Befattningshavare.	Avlöningsgrad.
4 förste kanslisekreterare	B 16
5 kontorsbiträden, kvinnliga	C 2;

dels godkänna följande stat för finansdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsanslag</i>	kronor 201,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 5,200
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 17,000

Förslagsanslag kronor 223,200;

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli med kronor 223,200.

3. Departementets verksamhet.

[3.] För upprätthållande av departementets verksamhet har riksdagen för år 1922, utöver anslaget å ordinarie stat, anvisat ett förslagsanslag, högst, 14,000 kronor. Med ifrågavarande anslag är avsett att bestrida kostnaderna för avlönande av två extra andre kanslisekreterare, däri inbegripet vikariatsersättning under semester, samt för tilläggsarvode till den förste kanslisekreterare, som är förordnad att vara föredragande i regeringsrätten.

För första halvåret 1923 är för enahanda ändamål anvisat ett förslagsanslag, högst, 7,000 kronor.

På sätt jag under föregående punkt anfört har jag ansett mig böra föreslå en sådan anordning, att en av de båda extra andre kanslisekreterare, som erhålla sin avlöning från ifrågavarande anslag, i stället skulle avlönas med de medel, vilka avstås av den ordinarie andre kanslisekreterare, som innehar förordnande såsom byråchef i bank- och fondinspektionen. Härigenom skulle det extra anslaget komma att avses allenast för avlönande av en extra andre kanslisekreterare samt för beredande av ett särskilt tilläggsarvode åt den förste kanslisekreterare, vilken tjänstgör såsom föredragande i regeringsrätten. I enlighet med hittills tillämpade beräkningsgrunder skulle för berörda ändamål sammanlagt fordras ett belopp av 7,648 kronor.

Emellertid föreligger ett förslag om förläggande till finansdepartementet av vissa finansstatistiska undersökningar i ersättning för de mera omfattande sådana undersökningar, vilka för närvarande utföras inom statistiska centralbyrån. Då kostnaderna härför, under förutsättning av sådan överflyttning, lära böra bestridas från anslaget till finansdepartementets verksamhet, förorsakas härigenom en ytterligare belastning å detta anslag.

Vad nu angår de ifrågavarande undersökningarna anhåller jag få erinra om följande.

För vartdera av åren 1921 och 1922 har riksdagen å extra stat anvisat medel till förstärkning av arbetskrafterna hos statistiska centralbyrån för anordnande av vissa finansstatistiska undersökningar. Å 1922 års riksstat anvisades för ändamålet ett förslagsanslag, högst, å 50,300 kronor. Detta belopp beräknades på följande sätt:

arbetsledaren	kronor	8,124
1 kontorsskrivare, kvinnlig	»	3,018
4 kanslibiträden, kvinnliga, å kronor 2,436	»	9,744
20 tillfälliga biträden å kronor 1,440	»	28,800

Summa kronor 49,686,

vilken summa avrundades uppåt till nyssnämnda belopp 50,300 kronor.

Då statistiska centralbyrån år 1921 gjorde framställning om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål, beräknade ämbetsverket, att personalen behöfve utökas med tolv kvinnliga biträden, och begärde förden skull *dels* på tilläggsstat för år 1922 ett belopp av 17,300 kronor, *dels ock* för tiden därefter en höjning av anslagets årsbelopp till 67,600 kronor.

Vid anmälan för Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 av frågan om anslag till de finansstatistiska undersökningarna anförde jag, bland annat, följande:

»Förevarande undersökningar, som påbörjats under nästföregående år, avse en årlig bearbetning av taxeringslängderna i vad angår taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken bearbetning skall lämna material för finansdepartementets budgetberäkningar, i första hand beräkningarna av inkomst- och förmögenhetsskattens utfall. Då undersökningarna äro ämnade att bli va fortlopande, måste, på sätt statistiska centralbyrån framhållit, bland annat det kravet uppställas, att bearbetningen av ett års taxeringslängder är åtminstone i huvudsak avslutad, innan materialet för ett nytt år blir tillgängligt. Enär detta krav uppenbarligen utgör en oeftergivlig förutsättning för att den ifrågavarande regelbundna finansstatistiken skall fylla sitt nyssberörda betydelsefulla ändamål att tjäna som grundval för finansdepartementets beräkning av avkastningen av statsverkets för närvarande ojämförligt viktigaste inkomsttitel, finner jag högst angeläget, att personalen vid undersökningarna icke tillmätas för knapp. Jag har emellertid låtit undersöka, huruvida icke redan med den tillgängliga personalen ett tillfredsställande resultat skulle kunna erhållas genom en sådan omläggning av arbetet, att taxeringslängderna endast för vissa delar av varje län bearbetades det ena året, medan för övriga delar nästföljande års taxeringslängder bleve föremål för undersökning. Ett för ändamålet fullt tjänligt resultat har också ansetts kunna uppnås, om taxeringslängderna för ungefär hälften av varje län bearbetas det ena året, medan taxeringslängderna för andra hälften behandlas först året därpå. Då härigenom skulle vinnas, att arbetet kan bedrivas med den nuvarande personalstyrkan, har jag ansett mig böra förorda att så sker. Jag kan emellertid icke tillstyrka en så beskaffad plan för undersökningen av 1921 års taxeringslängder, enär det befunnits nödigt att erhålla en fullständig bearbetning av dessa längder, vilka avse inkomst- och förmögenhetsförhållandena under det år, för vilket folkräkningen nu äger rum. Dock synes redan beträffande sistnämnda taxeringslängder en sådan uppdelning av arbetet kunna ske, att bearbetningen av längderna under år 1922 fullföljes allenast beträffande ena hälften av riket, medan arbetet i övrigt avslutas först under år 1923. Härigenom behöver å tilläggsstaten för år 1922 äskas allenast hälften av det av centralbyrån beräknade anslagsbeloppet eller 8,650 kronor, medan för första halvåret 1923 skulle erfordras ett belopp av 33,800 kronor.»

I enlighet med Kungl. Maj:ts i överensstämmelse med min hemställan avfattade förslag anvisade 1922 års riksdag för ifrågavarande ändamål dels på tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 8,650 kronor, dels ock å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 33,800 kronor.

Beträffande behovet av anslag till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 har statistiska centralbyrån i skrivelse den 8 september 1922 anført följande:

»Enligt de noggrannare beräkningar, som numera kunnat utföras i centralbyrån, erfordras för avslutande av arbetet på 1921 års taxeringar ytterligare ett belopp av 10,500 kronor, vilket således behöver anvisas på riksstaten för finansåret 1923—1924. För det fullständiga bearbetandet av 1922 års taxeringar beräknas kostnaden komma att uppgå till 59,000 kronor, vadan sammanlagt skulle erfordras ett anslag av 69,500 kronor, därest arbetet skulle fortgå enligt nu gällande plan. Statistiska centralbyrån anser sig dock böra ifrågasätta, om värdet och betydelsen av dessa undersökningar kunna anses fullt motsvara denna anse nliga kostnad.

Departementschefen har också i sitt ovan anförda uttalande framhållit möjligheten av en inskränkning i denna statistik. Emellertid synes statistiska centralbyrån den av departementschefen berörda anordningen med bearbetande av endast halva riket varje år komma att i så väsentlig grad förringa denna statistiks värde ur allmänstatistisk synpunkt, att det torde böra tagas under övervägande, om icke, därest en sådan inskränkning beslutas, arbetet borde överflyttas från statistiska centralbyrån till finansdepartementets budgetbyrå, då det i sådant fall komme att mera uteslutande tjäna rent budgettekniska ändamål. Ur statistisk synpunkt vore givetvis att föredraga, om bearbetningen finge avse endast vart annat års taxeringar, men i varje fall hela riket. Förutsättningen, för att en sådan anordning skall vara möjlig, är likväl, att arbetet kan få fördelas på två år, då det måste möta stora svårigheter ur organisatorisk synpunkt att nödgas vart annat år anställa en betydande personal, som vid årets slut måste avskedas. Men ur finansdepartementets synpunkt torde väl knappast vara acceptabelt, att arbetet skulle fördröjas så som fallet bleve med en statistik för blott vart annat år.

Under sådana omständigheter anser sig statistiska centralbyrån icke kunna framställa något bestämt förslag i denna fråga, utan hemställer alternativt om åskande av anslag för ändamålet på 10,500 eller 69,500 kronor.»

Efter tidpunkten för mitt ovanberörda yttrande hava särskilda åtgärder vidtagits för vinnande av bättre förutsättningar att beräkna inkomst- och förmögenhetsskattens utfall. Dessa åtgärder hava avsett en omläggning av redovisningen av taxeringsresultaten, varigenom det tidigare av statskontoret respektive riksräkenskapsverket utarbetade generalsammandraget av dessa resultat kan ersättas med en fyligare framställning dels över bevillningen av fast egendom samt av inkomst, dels över inkomst- och förmögenhetsskatten. För 1922 och följande års taxeringar är denna redovisning uppdragen åt statistiska centralbyrån.

*Departements-
chefen.*

Genom här omförmälda anordning kommer finansdepartementet att i början av december månad varje år hava tillgång till ett utförligt statistiskt material över utfallet av samma års taxeringar med särskilda uppgifter för aktiebolag och för andra skattskyldiga. De i december månad varje år verkställda beräkningarna rörande det väntade utfallet av inkomst- och förmögenhetsskatten under nästföljande år måste väsentligen grundas på denna statistik.

För bedömandet av den inverkan på inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning, som inträdda förändringar i konjunkturerna medföra, vore det givetvis önskvärt att för senast möjliga år hava tillgång till inkomst- och skattebeloppens fördelning för enskilda och aktiebolag på olika yrken respektive inkomstkällor eller verksamhetsområden.

För aktiebolagen skulle en sådan statistik erhållas genom årlig bearbetning av taxeringslängderna. Värde av denna statistik skulle ytterligare höjas, om densamma kompletterades med uppgifter rörande de under respektive år icke taxerade bolagen. En sådan statistik, omfattande praktiskt taget samtliga verk samma aktiebolag, föreligger inom kort i en inom finansdepartementet särskilt verkställd utredning, avseende taxeringsåren 1914—1920. Genom att utnyttja det inom departementet sålunda redan föreliggande kortregistret över verk samma bolag och under förutsättning att absolut fullständighet icke eftersträvas, torde det vara möjligt att vid början av december månad ett givet år hava en dylik aktiebolagsstatistik, avseende föregående års taxeringar, utarbetad. Vid beräklandet under december månad ett givet år av inkomst-

och förmögenhetsskattens avkastning nästföljande år skulle man följaktligen för aktiebolagens vidkommande hava tillgång till dels ett sammandrag av det löpande årets taxeringsresultat, dels en detaljerad statistik med fördelning på verksamhetsgrenar över till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade aktiebolag under föregående år ävensom under samma år till inkomst- och förmögenhetsskatt icke taxerade aktiebolag. På grundval av detta material och med hänsyn tagen till det löpande årets konjunkturförhållanden torde det bli möjligt att med relativt stor säkerhet bedöma aktiebolagens inkomstförhållanden under samma år och sålunda även A-skattens storlek under nästföljande år. I fråga om B-skatten bli beräkningarna givetvis vanskligare, enär tillförlitliga uppgifter över aktiebolagens utdelningar och fonderingar saknas.

För andra skattskyldiga än aktiebolag, beträffande vilka någon motsvarande uppdelning efter yrkesgrenar endast kommer att föreligga för det år, för vilket bearbetning av deklarationerna verkställles i samband med den allmänna folkräkningen, kan det för aktiebolagen skisserade förfarandet på grund av kostnadshänsyn ej komma till användning. Såsom en ersättning för en dylik yrkesgruppering torde emellertid de nya detaljerade sammandragen av inkomstbevallningen kunna utnyttjas. Under förutsättning att i sistnämnda sammandrag varje stad och varje fogderi redovisas särskilt, skulle man — med den allmänna kännedom, som på olika vägar kan ernås om nämnda områdets ekonomiska struktur — erhålla en ganska god ersättning för statistiken över inkomst- och skattebeloppens fördelning på olika yrkesgrupper.

Den sålunda genomförda respektive föreslagna anordningen av statistiken över de årliga skattetaxeringarna m. m., avseende aktiebolag och andra skattskyldiga, skulle vidare lämna ett gott underlag för de förnyade beräkningar inom finansdepartementet rörande inkomst- och förmögenhetsskattens väntade avkastning under det följande budgetåret, som hädanefter årligen böra äga rum vid slutet av april eller början av maj månad. Genom budgetårets omläggning har det blivit möjligt att redan före tidpunkten för riksdagens fastställande av det procenttal, efter vilket inkomst- och förmögenhetsskatten skall utgå, verkställa en på de faktiska taxeringsresultaten grundad beräkning av inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning. På grundval av infordrade uppgifter rörande till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade respektive beskattningsbara belopp för de taxeringsdistrikt, beträffande vilka taxeringsnämndernas arbete hunnit avslutas, torde nämligen med ledning av föregående års skattestatistik en tillräckligt säker uppskattning rörande inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning kunna utföras.

För de årliga beräkningarna rörande inkomst- och förmögenhetsskattens framtida avkastning torde en statistik över inkomst- och förmögenhetsskatten, sådan denna utarbetas för 1920 och 1921 års taxeringar, med hänsyn till dess sena färdigställande i normala fall endast hava underordnad betydelse. Däremot är nämnda statistik oundgänglig, när fråga är om mera genomgripande förändringar i skatteförfattningarnas bestämmelser rörande skatteskalor, skattefria avdrag o. s. v. Bearbetningen av 1920 års taxeringar är sålunda motiverad av inträdda genomgripande förändringar i nyssnämnda hänseenden. Den fullständiga bearbetningen av 1921 års taxeringar åter är förestavad av en önskan att erhålla en utförlig skattestatistik, avseende det inkomstår, för vilket folkräkningen äger rum. En motsvarande bearbetning av 1922 och när-

mast följande års taxeringslängder synes däremot ej medföra en mot kostnaderna svarande nytta.

I ett fullständigt program för finansstatistikens framtida ordnande bör emellertid ingå krav på bearbetning med vissa års mellanrum av taxeringslängdernas uppgifter rörande inkomst- och förmögenhetsskatt. Under förutsättning att här ifrågavarande fullständigare bearbetning av taxeringslängderna endast ägde rum vart femte eller vart tionde år, torde önskemålet om en samtidig bearbetning av självdeklarationernas uppgifter angående förmögenhetsdelen kunna förverkligas.

Med hänsyn till den inskränkning av de årliga finansstatistiska undersökningarna, som enligt vad jag anfört skulle kunna genomföras, och i betraktande av det samband, som desålunda anordnade undersökningarna skulle komma att äga med finansdepartementets beräkningar rörande utfallet av inkomst- och förmögenhetsskatten, finner jag det lämpligast, att undersökningarna förläggas till departementet. Jag biträder sålunda härutinnan statistiska centralbyråns förslag.

Vad angår kostnaderna för de finansstatistiska undersökningarna, sådana de enligt den av mig skisserade planen skulle bedrivas, hava desamma med stöd av uppgifter från statistiska centralbyrån beräknats till omkring 7,500 kronor för år räknat. Då det emellertid synes önskligt att icke höja anslaget till finansdepartementets verksamhet utöver det nuvarande årsbeloppet, 14,000 kronor, torde man för budgetåret 1923—1924 få stanna vid ett belopp av omkring 6,350 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av departementets verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 14,000.

4. Biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m.

[4.] Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m.
med kronor 4,700.

5. Föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet.

[5.] Frågan om ny sparbankslagstiftning, som icke vann sin lösning vid 1922 års riksdag, torde efter viss omarbetning av fjolårets förslag böra föreläggas den nu sammanträdande riksdagen. Liksom föregående år torde förslaget komma att gå ut på, bland annat, tillsättande av en sparbanksinspektör med skyldighet att inom finansdepartementet bereda och föredraga ärenden rörande sparbanksväsendet. Sparbanksinspektören synes böra avlönas enligt tjugonde lönegraden i det nya avlöningsreglementet och erhålla huvuddelen av sin avlöning genom tillskott från sparbankerna, medan allenast en mindre del, förslagsvis en tredjedel, skulle utgå av statsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* anslag av kronor 3,340.

B. De centrala ämbetsverken.

Kammarkollegium.

1. Kammarkollegium.

[6.] Vad angår det ordinarie anslaget till kammarkollegium ber jag till en början få erinra, att den för kollegium gällande stat upptager följande anslagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 249,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 6,700
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	» 30,900
Renskrivnings- och tryckningskostnad, förslagsanslag	» 3,000
Förslagsanslag kronor 289,900.	

För första halvåret 1923 är anslaget till kammarkollegium upptaget till hälften av statens slutsumma eller 144,950 kronor.

I skrivelse den 20 juni 1922 har kammarkollegium, vidkommande den ordinarie staten, anført följande:

“Beträffande den ordinarie staten har kollegium tagit under omprövning, huruvida anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med mera, för år 1922 upptagen till högst 30,900 kronor, tarvade någon ökning med hänsyn till nu gällande avlöningsbestämmelser för nämnda slag av befattningshavare, till vilka bestämmelser hänsyn icke tagits vid nämnda anslagsposts beräkande. Genom nådig kungörelse den 31 december 1921 (nr 779) har emellertid Eders Kungl. Maj:t föreskrivit, att vid förordnande av icke-ordinarie befattningshavare å ordinarie tjänst kostnaderna för förmånerna av vikariatsersättning och beträffande amanuens och förste amanuens, vid förordnande med full tjänstgöring, fyllnad i lön skulle bestridas från det för vederbörande verk avsedda förslagsanslag till vikariatsersättningar. Vidare har riksdagen enligt skrivelse den 24 maj 1922, nr 169, i enlighet med därom avlåten proposition medgivit, att kostnaderna för lön till icke-ordinarie befattningshavare, vilken såsom vikarie uppehölle ordinarie tjänst, finge bestridas, till den del lönen icke överstege vad den ordinarie tjänstemannen under ledigheten avstode från i vederbörande stat upptagen anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till överskjutande del från anslagsposten till vikariatsersättningar.

Enär ifrågavarande anslagspost å 30,900 kronor, i motsats till vad förut varit fallet, vid förordnande av amanuens å ordinarie tjänst sålunda icke kommer att belastas av dubbla amanuensavlöningar, torde enahanda belopp vara tillräckligt för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med mera för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.”

Vad angår kammarkollegii ordinarie stat har jag ansett mig icke böra ifrågasätta några nedsättningar i de olika anslagsposterna, enär enligt mitt förslag kollegii extra stat skulle undergå en högst avsevärd beskärning. I den ordinarie staten har jag fördenskull icke att föreslå annan ändring än att på grund av sloandet i riksstaten av beteckningen »förslagsanslag, högst» anslagsposten för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. bör uppföras utan beteckning.

*Departement-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för kammarkollegium, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,		
<i>förslagsanslag</i>	kronor	249,300
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ...	»	6,700
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	30,900
Renskrivnings- och tryckningskostnad, <i>förslagsanslag</i>	»	3,000

Förslagsanslag kronor 289,900;

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till kammarkollegium med kronor 289,900.

2. Kammarkollegii verksamhet.

[7.] Till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarkollegium m. m. anvisades för år 1922 å extra stat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. Ifrågavarande anslag var avsett att bereda tillgång till bestridande av kostnaderna för anställande hos kollegium av ett extra kammarråd, fyra adjungerade ledamöter, en extra advokatfiskal, en extra sekreterare, en extra arkivarie för lantmäteriutredningar, en extra arkivarie för jordregisterärenden, fem extra notarier och fyra extra kontorsbiträden, kvinnliga, samt för semestervikarier, vattentekniskt biträde och andra tillfälliga biträden även som renskrivningskostnad.

För första halvåret 1923 har riksdagen efter av Kungl. Maj:t gjord framställning, enligt skrivelse den 7 juni 1922, nr 7 A, punkt 7, till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 52,000 kronor. Den av riksdagen sålunda beviljade arbetsförstärkningen skulle vara densamma som för år 1922 med undantag av en adjungerad ledamot, två extra notarier och ett extra kontorsbiträde, kvinnligt, vilka befattningshavare ansetts kunna undvaras för nämnda tid.

Beträffande användningen av sistnämnda anslag har Kungl. Maj:t den 9 juni 1922 förklarat, bland annat,

att med anlitande av sagda anslag finge hos kammarkollegium tillsvidare under tiden 1 januari—30 juni 1923 vara anställda ett extra kammarråd, tre adjungerade ledamöter, en extra advokatfiskal, en extra sekreterare, en extra arkivarie för lantmäteriutredningar, en extra arkivarie för jordregisterärenden, tre extra notarier och tre extra kontorsbiträden, kvinnliga;

att de å extra stat uppförda manliga befattningshavarna skulle anses tillhöra, extra kammarrådet 20:de, de adjungerade ledamöterna 14:de, den extra

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

advokatfiskalen, den extra sekreteraren och den extra arkivarien för lantmäteriutredningar 15:de, den extra arkivarien för jordregisterärenden 14:de och de extra notarierna 13:de lönegraden för manliga ordinarie tjänstemän;

att avlöningarna för de adjungerade ledamöterna skulle, där ej stadgandet i 43 § 2 mom. av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, annat föranledde, utgå med — eventuella avlöningsförhöjningar oberäknade — 6,667 kronor för år räknat;

att för bestämmande i förekommande fall av tjänstledighetsavdrag för de adjungerade ledamöterna dessa befattningshavare skulle, där avlöningsförhöjning ej förekomme, anses tillhöra 17:de löneklassen för manliga tjänstemän; samt

att kammarkollegium finge av ifrågavarande anslag, i mån av behov, utbetala högst 7,500 kronor för beredande av ersättning till semestervikarier för ifrågavarande befattningshavare samt arvoden åt vatten tekniskt biträde och andra tillfälliga biträden ävensom högst 3,050 kronor för gäldande av renskrivningskostnad.

I skrivelse den 20 juni 1922 har nu kammarkollegium gjort framställning om förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter för budgetåret 1923—1924.

Vidkommande till en början frågan om *arbetsförstärkning för handläggning av ärenden rörande förändringar i rikets indelning* har kollegium erinrat därom, att kollegium från och med den 1 oktober 1920 för ifrågavarande ändamål haft till sitt förfogande en adjungerad ledamot — från och med den 1 juli 1921 extra kammarråd — en extra sekreterare och ett kvinnligt extra biträde samt att anslag för enahanda arbetsförstärkning av riksdagen anvisats jämväl för första halvåret 1923. Till stöd för behovet av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål har kollegium dels hänvisat till vad kollegium tidigare anfört till motivering av sina framställningar om anställande hos kollegium av personal för handläggning av ifrågavarande ärenden, och varför finnes redogjort å sid. 7—19 i det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, dels ock därutöver anfört följande:

»Vid tiden för avlåtandet av kollegii å nyss omförmälda plats i 1921 års statsverksproposition återgivna skrivelse den 20 februari 1920 voro på kollegii handläggning beroende 72 indelningsärenden. Vid 1920 års slut hade detta antal ökat till 124 och utgjorde vid senaste årsskiftet 115. Balansen den 31 maj 1922 utgjorde 125 ärenden. Antalet inkomna ärenden under de fem första månaderna 1922 har varit något större än antalet under samma tid avgjorda. På grund av angivna förhållanden torde det vara uppenbart, att den arbetsförstärkning, som kollegium för närvarande har till sitt förfogande för angivna ändamål, måste bibehållas jämväl för tiden efter den 1 juli 1923.»

Kollegium har på grund härav gjort framställning om anvisande av medel till avlöning åt ett extra kammarråd för budgetåret 1923—1924.

I fråga därefter om behovet under budgetåret 1923—1924 av *adjungerade ledamöter* fortsätter ämbetsverket i sin skrivelse den 20 juni 1922 sålunda:

»Av de tre adjungerade ledamöterna, för vilkas anställande hos kollegium under första halvåret år 1923, enligt vad ovan nämnts, medel anvisats å extra stat för sagda tid, är en avsedd för avarbetande av den alltfjämt bestående abnormala balansen, som uppstått i avseende å ärenden, uppkomna i sammanhang

med jordregistrets uppläggande, en för handläggning av ärenden angående fastställande av nya prästerliga lönerogleringar och en för avarbetande av balansen i övrigt. Motiveringen för arbetsförstärkningen i dessa avseenden återfinnes i bilaga till 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 23 och följande samt i bilaga till 1922 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 5 och följande.

Vad nu till en början angår *jordregisterärendena* får kollegium meddela, att under år 1921 antalet inkomna dylika ärenden utgjort 216 och antalet avgjorda 460, att motsvarande siffror för de fem första månaderna av innevarande år äro 134 och 181 samt antalet den 31 december 1921 respektive den 31 maj 1922 balanserade ärenden av ifrågavarande slag var respektive 2,005 och 1,958. Sist angivna arbetsbalans kräver otvivelaktigt *en* föredragandes fulla arbete under flera år. Att kollegium vid sådant förhållande omöjligen för den tid varom nu är fråga eller budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 kan avvara den extra personal, som för närvarande står till förfogande för dessa ärendens handläggning lär ligga i öppen dag. Fastmera skulle kunna göras gällande, att för ett verksamt nedbringande av den uppkomna balansen beträffande dessa ärenden krävides ytterligare utökning av den nu tillgängliga arbetshjälpen. Kollegium anser sig emellertid, på grund av den statsfinansiella situationen och då varken allmän eller enskild rätt i regel är beroende av ett snabbt avgörande av dessa ärenden, för närvarande böra avstå från framställning i sådan riktning. Ett bibehållande under nu ifrågavarande budgetår av den adjungerade ledamoten för dessa ärendens föredragning i ämbetsverket är emellertid uppenbarligen oundgängligt.

Till och med år 1920 hade kollegium till sitt förfogande två extra föredragande för *prästlönerogleringsärenden*, men från och med år 1921 inskränktes antalet till allenast en. Under större delen av 1921 nödgades emellertid kollegium träffa den anordning, att en av de båda extra föredragande, vilka voro avsedda för avarbetande av den allmänna balansen, fått tagas i anspråk för lönerogleringsarbetet. Anledningen därtill var, att till egentliga lönerogleringsärendena tillkommit ej blott ett avsevärt antal ärenden rörande lönerogleringar för pastorat, för vilka nya lönerogleringar fastställts allenast interimsvi, utan även ett icke ringa antal ärenden av beskaffenhet att böra behandlas i sammanhang med lönerogleringsärenden, såsom om ecklesiastika boställens försäljning och anskaffande av prästgård med mera. De ärenden, som enligt lönerogleringsärendenas planläggning i kollegium skulle handläggas under år 1921 eller ärenden avseende företrädesvis sådana pastorat, varest äldre till ett antal av 59 uppgående lönerogleringar upphörde att äga tillämpning år 1923, bliva först med innevarande månads utgång slutbehandlade av kollegium. Under innevarande år ankommer dessutom på föredraganden av prästlönerogleringsärenden 1924 års serie, som omfattar 24 ärenden, den så kallade skånska pastoratskommitténs betänkande med förslag till förändrad kyrklig indelning och organisation inom de till Kristianstads och Malmöhus län hörande delarna av Lunds stift, vilket ärende, såsom innefattande omreglering av ett hundratal pastorat, är av mycket vidlyftig beskaffenhet, samt åtskilliga ärenden av ovan angiven beskaffenhet. Kollegium finner det redan nu utom allt tvivel att allt detta icke kan av denne föredragande medhinnas under innevarande år, utan att en stor del därav kommer att kvarstå till 1923. Under sistnämnda år och år 1924 skola dessutom handläggas ärenden tillhörande 1925 och 1926 årens serier till ett antal av tillhoppa 25. Då därtill kommer att de så kallade interimslönerogleringarna alltjämt växa till sitt antal, samt att övriga ärenden av beskaffenhet att böra handläggas i samband med lönerogleringsärenden kunna beräknas förekomma i icke ringa utsträckning jämväl under år 1923 och första halvåret 1924, framstår det för kollegium som en nödvändighet, att få

behålla den ifrågavarande föredraganden också under det budgetår, varom nu är fråga. Skulle likväl mot all sannolikhet dennes arbetskrafter icke under nämnda tid komma att helt tagas i anspråk med handläggningen av de ärenden här ifrågasatts, gives för denne tillfälle till utfyllnad av andra ärenden tillhörande den allmänna arbetsbalansen.

Vad härefter angår den *allmänna arbetsbalansen*, för vars avarbetande kollegium under år 1922 har till sitt förfogande två extra föredragande, men för första halvåret 1923 beviljats anslag allenast till avlöning åt *en*, får kollegium — under hänvisning i övrigt till de framställningar härom, som återfinnas å sidorna 24—26 i propositionen nr 164 till 1919 års riksdag, å sidorna 24—26 i bilaga till 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, samt å sidorna 6 och 7 i bilaga till innevarande års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln — meddela följande siffror utvisande dels inkomna ärenden till kollegium under de senaste förflutna fyra åren ävensom under de gångna fem månaderna av innevarande år dels och förändringarna med avseende å arbetsbalansen under motsvarande tider.

Antalet diarförda ärenden har sålunda utgjort under år 1918 4,609, år 1919 4,418, år 1920 4,448, år 1921 4,611 och under fem första månaderna under år 1922 2,000, eller, om man frånräknar dels jordregisterärenden och dels ärenden om ny löne-reglering för prästerskapet och om fastställande av ersättningsbelopp enligt 3 § i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde med mera samt intill år 1921 om fastställande av skogsersättningsbelopp enligt 19 § 4 mom. prästlöneregleringslagen, under samma tider 3,535, 3,273, 3,615, 4,082 och 1,841. Balansen den 31 december 1918, den 31 december 1919, den 31 december 1920, den 31 december 1921 och den 31 maj 1922 utgjorde respektive 4,820, 4,813, 4,350, 3,748, och 3,620 eller med nyssnämnda begränsning 1,694, 1,761, 1,732, 1,487 och 1,462. Av sistnämnda antal ärenden utgöra 125 så kallade indelningsärenden, för vilkas handläggning kollegium, på sätt ovan anförts, till sitt förfogande har ett extra kammarråd. Dessa siffror visa å ena sidan visserligen, att det omsider lyckats kollegium nedbringa det totala antalet balanserade ärenden under år 1921 med 602 ärenden eller 13.8 procent och under de fem första månaderna innevarande år med 128 ärenden motsvarande 6.8 procent för år räknat samt antalet ärenden hänförliga till kollegii i sträng mening ordinarie arbetsmängd under år 1921 med 245 ärenden eller 14.1 % och under de fem första månaderna av innevarande år med 25 ärenden, men å andra sidan att kollegium för ett verksamt nedbringande av den ännu tryckande balansen fortfarande för tiden efter den 1 juli 1923 är i oavvisligt behov av åtminstone en adjungerad ledamot.»

På sätt förut erinrats hava medel beviljats för anställande hos kollegium under tiden 1 januari—30 juni 1923 av en *extra advokatfiskal*. De skäl, som föranlett anslag för nu berörda ändamål finnas återgivna å sidorna 13—20 i 1920 års statsverksproposition under sjunde huvudtiteln. Till den å angivna ställe lämnade redogörelsen har kollegium nu fogat den upplysningen, att antalet å advokatfiskalskontoret diarförda mål och ärenden utgjort:

år 1917	2,047
» 1918	1,746
» 1919	1,864
» 1920	1,475
» 1921	1,611
fem första månaderna 1922	953.

Arbetsbalansen å kontoret utgjordes enligt kollegii skrivelse vid nedan angivna tider av följande antal mål och ärenden:

den 31 dec. 1917	1,192,	däraf	634	beroende på åtgärd av advokatfiskalsämbetet
» » » 1918	1,134,	»	548	» » » » »
» » » 1919	1,310,	»	772	» » » » »
» » » 1920	1,416,	»	923	» » » » »
» » » 1921	846,	»	253	» » » » »
» » maj 1922	1,180,	»	551	» » » » »

I anslutning till dessa uppgifter har kollegium anfört följande:

»Det har sålunda lyckats att under år 1921 i ganska stor utsträckning nedbringa balansen å advokatfiskalskontoret. Oavsett att balansen den 31 maj 1922 företer en av tillfälliga omständigheter föranledd ökning, är det för ytterligare nedbringande av densamma nödigt, att kollegium jämväl för tid efter den 1 juli 1923 erhåller samma arbetsförstärkning å kontoret som för närvarande.»

Såsom jag förut erinrat, står numera till kammarkollegii förfogande en *extra arkivarie för lantmäteriutredningar*. Ifrågavarande arbetsförstärkning har ansetts behöfelig på grund av förhållanden, för vilka finnes redogjort å sid. 19—23 i det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden. Kammarkollegium gör nu framställning om anställande hos ämbetsverket av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för budgetåret 1923—1924. Till stöd för denna sin framställning anför kollegium följande:

»Då kollegium år 1920 gjorde framställning i detta ämne, meddelade kollegium, att enbart en å lantmäteriarbivariens ankommande lantmäteriteknisk undersökning till grund för en åt kollegium uppdragen utredning rörande grunderna för kronans äganderätt till norra Djurgården med mera beräknades taga arkivariens arbetstid i anspråk under ett halvt år. I själva verket har denna undersökning visat sig kräva mycket längre tid och är ännu icke avslutad. Den 31 maj 1922 voro dessutom på lantmäteriarbivariens handläggning beroende 168 ärenden, vilka beräknats representera en arbetsmängd motsvarande minst 38 månaders arbete för en person. Då många av dessa ärenden äro av den natur, att dröjsmål med deras avgörande så långt görligt är måste undvikas, ligger det så mycket mera vikt uppå, att kollegii för detta ändamål avsedda arbetskrafter icke reduceras. Kollegium har sålunda oundgängligt behov av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för nu ifrågavarande budgetår.»

Såsom biträde åt det extra kammarrådet har kollegium, såsom förut berörts, hittills haft en *extra sekreterare*. Av vad kollegium anfört rörande de s. k. indelningsärendena har kollegium ansett framgå, att behov av en extra sekreterare föreligger jämväl för det budgetår, varom nu är fråga.

Kollegium har vidare sedan ett flertal år tillbaka till sitt förfogande haft en *extra arkivarie för utredningar i jordregisterärenden*. Under hänvisning till av kollegium nu lämnad redogörelse angående balanserade ärenden av ifrågavarande slag har kollegium förklarat denna befattningshavare vara behöfelig jämväl efter den 1 juli 1923.

De *tre extra notarier*, som ställts till kollegii disposition för första halvåret 1923, äro avsedda såsom biträden till de tre adjungerade ledamöterna. Kollegium, som enligt vad förut sagts för budgetåret 1923—1924 gjort framställning om fortsatt anställande av samma antal adjungerade

ledamöter, har ansett jämväl de tre extra notarierna vara behövliga för sagda budgetår.

På sätt förut sagts har kollegium till sitt förfogande *tre extra kontorsbiträden, kvinnliga*, för första halvåret 1923. Dessa äro avsedda, ett såsom biträde åt det extra kammarrådet, ett för biträde med mera personlig skrivhjälp åt de adjungerade ledamöterna och ett för jordregisterärendena. Kollegium har, på grund av vad ämbetsverket anfört i fråga om de ärenden, som föranlett anställandet av ifrågavarande biträden, ansett desamma behövliga även för tiden efter den 1 juli 1923.

Beträffande behov av fortsatt anslag för beredande av *arvode åt vatten-tekniskt biträde* anför kollegium följande:

»Kollegium äger att i vattenmål, för vars bedömande erfordras särskild fackkunskap, anlita biträde av sakkunnig. På sätt ovan erinrats har riksdagen på extra stat anvisat medel för beredande av arvode åt vattentekniskt biträde, för år 1922 4,000 kronor samt för första halvåret 1923 2,000 kronor. Jämväl för den föregående tiden räknat från den 1 april 1919 hava för ändamålet ställts till kollegii förfogande medel till samma belopp för år. Sålunda anvisat anslag har av kollegium hittills för respektive tider måst utnyttjas till fulla beloppet. Beträffande motiveringen för anvisande av detta anslag får kollegium hänvisa till vad 1920 och 1921 års statsverkspropositioner i sådant hänseende innehålla (sidorna 20—22 i 1920 års proposition och sidorna 27—28 i 1921 års proposition). Jämväl för den tid, varom nu är fråga, har kollegium oundgängligt behov av anslag för ifrågavarande ändamål till oförminskat belopp.»

Den *totala arbetsförstärkning*, varom kammarkollegium gjort framställning för budgetåret 1923—1924, består alltså av ett extra kammarråd, tre adjungerade ledamöter, en extra advokatfiskal, en extra sekreterare, en extra arkivarie för lantmäteriutredningar, en extra arkivarie för jordregisterärenden, tre extra notarier och tre extra kontorsbiträden, kvinnliga.

Kollegium har vidare avgivit förslag i fråga om beräkningen av *kostnaderna* för den begärda arbetsförstärkningen ävensom för arvode till vattentekniskt biträde och för renskrivning.

Härvid har kollegium till en början anfört, att avlöningarna till extra kammarrådet, extra advokatfiskalen, extra sekreteraren, extra arkivarien för lantmäteriutredningar och extra arkivarien för jordregisterärenden samt de tre extra notarierna torde böra bestämmas att utgå efter de av Kungl. Maj:t för ifrågavarande tjänstemän för år 1922 bestämda lönegrader.

I fråga om avlöningarna till de extra kontorsbiträdena yttrar ämbetsverket härefter följande:

»Vad beträffar de extra kontorsbiträdena, vilkas avlöning för år 1922, ehuru i staten beräknad till 2,040 kronor, bestämts till högst det belopp, som enligt löneplanen för kvinnliga e. o. tjänstemän motsvarade lägsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad, det vill säga ett belopp av 1,920 kronor, får kollegium, då, såvitt kollegium kan finna, någon anledning att för dessa befattningshavare, som äro fullt motsvariga ordinarie kontorsbiträden och hava fastare anställning än de mera tillfälliga skrivbiträden, som avlönas efter 1,920 kronor för år, stadga undantag från eljest gällande regel, att avlöning till befattningshavare å extra stat skall utgå efter en löneklass närmast under den, varefter begynnelseavlöningen för motsvarande ordinarie befattningshavare utgår, vidhålla sitt i nämnda underdåniga utlåtande framlagda förslag, att begynnelseavlöningen till de extra

kontorsbiträdena skall utgå efter löneklass 3 avdelning C för ordinarie tjänstemän eller 2,040 kronor.»

Vidare har kollegium till behandling upptagit frågan om storleken av den ersättning, som borde utgå till de adjungerade ledamöterna i ämbetsverket. Kollegium anför i detta avseende följande:

»På sätt ovan anförts, har Eders Kungl. Maj:t förklarat, att de under år 1922 anställda adjungerade ledamöterna skulle anses tillhöra 14:de lönegraden samt bestämt avlöningarna för en var av dem till 6,667 kronor årligen, varjämte till grund för beräkandet av det för första halvåret 1923 till förstärkning av arbetskrafterna hos kollegium av riksdagen beviljade anslaget lagts beträffande avlöningarna till de adjungerade ledamöterna ett årligt belopp av 6,667 kronor. I underdånig skrivelse den 31 oktober 1921 och ovannämnda underdåniga utlåtande den 30 december 1921 har kollegium gjort av de nya avlöningsbestämmelserna föranledda framställningar om avlöning åt de adjungerade ledamöterna samt i sistnämnda skrivelse förklarat sig icke hava någon annan erinran mot ett av allmänna civilförvaltningens lönenämnd framlagt förslag om deras hänförande i löneavseende till 17:de lönegraden än att, därest sådan befattningshavare redan innehade ordinarie eller därmed likställd befattning med löneförmåner uppgående till eller överstigande vad som enligt angiven grund skulle tillkomma honom, han borde uppbära avlöning enligt närmast högre löneklass, i vilket avseende framställningen stode i god överensstämmelse med den vid befordran till tjänst inom högre lönegrad gällande så kallade sneddningsprincipen (12 § avlöningsreglementet).

Kollegium nödgas emellertid nu konstatera, att frågan om avlöningarna till de adjungerade ledamöterna lösts på ett från synpunkten av kollegii ämbetsverkssamhet långt ifrån tillfredsställande sätt. Då såsom skäl för avlöningarnas fastställande till ovan angivna belopp å 6,667 kronor möjligen skulle kunna anföras, att nämnda belopp legat till grund för beräkningen av det av riksdagen åskade anslaget, synes däremot böra framhållas, att berörda förhållande icke mot riksdagens uttryckliga uttalande (se riksdagens skrivelse den 22 februari 1921, nr 55) torde innebära, att avlöningen av riksdagen fastställts till detta belopp. Eders Kungl. Maj:t har heller icke beträffande den extra arkivarien för jordregisterärendena, vilkens avlöning i staten upptagits till 6,667 kronor, ansett berörda förhållande utgöra hinder att fastställa hans avlöning att utgå enligt 18:de löneklassen eller till 6,816 kronor.

Det synes kollegium sålunda icke rimligt, att de adjungerade ledamöterna, vilka icke blott hava föredragningskyldighet utan även, och detta i motsats till de i 16:de lönegraden placerade förste kanslissekreterarna, beslutanderätt i ärenden, i vars avgörande de deltaga, skola i lönehänseende sättas två lönegrader under sistnämnda med mindre ansvar och självständighet utrustade befattningshavare. Det naturligaste hade givetvis varit, att de adjungerade ledamöterna i stället placerats i någon lönegrad över de sistnämnda. Vidare ter det sig för kollegium som en fullständig anomali, att nu ifrågavarande befattningshavare, som hava enahanda självständighet och ansvar som de ordinarie ledamöterna (kammarråden), hänförs till en lönegrad och tillerkänts en avlöning lägre än de dem underordnade tjänstemän (sekreterare, arkivarier med flera). Utom andra olägenheter medför detta förhållande stora svårigheter vid rekryteringen av till adjungerade ledamöter lämpliga personer.

Att redan den tidigare utgående ersättningen av 5,000 kronor icke stod i rimligt förhållande till ifrågavarande tjänsters ansvar och självständighet, har kollegium flerfaldiga gånger haft tillfälle att för Eders Kungl. Maj:t framhålla.

Före genomförandet av de nuvarande avlöningsbestämmelserna saknade emellertid storleken av det för ändamålet anslagna beloppet för kollegii del större praktisk betydelse, i det de adjungerade ledamöterna, vilka i regel voro ordinarie tjänstemän i dåvarande andra normalgraden, såsom arvode uppburo förutom sin ordinarie lön ett mot kammarråds tjänstgöringspenningar svarande belopp, eller sålunda inberäknat tillfällig löneförbättring sammanlagt 7,500 kronor. De erhöilo sålunda alltid särskild ersättning för ledamotskapet. Jämlikt 43 § förut omförmälda nådiga kungörelse den 31 december 1921 kan ersättning till adjungerad ledamot icke utgå med lägre belopp än vad han äger uppbära å sin ordinarie eller extra ordinarie tjänst. Samtliga adjungerade ledamöter hos kollegium — med undantag av en, för vilken såsom varande kronofogde på indragningsstat särskilda bestämmelser meddelats — uppbära å sina ordinarie tjänster högre belopp än det, var till avlöningen till adjungerad ledamot fastställt, vadan någon särskild ersättning för ledamotskapet icke utgår. Detta orimliga förhållande hade givetvis undvikits, därest kollegii ovannämnda förslag om att tjänstemannen i så fall skulle äga uppbära avlöning efter en löneklass högre än å sin ordinarie tjänst, kunnat godtagas.

Kollegium håller emellertid före, att saken lämpligast bör ordnas på enahanda sätt som före genomförandet av de nuvarande avlöningsbestämmelserna eller så, att ersättningen till adjungerad ledamot, därest han är ordinarie tjänsteman, icke må understiga vad han, med bibehållande av sin ordinarie avlöning, skulle hava erhållit vid förordnande å kammarrådsämbete. Stadgandet i 19 § 3 mom. av löningsreglementet, att vad i 1 mom. bestämts om vikariatsersättning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänsteman, som erhållit uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman inom högre lönegrad, synes också avse att reglera ett förhållande, som har sin direkta motsvarighet i det nu ifrågavarande. Enligt socialdepartementets ämbetsskrivelse den 24 februari 1922, varav kollegium haft tillfälle taga del, har ock Eders Kungl. Maj:t medgivit, att de tillfälliga ledamöterna i pensionsstyrelsen, vilka befattningar torde vara av enahanda beskaffenhet som och i allt fall icke mera krävande än de adjungerade ledamöternas i kollegium, finge utöver lön å egen befattning uppbära särskild vikariatsersättning med belopp högst motsvarande vad som i sådant hänseende tillkomme honom vid förordnande å byråchefsbefattning. En tillämpning av den med de nuvarande avlöningsbestämmelserna till sina yttersta konsekvenser genomförda uniformitetsprincipen synes i detta fall så mycket hellre vara att förorda som härigenom verkligen skulle avhjälpas en orättvisa, utan att statens intresse skadades men fastmer befrämjades. Ett ytterligare stöd för lämpligheten och rättvisan av nu föreslagna anordning finner kollegium i den omständigheten, att, då någon reell skillnad icke förefinnes mellan en adjungerad ledamot och en kammarrådsvikarie, de böra för respektive förordnanden erhålla samma ersättning, så mycket mer som det på grund av arbetsförhållandena i kollegium esomoftast befinnes nödigt att placera en adjungerad ledamot såsom faktisk vikarie för kammarråd. Kollegium anser sålunda, att de adjungerade ledamöterna böra i löneavseende hänföras till 17:de lönegraden och begynnelseavlöningen sålunda utgå efter 22:dra löneklassen, dock ej understigande det belopp, som befattningshavaren, därest han är ordinarie tjänsteman, skulle med bibehållande av sin ordinarie tjänst hava uppburit såsom vikarie för kammarråd.»

Jag ber i detta sammanhang få erinra därom, att kammarkollegium i förberörda skrivelse den 31 oktober 1921 på anförda skäl och under åberopande av en liknande framställning från kammarrätten, däri detta ämbetsverk ifrågasatt höjning av arvoden å sina adjungerade ledamöter, hem-

ställt, att arvodena åt kollegii ifrågavarande befattningshavare måtte bestämmas, begynnelsearvodet efter tjuguantra och slutarvodet efter tjugufjärde löneklassen i 1921 års avlöningsreglemente, eller alltså till 8,580 respektive 9,540 kronor, varjämte kollegium föreslagit att, där adjungerad ledamot redan innehade annan ordinarie eller därmed likställd befattning med löneförmåner, uppgående till eller överstigande vad som enligt angivna grunder skulle tillkomma honom, han skulle äga uppbära tilläggsersättning, motsvarande skillnaden mellan den löneklass, varuti han förut befunne sig, och närmast högre löneklass enligt avlöningsreglementet. I häröver den 5 december 1921 avgivet utlåtande anförde allmänna civilförvaltningens lönenämnd följande:

»Allmänna civilförvaltningens lönenämnd torde i förevarande ärende få åberopa vad nämnden i underdånigt utlåtande denna dag anført rörande löneförhållandena för adjungerade ledamöter i kammarrätten. I enlighet härmed vill nämnden förorda, att de adjungerade ledamöterna i kammarkollegium måtte, med tillämpning av bestämmelserna i 43 § 1 mom. av förslaget till kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, hänföras till 17:de lönegraden, i vilket fall begynnelselönen för adjungerad ledamot i kammarkollegium skulle, på sätt av ämbetsverket ifrågasatts, såsom regel komma att utgå enligt 22:a löneklassen inom avd. B av löneplanen för ordinarie tjänstemän.

Beträffande sådana av kammarkollegium åberopade fall, då adjungerad ledamot redan innehar annan ordinarie eller därmed likställd befattning med löneförmåner, uppgående till eller överstigande vad som enligt de allmänna grunderna skulle tillkomma honom såsom adjungerad ledamot, torde nämnden få hänvisa till de i 43 § 2 mom. av författningsförslaget intagna bestämmelserna. Att genom någon allmän regel för här åsyftade fall tillerkänna den adjungerade ledamoten högre avlöningsförmåner, än som skulle följa av nyssberörda bestämmelser i författningsförslaget, synes nämnden icke vara att förorda.»

Beträffande sättet för beräkning av det anslagsbelopp, som skulle vara erforderligt för avlöningar till befattningshavare å extra stat, anför kollegium i sin meranämnda skrivelse den 20 juni 1922:

»Avlöningarna till nu ifrågavarande å extra stat uppförda befattningshavare torde med hänsyn till den i 43 § merberörda nådiga kungörelse stadgade rätt för dessa befattningshavare till uppflyttning i högre löneklass efter viss tids tjänstgöring böra beräknas efter en högre löneklass än den av Eders Kungl. Maj:t för år 1922 bestämda lägsta löneklassen. I underdånigt utlåtande den 30 december 1921 i fråga om bland annat behovet av anslag för år 1922 och för första halvåret 1923 för avlöningar till, bland andra, nämnda befattningshavare anförde kollegium i nu ifrågavarande avseende, att behovet givetvis vore beroende av vederbörandes tjänstetid i innehavande lönegrad eller därmed likställda omständigheter, och trodde sig kollegium utan att äventyra säkerheten av beräkningarna kunna uppskatta medelkostnaden för en var tjänsteman efter avlöningen i närmast högre löneklass än den, efter vilken begynnelseavlöningen utginge. Efter numera vunnen närmare utredning synas avlöningarna till nämnda befattningshavare i likhet med vad som skett beträffande det ordinarie avlöningsanslaget böra beräknas efter två löneklasser över den, efter vilken begynnelseavlöningen utgår. Avlöningarna till de adjungerade ledamöterna böra emellertid, under förutsättning att därtill såsom nu förordnas de äldre tjänstemännen i 15:e lönegraden, tillmätas med hänsyn därtill, att de å sina ordinarie tjänster befinna sig i högsta löneklassen inom sin lönegrad.»

Enligt av kollegium sålunda angivna grunder skulle de för avlöning av befattningshavare å extra stat under budgetåret 1923—1924 erforderliga belopp kunna beräknas sålunda:

1 tjänsteman i 20:de lönegraden avdelning B efter 27:de löneklassen	kronor	10,980
3 tjänstemän i 17:de lönegraden avdelning B (adjungerade ledamöter) efter 23:dje löneklassen å kronor 9,060	»	27,180
Tilläggsersättning för nämnda tre tjänstemän, motsvarande skillnaden mellan tjänstledighetsavdraget i 26:te och 20:de löneklassen å kronor 1,095	»	3,285
3 tjänstemän i 15:de lönegraden avdelning B efter 21:sta löneklassen å kronor 8,124	»	24,372
1 tjänsteman i 14:de lönegraden avdelning B efter 20:de löneklassen	»	7,668
3 tjänstemän i 13:de lönegraden avdelning B efter 18:de löneklassen å kronor 6,816	»	20,448
3 tjänstemän i 2:dra lönegraden avdelning C efter 5:te löneklassen å kronor 2,298	»	6,894

Summa kronor 100,827.

Liksom hittills skulle enligt kollegii förslag jämväl beräknas ett belopp till avlöning för en amanuens åt extra kammarrådet. Avlöningen har av kollegium antagits komma att utgå efter 13:de löneklassen enligt löneplanen för e. o. tjänstemän och kostnaden härför sålunda uppskattats till 2,466 kronor.

Kostnaden för ersättning åt semestervikarier för nu ifrågavarande befattningshavare har av kollegium uppskattats till följande belopp:

för 1 tjänsteman i B 20 45 dagar å kronor 6: 05	kronor	272: 25
» 3 adjungerade ledamöter 135 dagar å kronor 6: 05	»	816: 75
» 3 tjänstemän i B 15 135 dagar å kronor 3: 05	»	411: 75
» 1 tjänsteman i B 14 30 dagar å kronor 2: 05	»	61: 50
» 3 tjänstemän i B 13 90 dagar å kronor 1: 80	»	162: —
» 3 tjänstemän i C 2 75 dagar å kronor 0: 20 + 1,920 kronor per år	»	419: 52
» 1 amanuens i 12:te lönegraden 24 dagar å 2,298 kronor per år	»	153: 20
Till lön åt amanuenser enligt 15 § av ovannämnda kungörelse under sammanlagt 435 dagar efter 4,596 kronor för år	»	5,477: 42

Summa kronor 7,774: 39.

Arvodet till det vattentekniska biträdet samt kostnaden för renskrivning hava såsom för år 1922 upptagits till 4,000 respektive 6,100 kronor.

Tillhoppa skulle alltså enligt kollegii beräkning erfordras ett belopp av 121,167 kronor 39 öre. Med hänsyn till förekommande tjänstledigheter m. m. har kollegium ansett detta belopp böra avrundas något uppåt, förslagsvis till 123,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då kammarkollegium alltjämt arbetar med en jämförelsevis stor extra personal även sedan kollegium från och med år 1920 erhållit en avsevärd utökning av den ordinarie staten, har jag funnit mig böra ägna särskild uppmärksamhet åt kollegii anslagsäskanden i syfte att undersöka, huruvida

icke förhållandena skulle kunna medgiva några inskränkningar av betydelse. Vid den verkställda särskilda granskningen av kollegii anslagsbehov har också granskningsnämnden kommit till den uppfattningen, att en nedsättning av ifrågavarande anslag till ungefär hälften av vad kollegium äskat skulle kunna låta sig göra. Efter samråd med kammarkollegii chef har jag funnit mig böra biträda detta förslag.

Vad då till en början angår kollegii behov av extra ledamöter har det syntts riktigast, att eventuella inskränkningar i första hand avse de adjungerade ledamöterna. Kollegium har, såsom av det föregående framgår, för närvarande till sitt förfogande dels ett extra kammarråd med egen rotel, dels tre assessorer, avsedda för handläggning av vissa till ordinarie rotlar hörande grupper av ärenden, inom vilka en mera betydande men jämförelsevis tillfällig balans uppstått. I motsats till assessorerna är extra kammarrådet avsedd för ett såvitt nu kan förutses permanent behov, nämligen närmast för handläggningen av sådana ärenden, vilka tillförts kollegium genom 1919 års lagstiftning i fråga om kommunala nybildningar, samt därmed sammanhängande ärenden. Då jag funnit mig böra ifrågasätta nedsättning av antalet extra ledamöter hos kollegium, har det på grund härav varit naturligt, att jag i första hand föreslagit en indragning av e. o. assessorer.

Av de nuvarande tre assessorerna är en avsedd för s. k. jordregisterärenden, en för prästerliga löneregleringsärenden och slutligen en för avarbetande av den på vissa ordinarie rotlar förekommande allmänna balansen. Vad den förstnämnda beträffar har jag med hänsyn till det alljämt mycket stora antalet dylika ärenden hos kollegium funnit mig icke kunna ifrågasätta densammes indragning. Däremot hava de båda andra assessorerna ansetts kunna undvaras. Arbetet med prästerliga löneregleringar kommer utan tvivel att genom nedgång i antalet ärenden i avsevärd grad minskas och torde kunna ytterligare nedbringas, om vissa förändringar i ärendenas handläggning genomföras. Att för tiden från och med den 1 juli 1923 avse en särskild föredragande för dessa ärenden synes mig ej böra ifrågakomma. Och vad den allmänna balansen angår torde av olika skäl en nedgång vara att vänta. Det är, bland annat, att märka, att under det nya budgetår, varom nu är fråga, två av kammarkollegii äldsta och mest erfarna ledamöter torde komma att från användning i särskilda uppdrag återgå till tjänstgöring i ordinarie ämbetsgöromål, varav givetvis ökad arbetsprestation är att emotse. Vidare torde genom lämplig fördelning av arbetet mellan ordinarie och extra ledamöter en utjämning och minskning av balansen kunna åstadkommas.

Vid indragning av två assessorsbefattningar böra jämväl de för biträde åt dessa avsedda extra notarietjänsterna samt en extra kontorsbiträdesbefattning kunna undvaras.

Hos föredraganden för jordregisterärenden är för närvarande anställd en extra notarie. Det synes ofrånkomligt, att föredraganden även i fortsättningen beredes biträde av en person i dylik tjänsteställning. Emellertid torde särskilda medel icke behöva för sådant ändamål beräknas, då nämligen en av kollegii två ordinarie notarier utan olägenhet läser kunna placeras till tjänstgöring hos denne föredragande. Genom en dylik anordning kan jämväl nu ifrågavarande extra notariebefattning indragas.

Å jordregisteravdelningen torde det ena av de därstädes placerade lantmäteribiträderna kunna indragas. Det belopp, som härigenom kan inbesparas, eller 6,420 kronor, påverkar emellertid icke anslaget till kammarkollegii

verksamhet, enär lantmäteribiträderna avlönas från andra huvudtitelnsl anslag till jordregister för landsbygden (1922:II:G:7).

Det nu med 4,000 kronor utgående arvodet till vattentekniskt biträde synes kunna nedsättas till 3,000 kronor.

Den i extra anslaget ingående anslagsposten till renskrivning, 6,100 kronor för år, torde böra utgå, då genom de förordade indragningarna av föredragande m. fl. anspråken på skrivbiträde torde komma att högst avsevärt minskas.

Vidare kan den i anslaget ingående posten å 11,000 kronor till semestervikarier och tillfälliga biträden — bortsett från det vattentekniska biträdet — sänkas väsentligt. Dels synes man nämligen böra utgå från att semestervikarier endast förordnas i de fall, då arbetets jämna gång så kräver, och dels torde anslaget å extra stat icke böra belastas med lön till amanuens, som kan bliva förordnad såsom vikarie å ordinarie tjänst, utan torde lönen till denne böra utgå från vederbörande anslagspost under det ordinarie anslaget. Med hänsyn härtill, och då endast en halvtidsamanuens torde böra ständigt avlönas från extra anslaget, synes nu ifrågavarande anslagspost kunna nedsättas med 6,000 kronor.

Innan jag ingår på beräkningen av det anslag till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet, som enligt mitt förslag skulle av riksdagen äskas för budgetåret 1923—1924, anhåller jag att få upptaga frågan om arvodet till e. o. assessor hos kollegium.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har kollegium upprepade gånger gjort framställning om höjning av ersättningen till assessorerna. Kollegii förslag i sådant hänseende avser, att assessorerna, vilka utföra enahanda arbete som de ordinarie ledamöterna, skulle placeras i 17:de lönegraden samt förty erhålla begynnelseavlöning i 22:a löneklassen. Jag erinrar, att jämväl kammarrätten föreslagit en sådan placering av sina assessorer. Vederbörande lönenämnd har i avgivna utlåtanden biträtt dessa förslag.

Placeringen av assessorerna hos kammarkollegium och kammarrätten i 14:de lönegraden har föranletts av otillräckligheten i de för ändamålet avsedda medel. Det är emellertid uppenbart, att en dylik placering icke står i rimlig motsvarighet till beskaffenheten av det arbete, som åvilar ifrågavarande befattningshavare. Arbetet är ju nämligen väsentligen detsamma, som åligger tjänsteman i lönegraden B 20, medan avlöningen är lägre än den för lönegraden B 14 gällande begynnelseavlöningen. Såsom från ämbetsverken betonats, medför den nuvarande placeringen därjämte oegentligheter i organisatoriskt hänseende. Skälen för assessorernas uppflyttning till 17:de lönegraden äro enligt min mening av den styrka, att jag i trots av nuvarande statsfinansiella förhållanden finner mig böra tillstyrka en dylik placering. Vad kammarkollegium angår läser uppflyttningen sakna betydelse ur kostnadssynpunkt, enär de befattningshavare, vilka torde ifrågakomma såsom assessorer, å egna ordinarie befattningar äga uppbära löner med minst samma belopp som det föreslagna arvodet till assessor.

Kollegii förslag att assessor, därest han vore ordinarie tjänsteman, i varje fall skulle äga uppbära ersättning med det belopp, som i lön och vikariatsersättning skulle till honom utgå vid vikariat å kammarrådsbefattning, finner jag mig icke böra biträda, då därigenom skulle skapas ett undantag från den princip, som ligger till grund för bestämmelserna i 43 § 2 mom. av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Vad vidare angår den extra arkivarien för jordregisterärenden har arvodet till denne hittills beräknats efter ett belopp för år av 6,667 kronor, vilket ligger närmast 18:de löneklassen eller begynnelseavlöningen för ordinarie tjänsteman i lönegraden B 14. Enligt Kungl. Maj:ts beslut åtnjuter extra arkivarien lön enligt nämnda löneklass eller alltså med 6,816 kronor.

Enligt det förslag till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarkollegium för budgetåret 1923—1924, som jag sålunda funnit mig böra framlägga, skulle för ändamålet erfordras följande belopp nämligen:

till avlöning åt ett extra kammarråd	kronor 10,020
» » » en adjungerad ledamot	» 8,580
» » » en extra advokatfiskal	» 7,212
» » » en extra sekreterare	» 7,212
» » » en extra arkivarie för lantmäteriutredningar	» 7,212
» » » en extra arkivarie för jordregisterärenden	» 6,816
» » » två extra kontorsbiträden, kvinnliga	» 4,080
» arvode åt ett vattentekniskt biträde	» 3,000
» ersättning åt semestervikarier och tillfälliga biträden	» 5,000

Summa kronor 59,132,

vilket belopp torde böra avrundas till 59,100 kronor. Att jag kunnat räkna med begynnelseavlöningen vid varje befattning har sin grund däri, att, på sätt jag senare i dag torde få föreslå, särskilda medel ansetts böra ställas till förfogande för beredande av avlöningsförhöjningar för befattningshavare å extra stat.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 59,100.

Statskontoret.

3. Statskontoret.

[8.] Den nu gällande ordinarie staten för statskontoret upptager följande anslagsbelopp:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 263,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 6,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 56,500
Renskrivningskostnad, <i>förslagsanslag</i>	» 8,000

Förslagsanslag kronor 334,000.

För första halvåret 1923 är anslaget till statskontoret upptaget med hälften av statens slutsumma eller 167,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har statskontoret framlagt en redogörelse för ämbetsverkets anslagsbehov för budgetåret 1923—1924.

Statskontoret har härvid till en början erinrat, att statskontoret i skrivelse den 29 augusti 1921 med anslagsäskanden för första halvåret 1923 gjort framställning om uppförande av åtskilliga nya tjänster på ämbetsverkets ordinarie stat med därav föranledd anslagsförhöjning men att intet

av dessa förslag då föranlett något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen i angivet syfte. Statskontoret har härefter förklarat sig anse, att behov allt fortfarande föreläge av samtliga de anordningar beträffande personalen, som år 1921 föreslagits. Emellertid har ämbetsverket icke ansett sig böra ånyo upptaga dessa frågor mera än i ett avseende, nämligen vad angår de å räktekammaren anställda kvinnliga biträdena.

Beträffande dessa biträden erinrar statskontoret om sin framställning i förberörda skrivelse den 29 augusti 1921, däri ämbetsverket yttrade:

»Å räktekammaren tjänstgöra för närvarande fyra kvinnliga biträden, vilka samtliga äro uppförda å extra stat. Två av dem anställdes redan från och med år 1910, ett, som förut tjänstgjort under fyra år å stämpelkontoret, från och med år 1914 och ett, vilket förut tidvis anlåtats, erhöll stadigvarande årsanställning från och med den 1 oktober 1919. Någon som helst tvekan om de tre förstnämnda befattningarnas behövlighet kan efter den långa erfarenhet som vunnits icke föreligga, och med hänsyn härtill och till dem åliggande göromåls art torde enligt de principer, som i allmänhet tillämpas, dessa befattningar böra sättas på ordinarie stat. Detta skulle visserligen medföra någon om och som senare påvisas icke stor kostnadsökning; men då vederbörande biträden nu gjort hemställan om ordinarie anställning synes statskontoret detta krav icke rimligtvis kunna avisas, varför ämbetsverket nu anser sig böra framlägga förslag härom.

Härvid bör då avgöras, till vilka lönegrader biträdena böra hänföras. Ett av dem tjänstgör som biträde åt räntmästaren och sysslar huvudsakligast med utskrivandet av checker och postanvisningar, ett arbete som fordrar synnerlig uppmärksamhet och noggrannhet. Då tjänsten dessutom särskilt vissa tider är mycket arbetskrävande bör befattningen i fråga enligt statskontorets åsikt placeras i avlöningsreglementets tredje lönegrad med benämningen kanslibiträde (motsvarande nuvarande biträde av andra graden) sålunda med en begynnelseavlöning av 2,574 kronor. Till samma lönegrad bör även hänföras det andra biträdet, som förer vissa journaler, förvarar och ordnar statskontorets verifikationer samt biträder kamreraren med utredningar. Det tredje biträdet har bland annat att föra vissa utgiftsböcker samt att under ständig kontakt med revisorerna på utgiftsbyråerna biträda vid kontrollen över anslagsbelastningen, ett arbete som genom mängden av anslag och möjligheten till förväxlingar fordrar en ingående kännedom om de budgetära förhållandena. De befattningen åvilande göromålen betinga därför en högre lönegrad än den tredje, och då den fjärde lönegraden, så vitt tjänsteförteckningen utvisar, icke synes avsedd för de centrala ämbetsverken, torde ifrågavarande befattning böra placeras i femte graden (kontorsskrivare, motsvarande nuvarande biträde av tredje graden), alltså med en begynnelseavlöning av 3,204 kronor.

Avlöningen till de två förstnämnda av nu ifrågavarande biträden utgår för närvarande efter 2,000 kronor för år och till det sistnämnda efter 2,200 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring av 200 respektive 300 kronor. Som Eders Kungl. Maj:t ännu icke meddelat några allmänna bestämmelser i fråga om avlöning och tjänstårsberäkning för den extra ordinarie personalen vid de centrala ämbetsverken, kan statskontoret icke nu exakt angiva de lönebelopp, som skulle tillkomma dessa biträden, därest de komma att kvarstå på extra stat, och därför ej heller beloppet av den merutgift, som ett bifall till statskontorets förslag skulle draga med sig. Om man emellertid utgår ifrån att likartade bestämmelser fastställas, som nu gälla för kommunikationsverken, något som synes sannolikt efter de uttalanden som gjorts av riksdagen, torde, på grund av i dessa bestämmelser förekommande stadganden om tjänstårsberäkning i lönehänseende, ifrågavarande biträdens avlöning till följd av deras långa tjänstetid komma att

föga understiga vad de skulle såsom ordinarie erhålla. Detta synes utgöra ett ytterligare skäl för statskontorets hemställan. Med hänsyn till de i det nya avlöningsreglementet, § 11, förekommande stadganden om rätt för den, som tillträder ordinarie befattning, att för bestämmande av begynnelseavlöning och uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig föregående tjänstetid, läser särskild framställning i sådant avseende beträffande ifrågavarande biträden nu icke vara erforderlig.»

Med anledning av mitt yttrande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 januari 1922 (1922 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 21—22), enligt vilket någon tids ytterligare erfarenhet borde avvaktas, innan spørsmålet om ifrågavarande kvinnliga biträdens uppförande å ordinarie stat företoges till avgörande, yttrar nu statskontoret i sin skrivelse den 31 augusti 1922 följande:

»Då statskontoret nu förnyar sin framställning om ifrågavarande biträdens uppförande å ordinarie stat, vill statskontoret framhålla, att erfarenheterna från det år, som förflutit, sedan statskontoret framlade sitt förra förslag i ämnet, icke i någon mån givit vid handen att ej allt fortfarande behov av samtliga de tre biträdestjänsterna föreligger och allt framgent kommer att föreligga. I avseende härå torde böra omnämnas, att i trots av den utsträckta arbetstid, som fr. o. m. innevarande år utkräves av såväl ordinarie som extra personal, även det fjärde biträdet, vars uppförande å ordinarie stat nu ej ifrågasättes, måst under hela året tagas i anspråk och, såvitt nu kan bedömas, allt fortfarande kommer att visa sig behövt. I detta sammanhang kan även framhållas, att den under innevarande år vidtagna förändringen beträffande pensioners utbetalande månadsvis i stället för förut kvartalsvis, har särskilt för ett av förenämnde biträden medfört en betydande arbetsökning.»

I fråga om de lönegrader, till vilka biträdena borde hänföras, och de förändringar i staten, som av den föreslagna anordningen kunde påkallas, anför statskontoret härefter följande:

»Beträffande frågan om biträdenas lönegrad får statskontoret, under åberopande av vad i ämbetsverkets berörda skrivelse den 29 augusti 1921 i sådant avseende anförts, jämväl upprepa sitt förslag att det ena biträdet (kontorsskrivare) måtte placeras i lönegraden C 5 och de båda andra biträdena (kanslibiträden) i lönegraden C 3. Vad det förstnämnda biträdet beträffar, vill statskontoret erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 10 februari 1922 redan medgivit, att hon må såsom extra kontorsskrivare placeras i nämnda lönegrad C 5. För närvarande åtnjuta ifrågavarande biträden enligt statskontorets beslut avlöning, den extra kontorsskrivaren i löneklassen C 12 med 3,390 kronor och de båda extra kanslibiträdena i löneklassen C 8 med 2,712 kronor eller alltså sammanlagt 8,814 kronor. Vid biträdenas uppförande å ordinarie stat läser enligt hittills följd regel avlöningen böra beräknas efter näst högsta löneklassen i vederbörande lönegrad eller sålunda för kontorsskrivaren efter löneklassen C 13 med 3,606 kronor och för kanslibiträdena efter löneklassen C 9 med 2,850 kronor tillhoppa 9,306 kronor. Med sistnämnda belopp bör alltså förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 263,000 kronor, höjas eller, i avjämnat tal, till 272,300 kronor, under det att förslagsanslaget, högst, till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 56,500 kronor kan sänkas med ett belopp motsvarande de nu utgående avlöningarna, enligt vad ovan nämnts, 8,814 kronor och alltså upptagas till i avrundat tal 47,700 kronor.

Någon höjning av anslaget till vikariatsersättningar, 6,500 kronor, vilket har

förslagsanslags natur, lär icke behöva vidtagas på grund av de tre biträdes-befattningarnas uppförande å ordinarie stat.»

I sin meranämnda skrivelse den 31 augusti 1922 har statskontoret vidare underställt Kungl. Maj:t frågan om den vid det s. k. gamla kungshuset anställda nattvaktens avlöningsförmåner.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 2 maj 1919 åtnjuter ifrågavarande nattvakt ett arvode av 2,100 kronor, därav 100 kronor är avsett för beredande åt honom av årlig semester under 15 dagar. Arvodet bestreds till en början från Längmanska donationsfonden samt andra och sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter men utgår fr. o. m. år 1921 från ett å riksstaten under sjunde huvudtiteln anvisat extra förslagsanslag, högst, å samma belopp, 2,100 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 är anslaget upptaget med 1,000 kronor.

I skrivelse den 9 februari 1922 gjorde statskontoret — under framhållande av den löneförhöjning, som kommit vaktmästarna (expeditionsvakterna) till del genom det nya avlöningsreglementet, ävensom därav att nattvaktens avlöning med hänsyn till det arbete och ansvar, som vore förenade med tjänsten, åtminstone icke borde vara lägre än expeditionsvakts — framställning om dels löneförbättring för nattvakten enligt vissa närmare angivna grunder, dels ock anvisande av medel för beredande av ledighet åt honom under högst 52 nätter, för år räknat. Vidare anförde statskontoret, att då bevakningen väl i främsta rummet nödvändiggjordes av den statskontoret åliggande vården av de värdehandlingar, som till högst betydande belopp förvarades inom statskontorets ämbetslokal, och det således närmast borde ankomma på statskontoret att ombesörja bevakningen, statskontoret hade för avsikt att vid avgivande av förslag till beräkning av ämbetsverkets medelsbehov för budgetåret 1923—1924 upptaga erforderligt belopp för anställande av en icke-ordinarie befattningshavare hos ämbetsverket med uppgift att bestrida ifrågavarande bevakning. Till denne skulle då avlöning utgå enligt avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare. Efter hörande av allmänna civilförvaltningens lönenämnd fann Kungl. Maj:t enligt brev den 7 april 1922 framställningen icke föranleda annan åtgärd än att Kungl. Maj:t bemyndigade statskontoret att under tiden april—december sagda år av sjunde huvudtiteln allmänna besparingar använda högst 150 kronor för att med lämpliga mellantider bereda nattvakten befrielse från tjänstgöring utöver den honom tillförsäkrade semester.

Under hänvisning till vad statskontoret förut i frågan anfört har nu statskontoret föreslagit, att nattvakten måtte avlönas från statskontorets anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare och att förty det för ändamålet uppförda extra riksstatsanslaget måtte utgå.

Vad angår nattvaktens placering i lönegrad har statskontoret härafter anfört följande:

»Beträffande placeringen i lönegrad vill statskontoret erinra om att enligt § 5 i nådiga kungörelsen med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare den 31 december 1921 (nr 778) e. o. tjänsteman skall, oavsett tjänstens benämning, hänföras till lönegrad med ordningsnummer motsvarande det, som i löneplanen för ordinarie tjänstemän angiver lönegraden för en ordinarie befattningshavare med närmast jämförliga arbetsuppgifter. På grund härav och då expeditionsvakterna, med vilka nattvakten är närmast jämförlig, äro placerade i första lönegraden av löneplanen för ordinarie befattningshavare, skulle alltså nattvakten tillhöra samma lönegrad i den för icke-ordinarie befattningshavare gällande löne-

skalan med en lön i löneklass a av 2,208 kronor och i löneklass b av 2,364 kronor, under det att lönen för ordinarie expeditiönsvakt i löneklass B 1 utgör 2,520 kronor. Nattvaktens avlöning har emellertid före det nya avlöningsreglementets trädande i kraft varit något högre än vaktmästares och med hänsyn till den ansträngande och ansvarsfulla tjänstgöring, som åligger honom, synas alla skäl tala för att hans avlöningsförhållanden nu ordnas så, att han åtminstone kan uppnå samma lön som ordinarie expeditiönsvakt i löneklass B 1, d. v. s., att han placeras i andra lönegraden, med lön i löneklass b av 2,364 kronor och i löneklass 1 av 2,520 kronor. Det torde för övrigt böra påpekas, att då nattvaktens nuvarande månadsavlöning, dyrtidstillägg efter det för innevarande augusti gällande grundtal inberäknat, utgör kronor 259: 94, men avlöningen för månad i löneklass a, beräknad på samma sätt, utgör kr. 248: 38 samt i löneklass b kr. 264: 47, nattvakten skulle, därest han placerades i löneklass a, komma att lida minskning i sina nuvarande inkomster, så länge grundtalet är detsamma eller lägre än det nu gällande. Den nuvarande nattvakten, G. E. Falk, torde emellertid, om han kvarstår i tjänst den 1 juli 1923, komma att med hänsyn till sin föregående tjänstetid placeras i endera av löneklasserna b eller 1, beroende på den lönegrad, som må varda för nattvakten bestämd.»

I fråga om kostnaderna för statskontorets förslag i förevarande avseende har ämbetsverket slutligen yttrat:

»I avseende å tjänstfrihet för nattvakten utöver semester torde medel för sådant ändamål allt fortfarande böra beredas enligt de i ovanberörda nådiga brev den 7 april 1922 angivna grunder, d. v. s. 200 kronor för år, att utgå för tiden 1 januari—30 juni 1923 av sjunde huvudtitelns allmänna besparingar och för tiden därefter från anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. Vid bifall till vad statskontoret beträffande nattvakten härövan föreslagit, skulle sistnämnda anslag komma att belastas med en merutgift, som kommer att uppgå till högst (2,520 + 200 =) 2,720 kronor. Med hänsyn särskilt till att genom de i nådiga kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 370) meddelade bestämmelser angående sättet för bestridande av vissa vikariatsersättningar anslaget torde komma att erhålla en ej oväsentlig lättnad i sina övriga utgifter, anser sig statskontoret emellertid icke böra, åtminstone tillsvidare, av nu förevarande anledning föreslå någon höjning av anslaget.»

Statskontoret har på grund av sina här återgivna förslag hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att den fastställda förteckningen å antalet ordinarie befattningshavare i statskontoret skulle i nedan angiven del hava följande ändrade lydelse:

Befattningshavare.	Avlöningsgrad.
12 tjänstemän (9 revisorer och bokhållare, 2 notaries, 1 registrator)	B 13
2 kontorsskrivare, kvinnliga	C 5
5 kanslibiträden, kvinnliga	C 3
1 förste expeditiönsvakt	B 3

dels godkänna följande stat för statskontoret, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 272,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 6,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	» 47,700
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	» 8,000
Förslagsanslag kronor 334,500;	

dels ock upptaga ordinarie förslagsanslaget till statskontoret, nu 334,000 kronor, med ett till 334,500 kronor förhöjt belopp.

Departement-
chefen.

Statskontorets nyss av mig återgivna förslag om uppförande å ordinarie stat av tre kvinnliga biträden hos ämbetsverket, vilka för närvarande avlönas från det å ämbetsverkets stat avsedda beloppet till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., anser jag mig, med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande förhållanden söka undvika varje utökning av ämbetsverkens ordinarie personal, icke kunna biträda.

Vid den inom finansdepartementet verkställda granskningen av ämbetsverkens anslagsbehov för budgetåret 1923—1924 har det framgått, att några mera betydande nedsättningar av de för statskontoret avsedda anslagsbelopp icke äro möjliga. Statskontorets arbetsuppgifter hava nämligen på senare tid starkt ökat. För de föredragande tjänstemännen har sålunda tillkomsten av de nya avlöningsbestämmelserna — särskilt vad angår beräkningen av avlöningsförhöjningar — vållat ett högst betydligt arbete, varigenom bl. a. de vid 1920 års riksdag beslutade två nya sekreterartjänsterna nästan helt tagits i anspråk. Fondförvaltningens utökning ävensom andra åtgärder, såsom införandet av månatliga utbetalningar av pensioner, hava även ökat arbetsmängden i väsentlig grad. Emellertid torde i två avseenden besparingar kunna åstadkommas.

Av statskontorets ordinarie befattningshavare i 13:e lönegraden innehar för närvarande en förordnande såsom extra sekreterare i riksförsäkringsanstalten. Dennes ordinarie befattning har hittills uppehållits av vikarie med placering på ämbetsverkets fondbyrå. Enligt granskningsnämndens förslag skulle emellertid tjänsten kunna tillsvidare hållas vakant och ersättas med en förste amanuensbefattning. Härigenom skulle för budgetåret 1923—1924 de för avlöning av ordinarie tjänstemän avsedda medel kunna nedsättas med ett belopp av 7,212 kronor. Då någon definitiv indragning av berörda tjänst icke ansetts kunna ifrågakomma, torde likväl ämbetsverkets stat i denna del böra kvarstå oförändrad.

Vad angår anslagsposten för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skulle densamma, enligt vad nyss sagts, belastas med avlöning till ytterligare en förste amanuens. Från sagda anslagspost torde därjämte, i enlighet med statskontorets förslag, avlöningen för nattvakten vid det s. k. gamla kungshuset böra utgå. Det för nämnda nattvakt å sjunde huvudtiteln hittills uppförda särskilda anslaget av 2,100 kronor för år skulle alltså bortfalla.

I trots av den sålunda ökade belastningen å sistnämnda anslagspost har denna ansetts kunna i någon mån nedsättas dels genom minskning av användningen av extra personal, dels genom reducering av avlöningsbeloppen till vissa icke-ordinarie tjänstemän. Nedsättningen har ansetts kunna bestämmas till 6,500 kronor, i följd varav ifrågavarande anslagspost skulle begränsas till 50,000 kronor.

Genom berörda besparingar och omflyttningar skulle alltså ordinarie anslaget till statskontoret kunna nedsättas med (7,212 + 6,500) i avrundat tal 13,700 kronor, vartill kommer besparingen genom slopandet av anslaget till nattvakten, 2,100 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, och under åberopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört beträffande anslagens beteckning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för statskontoret, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 263,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 6,500
Avlöningar till icke-ordinarie befatt- ningshavare m. m.	» 50,000
Renskrivningskostnad, <i>förslagsanslag</i>	» 8,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor 327,500;	
<i>dels</i> och i riksstaten uppföra <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till statskontoret med	kronor 320,300.

Mynt- och justeringsverket.

4. Mynt- och justeringsverkets drift.

[9.] Efter av Kungl. Maj:t i ämnet gjord framställning har 1921 års riksdag, bland annat, godkänt viss stat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas från och med år 1922, ävensom förklarat, att det för statens tillämpning erforderliga beloppet, förslagsvis 69,800 kronor, skulle utgå av det å riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnaderna, varjämte riksdagen för år 1922 upptagit berörda reservationsanslag med ett belopp av 1,060,000 kronor att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 har anslaget för verket upptagits med hälften av sistberörda belopp eller sålunda 530,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har nu mynt- och justeringsverket hemställt, att anslaget i fråga måtte för budgetåret 1923—1924 fastställas till 1,060,000 kronor.

Då jag icke funnit anledning föreslå någon nedsättning av ifrågavarande anslag, vilket utgår av särskilda inkomstmedel, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnaderna med kronor 1,060,000 att direkt utgå av inkomst av myntning och justering, ävensom förklara, att det för tillämpning av staten för verket erforderliga belopp, förslagsvis 69,800 kronor, skall utgå av berörda anslag.

5. Dyrtidstillägg vid mynt- och justeringsverket.

[10.] Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1923—1924 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid mynt- och justeringsverket för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 28,000, att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

Kammarrätten.

6. Kammarrätten.

[11.] I fråga om de för kammarrätten och dess verksamhet erforderliga ordinarie och extra anslag föreligger en från ämbetsverket i skrivelse den 14 september 1922 gjord framställning om höjning av det ordinarie anslaget från dess nuvarande belopp, 306,800 kronor, till 347,400 kronor och av det extra anslaget från 125,000 kronor till 149,200 kronor.

Av den redogörelse kammarrätten lämnat angående arbetsbalansen synes oförtydligt framgå, att särskilda anordningar måste vidtagas, i syfte att inom rimlig tid få sagda balans avarbetad. Dessa åtgärder synas mig i första hand böra gå ut på en sådan förenkling i arbetsmetoderna, att större arbetsresultat må kunna utvinnas av varje ledamot. Emellertid lär det icke vara möjligt att enbart härigenom vinna det angivna syftet. Jag förutser alltså, att en ytterligare förstärkning av kammarrättens arbetskrafter måste komma till stånd. Vad angår spørgsmålet om förändring av arbetsmetoderna är detsamma visserligen av beskaffenhet att kunna av Kungl. Maj:t avgöras. Det har emellertid synts mig lämpligt, att riksdagen får tillfälle att därom uttala sig i samband med frågan om beviljande av anslag för kammarrätten. På grund härav och då spørgsmålet om förenklingarna ännu ej är slutligen berett, kan något förslag icke föreläggas riksdagen i statsverkspropositionen, utan torde längre fram under riksdagen särskild proposition i ämnet få avlätas.

Tillsvidare torde alltså det ordinarie anslaget till kammarrätten ävensom det å extra stat erforderliga anslaget till upprätthållande av kammarrättens verksamhet böra å budgeten allenast beräknas. Vid denna beräkning har jag, vad det ordinarie anslaget angår, utgått ifrån att vissa ordinarie befattningar, vilka inom andra delar av den civila centralförvaltningen befunnits kunna undvaras, skulle ställas till kammarrättens föfogande. På grund härav har räknats med en ökning i kammarrättens ordinarie anslag med 40,200 kronor. Anslaget till upprätthållande av kammarrättens verksamhet har tillsvidare beräknats till samma årliga belopp som för närvarande eller 125,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag under förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan komma att till riksdagen avlätas, i riksstaten beräkna *ordinarie* förslagsanslaget till kammarrätten till kronor 347,000.

7. Kammarrättens verksamhet.

[12.] Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till upprätthållande av kammarrättens verksamhet för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* anslag av kronor 125,000.

Statistiska centralbyrån.

8. Statistiska centralbyrån.

[13.] Vad angår det ordinarie anslaget till statistiska centralbyrån ber jag till en början få erinra, att den för byrån gällande stat upptager följande anslagposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 241,500
Vikariatersättningar, förslagsanslag	» 8,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	» 28,000
Förslagsanslag	kronor 278,000.

För första halvåret 1923 är anslaget till statistiska centralbyrån upptaget till hälften av statens slutsumma eller 139,000 kronor.

I skrivelse den 8 september 1922 har statistiska centralbyrån framlagt de anslagsbehov för ämbetsverket, vilka ansetts böra föranleda proposition till 1923 års riksdag.

Vad beträffar det ordinarie anslaget till statistiska centralbyrån har ämbetsverket i nämnda skrivelse ifrågasatt ändring av den i staten ingående anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. I detta avseende har ämbetsverket anført följande:

»Anslagsposten 'avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.' är enligt den utredning, som av statistiska centralbyrån lämnats i underdåniga skrivelser den 25 augusti och den 29 december 1921, avsedd att bereda medel för avlönande av följande icke-ordinarie befattningshavare:

- 4 förste amanuenser (12:e lönegraden för manliga tjänstemän);
- 1 andre amanuens (10:e dito);
- 1 manligt biträde (8:e dito);
- 1 vaktmästarbiträde (1:a dito); samt
- 3 kvinnliga biträden.

Beträffande de sistnämnda förutsatte centralbyrån i sin underdåniga skrivelse den 29 december 1921, att de skulle placeras i 2:a lönegraden för kvinnliga tjänstemän. Av skäl, som nedan anföras, hava emellertid dessa biträden i verkligheten placerats och synas även för framtiden böra placeras i 1:a lönegraden.

Statistiska centralbyrån har för avsikt att inom kort till Eders Kungl. Maj:t inkomma med underdånig framställning om beredande av pension på allmänna

indragningsstaten åt ovannämnda manliga biträde från och med den 1 juli 1923. Därest denna framställning vinner Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, bör för finansåret 1923—1924 avlöningen till ifrågakvarande manliga biträde utbytas mot avlöning till ett kvinnligt biträde i 1:a lönegraden. Därest inga andra ändringar vidtagas i antalet befattningshavare, som skola avlönas av förevarande anslagspost, kan denna för finansåret 1923—1924 beräknas på följande sätt:

4 förste amanuenser (löneklass 13).....	kr. 19,728
1 andre amanuens (löneklass 10)	» 4,104
4 kvinnliga biträden (löneklass 1)	» 7,200
1 vaktmästarbiträde (löneklass 6)	» 2,364

Summa kr. 33,396.

Emellertid gjorde statistiska centralbyrån i sina ovan berörda underdåniga skrivelser framställning om beviljande av medel från och med år 1923 för avlönande av ytterligare en förste amanuens, avsedd för äktenskapsregistret. Angående denna framställning yttrade föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet den 7 januari 1922 (statsverkspropositionen VII: sid. 35):

'Den av statistiska centralbyrån förebragta utredningen — — — synes mig giva vid handen, att en förstärkning av de för äktenskapsregistrets förande avsedda arbetskrafterna är av behovet påkallad. Emellertid torde det icke vara uteslutet, att det förslag, som inom en nära framtid lär vara att förvänta från de sakkunniga för utredning angående minskning av utgifterna för den officiella statistiken m. m., kan komma att resultera i åtgärder, varigenom någon arbetsbesparing för centralbyrån kan bli följden. Då vid sådant förhållande och med hänsyn jämväl tagen till den från och med innevarande år utsträckta dagliga tjänstgöringstiden inom ämbetsverken en förändrad disposition av arbetskrafterna inom statistiska centralbyrån möjligen låter sig genomföras, anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka centralbyråns hemställan om höjning av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare'.

I överensstämmelse med detta departementschefens uttalande avfattades statsverkspropositionen i denna del och vann jämväl riksdagens bifall.

Det av departementschefen berörda förslaget från de s. k. statistiksakkunniga har numera avgivits, men torde detsamma knappast kunna medföra någon nämnvärd minskning av arbetsbördan inom statistiska centralbyrån. Om verkningarna av den andra av departementschefen berörda omständigheten, arbetstidens utökning till sju timmar dagligen, äger man nu erfarenhet, och giver denna vid handen, att den personal, som kan avlönas av statistiska centralbyråns ordinarie anslag, på sin höjd kan anses tillräcklig för sitt ändamål, men icke giver tillgång till ytterligare arbetskrafter för äktenskapsregistret.

Å andra sidan hava, sedan centralbyrån avgav sin underdåniga skrivelse den 25 augusti 1921, förhållandena vid äktenskapsregistret förvärrats på ett sätt, som då ej ens kunde anas. Förrämsta orsaken härtill ligger i den oerhörda ökning av antalet inkommande uppgifter, som blivit en följd av kungl. kungörelsen den 26 september 1921 (svensk författningssamling nr 564). I vilken grad arbetsbördan vid äktenskapsregistret ökats, framgår åtminstone delvis av bifogade redogörelse från aktuarien vid äktenskapsregistret. Utöver i denna redogörelse upptagna ärenden tillkommer utgivandet av de månatliga tryckta utdragen ur registret samt det årliga namnregistret, vilket sistnämnda visat sig medföra ett synnerligen avsevärt arbete. Ehuru såväl den manliga som framför allt den kvinnliga personalen vid registret blivit förstärkt från centralbyråns övriga personal till skada för ämbetsverkets egentliga arbetsuppgifter — tidvis hava ända till tre kvinnliga biträden sysselsatts vid äktenskapsregistret — har likväl en betydande arbets-

balans uppkommit. Medan normalt varje uppgift borde registreras omedelbart efter det den inkommit, har för närvarande registreringsarbetet ej medhunnits längre än till ungefär mitten av april månad, och medan de tryckta månadshäftena borde utkomma under månaden näst efter den de avse, har häftet för mars månad ännu ej hunnit utgivas av trycket. Under sådana omständigheter nödgas statistiska centralbyrån förnya sin framställning om förstärkning av arbetskrafterna vid äktenskapsregistret. På grund av de nu så starkt förvärrade förhållandena, vilka, därest de finge fortgå, skulle göra äktenskapsregistret snart sagt värdelöst, kan emellertid förstärkningen icke begränsas till den amanuens, varom framställning gjordes år 1921, utan erfordras därutöver oavvisligen ytterligare åtminstone ett kvinnligt biträde. Däremot torde för åstadkommande av minsta möjliga utgiftsökning den tidigare föreslagna förste amanuensen kunna, åtminstone för närvarande, utbytas mot en andre amanuens. Kostnaderna för ifrågakvarande personal beräknar statistiska centralbyrån på följande sätt:

1 andre amanuens (löneklasse 10)	kr. 4,104
1 kvinnligt biträde (löneklasse 1)	» 1,800

Summa kr. 5,904.

Tillägges härtill ovan angivna belopp 33,396 kronor, stiger totalbeloppet av förevarande anslagspost till 39,300 kronor och hela avlöningsanslaget till 289,300 kronor, vilket belopp statistiska centralbyrån hemställer måtte av Eders Kungl. Maj:t äskas på riksstaten för finansåret 1923—1924.»

Den återopade redogörelsen lämnar följande uppgifter om arbetsbördan vid äktenskapsregistret åren 1921—1922:

Månad	Till äkten- skapsregist- ret inkomna registrerade uppgifter		Till äkten- skapsregist- ret inkomna uppgifter av beskaffenhet att ej böra registreras		Avgångna skrivelser och fråge- kort		Inkomna skrivelser och svars- kort		Antalet aviseringar angående äkten- skaps- skillnader		Antalet med- delanden om frånskilda kvinnors omgifte		Summa uppgifter, skrivelser, aviseringar och med- delanden för månad	
	1921	1922	1921	1922	1921	1922	1921	1922	1921	1922	1921	1922	1921	1922
Januari.....	142	1 005	34	15	3	190	29	241	—	205	4	15	212	1 671
Februari ...	308	634	62	13	16	123	30	145	³ 42	163	9	10	467	1 088
Mars	414	929	41	28	179	98	163	113	³ 154	53	8	18	959	1 239
April	477	² 1 003	45	16	146	109	147	132	³ 154	5	14	8	983	1 273
Maj	¹ 501	² 1 124	46	21	120	171	157	158	³ 224	136	9	16	1 057	1 626
Juni	¹ 487	² 801	41	19	92	68	140	102	³ 164	118	14	13	938	1 121
Juli	¹ 526	² 844	34	17	156	50	147	89	³ 146	58	10	11	1 019	1 069
Augusti ...	¹ 345	² 632	28	4	105	105	134	104	³ 164	2	9	8	785	855
September...	476	—	28	—	180	—	172	—	107	⁴ 143	12	—	975	—
Oktober ...	748	—	37	—	184	—	218	—	107	—	23	—	1 317	—
November... ¹	1 134	—	48	—	203	—	230	—	110	—	11	—	1 736	—
December...	733	—	44	—	269	—	277	—	157	—	26	—	1 506	—

¹ Avvikelsen från motsv. siffror i föregående års redogörelse beror därpå, att i den sistnämnda några uppgifter av misstag ej blivit medräknade.

² Prelim siffror. Registrering ännu ej verkställd.

³ Avvikelsen från motsv. siffror i föregående års redogörelse beror därpå, att i den sistnämnda upptagits antalet aviserade äktenskapsskillnader utan hänsyn till om avisering skett till flera pastorsambeten rörande en och samma skillnad.

⁴ Prelim. siffror.

Sedermera har statistiska centralbyrån med skrivelse den 27 november 1922 överlämnat avskrifter av dels en av svenska bankföreningen hos ämbetsverket gjord framställning, i syfte att månadshäftena av publikationen »Samling av uppgifter till äktenskapsregistret» måtte utgivas tidigare än nu skedde, dels statistiska centralbyråns härå avgivna svar, vari bland annat framhålles, att det av bankföreningen påtalade dröjsmålet med publiceringen av sagda uppgifter hade sin grund i bristen på erforderlig arbetskraft hos ämbetsverket.

Departementschefen.

Av den inom finansdepartementet verkställda granskningen av ämbetsverkens anslagsbehov för budgetåret 1923—1924 har framgått, att några väsentligare nedsättningar av de för statistiska centralbyrån avsedda anslagsbeloppen icke äro möjliga. Allenast i ett avseende torde en mindre besparing kunna åstadkommas.

Under första halvåret 1923 blir en förste aktuariefattning för jordbruksstatistik hos ämbetsverket vakant genom nuvarande innehavarens av tjänsten inträde i pensionsåldern. Denna befattning torde utan större svårighet kunna undvaras och bör alltså avföras från statistiska centralbyråns stat. Härigenom vinnes en besparing av 8,580 kronor eller i avrundat tal 8,600 kronor.

Vad angår anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. har granskningen givit vid handen, att någon beskärning här icke torde kunna ifrågakomma, detta med hänsyn till den betydande arbetsbalansen hos ämbetsverket och särskilt de vid äktenskapsregistret allttjämt växande arbetsuppgifterna.

Emellertid anser jag mig å andra sidan icke kunna biträda statistiska centralbyråns hemställan om höjning av ifrågavarande anslagspost. På sätt redan lärer hava skett torde behovet av ytterligare arbetskrafter vid äktenskapsregistret kunna nöjaktigt tillgodoses genom ändrad fördelning av viss icke-ordinarie personal hos ämbetsverket.

På grund av vad sålunda anförts, och under åberopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anført beträffande anslagens beteckning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att antalet förste aktuarier i avlöningsgraden B 15 hos statistiska centralbyrån skall vara bestämt till 3;

dels godkänna följande stat för statistiska centralbyrån, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsanslag</i>	kronor 232,900
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 8,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 28,000

Förslagsanslag kronor 269,400;

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till statistiska centralbyrån med kronor 269,400.

9. Bibliotekets underhållande.

[14.] Det ordinarie reservationsanslaget till bibliotekets underhållande är för första halvåret 1923 upptaget till hälften av årsbeloppet eller sålunda till 1,000 kronor. Statistiska centralbyrån har i sin förenämnda skrivelse hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1923—1924 fastställas till ett belopp av 2,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till bibliotekets underhållande med kronor 2,000.

10. Statistiska centralbyråns verksamhet.

[15.] Till förstärkning av det till och med år 1921 å riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till amanuenser, vikariatsersättningar och tillfälliga biträden vid statistiska centralbyrån anvisades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1920 års riksdag dels å tilläggsstat för år 1920 7,000 kronor, dels å extra stat för år 1921 12,000 kronor, båda beloppen såsom förslagsanslag, högst. Den utredning, som låg till grund för riksdagens berörda beslut, återfinnes å sid. 152—154 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av protokollet över finansärenden för den 7 januari 1920, vartill jag tillåter mig hänvisa. Ändamålet med ifrågavarande förstärkningsanslag var att möjliggöra ett begynnande bortarbetande av den uppkomna betydande arbetsbalansen inom statistiska centralbyrån. För samma ändamål beviljades för år 1922, likaledes såsom förslagsanslag, högst, ett belopp, som med anledning av de nya avlöningsgrunderna bestämdes till 16,000 kronor. Anslaget erhöll för detta år benämningen »Upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet». För första halvåret 1923 är anslaget upptaget till ett belopp av 8,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 8 september 1922 har statistiska centralbyrån gjort framställning om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål och därvid anfört följande:

»I ovan omnämnda underdåniga skrivelse den 29 december 1921 beräknade statistiska centralbyrån, att, därest av centralbyråns ordinarie anslag till icke-ordinarie befattningshavare m. m. samt nu förevarande anslag skulle kunna avlönas den personal, för vilken anslagen ursprungligen avsetts, erfordrades för år 1922 ytterligare ett belopp av 24,600 kronor, varvid emellertid centralbyrån förutsatte, att samtliga kvinnliga biträden skulle hänföras till 2:a lönegraden för kvinnliga tjänstemän. Anledningen till den betydliga utgiftsökningen låg i bestämmelserna i det då föreliggande och sedermera av Eders Kungl. Maj:t i huvudsak godkända förslaget till avlöningsreglemente för icke-ordinarie befattningshavare. Statistiska centralbyrån hemställde om äskande på tilläggsstat för år 1922 av nyssnämnda belopp, men föranledde denna framställning ingen Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då statistiska centralbyrån vid början av innevarande år hade att fastställa antalet av sin icke-ordinarie personal, måste ämbetsverket alltså utgå ifrån beloppet av de anslag, som redan stodo till centralbyråns disposition, varvid centralbyrån hade att ställa sig till efterrättelse föreskriften i nädiga cirkuläret den 13 januari 1922, att icke-ordinarie personal icke finge anställas till större antal eller placeras i högre lönegrad, än att de för år 1922 för vederbörande tillgängliga anslag försloge. På grund härav nödgades statistiska centralbyrån dels

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

placera samtliga kvinnliga biträden, som skulle avlönas av ifrågavarande medel, i den lägsta, 1:a lönegraden i stället för i den 2:a, såsom centralbyrån förut avsett, dels ock i hög grad inskränka antalet av dessa biträden. Sedermera hava visserligen ytterligare medel blivit för statistiska centralbyrån tillgängliga, men utan att härigenom kunnat möjliggöras någon ökning av personalen — en uppflyttning av biträdena i högre lönegrad kan ej gärna numera ifrågakomma, sedan Eders Kungl. Maj:t den 5 maj 1922 beslutat inrättande i statistiska centralbyrån av, tillsvidare visserligen blott en, biträdesbefattning i den lägsta lönegraden och befordran till denna givetvis kommer att ske från icke-ordinarie anställning. Nyssberörda medel hava erhållits genom riksdagens på Eders Kungl. Maj:ts förslag lämnade medgivande, att i vissa fall avlöning till icke-ordinarie befattningshavare får bestridas av anslagsposterna till avlöningar åt ordinarie befattningshavare samt till vikariatsersättningar. Emellertid blev samtidigt beslutat, att den icke-ordinarie personalen skulle uppflyttas i löneklass enligt bestämmelserna i avlöningsreglementet. Av nådiga cirkuläret den 15 juni 1922 (nr 372) jämfört med föredragande departementschefens motivering till propositionen i ärendet har det emellertid synts centralbyrån framgå, att medel från det för bestridande av kostnaderna för nyssberörda uppflyttning i löneklass beviljade särskilda anslaget icke få disponeras, därest de till ämbetsverkets disposition eljest stående medlen äro tillräckliga för att betäcka kostnaderna för den vid cirkulärets utfärdande förefintliga personalens uppflyttning i löneklass. På grund härav har centralbyrån ansett sig förhindrad att utöka personalen med användande av de medel, som bliva disponibla från anslagsposterna till avlöningar till ordinarie befattningshavare samt till vikariatsersättningar, utan hava dessa måst användas till bestridande av kostnaderna för uppflyttning i löneklass. Fortfarande är alltså centralbyråns extra personal starkt reducerad under vad som ursprungligen varit avsett. Att under sådana omständigheter den uppkomna arbetsbalansen kvarstår oförminskad och i vissa fall till och med ökats, kan ej överraska. Medan i november 1921 arbetsbalansen beräknades utgöra för nedannämnda statistiska berättelser, räknat i år (ett år = det arbete, som erfordras för utgivande av en årgång av resp. berättelser); för befolkningsrörelsen $2\frac{1}{2}$, och för kommunernas finanser $1\frac{1}{3}$, har den vid början av september ökats till resp. minst 3 och $1\frac{1}{2}$; för övriga berättelser, som 1921 utvisade balans, är den oförändrat densamma. Under sådana omständigheter synes nödvändigt, att jämväl för finansåret 1923—1924 anslag beviljas för balansens bortarbetande, och torde lämpligen härför böra avses samma belopp som för innevarande år eller 16,000 kronor.»

*Departement-
schefen.*

Av skäl, som under punkt 13 anförts, har jag funnit mig icke kunna föreslå någon nedsättning av de i statistiska centralbyråns ordinarie stat ingående anslagsmedel för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare. Dessa skäl hava också föranlett mig att i förslaget bibehålla anslaget till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet vid dess nuvarande årsbelopp, 16,000 kronor. Även om jämväl här förenklingar i arbetet må vara möjliga, lära de nämligen icke kunna bliva av den betydelse, att någon egentlig nedsättning av anslaget skulle kunna äga rum utan fara för ett ytterligare fördröjande av den offentliga statistiken. Härtill kommer, att i enlighet med centralbyråns förslag något särskilt anslag till arvoden åt personal vid valstatistik icke torde böra äskas för budgetåret 1923—1924. Skulle mot förmodan under nämnda budgetår någon mindre kostnad för valstatistik uppkomma, torde densamma få bestridas från ifrågavarande anslag, i den mån detsamma därtill förslår.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 16,000.

11. Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.

[16.] Såsom jag redan tidigare i dag haft tillfälle framhålla, hava under åren 1921 och 1922 vissa finansstatistiska undersökningar varit anordnade inom statistiska centralbyrån. Å 1922 års riksstat anvisades för bedrivande av dessa undersökningar ett förslagsanslag, högst, å 50,300 kronor till förstärkning av statistiska centralbyråns arbetskrafter. Därjämte anvisades å tilläggsstat för samma år ett belopp av 8,650 kronor såsom förslagsanslag, högst, till arvoden åt personal vid ifrågavarande undersökningar. För första halvåret 1923 är till enahanda ändamål anvisat ett belopp av 33,800 kronor.

Nu har statistiska centralbyrån, på sätt jag likaledes haft tillfälle omnämna, ansett ifrågavarande undersökningar, därest de skulle i besparings-syfte på angivet sätt begränsas, böra överflyttas till finansdepartementets budgetbyrå. Min anslutning till detta förslag har jag redan tillkännagivit ävensom i samband därmed framlagt förslag till undersökningarnas framtida bedrivande inom finansdepartementet. Överflyttningen skulle äga rum med undersökningarna av 1922 års taxeringslängder.

Emellertid har statistiska centralbyrån gjort framställning om anvisande av ytterligare 10,500 kronor för avslutande av utredningen rörande 1921 års taxeringar. Då jag ansett centralbyrån böra få fullfölja och avsluta utredningen för sistnämnda år och det äskade beloppet icke kunnat göras till föremål för nedsättning, har jag funnit mig böra tillstyrka framställning till riksdagen om beloppets anvisande å riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid vissa finansstatistiska undersökningar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,500.

12. Personal vid 1920 års folkräkning.

[17.] Till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning anvisades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1920 års riksdag å extra stat för år 1921 ett reservationsanslag å 67,000 kronor. Den utredning, som låg till grund för riksdagens berörda beslut, återfinnes å sid. 155—157 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av protokollet över finansärenden för den 7 januari 1920, vartill jag tillåter mig hänvisa. Å extra stat för år 1922 anvisades för enahanda ändamål ett reservationsanslag å 87,000 kronor.

Av 1922 års riksdag anvisades för ifrågavarande ändamål å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 43,500 kronor.

Då jag den 7 januari 1922 för Kungl. Maj:t anmälde frågan om fortsatt anslag för 1920 års folkräkning, lämnade jag en redogörelse för det ifrågavarande arbetets bedrivande, till vilken jag nu tillåter mig hänvisa (statsverkspropositionen, sjunde huvudtiteln, sid. 42—43).

I sin meranämnda skrivelse den 8 september 1922 har statistiska centralbyrån, under återopande av den utredning, som återfinnes å nyss angivna ställe i 1922 års statsverksproposition, gjort framställning om äskande för budgetåret 1923—1924 av ett anslag för ändamålet å 87,000 kronor; och har ämbetsverket därvid anført, att arbetet med folkräkningen vore avsett att under sagda budgetår bedrivas med oförminskad personal.

Departementschefen.

Såsom framgår av mitt yttrande sistlidet år vid framläggande av förslag till anslagsäskande för ifrågavarande ändamål (1922 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 43—44) föreligger här ett bestämt arbetsmaterial att bearbeta. Med hänsyn härtill, och då en nedsättning av anslaget skulle medföra utsträckning av arbetet över en längre tidsperiod samt därigenom åstadkomma ett mindre ekonomiskt utnyttjande av den vid folkräkningen anställda personalen samt de för ändamålet förhyrda räknemaskinerna, har jag funnit mig icke kunna föreslå någon nedsättning av det hittillsvarande anslagsbeloppet.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 87,000.

Bank- och fondinspektionen.

13. Bank- och fondinspektionens verksamhet.

[18.] Den 2 december 1921 fastställde Kungl. Maj:t följande stat för bank- och fondinspektionen att tillämpas från och med år 1922:

Avlöningar	kronor 112,000
Arvoden till en biträdande ledamot för bankärenden och en biträdande ledamot för fondärenden	» 8,000
Rese- och traktementsersättning	» 18,000
Extra biträden, vaktbetjäning och vikariatsersättning samt lokalhyra, belysning och andra expenser m. m.	» 30,000
Lokala inspektioner beträffande fondkommissionärer m. m.	» 7,000
Omkostnader för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifterna i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper	» 5,000

Summa kronor 180,000.

Till slutsumman av den sålunda fastställda staten kommer emellertid såsom årlig utgift dels en till förre bankinspektören Benckert utgående pension å 6,000 kronor, dels ett till förste byråinspektören Bolldén utgående personligt lönetillägg å 3,000 kronor. Utgifterna skulle alltså belöpa sig till 189,000 kronor årligen. Härav skall emellertid ett beräknat belopp av 12,000 kronor bestridas av medel från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till stämpelomkostnader, vadan reservationsanslaget till bank- och fondinspektionen beräknats till 177,000 kronor årligen.

Vid den allmänna granskning av ämbetsverkens anslagsäskanden, som ägt rum inom finansdepartementet, har jämväl undersökts, huruvida åtgärder borde i besparingssyfte vidtagas för bank- och fondinspektionens del. Av de i gällande stat för bank- och fondinspektionen upptagna byråinspektörstjänsterna å fondbyrån har den ena hittills icke varit besatt med innehavare, och sedan

den 1 april 1921 har innehavaren av den andra byråinspektörstjänsten å nämnda byrå varit placerad till tjänstgöring å en vakant byråinspektörstjänst å ämbetsverkets bankbyrå. Två tjänster hållas sålunda vakanta, och detta bör givetvis tills vidare fortfara. På grund av den under depressionen inträdda minskningen i arbetet å fondbyrån har vidare den biträdande ledamoten å nämnda byrå från och med den 1 oktober 1921 avstått från honom tillkommande dyrtidstillägg. Under förekommande ledigheter hava vikarier förordnats allenast, då detta varit nödvändigt för arbetets fortgång. Några åtgärder utöver de sålunda vidtagna hava ansetts icke kunna omedelbarligen genomföras.

Att med hänsyn till de sålunda minskade kostnaderna för bank- och fondinspektionens verksamhet vidtaga någon nedsättning av förevarande anslag läser icke vara erforderligt, då anslaget utgår av särskilda inkomstmedel i form av bidrag till bankinspektionen och bidrag till fondinspektionen samt en nedsättning förty icke skulle få någon betydelse i budgetärt hänseende.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet med kronor 177,000 att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen.

14. Dyrtidstillägg vid bank- och fondinspektionen.

[19.] Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 30,000 att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen.

Riksräkenskapsverket.

15. Riksräkenskapsverket.

[20.] Vad angår det ordinarie anslaget till riksräkenskapsverket ber jag till en början få erinra, att den för ämbetsverket gällande stat upptager följande anslagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 453,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 12,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 38,000

Förslagsanslag kronor 503,000.

För första halvåret 1923 är anslaget till riksräkenskapsverket upptaget till hälften av statens slutsumma eller 251,500 kronor.

I skrivelse den 22 augusti 1922 har riksräkenskapsverket, i fråga om den ordinarie staten, anfört följande:

»Den avlöningsstat för riksräkenskapsverket, som skall föreläggas 1923 års riksdag, kommer att avse budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

Vidkommande de i avlöningsanslaget till ordinarie tjänstemän å 453,000 kronor ingående särskilda avlöningsposterna får riksräkenskapsverket framhålla, att ämbetsverket i underdåniga skrivelser den 11 mars och den 25 augusti 1921 påvisat, att förste revisorerna hos ämbetsverket efter det nya avlöningssystemets genomförande i vissa fall kommit i sämre ställning i avlöningshänseende än flertalet revisorer samt i betraktande jämväl härav hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att förste revisorerna uppflyttas i högre lönegrad. Då det är av vikt, att den ogynnsamma ställning i lönehänseende, som förste revisorerna hos riksräkenskapsverket intaga, snarast avhjälpes, får ämbetsverket nu ånyo upprepa sin framställning om dessas uppflyttande i högre lönegrad.

Anslaget till vikariatsersättningar har hittills upptagits till ett förslagsbelopp av 12,000 kronor för år. Till grund för denna beräkning ligger ett av 1902 års löneregleringskommitté i dess betänkande del LXII upprättat förslag. Kommittén har emellertid betonat (sid. 131), att de till vikariatsersättningar föreslagna beloppen endast kunde betraktas såsom provisoriska, enär vid tidpunkten för betänkandets avgivande grunderna för de vikariatsersättningar, som skulle utgå till extra personal enligt det nya lönesystemet, ännu icke fixerats.

För riksräkenskapsverket har det redan under början av detta år stått klart, att det i ämbetsverkets stat upptagna anslaget till vikariatsersättningar varit lägre än det belopp, som i verkligheten komme att från förslagsanslaget utgå. Härtill har kommit att genom nådiga kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 370) har föreskrivits, att vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) äger tillämpning, kostnaderna för lön till icke-ordinarie befattningshavare, vilken såsom vikarie uppehåller ordinarie tjänst, må bestridas, till den del lönen icke överstiger vad den ordinarie tjänstemannen under ledigheten avstår, från i vederbörande stat upptagen anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till överskjutande del från anslagsposten till vikariatsersättningar.

Sedan riksräkenskapsverket i sina räkenskaper verkställt de omföringar, som påkallats av nyssnämnda föreskrift, har ämbetsverket vid verkställda beräkningar kommit till det resultatet, att förslagsanslaget till vikariatsersättningar för riksräkenskapsverket, om man vill bringa beräkningarna i möjligaste nära anslutning till verkligheten, icke lämpligen bör sättas lägre än till 30,000 kronor.

Anslaget 'Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.', vilket för närvarande är upptaget till 38,000 kronor för år, anser riksräkenskapsverket kunna begränsas till samma belopp i staten för budgetåret 1923—1924. Detta emellertid endast under den förutsättningen, att för nämnda budgetår, såsom hittills, kommer att å extra stat anvisas ett särskilt anslag å 50,000 kronor till 'förstärkning av arbetskrafterna hos riksräkenskapsverket m. m.', i vilket anslag för närvarande är inräknat ett belopp av cirka 10,000 kronor till avlönande av annan extra personal än sex extra revisorer.

Den nyss förordade förhöjningen av vikariatsanslaget till 30,000 kronor synes icke nödvändigtvis kräva en motsvarande förhöjning av riksstatsanslagets slutsumma. Avlöningsanslaget för den ordinarie personalen, förslagsvis beräknat till 453,000 kronor torde nämligen icke komma att helt tagas i anspråk. Den nya avlöningsstaten har emellertid icke tillämpats så lång tid, att det är möjligt att med någon större säkerhet redan nu fastslå ifrågavarande besparing, vilken förövrigt givetvis kommer att växla år för år; och då enligt ovannämnda kungörelse den 15 juni 1922 vikariatsersättning vid förordnande å ordinarie tjänst kan komma att utgå såväl av anslagsposten till avlöningar åt ordinarie tjänstemän

som av anslagsposten till vikariatsersättningar synas dessa anslagsposter lämpligen böra sammanslås till *en* post.»

Riksräkenskapsverket har i sin nyss av mig återgivna framställning till en början hemställt om vidtagande av åtgärder för förste revisorernas hos ämbetsverket uppflyttning i högre lönegrad. Berörda hemställan föranleder i detta sammanhang icke något förslag från min sida.

*Departements-
chefen.*

Vad härefter angår ämbetsverkets förslag om höjning av den i staten uppförda anslagsposten till vikariatsersättningar anser jag mig icke kunna biträda detsamma, särskilt som en begränsning av användningen utav ifrågavarande anslagsmedel kommer att genomföras. Härjämte har riksräkenskapsverket föreslagit, att nämnda anslagspost skulle sammanföras med anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän hos ämbetsverket till *en* post. Ett dylikt sammanförande synes mig emellertid icke böra äga rum för ett enstaka ämbetsverk, och någon allmän omändring i sådant syfte finner jag mig icke nu böra föreslå.

Den inom finansdepartementet verkställda granskningen av ämbetsverkens anslagsbehov för budgetåret 1923—1924 har givit vid handen, att vissa ej oväsentliga nedsättningar i de för riksräkenskapsverket avsedda anslagsbeloppen å såväl ordinarie som extra stat torde vara möjliga.

Till en början har av undersökningen framgått, att en byråchefstjänst kan genom omläggning av arbetsfördelningen inom riksräkenskapsverket undvaras. För att belysa denna fråga vill jag i korthet erinra om förhållandena vid ifrågavarande ämbetsverks tillkomst.

I det första kommittéförslaget till inrättande av ett riksrevisionsverk förutsattes, att anmärkningsmålen skulle icke blott väckas utan även avdömas i det nya verket. Antalet byråchefsbefattningar föreslogs därvid till tre. Vid den granskning av förslaget ifråga, som härefter verkställdes av en särskild kommitté, framlades en annan plan för anmärkningsmålen handläggning. Enligt denna skulle anmärkningsmålen avdömas av en särskild administrativ domstol, riksrevisionsrätten, vilken normalt skulle bestå av två kammarrättsråd och två ledamöter från riksräkenskapsverket. Då dessa båda ledamöter förutsattes komma att helt bliva upptagna av tjänstgöringen i riksrevisionsrätten, föreslogs, att i verket skulle finnas ytterligare två ledamöter, vilka skulle tjänstgöra såsom chefer för var sin avdelning (riksbokslutsbyrån respektive revisionsavdelningen) av ämbetsverket. Då förslaget om inrättande av ett riksräkenskapsverk år 1920 förelades riksdagen, innebar detta en ny form för handläggningen av anmärkningsmålen, i det att själva avdömandet föreslogs skola ske i kammarrätten, som därför skulle bibehålla sina dåvarande båda föredragande i anmärkningsmål under benämning kammarrättsråd med revisionsrotel. Inom riksräkenskapsverket förutsattes skola ske en uppdelning på tre byråer, riksbokslutsbyrån samt två revisionsbyråer, av vilka den ena skulle huvudsakligen hava hand om den formella och budgettekniska kontrollen, medan å den andra väsentligen skulle utföras kameral revision. Sedan förslaget om riksräkenskapsverkets inrättande i huvudsak bifallits, gjordes emellertid vid fastställandet av instruktion för verket icke någon åtskillnad mellan uppgifterna för de båda revisionsbyråerna, utan hava dessa att å var sin del av statsräkenskaperna utföra såväl formell som kameral granskning.

Med hänsyn till den sålunda vidtagna förändringen i de uti förslaget till riksdagen avsedda uppgifterna för de båda revisionsbyråerna kan det med fog göras gällande, att skälet för revisionsavdelningens uppdelande på två

byråer bortfallit. För en enhetlig ledning av den egentliga revisionen synes det vara tillräckligt med en byråchef, särskilt som föredragningen av de framställda anmärkningarna utan olägenhet torde kunna uppdragas åt cheferna för de olika revisionskontoren, d. v. s. förste revisorerna.

Den till indragning ifrågasatta byråchefstjänsten är visserligen besatt med ordinarie innehavare, men då denne är skyldig underkasta sig förflyttning till annat ämbetsverk och då i kammarrätten förefinnes ett oavvisligt behov av personalökning, möter ej hinder att avföra denna befattning från riksräkenskapsverkets stat.

Beträffande den ordinarie personalen i övrigt kommer någon annan reducering av densamma icke för närvarande att av mig föreslås än att två vakanta kvinnliga biträdesbefattningar i lönegraden C 2 böra uteslutas ur riksräkenskapsverkets stat.

Några ytterligare nedsättningar i den ordinarie staten har jag icke ansett mig böra ifrågasätta, enär de övriga beskrifningar av anslagsposterna, som kunna verkställas, ansetts böra drabba det å extra stat anvisade anslaget till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet.

Den genom berörda åtgärder åstadkomna besparingen i ämbetsverkets ordinarie stat kommer att uppgå till sammanlagt 16,332 kronor (11,460 kronor + 4,872 kronor) eller i runt tal 16,300 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, och under åberopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört beträffande anslagens beteckning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att i fråga om de för riksräkenskapsverket avsedda ordinarie befattningar den ändring skall vidtagas, att antalet härefter angivna befattningar skall vara bestämt på följande sätt:

Befattningshavare.	Avlöningsgrad.
2 byråchefer	B 20
5 kontorsbiträden, kvinnliga	C 2;

dels godkänna följande stat för riksräkenskapsverket, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsanslag</i>	kronor 436,700
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 12,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 38,000

Förslagsanslag kronor 486,700;

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till riksräkenskapsverket med kronor 486,700.

16. Riksräkenskapsverkets verksamhet.

[21.] Å extra stat för år 1922 anvisades ett förslagsanslag, högst, å 50,000 kronor till förstärkning av arbetskrafterna hos riksräkenskapsverket m. m. Motsvarande anslag har för första halvåret 1923 anvisats med ett belopp av 25,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 22 augusti 1922 har riksräkenskapsverket hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till enahanda ändamål för budgetåret 1923—1924 anvisa ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor.

Till stöd för denna sin hemställan har riksräkenskapsverket anfört följande:

»Ifrågavarande anslag är avsett dels för anställande av sex extra revisorer hos riksräkenskapsverket, dels ock till avlöande av annan icke-ordinarie personal hos ämbetsverket. Beträffande anslagets användning i sistnämnda avseende må erinras därom, att riksräkenskapsverket i samband med anslaget 'avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.' givit uttryck för sin mening, att för nu ifrågavarande ändamål beviljade medel vore nödvändiga även för budgetåret 1923—1924, såvitt icke en höjning skedde i anslagsposten under det ordinarie anslaget.

Vad extra revisorerna vidkommer avsågos dessa ursprungligen för det ökade arbetet, som förorsakades av krigskonjunkturskatten och dyrtidstilläggen. Krigskonjunkturskatten torde emellertid efter ingången av budgetåret 1923—1924 icke kunna antagas komma att förorsaka riksräkenskapsverket något mera avsevärt arbete. Vad däremot dyrtidstilläggsfrågorna beträffar, hava dessa blivit mera maktpåliggande än förut, i samma mån som de författningsbestämmelser, vilka skola för olika tidsperioder tillämpas, vuxit i antal.

Vid ämbetsverkets inrättande övertog riksräkenskapsverket från kammarrätten en stor balans ogranskade räkenskaper, varom må hänvisas till den redogörelse, som lämnats i ämbetsverkets den 31 mars 1921 avgivna revisionsberättelse. Avarbetandet av denna balans måste forceras. Visserligen har ämbetsverket allvarligt eftersträvat att genom omläggning och systematisering av vissa delar av granskningsarbetet möjliggöra ett successivt överflyttande av stora delar därav på mindre kvalificerad personal, varigenom statsverkets kostnader skulle kunna minskas utan att effektiviteten av granskningen försvagades; *och om icke nya omständigheter hade tillkommit*, skulle det efter ytterligare vunnen erfarenhet hava kunnat tagas under övervägande, om icke åtminstone någon av de extra revisorerna skulle kunnat utbytas mot billigare kvinnlig arbetskraft. Sådana nya omständigheter föreligga emellertid. För en stor del av statsförvaltningen har nämligen genomförts ett nytt avlöningssystem, vilket icke blott för sin tillämpning å ämbetsverkets egen personal kräver en högst avsevärd längre arbetstid och omsorg än motsvarande tidigare bestämmelser, utan framförallt nödvändiggör, att riksräkenskapsverket beträffande statsförvaltningen i dess helhet vidtager en ingående och tidsödande granskning av avlöningsfrågorna. Detta gäller särskilt avlöningsförhöjningarna, vilka Eders Kungl. Maj:t tillförene prövat, men som enligt föreskrifter, utfärdade i samband med de nya avlöningsreglementena, numera i allmänhet avgöras av vederbörande underordnande myndigheter själva. Detta medför, att riksräkenskapsverket måste utöva en ingående kontroll därå, att myndigheterna tillämpa enhetliga och författningsenliga principer. De ifrågavarande lönebestämmelserna äro så invecklade och på många punkter så svår-tillämpliga, att det icke kan överlämnas åt respektive myndigheter att utan ständig tillsyn och noggrann kontroll tillämpa dem. Stor fara föreligger, att statsverket eljest kommer att få lida svåra förluster. Redan denna omständighet omöjliggör för framtiden indragandet av de sex extra revisorerna. Tvärtom skulle med allt skäl kunna ifrågasättas deras överflyttande redan nu helt eller delvis på ordinarie stat.

I detta sammanhang må tillika erinras, att 1922 års riksdag hos Eders Kungl. Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

Måj:t anhallit om utredning i syfte att undersöka om och på vad sätt i samband med den av riksdagen beslutade omläggningen av budgetåret ett fastställande av detta som räkenskapsår för statens verk och myndigheter skulle kunna möjliggöras. Kommer planen att omlägga kapitalbokslutsåret till att omfatta samma tid som budgetåret, eller tiden 1 juli—30 juni, till utförande, måste såväl budgetredovisningen och revisionsberättelsen som rikshuvudboken vara avslutade så tidigt efter den 30 juni, att desamma kunna föreläggas de under hösten samträdande statsrevisorerna. Detta kan emellertid icke bli va möjligt, utan att arbetet starkt forceras, vilket i sin ordning har till följd, att det alls icke kan ifrågasättas att personalen reduceras.

Men även andra omständigheter böra noga beaktas, innan man skri der till denna frågas avgörande. Riksräkenskapsverket fick vid dess bildande sig icke tillmätt någon enda ny revisionstjänsteman utöver dem som redan förut funnos anställda för enahanda statsuppgifter. Men däremot tillades ämbetsverket många och omfattande samt för statskontrollen betydande uppgifter, vilka tillföre ne icke ålegat någon förut befintlig statsinstitution. Formell och budgetteknisk granskning hade förut endast i ganska ringa omfattning förekommit. Numera ställes därpå, till åtl ydnad av gällande instruktions föreskrifter, allt större krav. Fastställandet av formulär för de olika ämbetsverkens och myndigheternas räkenskaper och övriga redovisningshandlingar, samt åliggandet att meddela varje statsmedelsförvaltande ämbetsverk eller myndighet såväl allmänna som speciella föreskrifter — muntliga likaväl som skriftliga — om sättet för räkenskapsposternas behöriga bokföring och verifierande var förut icke ålagt de delar av ämbetsverk, som sammanfördes i riksräkenskapsverket. Jämväl den tillsyn å specialrevisionerna hos de affärsdrivande verken samt armé- och marinförvaltningarna m. fl., som åligger riksräkenskapsverket, innebär ett arbete och ansvar, som enligt den äldre revisionsorganisationen icke förekom, men som avsevärt belastar riksräkenskapsverket. Härtill har kommit skyldigheten att verkställa inventeringar av kassor, värdehandlingar och förråd — en nyhet, som redan visat sig effektiv, men som ju också kräver arbetskraft.

Riksräkenskapsverket har dessutom ansett det vara sin plikt att utsträcka granskningen till helt nya områden, vilka förut så gott som fullständigt undgått revision. Bland dessa må särskilt uppmärksammas kyrkofonden och pensionsfonden för civila tjänsteinnehavare m. fl., och allt efter som ämbetsverket växer in i sina nya uppgifter och organisationen vinner stadga, skola allt flera områden inhägnas till de gamla.

Slutligen må omnämnas också den uppgift, som blivit tillagd ämbetsverket, att ombesörja ett enhetligt blankettryck, därvid ämbetsverket icke blott fastställer formulär till räkenskaps- och verifikationsblanketter för större delen av statsförvaltningen utan också låter trycka blanketterna, i syfte att ernå besparing på det hela.

Vid bedömande av frågan, huruvida de sex extra revisorerna, nu eller framdeles, alla eller en del av dem, kunna ifrågasättas till indragning, bör också ihågkommas, att det ur rekryteringssynpunkt skulle vara synnerligen beklagligt, om det mellanstadium mellan extra ordinarie tjänsteman och ordinarie revisor, som extra revisorstjänsterna representera, skulle bortfalla. Innan ordinarie revisorstjänst erhöles, måste i regel fullgöras en ganska långvarig tjänstgöring som e. o. tjänsteman. Extra revisorstjänsterna erbjuda därvid en lämplig övergångsform, vartill motsvarighet återfinnes jämväl på andra områden inom statsförvaltningen (extra länsnotarier och extra länsbokhållare, extra jägmästare, extra lantmätare etc.). Det erbjuder i och för sig stora svårigheter att kvarhålla dugande krafter inom revisorskåren, enär arbetet ofta är ganska enformigt och, såsom

överbäggande negativt, sinnesdeprimerande. Om då tillika befordringsutsikterna äro små och rekryteringsförhållandena torftiga, löper verket fara att få nöja sig med mindre begåvade aspiranter till anställning hos ämbetsverket.

Jämväl denna synpunkt förtjänar tillbörligt beaktande, och om statsverkets centrala revision skall kunna ernå verklig effektivitet, är det av nöden att skapa sådana befordringsförhållanden inom revisionskåren, att icke de bästa och livaktigaste krafterna lockas åt annat håll.

För övrigt ligger det i öppen dag såsom fullkomligt obestriddigt, att inom ett ämbetsverk, bland vars huvuduppgifter finnes den, att tillse att statsverkets inkomster ordentligt inflyta, och att dess utgifter hållas inom behöriga och lagbestämda gränser, personalen just för att ernå besparing på det hela snarare bör ökas än minskas.

Av vad sålunda anförts framgår, att det jämväl för budgetåret 1923—1924 är av behovet oundgängligen påkallat, att ett extra anslag å 50,000 kronor anvisas till 'förstärkning av arbetskrafterna hos riksräkenskapsverket m. m.'»

Såsom redan nämnts, har det hittills anvisade anslaget till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet varit avsett dels för anställande av sex extra revisorer hos ämbetsverket, dels ock till avlönande av annan icke-ordinarie personal.

Departementschef:n.

Det synes vara under nuvarande förhållanden nödvändigt, att detta anslag väsentligt reduceras, och torde en dylik reduktion lämpligen kunna ske på sådant sätt, att anslaget allenast avses för fyra extra revisorer, placerade såsom nu i 13:de lönegraden. På sätt framhållits vid granskningsnämndens överläggningar i frågan, torde ej vara uteslutet att framdeles ytterligare minska revisionspersonalen. För sådant ändamål skulle viss nu utförd dubbelrevision inskränkas. Detta spörsmål, som jag anser vara värt allvarligt beaktande, kräver emellertid närmare prövning och kan därför ej upptagas till avgörande vid den nu stundande riksdagen.

I enlighet med mitt sålunda angivna förslag och under hänsynstagande till eventuellt förekommande vikariatsersättningar skulle anslaget till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet kunna nedsättas till i avjämnat tal 25,000 kronor eller med hälften av sitt nuvarande belopp.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 25,000.

17. Statens allmänna lönenämnd.

[22.] I samband med genomförandet av de nu gällande löneregleringarna för befattningshavarna vid kommunikationsverken och den civila statsförvaltningen samt för officerare och underofficerare m. fl. vid armén och marinen inrättades tre särskilda lönenämnder, en var för behandling av de till nämnden av Kungl. Maj:t hänskjutna frågor om allmänna föreskrifter i ämne, som omhändlades i vederbörande avlöningsreglemente, ävensom andra ärenden av huvudsakligen löneteknisk natur, vilka Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt hänskjuta till nämnden.

Fråga har nu uppkommit om möjligheten av att genom eventuell sammanslagning av åtminstone allmänna civilförvaltningens och försvarsväsendets lönenämnder ävensom genom minskning av antalet ledamöter åstadkomma

besparingar i kostnaderna för lönenämnderna. Detta spörsmål befinner sig ännu på ett förberedande stadium, men min avsikt är att söka föra fram frågan till årets riksdag. I samband härmed synes böra å riksstaten beviljas anslag för ändamålet, dock att utgifterna för kommunikationsverkens lönenämnd — vilken såvitt nu kan bedömas alltjämt bör bibehållas såsom fristående — även i fortsättningen torde böra bestridas av vederbörande affärsverks driftinkomster. Kostnaderna för såväl försvarsväsendets som allmänna civilförvaltningens lönenämnd hava hittills utgått från respektive huvudtitlars kommittéanslag. För år 1922 hava utgifterna för nämnderna ifråga beräknats till, för försvarsväsendets lönenämnd omkring 44,000 kronor och för allmänna civilförvaltningens lönenämnd i runt tal 35,000 kronor. Det synes ej vara lämpligt att kostnader av denna storlek fortfarande belastas kommittéanslagen, helst som lönenämndernas uppgift otvivelaktigt ligger vid sidan av de egentliga kommittéutredningarna.

Då genom sammanslagningen av nämnderna och minskningen av ledamotsantalet besparing i kostnad bör förväntas uppstå, torde det erforderliga anslaget, som nu allenast kan tagas i beräkning, få sättas till ett något lägre belopp än det för 1922 sammanlagt beräknade eller förslagsvis 70,000 kronor.

I enlighet med vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, för statens allmänna lönenämnd beräkna ett *extra* anslag för budgetåret 1923—1924 av kronor 70,000.

18. Statens bostadsnämnd.

[23.] I nu gällande avlöningsreglementen för befattningshavare vid kommunikationsverken och den civila statsförvaltningen ävensom för officerare och underofficerare m. fl. vid armén och marinen finnes föreskrivet, att i fall, då innehavare av tjänstebostad ej åtnöjes med det av vederbörande myndighet fastställda hyrespriset eller då överenskommelse därom ej kan träffas mellan verket och bostadsinnehavaren, frågan skall hänskjutas till en bostadsnämnd med i vederbörande reglemente bestämd sammansättning.

I samband med den under nästföregående punkt berörda frågan om viss förenkling av de nuvarande lönenämnderna har även uppkommit spörsmål, om ej de tre bostadsnämnderna lämpligen skulle kunna sammanslås. Utom att härigenom någon besparing skulle vara att vinna bör genom en sådan anordning en såsom önskvärd ansedd större enhetlighet i bestämmandet av ersättning för tjänstebostad kunna ernås.

Kostnaderna för bostadsnämnderna hava bestritts på enahanda sätt som utgifterna för vederbörande lönenämnder. Liksom beträffande dessa senare nämnder anser jag, att kommittéanslagen ej längre böra belastas med utgifterna för bostadsnämnderna. Vid en sammanslagning av de tre bostadsnämnderna torde fördenskull särskilt anslag för ändamålet böra uppföras å sjunde huvudtiteln.

Enligt erhållna uppgifter hava kostnaderna för bostadsnämnderna under år 1922 uppgått till 12,200 kronor, varav för kommunikationsverkens bostadsnämnd 10,000 kronor. Då jag förutsätter, att de kostnader för resor och dylikt, som direkt hänföra sig till kommunikationsverken, ersättas av vederbörande verk, synes det för ändamålet erforderliga anslaget kunna tillsvidare å riks-

staten beräknas till 10,000 kronor. Så snart utredningen i frågan blivit slutförd, skall jag tillåta mig att ånyo anmäla densamma i och för beslut om propositions framläggande för riksdagen.

För närvarande anholder jag, under återopande av vad jag nu anfört, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvidan på den proposition i ämnet, som kan bli va riksdagen förelagd, till statens bostadsnämnd be-
räkna ett *extra* anslag för budgetåret
1923—1924 av kronor 10,000.

19. Statens tryckerisakkunnige m. m.

[24.] För anställande av en statens tryckerisakkunnig jämte erforderliga biträden m. m. anvisade 1921 års riksdag under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag, högst, dels å tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 17,000 kronor, dels ock å extra stat för år 1922 ett belopp av 33,000 kronor. Dessa belopp voro avsedda dels för beredande av arvoden åt den sakkunnige jämte ett manligt och ett kvinnligt biträde, dels till expenser.

Till samma ändamål är å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,300 kronor.

Beträffande användningen av sistnämnda anslag har Kungl. Maj:t den 9 juni 1922 förklarat,

att statens tryckerisakkunnige skall under första halvåret 1923 åtnjuta ett mot lön enligt avdelning B, tjugufjärde löneklassen, ortsgrupp G, i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, svarande arvode av 9,540 kronor, för helt år räknat, jämte dyrtidstillägg därå, beräknat enligt de grunder, som gälla för befattningshavare, å vilka förenämnda avlöningsreglemente är tillämpligt;

att tillsvidare under ovannämnda tid ett manligt biträde, faktor, och ett kvinnligt biträde skola vara anställda hos den tryckerisakkunnige; samt

att faktorn och det kvinnliga biträdet skola äga tillsvidare åtnjuta, faktorn ett mot lön enligt avdelning B, trettonde löneklassen, ortsgrupp G, i förenämnda avlöningsreglemente svarande arvode av 4,932 kronor, för helt år räknat, jämte dyrtidstillägg enligt ovannämnda grunder, och det kvinnliga biträdet ett mot lön enligt avdelning C, fjärde löneklassen, ortsgrupp G, i samma avlöningsreglemente svarande arvode av 2,160 kronor, för helt år räknat, jämte därå enligt samma grunder belöpande dyrtidstillägg.

Tillika har Kungl. Maj:t fastställt följande

Stat

för tryckerisakkunniginstitutionen, att tillämpas första halvåret 1923:

Arvoden jämte dyrtidstillägg därå, förslagsvis, högst kronor 13,000

Expenser, däri inberäknad hyresersättning för lokal, förslags-

vis, högst » 2,300

Förslagsanslag, högst kronor 15,300.

Då den ifrågavarande sakkunniginstitutionen, vilken visat sig vara till stor nytta för statsverket såsom ledande till besparingar i utgifterna för tryckning m. m. samt till vinnande av enhetlighet och ordning i hithörande förhållanden, givetvis bör fortbestå även för tid efter utgången av juni månad 1923, tillåter jag mig nu göra framställning om äskande av anslag

för ändamålet å riksstaten för budgetåret 1923—1924. Någon ändring i institutionens organisation har jag ej för närvarande anledning att föreslå.

Beträffande kostnaderna för institutionens verksamhet under det budgetår, varom nu är fråga, är till en början att märka, att utgifterna för avlönning av institutionens nuvarande befattningshavare på grund av nedgången i dyrtidstilläggen samt kännedom om de faktiskt utgående avlöningsbeloppen kunna beräknas till ej oväsentligt lägre belopp än hittills. Emellertid vill jag i detta sammanhang erinra, att kommittébetänkanden numera, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1922, skola avgivas i maskinskrift och att på grund härav vid deras tryckning arbetet med korrekturläsning i regel icke kommer att utföras av vederbörande kommitté. Detta arbete har i stället ansetts böra i allmänhet anförtros åt statens tryckerisakkunnige, vilken för sådant ändamål behöver hava tillgång till medel för avlönande av tillfälliga biträden. Jag kan på grund härav icke föreslå någon nedsättning av arvodesposten utan nödgas tvärtom räkna med en höjning av ungefär 1,000 kronor.]

Vad därefter angår frågan om lokal för sakkunniginstitutionen har denna numera kunnat lösas så, att erforderligt antal rum ställts till förfogande inom finansdepartementet, på grund varav någon kostnad för lokalhyra ej behöver beräknas. Skulle, såsom tidigare varit avsett, lokal framdeles kunna och böra beredas sakkunniginstitutionen inom riksdagshuset, kan man likaledes räkna med att utgift för lokalhyra inbesparas. Så länge erforderligt antal rum inom de av finansdepartementet disponerade lokaler stå till institutionens förfogande, torde jämväl ved samt eldning och städning kunna för institutionen påräknas utan några särskilda kostnader. På grund härav har jag ansett mig kunna räkna med en årskostnad av allenast 1,000 kronor till expenser.

Kostnaderna för institutionens verksamhet under budgetåret 1923—1924 torde alltså kunna beräknas på följande sätt:

Arvoden jämte dyrtidstillägg därå samt ersättning till tillfälliga biträden	kronor 27,000
Expenser	» 1,000

Summa kronor 28,000,

vadan alltså anslaget skulle, för år, kunna nedsättas med 2,600 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av statens tryckerisakkunnige jämte erforderliga biträden m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 28,000.

C. Skatteomkostnader.

Tullverket.

1. Tullverket.

[25.] Sedan riksdagen i skrivelse den 7 juni 1922, nr 276, anmält sina beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 17 februari 1922, nr 89, angående tullverkets utgiftsstater för tiden 1 januari—30 juni 1923 m. m., har Kungl. Maj:t den 15 juni 1922 för nämnda tidsperiod för tullverket godkänt följande

Ordinarie stat.

A. Avlöningsstat.

Generaltullstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr.	242,640
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	10,000
Arvode till tullverkets ombudsman	»	1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	30,000

Tullstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	»	5,010,066
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	60,000
Arvoden å högst 1,500 kronor, för år räknat, till två laboratorieföreståndare, <i>förslagsanslag</i> , <i>högst</i>	»	1,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	751,750
		kr. 6,106,956.

B. Indragnings- och övergångsstater.

Avlöningar till tjänstemän å indragnings- och övergångsstater, <i>förslagsanslag</i>	»	83,000.
---	---	---------

C. Pensionsstater.

Pensioner till avskedade tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr.	200,000
Pensioner till avlidna tjänstemäns änkor och barn, <i>förslagsanslag</i>	»	12,500
Gottgörelse till tullstatens enskilda pensionsinrättning för mistade andelar av avlöning vid vakanta tjänster	»	6,500
		» 219,000.

D. Omkostnadsstat.

Kostnader för avdömande av tullmål, <i>förslags-</i>	
<i>anslag</i>	kr. 9,150
Resekostnads- och traktamentsersättningar m. m.,	
<i>förslagsanslag</i>	» 40,000
Hemliga utgifter	» 3,000
Övriga kostnader för tullverket, <i>förslagsanslag</i> »	1,096,960 kr. 1,149,110.

Summa *förslagsanslag* kr. 7,558,066.

I skrivelse den 28 oktober 1922 har generaltullstyrelsen avgivit förslag till utgiftsstat för tullverket, avseende budgetåret 1923—1924.

Vad då till en början angår

avlöningsstaten

ber jag få erinra därom, att Kungl. Maj:t den 15 juni 1922 meddelat beslut angående antalet ordinarie befattningar vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader enligt den i 9 § av avlöningsreglementet den 22 juni 1921, nr 451, för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplan, att gälla där icke Kungl. Maj:t efter av tjänstgöringskommissionen för tullverket verkställda undersökningar funne skäl härutinnan framdeles vidtaga jämkning. Den sålunda provisoriskt fastställda tjänsteförteckningen för tullverket, vilken överensstämde med riksdagens beslut i ämnet, har emellertid sedermera undergått ändring. Efter av tjänstgöringskommissionen avgivna förslag och på framställning av generaltullstyrelsen har nämligen Kungl. Maj:t den 24 november 1922 meddelat beslut av innehåll, bland annat, att antalet av härefter angivna befattningar vid tullstaten skulle för första halvåret 1923 vara bestämt sålunda:

- 5 tullförvaltare av klass 1 B;
- 21 tullförvaltare av klass 2;
- 15 tullförvaltare av klass 3;
- 115 tullkontrollörer;
- 10 tullförvaltare av klass 4;
- 15 tullkassörer;
- 373 kammarskrivare;
- 128 tullöveruppsyningsmän;
- 688 tillsyningsmän; och
- 111 tullvakter.

I förhållande till det tidigare bestämda antalet av nu angivna befattningar innebär detta *dels* minskning med en tullförvaltartjänst av klass 1 B, elva tullkontrollörstjänster, en tullförvaltartjänst av klass 4, en tullkassörstjänst, tjugusex kammarskrivartjänster, tre tullöveruppsyningsmans-tjänster och elva tillsyningsmanstjänster, *dels* ökning med en tullförvaltar-tjänst av klass 2, en tullförvaltartjänst av klass 3 och elva tullvaktstjänster. Bland de omklassificeringar av tullförvaltartjänster, som genom detta beslut ägt rum, torde jag få särskilt omnämna nedflyttningen av tullförvaltar-tjänsten i Karlskrona. På förslag av 1902 års löne regleringskommitté hän-fördes denna tjänst till klass 1 B, enär dess placering i klass 2 skulle medföra, att den komme i samma lönegrad som den för tullkammaren i Karlskrona avsedda förste tullkontrollörstjänsten. Med hänsyn till göromålens mindre om-fattning har ifrågakvarande tullförvaltartjänst vid det definitiva fastställandet

av tjänsteförteckning hänförs till klass 2. För att undvika den av löne-regleringskommittén papekade oegentligheten i organisatoriskt hänseende har i samband härmed den för tullkammaren avsedda förste tullkontrollörstjänsten lämnats vakant, i syfte att framdeles utbytas mot en tullkontrollörstjänst; och hava emellertid i den definitiva tjänsteförteckningen för tullkammaren avsetts två tullkontrollörstjänster i stället för en.

Vad angår det av generaltullstyrelsen avgivna förslag till avlöningsstat för budgetåret 1923—1924 får jag framhålla, att beräklandet av avlönings-beloppen för varje särskild kategori av befattningshavare måst ske approximativt på samma sätt som i den av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända staten för tiden 1 januari—30 juni 1923; och får jag i detta avseende hän-visa till det vid propositionen nr 89 till 1922 års riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet, sid. 142—143.

Sä vitt rör *generaltullstyrelsen* överensstämmer förslaget till alla delar med nyssnämnda stat, givetvis med den förändring, som föranledes därav, att förslaget avser en tid av ett helt år, eller att de särskilda utgiftsbeloppen i berörda stat fördubblats.

I fråga om *lokaltullförvaltningen* skiljer förslaget sig, vad beträffar antalet tjänster av högre grad än tullkontrollörs, från den för förra halvåret 1923 av Kungl. Maj:t godkända staten endast därutinnan, att antalet förste tullkontrollörstjänster minskats med en, eller från 16 till 15. Rörande anledningen härtill får jag hänvisa till vad nyss anförts angående tullkam-maren i Karlskrona.

Beträffande antalet övriga tjänster vid lokaltullförvaltningen ansluter förslaget sig i huvudsak till Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 24 november 1922. Endast i fråga om antalet tullkontoristbefattningar har viss ändring ifrågasatts.

Innan generaltullstyrelsen närmare redogjort för den sålunda föreslagna ändringen har styrelsen, i anslutning till vad styrelsen anfört i sin skrivelse den 27 oktober 1922 angående fastställande av tjänsteförteckning för första halvåret 1923, framhållit, att styrelsen endast med stor tvekan och för-nämligast dels på grund av att tjänstgöringskommissionens undersökningar rörande personalbehovet vid de olika tullförvaltningarna ännu icke på långt när slutförts dels i känslan av nödvändigheten att för närvarande söka till det yttersta nedbringa kostnaderna ansett sig kunna underlåta att för nu ifrågavarande statsregleringsperiod ifrågasätta någon ökning av det för förra halvåret 1923 bestämda tjänstantalet i åtskilliga kategorier av be-fattningshavare. Härtill har styrelsen fogat följande uttalande:

»Styrelsen är nämligen livligt övertygad om att, därest en till och med endast obetydlig ökning av rörelsen under berörda tidsperiod uppkommer, något som icke torde vara uteslutet, detta — i förening med dels de ökade krav på tull-verkets verksamhet, som efter allt att döma måste uppkomma på grund av nöd-vändigheten att vidtaga allt kraftigare åtgärder mot den växande tendensen till olovlig varuinförsel, dels ock den genomförda tillämpningen av föreskrifterna om arbetstidens begränsning — skall medföra, att trafikens befogade anspråk och statsverkets intresse icke skola kunna vederbörligen tillgodoses med den ordinarie personalstyrkan jämte den av kommissionen beräknade extra ordinarie personal utan att för sådant ändamål skall behöva användas personal av sistnämnda slag i en omfattning, som ännu mera än enligt kommissionens förslag överstiger den vilken enligt den ursprungliga planen för tullverkets omorganisation torde varit avsedd att förekomma. Stöd för en sådan uppfattning torde ock kunna hämtas ur vissa tjänstgöringskommissionens uttalanden. Och styrelsen tror sig kunna

med visshet förutsäga, att under sådana förhållanden omorganisationens genomförande skall för den nuvarande extra ordinarie personalen framstå såsom en besvikelse i ej oväsentlig mån av de förhoppningar om en förbättrad ställning, som beslutet om tullverkets omorganisation varit ägnat att väcka.»

I en till generaltullstyrelsen ingiven, den 23 oktober 1922 dagtecknad promemoria har tjänstgöringskommissionen avgivit förslag rörande det antal tullkontorist- och kvinnliga biträdesbefattningar, som kommissionen ansett böra, utöver det i tjänsteförteckningen för förra halvåret 1923 upptagna antal, uppföras å stat för budgetåret 1923—1924; och har kommissionen föreslagit berörda antal till 25 tullkontoristbefattningar och 10 kvinnliga biträdesbefattningar, av vilka 5 i kontorsbiträdes och 5 i skrivbiträdes grad.

Rörande detta förslag anför kommissionen, bland annat, att densamma räknade med möjligheten att ett större antal än det sålunda ifrågasatta lämpligen kunde finna användning i tullverket men att den försiktighet, kommissionen ålagt sig, då det gällt att föreslå kontrollörs- och kammarskrivartjänster, syntes även böra föranleda kommissionen att i fråga om nu avsedda befattningars föresläende iakttaga en viss varsamhet för att icke föregripa den slutliga prövning av personalbehovet i dess helhet, vid vilken kommissionen skulle hava att taga hänsyn till verkningarna av omorganisationen. Vad särskilt tullkontoristbefattningarna anginge hade kommissionen funnit lämpligt att inskränka sig till det antal av 25, som enligt det föreliggande förslaget till utbildningskurser för tullpersonalen kunde förväntas hava under förra hälften av år 1923 förvärvat den för nämnda befattningar för normala fall ifrågasatta kompetensen.

Kommissionens förslag beträffande tullkontoristtjänsternas antal är emellertid icke enhälligt, i det att en ledamot av kommissionen ansett antalet sådana tjänster böra från och med den 1 juli 1923 ökas med 40.

Frågan om tullkontoristtjänsternas antal har vidare varit föremål för framställning av svenska tullmannaförbundets styrelse. Enligt vad generaltullstyrelsen meddelat har förbundet — som yrkat, att antalet tullkontoristtjänster måtte från och med den 1 januari 1923 bestämmas till 70 — ifrågasatt ytterligare ökning av antalet dylika tjänster från och med den 1 juli 1923 med 20.

Generaltullstyrelsen — som funnit sig, såvitt angår staten för förra halvåret 1923, icke böra biträda förslaget om ökning av tullkontoristtjänsternas antal utöver det i tjänsteförteckningen för samma tid upptagna antalet 40 — har ansett sig icke böra frångå det förslag, som av kommissionens flertal framställts i fråga om antalet av dessa tjänster i tjänsteförteckningen för budgetåret 1923—1924. Skälet härför har förnämligast varit, att styrelsen ansett det angeläget, att tullkontoristernas kompetens såvitt möjligt styrktes genom vederbörligen genomgången utbildningskurs och att man därför borde begränsa sig till det antal, som med visshet kunde antagas hava till den 1 juli 1923 förvärvat sådan kompetens.

Vad beträffar tjänstgöringskommissionens förslag om inrättande av 10 nya kvinnliga biträdesbefattningar har styrelsen däremot ansett sig icke nu böra upptaga detsamma. Styrelsen anför härom, att, ehuru styrelsen vore övertygad, att kvinnlig arbetskraft kunde och borde med fördel användas i tullverkets tjänst i större utsträckning än som i tjänsteförteckningen för förra halvåret 1923 angäves, styrelsen likväl funne lämpligast, att de i tullverket för närvarande anställda relativt nyligen i tullverket inkomna kvinnliga biträden, som icke nu erhöles ordinarie befattning, ännu någon tid, till dess konsekvenserna av omorganisationens genomförande med avseende

ä myckenheten och beskaffenheten av det arbete, som lämpligen borde utföras av kvinnlig arbetskraft, kunde bättre än nu vore förhållandet bedömas, finge kvarstå i egenskap av icke-ordinarie befattningshavare.

Härefter har generaltullstyrelsen redogjort för två framställningar från sammanslutningar av tjänstemän vid tullverket, den ena från svenska tullmannaförbundet, gående ut på att antalet befattningar i tulluppsyningsmans- och tillsyningsmansgraderna måtte från och med den 1 juli 1923 ökas i den förra graden till minst 500 samt i den senare graden till minst 750, och den andra från styrelsen för Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening om tullförvaltartjänsternas placering i högre lönegrader. För egen del har generaltullstyrelsen funnit båda dessa framställningar värda beaktande men har dock av angivna orsaker förklarat sig icke nu vilja ifrågasätta någon ändring i de av sammanslutningarna angivna syften.

Enligt generaltullstyrelsens förslag i fråga om antalet tjänster vid tullstaten skulle själva avlöningsanslaget för ordinarie befattningshavare vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning uppgå till 9,623,914 kronor.

Beträffande övriga anslag ä avlöningsstaten har generaltullstyrelsen i allmänhet upptagit desamma med dubbla beloppen av motsvarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923. Endast i fråga om följande anslag har undantag härifrån gjorts.

Det under avlöningar till ordinarie tjänstemän vid tullstaten upptagna förslagsanslaget till *personliga lönetillägg samt ersättning för indragna extra inkomster* hade av Kungl. Maj:t för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknats till 73,500 kronor, i vilket belopp ingick sportelkompensation med 20,000 kronor. Med anledning av en utav riksdagen vidtagen inskränkning i rätten till sportelkompensation nedsattes sistnämnda belopp med 5,000 kronor, varefter anslaget i staten för nyssberörda tid upptogs med 68,500 kronor. För helt år skulle sålunda anslagets belopp utgöra 137,000 kronor, därav 30,000 kronor sportelkompensation och 107,000 kronor personliga lönetillägg. På grund dels av bestämmelsen om avskrivning av sportelkompensationen med en niondel om året dels av antagande, att någon minskning i de personliga lönetilläggen skulle uppkomma, har nu styrelsen i sitt förslag uppfört anslaget med 134,000 kronor.

Det under avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. uppförda förslagsanslaget till *avlönning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare, arvoden åt extra biträden samt gratifikation* är i staten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppfört med 615,000 kronor, motsvarande för helt år 1,230,000 kronor. Förmåligast på grund av den av styrelsen förutsedda nödvändigheten att i högre grad än som vid anslagets tidigare beräkning kunde förväntas använda icke-ordinarie personal till motarbetande av olovlig varuinförsel har styrelsen förklarat det vara erforderligt, att anslaget något höjdes. Hur stor denna höjning borde vara, har styrelsen ansett icke kunna med någon säkerhet beräknas. Styrelsen har emellertid anfört, att styrelsen trots sig kunna för närvarande inskränka sig till att ifrågasätta en ökning med omkring 10 procent och i enlighet därmed upptagit anslaget med 1,350,000 kronor.

I sammanhang med behandlingen av avlöningsstaten har generaltullstyrelsen hemställt, att den i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 368) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m. förekommande bestämmelsen om rätt för

vissa nuvarande kammarskrivare att under särskilda förutsättningar åtnjuta lön i närmast högre löneklass än den för kammarskrivare bestämda högsta måtte förklaras tillämplig även på en var före 1917 års utgång antagen e. o. kammarskrivare vid lokaltullförvaltningen, som med eller efter ingången av år 1923 vunnit befordran till ordinarie kammarskrivare. Till stöd härför har styrelsen anfört följande:

»På förslag av statsutskottet har 1922 års riksdag beslutit, att tjänsteman, vilken omedelbart före avlöningsreglementets ikraftträdande för tullverket innehade å tullverkets ordinarie eller extra stat uppförd kammarskrivarbefattning och som överginge å den nya staten, skulle, sedan han med tillämpning jämväl av nämnda reglementes bestämmelser om tillgodoräknande av tjänstetid kunde anses hava tillhört den för kammarskrivarbefattning avsedda lönegradens högsta löneklass i sex år, äga att under de för uppflyttning i högre löneklass eljest föreskrivna villkor åtnjuta lön i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för kammarskrivare bestämda lönegraden. Denna bestämmelse har sedermera blivit kungjord i kungl. kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 368) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m.

I en till generaltullstyrelsen inkommen skrivelse har nu styrelsen för Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening hemställt, att berörda bestämmelse måtte utsträckas att gälla en var, som före utgången av år 1917 antagits till e. o. kammarskrivare vid tullverkets lokalförvaltning eller i generaltullstyrelsens byråer. I sin motivering för denna framställning har föreningen till en början erinrat om att ovanberörda bestämmelse tillkommit med hänsyn till den långa extratid, som de å ordinarie och extra stat uppförda kammarskrivarna haft, men att riksdagen ansett bestämmelsen icke erforderlig för framtiden, enär den nya organisationen måste genom att lämna möjlighet till snabbare befordran leda till väsentlig avkortning av extratiden. Därefter har föreningen anfört huvudsakligen följande. Beträffande två kategorier tjänstemän, vilka icke skulle komma i åtnjutande av den förmån, ifrågavarande bestämmelse berodde tjänstemännen, vore någon sådan avkortning, som den av riksdagen omförmälda, icke för handen eller kunde påräknas. Den ena av dessa kategorier utgjordes av de extra ordinarie kammarskrivare, som förordnats att bestrida kammarskrivartjänst i omedelbar eller medelbar succession efter å extra stat förordnad tjänsteman; den andra kategorien bestod av de i tullverket anställda äldre extra ordinarie kammarskrivarna. Medan extratiden för ett flertal å ordinarie stat uppförda kammarskrivare uppginge till omkring 8 år — i några fall till endast 6 å 7 år — vore densamma för de i succession förordnade i övervägande antalet fall omkring 10 år eller därutöver; och det kunde redan nu med full visshet konstateras, att extratiden för de äldre extra ordinarie kammarskrivarna jämväl komme att uppgå till 10 år eller sannolikt överstiga denna tid. Under sådana förhållanden syntes det vara i full överensstämmelse med riksdagens motivering till medgivandet av ifrågavarande förmån, att densamma utsträcktes att omfatta även ovanberörda två kategorier av tjänstemän.

På sätt föreningen erinrat, har ifrågavarande medgivande av riksdagen lämnats i syfte att vissa tjänstemäns i tullverket på grund av deras långvariga extratid särskilt ogynnsamma ställning måtte i någon mån förbättras. Då riksdagen emellertid inskränkt dessa tjänstemän till endast de kammarskrivare, som omedelbart före den 1 januari 1923 innehava kammarskrivarbefattning å ordinarie eller extra stat samt till och med från förmånens åtnjutande uteslutit dem, som först från och med den 1 januari 1923 tillträdå kammarskrivarbefattning, torde emel-

lertid även enligt styrelsens mening kunna göras gällande, att ett förbiseende ågt rum av det förhållande, att en del nuvarande extra ordinarie tjänstemän i avseende å extratidens långvarighet befinna sig i ett minst lika ogynnsamt läge som de nuvarande kammarskrivarna å ordinarie och extra stat. Styrelsen anser sig därför böra tillstyrka föreningens ifrågavarande framställning, dock endast såvitt rör de personer, som före utgången av år 1917 antagits till extra ordinarie kammarskrivare vid tullverkets lokalförvaltning; vad däremot angår de före sagda tidpunkt antagna extra ordinarie kammarskrivarna i styrelsens byråer, torde på grund av såväl beskaffenheten av deras tjänstgöring som den dagliga tjänstgöringstidens längd i regel icke samma skäl föreligga för beviljande åt dem av ifrågavarande förmån som åt de extra ordinarie kammarskrivarna vid lokaltullförvaltningen.»

Den av styrelsen sålunda föreslagna utvidgning av nu ifrågavarande förmån har ansetts icke föranleda behov av ökning av det i avlöningsstaten beräknade avlöningsbelopp för kammarskrivare.

Under hänvisning till vad enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 378) gäller angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket under tiden 1 januari—30 juni 1923, har generaltullstyrelsen slutligen hemställt, att förklarande måtte meddelas, att sådan den 1 januari 1923 å nuvarande ordinarie stat eller å äldre övergångsavlöningsstat kvarstående tjänsteman vid tullstaten, som ej anmält sig icke vilja övergå på den från och med den 1 januari 1923 gällande nya lönestaten, må under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg med belopp, vilket Kungl. Maj:t, efter förslag av generaltullstyrelsen, prövar stå i lämpligt förhållande till den tjänstgöring, som må komma att krävas av vederbörande, eller Kungl. Maj:t eljest kan finna skäligt, dock icke i något fall med högre belopp, för år räknat, än som genom kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 444) angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för år 1922 blivit bestämda.

Vid den särskilda granskning, som ägnats ämbetsverkens anslagsäskanden för budgetåret 1923—1924, hava undersökts möjligheterna av inskränkningar i personalantalet och besparingar i övrigt jämväl hos generaltullstyrelsen. Åtgärder i syfte att inskränka antalet icke-ordinarie personal hava redan vidtagits och äro avsedda att fullföljas. De motsedda inskränkningarna för budgetåret 1923—1924, särskilt på den statistiska avdelningen, äro betydande. Emellertid torde det vara uteslutet att i anledning härav vidtaga någon nedsättning av det i staten för styrelsen ingående förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., vilket anslag visat sig vara med hänsyn till tidigare förhållanden alltför lågt beräknat.

Vidkommande lokaltullförvaltningen får jag erinra, att en särskild tjänstgöringskommission blivit efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatt med uppgift att undersöka behovet av antalet tullförvaltartjänster inom de olika lönegraderna samt det vid en var tullförvaltning erforderliga antalet tjänstemän av lägre grad än förste tullkontrollörs. Av kommissionen hittills verkställda undersökningar hava lett till de inskränkningar i personalantalet, vilka, enligt vad förut nämnts, blivit av Kungl. Maj:t den 24 november 1922 beslutade. Kommissionens undersökningar pågå alltjämt, och jag förväntar, att alla möjligheter till besparingar därvid tillvaratagas. Den inom finansdepartementet verkställda granskningen har med hänsyn till nu angivna förhållanden icke utsträckts till lokaltullförvaltningen. Ej heller kust- och gränsbevakningen har i detta sammanhang gjorts till föremål för några

*Departements-
chefen.*

undersökningar i syfte att minska personalen, enär en sådan minskning på denna punkt för närvarande torde vara utesluten.

I fråga om antalet ordinarie tjänster vid tullverket under budgetåret 1923—1924 anser jag mig kunna biträda generaltullstyrelsens förslag. Vad särskilt angår tullkontoristtjänsterna, synes mig visserligen antagligt, att ett något större antal befattningshavare än det av styrelsen föreslagna skulle med hänsyn till redan förvärvat praktisk erfarenhet av de göromål, som skulle ankomma på tullkontoristerna, kunna vinna användning å dylika befattningar. Jag finner emellertid det oavvisliga kravet på sparsamhet bjuda att härutinnan icke gå utöver styrelsens åskanden. På de av styrelsen anförda skäl vill jag icke heller nu ifrågasätta någon utökning av antalet kvinnliga tjänstemän.

Avlöningsbeloppen å tullverkets stat för budgetåret 1923—1924 hava, såsom jag redan framhållit, kunnat allenast approximativt beräknas. Härvid har man följt samma principer, som lågo till grund för fjolårets beräkning av avlöningsbeloppen. Någon erinran mot förslaget i denna del har jag icke att framställa.

Vad angår det för tullstaten avsedda anslaget till personliga lönetillägg samt ersättning för indragna extrainkomster biträder jag generaltullstyrelsens förslag.

Beträffande slutligen förslagsanslaget till avlöning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare, arvoden åt extra biträden samt gratifikationer, vilket anslag ingår i det för tullstaten uppförda förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., har jag funnit det betänkligt att nu behöva vidtaga en höjning av detsamma på sätt generaltullstyrelsen ifrågasatt. Denna höjning har ansetts påkallad närmast av de åtgärder till motarbetande av den olovliga varuinförseln, som av generaltullstyrelsen föreslagits. På sätt jag senare får tillfälle angiva finner jag mig nödsakad biträda generaltullstyrelsens förslag i sistberörda avseende. Emellertid synes mig icke härav ovillkorligen böra följa, att en höjning vidtages i anslaget till avlöning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare m. m. Såsom redan nämnts har detta anslag karaktär av förslagsanslag, och det är med hänsyn härtill icke nödvändigt att höja beloppet utöver den kostnad för ifrågavarande ändamål, som kan beräknas under normala förhållanden uppstå, allenast i syfte att äga möjlighet att möta en oförutsedd påfrestning å anslaget. Jag förbiser icke, att för bemanning av de motorbåtar, vilkas anskaffning skulle ingå ibland åtgärderna till motarbetande av smuggligen, kommer att erfordras en något större personal än eljest. Emellertid synes den ökning, vilken sålunda är emotsedd, kunna antagas bliva skäligen ringa. Med hänsyn härtill, och då i varje fall såväl vid kustbevakningen som eljest vid tullstaten all sparsamhet vid anställande av icke-ordinarie personal måste iakttagas, har jag ansett mig kunna föreslå anslagets bibehållande vid nuvarande belopp, 1,230,000 kronor. Skulle detta belopp, om vars lämpliga avpassning över huvud taget man icke ännu kan äga någon erfarenhet, visa sig vara otillräckligt, lär man få taga i övervägande en höjning av anslaget för ett kommande budgetår.

Med anledning av generaltullstyrelsens hemställan om utsträckning av rätten för vissa kammarskrivare att under särskilda förutsättningar erhålla uppflyttning i en sjätte löneklass inom kammarskrivargraden till alla dem, som före 1917 års utgång antagits till e. o. kammarskrivare vid lokaltullförvaltningen, vill jag erinra därom, att sagda förmån tillkom på initiativ av riksdagen, som i skrivelse den 7 juni 1922, nr 276, i detta avseende yttrade följande:

»Den nya löneställning, som kommer att beredas kammar skrivare, kan även anses innefatta gottgörelse för den i jämförelse med flera andra verks personal längre extratiden för dessa, särskilt som den nya organisationen måste genom att lämna möjlighet till snabbare befordran leda till väsentlig avkortning av denna tid. Endast för de nuvarande å ordinare eller extra stat uppförda kammar skrivarna gestalta sig förhållandena ogynnsammare härutinnan. Det synes därför riksdagen skäligt, att en förbättring av deras ställning i den nya organisationen åstadkommes. Denna förbättring anser riksdagen böra ske fullt fristående och bestå däri, att rätt lämnas envar dylik kammar skrivare, som övergår på den nya staten, att, sedan han med tillämpning jämväl av avlöningsreglementets bestämmelser om tillgodoräknande av tjänstetid kan anses hava tillhört den för kammar skrivarbefattning avsedda lönegradens högsta löneklass i sex år, bliva uppflyttad i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för kammar skrivare bestämda lönegraden. Den här åsyftade förmånen bör emellertid icke få avse den, som först från och med den 1 januari 1923 tillträder kammar skrivarbefattning.»

Riksdagen har sålunda uttryckligen begränsat ifrågavarande förmån till dem, som före den nya statens ikraftträdande erhållit kammar skrivarbefattning å ordinarie eller extra stat. Även om skäl kunna åberopas för en mindre snäv gräns i detta avseende, anser jag mig med hänsyn till detta riksdagens uttalande icke böra föreslå någon utsträckning av förmånen i fråga.

Styrelsens hemställan om fortsatta tillfälliga lönetillägg för viss personal finner jag mig böra biträda.

Indragnings- och övergångsstaterna

hava i generaltullstyrelsens förslag uppförts med dubbla beloppen av de för tiden 1 januari—30 juni 1923 fastställda staterna. Häremot är från min sida intet att erinra.

Jämväl

pensionsstaterna

hava uppförts med dubbla belopp. Även i denna del kan jag tillstyrka förslaget.

Omkostnadsstaten.

De särskilda anslagen å denna stat hava jämväl med vissa undantag uppförts med dubbla beloppen av motsvarande anslag i staten för tiden 1 januari—30 juni 1923; och torde jag kunna inskränka min redogörelse till de anslag, vilka ansetts icke kunna utan vidare fördubblas.

Gottgörelse till rådhusrätterna för avgörande av tullmål utgår enligt Kungl. Maj:ts brev den 15 februari 1841 och den 6 april 1858 med ett belopp av femton kronor för varje slutligen avgjort tullmål utöver det antal av sex sådana mål, som årligen bör av varje rådhusrätt kostnadsfritt för tullverket handläggas och avdömas. Beträffande anslag för ifrågavarande ändamål har generaltullstyrelsen anfört följande:

»I staten för tiden 1 januari—30 juni 1923 är för ifrågavarande ändamål upptaget ett förslagsanslag av 8,000 kronor, varvid märkes, att, enär gottgörelsen utbetalas i början av varje år för nästföregående år, nyssberörda belopp motsvarar ungefär beloppet av utgifterna från anslaget i början av år 1921. Gottgörelsen

för de under sistnämnda år avdömda tullmål har emellertid ännu icke till fullo utbetalts men torde, på grund av den högst avsevärda ökningen av antalet tullmål, kunna beräknas komma att i sin helhet uppgå till omkring 16,300 kronor; och då tullmålen antal alltså visar tendens att ökas, har styrelsen ansett sig böra upptaga anslaget till 20,000 kronor.»

Till *underhåll och drift av fortskaffningsmateriell* hade Kungl. Maj:t i staten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagit ett förslagsanslag av 212,000 kronor. Med anledning av den utav riksdagen beslutade minskning i antalet tulljagare från av Kungl. Maj:t föreslaget antal 24 till 6 nedsattes anslaget till 92,000 kronor, motsvarande för helt år 184,000 kronor. Generaltullstyrelsen, som ansett sig icke böra nu ifrågasätta nyanskaffning av flera tulljagare, har dock föreslagit en höjning av anslaget utöver sistnämnda belopp, förslagsvis uppskattad till 16,000 kronor. Anledningen härtill har varit den, att generaltullstyrelsen, såsom i det följande skall närmare omförmälas, ansett nödigt att till bekämpande av olovlig varuinförsel anskaffa en del snabbgående motorbåtar. Anslaget har alltså upptagits med 200,000 kronor.

Förslagsanslaget till *utbildning i tulltjänsten* är i staten för första halvåret 1923 upptaget till 10,500 kronor, motsvarande för år 21,000 kronor. I avseende å denna anslagspost har generaltullstyrelsen anfört:

»Detta belopp kan uppenbarligen icke vara tillräckligt att bestrida kostnaderna för de utbildningskurser av flera olika slag, som enligt planen för omorganisationen av tullverket skulle förekomma. De enligt Eders Kungl. Maj:ts bemyndigande av styrelsen tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om utbildningskurser inom tullverket hava i sitt den 29 juli 1922 avgivna betänkande och förslag (statens offentliga utredningar 1922: 23) beräknat den årliga genomsnittskostnaden för erforderliga kurser till 93,000 kronor. I sakens nuvarande läge, innan beslut meddelats i anledning av de sakkunnigas förslag, har styrelsen ansett sig icke hava annan utväg än att upptaga anslaget med nämnda belopp. Det torde vara en angelägenhet av stor vikt, att tullverkets undervisningsväsende så snart som möjligt vinner sin fulla omfattning.»

Vad därefter angår frågan om fortskaffningsmateriell och övriga anstalter för tullbevakningen utefter rikets kuster har generaltullstyrelsen till en början anfört, att de till anskaffning beslutade sex tulljakarna, vartill ritningar nu vore under utarbetande, borde bliva under en icke alltför kort tid prövade, innan ytterligare nyanskaffning skedde.

Härefter har emellertid styrelsen framhållit, att det vore av trängande behov påkallat, att ytterligare särskilda åtgärder snarast möjligt vidtoges till *bekämpande av den olovliga varuinförseln*. I detta avseende yttrar styrelsen:

»För senare hälften av innevarande år är på tilläggsstat anvisat ett belopp av 25,000 kronor till gäldande av kostnader för detektivundersökningar för tullverkets räkning; och ett motsvarande belopp ingår för enahanda ändamål i det å staten för förra halvåret 1923 under övriga kostnader för tullverket ingående förslagsanslaget till diverse utgifter å 95,000 kronor. Då dylika undersökningar, utförda av kompetenta personer, visat sig vara av stor nytta, anser styrelsen sig böra föreslå, att medel för sådant ändamål fortfarande ställas till styrelsens förfogande. Vidare torde det, särskilt med hänsyn till att de nuvarande tulljakterna med deras låga fart ännu en tid komma att i stor utsträckning användas, vara av behovet påkallat, att till tulljakternas förfogande å de för smugglingstrafiken mest utsatta delarna av kusten finnas små men snabbgående motorbåtar, vilka

vid tulljakternas patrulleringsturer skulle åtfölja dessa och detacheras från dem åt olika håll. Övan omnämda ökning av anslaget till underhåll och drift av fortskaffningsmaterieell har föreslagits med hänsyn till det nu framställda förslaget om anskaffande av sådana motorbåtar. Slutligen anser styrelsen det nödvändigt, att kustbevakningspersonalen utrustas med ändamålsenliga kikare samt med pistoler för självförsvar. För nu ifrågavarande ändamål har styrelsen — — — ansett sig böra under förslagsanslaget till övriga kostnader för tullverket inberäkna ett förslagsanslag till *särskilda åtgärder för bekämpande av olovlig varuinförsel m. m.* av 300,000 kronor, ett belopp, av vilket dock större delen är att betrakta såsom engångsutgift.»

I anslutning härtill har generaltullstyrelsen i fråga om anslaget till *diverse utgifter* anfört följande:

»I staten för förra hälften av år 1923 är för *diverse utgifter* avsett ett förslagsanslag av 95,000, i vilket belopp ingå 25,000 kronor för detektivundersökningar. Därest styrelsens nyssberörda framställning om ett anslag till särskilda åtgärder för bekämpande av olovlig varuinförsel vinner bifall, bör anslaget till diverse utgifter minskas med nyssnämnda belopp, 25,000 kronor, och alltså utgöra för halvt år 70,000 kronor och för nu ifrågavarande budgetsperiod 140,000 kronor, med vilket belopp anslaget upptagits — — —.»

Vad angår omkostnadsstaten har jag först att beröra förslaget om höjning av anslaget för gottgörelse till rådhusrätterna för avgörande av tullmål. Då denna gottgörelse utgår efter bestämda grunder och i förhållande till antalet avgjorda mål samt någon förändring i dessa grunder icke nu torde kunna ifrågasättas, läser man hava att tillmäta anslaget med hänsyn tagen till den motsedda ökningen av antalet tullmål. Jag finner mig sålunda böra biträda generaltullstyrelsens förslag.

Den av generaltullstyrelsen ifrågasatta ökningen av anslaget till underhåll och drift av fortskaffningsmaterieell med 16,000 kronor är föranledd av den utav styrelsen föreslagna nyanskaffningen av en del dylik materieell, nämligen snabbgående motorbåtar, avsedda för bekämpande av den olovliga varuinförseln. Såsom jag i det följande torde få närmare utveckla, har jag ansett mig böra biträda generaltullstyrelsens förslag i sistnämnda hänseende. För underhållet av de motorbåtar, som i enlighet härmed skulle nyanskaffas under budgetåret 1923—1924, läser emellertid icke erfordras någon höjning av ifrågavarande anslag, då underhållskostnaden under nämnda budgetår torde kunna förväntas bli helt obetydlig. Vad däremot båtarnas drift angår komma givetvis vanliga kostnader härför att uppstå redan från och med båtarnas anskaffning. Emellertid synas dessa kostnader, vilka torde bli skäligen ringa, icke böra föranleda höjning av det nuvarande anslagsbeloppet. Jag finner mig sålunda icke böra föreslå någon höjning av anslaget i fråga.

Beträffande anslaget till utbildning i tulltjänsten synes det mig uppenbart, att det nuvarande årsbeloppet, 21,000 kronor, under alla förhållanden bliver otillräckligt för framtiden. På sätt generaltullstyrelsen erinrat föreligger ett av sakkunniga inom generaltullstyrelsen utarbetat förslag i fråga om utbildningskurser inom tullverket. Jag har visserligen ännu icke hunnit taga ställning till detta förslag och är sålunda icke för närvarande i tillfälle att slutgiltigt bedöma frågan om kostnaderna för ifrågavarande utbildningskurser. Emellertid finner jag mig icke kunna tillstyrka, att ett årligt belopp av 93,000 kronor ställes till förfogande för ifrågavarande

Departements-
chefen.

ändamål. Den utbildning, som kurserna äro avsedda att lämna, torde nämligen åtminstone under någon övergångstid kunna ersättas med den längre praktiska förfarenhet i hithörande göromål, vilken redan förefinnes hos ett avsevärt antal sådana befattningshavare, som skulle komma i fråga att bekläda de poster, för vilka utbildningen avsetts. Så länge man har tillgång till dylik med praktisk erfarenhet utrustad och i övrigt lämplig personal, synas mig kurserna kunna erhålla en väsentligt mindre omfattning än de sakkunniga föreslagit. Jag kan med hänsyn härtill stanna vid att tillstyrka ett belopp av 50,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Jag har slutligen att angiva min ställning till generaltullstyrelsens förslag till särskilda åtgärder för bekämpande av olovlig varuinförsel m. m. Det torde därvid tillåtas mig erinra om vissa andra åtgärder, som äro under övervägande för hämmande av den nu florerande smugglingstrafiken, särskilt i fråga om rusdrycker. På förslag av generaltullstyrelsen har inom finansdepartementet verkställts en omarbetning av vissa delar av tullstadgan. I samband därmed hava förslag utarbetats dels till lag om straff för olovlig varuinförsel m. m., dels ock till förordning angående förbud i vissa fall mot införsel av rusdrycker till svenskt territorialvatten m. m. Den sålunda föreslagna lagstiftningen har till huvudsakligt syfte att genom utvidgning och skärpning av straffbestämmelserna m. m. försvåra ifrågavarande olovliga trafik.

Såsom ett led i strävandena att motarbeta olovlig införsel av rusdrycker äro ock att anse de inom överståthållarämbetet föreslagna åtgärder för särskild förstärkning av polispersonalen i Stockholm och dess omnejd, vilka tidigare i dag varit föremål för preliminär prövning av Kungl. Maj:t. Med dessa åtgärder har man avsett att så mycket som möjligt försvåra avsättningen av insmugglade varor.

För att emellertid den tilltänkta lagstiftning, varom jag nyss erinrat, skall kunna medföra avsedd verkan, är det givetvis i första hand nödvändigt, att den personal, som på ett tidigare stadium har att söka förhindra ifrågavarande smugglingstrafik, nämligen tullverkets kustbevakning, så utrustas, att dess arbete i angivna syfte kan bli mera effektivt än vad nu är händelsen. För detta ändamål har generaltullstyrelsen begärt ett anslag av 300,000 kronor. Större delen av detta belopp är avsedd för anskaffning av små snabbgående motorbåtar, vilka vid tulljakternas patrulleringsturer skulle åtfölja dessa och detacheras från dem åt olika håll. Denna del är sålunda att betrakta såsom en engångsutgift. Så torde i viss mån också vara förhållandet beträffande den del av anslaget, som skulle användas till inköp av kikare och pistoler. I övrigt skulle anslaget användas till detektivundersökningar, och skulle i samband härmed anslaget till diverse utgifter, vari nu ingår ett belopp av 25,000 kronor för detektivundersökningar, i motsvarande mån nedsättas. Väl måste det möta betänkligheter att under nuvarande förhållanden belasta budgeten med en så avsevärd utgift som denna, men det lär icke kunna förnekas, att ett samhällsintresse av största vikt kräver, att kraftigare åtgärder vidtagas till hämmande av den olovliga varuinförseln. Jag kan därför icke taga på mitt ansvar att föreslå någon inskränkning i generaltullstyrelsens äskande på förevarande punkt.

Samman-
fattning.

Med iakttagande av vad av mig här ovan föreslagits skulle tullverkets ordinarie utgiftsstater för budgetåret 1923—1924 komma att efter erforderlig avjämning utvisa följande slutsummor:

avlöningsstaten	kronor 12,070,700
indragnings- och övergångsstaterna	» 166,000
pensionsstaterna	» 438,000
omkostnadsstaten	» 1,897,600

Summa kronor 14,572,300.

Motsvarande belopp för första halvåret 1923 uppgå till:

för avlöningsstaten	kronor 6,106,956
» indragnings- och övergångsstaterna	» 83,000
» pensionsstaterna	» 219,000
» omkostnadsstaten	» 1,149,110

Summa kronor 7,558,066.

I en särskild specifikation (Bil. A) av utgiftsstater för tullverket, att tillämpas under budgetåret 1923—1924, hava mina förslag till de särskilda anslagsbeloppen sammanställt. Antalet ordinarie befattningshavare i olika lönegrader hos generaltullstyrelsen samt vid tullstaten under sagda budgetår och de för dem avsedda avlöningsbelopp hava jämväl upptagits i en särskild specifikation (Bil. B).

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att antalet ordinarie befattningar vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader enligt den i 9 § av avlöningsreglementet intagna löneplan skall bestämmas i enlighet med vad av mig föreslagits;

dels för budgetåret 1923—1924 för tullverket godkänna följande

Ordinarie stat.

A. Avlöningsstat.

Generaltullstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr. 485,300
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 20,000
Arvode till tullverkets ombudsman	» 2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 60,000

Tullstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kr. 9,876,900
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 120,000

Arvoden å högst 1,500 kr., för år räknat, till två laboratorieföreståndare »	3,000	
Avlöningar till icke-ordi- narie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> »	1,503,500	kr. 12,070,700.

B. Indragnings- och övergångsstat.

Avlöningar till tjänstemän å indrag- nings- och övergångsstat, <i>förslags- anslag</i>	kr.	166,000.
---	-----	----------

C. Pensionsstat.

Pensioner till avskedade tjänstemän, <i>förslagsan- slag</i>	kr.	400,000	
Pensioner till avlidna tjänstemäns änkor och barn, <i>förslagsanslag</i> »		25,000	
Gottgörelse till tullstatens enskilda pensionsinrätt- ning för mistade an- delar av avlöning vid vakanta tjänster	»	13,000	» 438,000.

D. Omkostnadsstat.

Kostnader för avdömande av tullmål, <i>förslagsan- slag</i>	kr.	22,300	
Resekostnads- och trakta- mentersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	80,000	
Hemliga utgifter	»	6,000	
Övriga kostnader för tull- verket, <i>förslagsanslag</i> »		1,789,300	» 1,897,600.

Summa *förslagsanslag* kr. 14,572,300;

dels i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget för tullverket med ett mot statens slutsumma svarande belopp av 14,572,300 kronor att direkt utgå av tullmedel;

dels och förklara, att sådan å den 31 december 1922 gällande *ordinarie* stat eller å en äldre *övergångs-*avlöningsstat kvarstående tjänsteman vid tullstaten, som ej anmält sig icke vilja övergå på den nya staten, må under budgetåret 1923—1924 efter Kungl. Maj:ts bestämmande komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg till belopp, vilket kan anses stå i lämpligt förhållande till den tjänstgöring, som må komma att krävas av vederbörande, eller eljest kan prövas skäligt, dock icke i något fall till högre belopp, för år räknat, än som genom kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 444) angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för år 1922 blivit bestämt.

Bil. A.

Specifikation

av utgiftsstaten för tullverket, att tillämpas under budgetåret
1923—1924.

	Kronor	Kronor
A. Avlöningsstat.		
Generaltullstyrelsen.		
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän:</i>		
Förslagsanslag till avlöningar åt ordinarie befattningshavare hos generaltullstyrelsen (enligt särskild specifikation).....	kr. 483,575	
Förslagsbelopp till personliga lönetillägg och ersättning för indragna extra inkomster ävensom till läkarvård och medikamenter samt begravningshjälp	> 1,725	485,300
<i>Vikariatsersättningar:</i>		
Förslagsanslag		20,000
<i>Arvode till tullverkets ombudsman:</i>		
Anslag		2,000
<i>Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.:</i>		
Förslagsanslag till avlöning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare, arvoden åt extra befattningshavare samt gratifikationer.....		60,000
		567,300
Tullstaten.		
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän:</i>		
Förslagsanslag till avlöningar åt ordinarie befattningshavare vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning (enligt särskild specifikation)	kr. 9,623,914	
Förslagsanslag till kallortstillägg och kallorts-traktamenten	> 55,000	
Förslagsanslag till felräkningspenningar	> 14,000	
Förslagsanslag till personliga lönetillägg samt ersättning för indragna extra inkomster	> 134,000	
Förslagsanslag till läkarvård och medikamenter samt begravningshjälp	> 49,986	9,876,900
<i>Vikariatsersättningar:</i>		
Förslagsanslag		120,000
<i>Arvoden till två laboratorieföreståndare:</i>		
Anslag till arvoden åt två föreståndare för lokala laboratorier i Göteborg och Malmö med högst 1,500 kronor till vardera för år räknat, högst		3,000
<i>Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.:</i>		
Förslagsanslag till arvoden åt tullexpeditions- och gränstullstationsföreståndare.....	kr. 13,500	
Förslagsanslag till avlöning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare, arvoden åt extra befattningshavare samt gratifikationer	> 1,230,000	

	Kronor	Kronor
Förslagsanslag till läkarvård och medikamenter kr. 10,000		
Förslagsanslag till ersättning för övertidstjänstgöring » 250,000	1,503,500	11,503,400
<i>B. Indragnings- och övergångsstater.</i>		
Förslagsanslag till avlöningar till tjänstemän å indragnings- och övergångsstater		166,000
<i>C. Pensionsstater.</i>		
Förslagsanslag till pensioner åt avskedade tjänstemän	400,000	
Förslagsanslag till bestridande av den genom Kungl. Maj:ts reglemente den 16 februari 1833 stadgade pensionering av avlidna tjänstemäns änkor och barn	25,000	
Anslag till gottgörelse till tullstatens enskilda pensionsinrättning för mistade andelar av avlöning vid vakanta tjänster	13,000	438,000
<i>D. Omkostnadsstaten.</i>		
<i>Kostnader för avdömande av tullmål:</i>		
Arvode till särskild ordförande i gränstullrätten inom Norrbottens län kr. 2,000		
Arvode till tolk för finska språket vid samma gränstullrätt » 300		
Förslagsanslag till gottgörelse åt rådhusrätterna för avgörande av tullmål » 20,000	22,300	
<i>Resekostnads- och traktamentsersättningar m. m.:</i>		
Förslagsanslag till ersättning för flyttningskostnad kr. 20,000		
Förslagsanslag till rese- och traktamentskostnader » 60,000	80,000	
<i>Hemliga utgifter:</i>		
Anslag	6,000	
<i>Övriga kostnader för tullverket:</i>		
Arvode till präst i Sandhamn kr. 250		
Arvode till skollärare i Landsort (före stationens förflyttning till Regarn) » 70		
Förslagsanslag till byggnader, hyror och tomtören » 100,000		
Förslagsanslag till underhåll och drift av fortskaffning-materiell » 184 000		
Förslagsanslag till expenser » 600,000		
Förslagsanslag till telegramporto » 60,000		
Anslag till gratifikationer åt kronolots- och kanal-personal » 1,000		
Förslagsanslag till legor för fortskaffningsmaterieell » 248,000		
Förslagsanslag till utbildning i tulltjänsten » 50,000		
Förslagsanslag till beklädnad och beväpning » 16,000		
Förslagsanslag till beslagarandelar samt tullstatens enskilda pensionsinrättnings andelar av böter » 90,000		
Förslagsanslag till särskilda åtgärder för bekämpande av olovlig varuinförsel m. m. » 300,000		
Förslagsanslag till diverse utgifter » 139,980	1,789,300	1,897,600
Summa kronor		14,572,900

Bil. B.

Ordinarie befattningshavare hos generaltullstyrelsen samt vid tullstaten och de för dem avsedda avlöningsbelopp under budgetåret 1923—1924.

	Löne- grad	Avlöning Kronor	S u m m a		
			Kronor	Kronor	Kronor
I. Generaltullstyrelsen.					
a. Manliga befattningshavare.					
1 generaltulldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet.....	—	19,000			
5 byråchefer	B 20	56,100			
1 kustbevakningsinspektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet.....	—	10,000			
1 chef för statistiska avdelningen	B 16	9,300			
7 byråinspektörer	B 15	58,548			
2 förste revisorer	B 15	16,728			
1 kamrerare	B 15	8,364			
2 sekreterare	B 15	16,728			
4 aktuarier	B 13	28,176			
2 notarier	B 13	14,088			
1 registrator	B 13	7,044			
14 revisorer	B 13	98,616			
1 materialförvaltare	B 8	5,013			
2 förste expeditionsvakter	B 3	6,318			
7 expeditionsvakter	B 1	19,824	373,847		
b. Kvinnliga befattningshavare.					
3 kontorsskrivare	C 5	10,548			
15 kanslibiträden	C 3	41,940			
20 kontorsbiträden	C 2	47,340			
5 skrivbiträden	C 1	9,900	109,728		483,575
II. Tullstaten.					
1. Lokaltullförvaltningen.					
a. Manliga befattningshavare.					
3 tulldirektörer	B 19	31,500			
3 tullöverinspektörer	B 17	28,620			
3 tullbevakningschefer	B 16	27,180			
3 tulldirektörsassistenter	B 16	27,180			
5 tullförvaltare av klass 1 A	B 16	44,580			
3 tullkommissarier	B 16	27,180			
5 tullförvaltare av klass 1 B.....	B 15	39,246			
20 tullöverkontrollörer	B 15	162,834			
15 förste tullkontrollörer	B 14	106,875			
21 tullförvaltare av klass 2.....	B 14	144,719			
15 tullförvaltare av klass 3	B 13	97,337			
115 tullkontrollörer	B 13	781,809			
10 tullförvaltare av klass 4	B 11	54,555			
15 tullkassörer	B 11	88,560			
372 kammarskrivare	B 9	1,916,948			
23 tullmästare	B 8	106,227			

	Löne- grad	Avlöning Kronor	S u m m a		
			Kronor	Kronor	Kronor
65 tullkontorister	B 6	257,946			
128 tullöveruppsyningsmän	B 6	490,992			
477 tulluppsyningsmän	B 4	1,524,690			
688 tillsyningsmän	B 2	1,942,236			
111 tullvakter	B 1	284,976	8,186,190		
<i>b. Kvinnliga befattningshavare.</i>					
1 kontorsskrivare	C 5	3,516			
5 kanslibiträden	C 3	13,391			
12 kontorsbiträden	C 2	27,371			
12 skrivbiträden	C 1	22,980	67,258	8,253,448	
<i>2. Kustbevakningen.</i>					
22 kustöveruppsyningsmän	B 6	76,116			
44 kustuppsyningsmän	B 4	121,440			
42 förste kustvakter	B 3	112,044			
149 kustvakter	B 2	366,912			
30 kustbevakningsbiträden	B 1	70,170		746,682	
<i>3. Gränsbevakningen</i>					
1 gränsbevakningschef	B 14	7,020			
1 gränstullmästare	B 9	5,322			
1 kammarskrivare	B 9	4,968			
10 gränsöveruppsyningsmän	B 6	36,444			
199 gränsuppsyningsmän	B 4	570,030		623,784	9,623,914
			Summa kronor 10,107,489		

Kontrollstyrelsen.**2. Kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden.**

[26.] Nu gällande stat för kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden upptager följande anslagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	... kronor	106,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	3,100
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	7,500
Kontrollrådet, förslagsanslag, högst	»	3,000
Förslagsanslag kronor		119,600.

För första halvåret 1923 är anslaget till kontrollstyrelsens ifrågavarande avdelningar upptaget till hälften av statens slutsumma eller 59,800 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har kontrollstyrelsen, vidkommande avdelningen för rusdrycksförsäljningsärenden, hemställt om uppförande å ordinarie stat av en inspektörsassistent, som för närvarande åtnjuter avlöning från det extra anslaget för upprätthållande av kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden. Till stöd för sin framställning har kontrollstyrelsen närmare påvisat, hurusom befattningen vore för styrelsen oundgängligen nödvändig. Enligt styrelsens förslag skulle befattningshavaren i fråga, för vilken avlöningen nu utgår efter 13:de lönegraden för manliga tjänstemän med ett personligt tillägg av 800 kronor för år, hänföras till 14:de lönegraden.

Vid bifall till kontrollstyrelsens nu berörda förslag skulle visserligen anslaget till upprätthållande av verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden undergå minskning med ett belopp nära motsvarande den ordinarie begynnelselönen i 14:de lönegraden. Emellertid finner jag mig icke kunna tillstyrka den föreslagna åtgärden. Även om densamma skulle sakna betydelse ur kostnadssynpunkt, kan det icke vara lämpligt att under nuvarande förhållanden — då man sett sig nödsakad att på olika håll vidtaga avsevärda inskränkningar av personalstyrkan — överflytta personal från extra till ordinarie stat.

Vid den verkställda särskilda granskningen av kontrollstyrelsens anslagskrav har jämväl undersökts möjligheten att nedsätta nu ifrågavarande anslag. Det har emellertid ansetts riktigast, att extra anslaget till upprätthållande av verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden i första hand beskäres; och återkommer jag härtill under nästa punkt. Vad det ordinarie anslaget beträffar har fördenskull allenast en mindre nedsättning förordats, nämligen så till vida att anslagsposten till kontrollrådet ansetts kunna nedsättas till 1,500 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

S t a t.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 106,000
Vikariatersättningar, <i>förslagsanslag</i> ...	» 3,100
Avlöningar till icke-ordinarie befatt- ningshavare m. m.	» 7,500
Kontrollrådet	» 1,500
<i>Förslagsanslag</i>	kronor 118,100;

*dels ock i riksstaten uppföra ordinarie förslagsan-
slaget till kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen
över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsälj-
ningsärenden med kronor 118,100.*

3. Verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljnings- ärenden.

[27.] För upprätthållande av verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden har å extra stat för vardera av åren 1919—1921 anvisats förslagsanslag, högst, å 35,000 kronor. Å 1922 års riksstat uppfördes för enahanda ändamål ett förslagsanslag, högst, 47,000 kronor. Motiveringen för anslaget, som är avsett till beredande av arvoden åt ett juridiskt biträde, en inspektörsassistent och en aktuarie, till vikariatersättningar under semester för inspektörsassistenten och aktuarien samt till arvoden åt amanuenser, skriv- och räknebiträden, vaktmästare, sakkunniga m. m., återfinnes i det vid propositionen nr 318 till 1918 års lagtima riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 22 mars 1918, vartill jag tillåter mig hänvisa.

För första halvåret 1923 är detta anslag beräknat efter ett till 42,000 kronor om året nedsatt belopp samt förty upptaget till 21,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1922 har kontrollstyrelsen anfört, att, under förutsättning att kontrollstyrelsens hemställan om inspektörsassistentbefattningens uppförande på ordinarie stat vunne Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, nu förevarande anslag kunde minskas med belopp motsvarande inspektörsassistentens nuvarande löneförmåner eller tillhoppa 6,848 kronor, varjämte vissa indragningar av extra biträdesbefattningar och andra av styrelsen vidtagna åtgärder ansetts möjliggöra ytterligare någon minskning av anslaget ned till 33,000 kronor. Skulle kontrollstyrelsens hemställan om inspektörsassistentbefattningens uppförande å ordinarie stat ej vinna bifall, borde anslaget utgå med 40,000 kronor.

*Departement-
schefen.*

Jag har tidigare förklarat mig icke kunna tillstyrka förslaget om inspektörsassistentens uppförande på ordinarie stat, och härav följer att den av kontrollstyrelsen under angivna förutsättning beräknade nedsättningen av anslaget i fråga med 6,848 kronor icke kan äga rum. Emellertid har jag ansett, att man i allt fall borde söka ernå en avsevärd nedsättning av detta anslag. Efter samråd med chefen för kontrollstyrelsen har jag också kommit till den uppfattningen, att detta är möjligt, i det att genom inskränkningar beträffande anlåtande av sakkunniga samt extra personal anslaget ansetts kunna nedsättas till 36,000 kronor. Jag vill dessutom erinra, att av anslaget i fråga skall bestridas arvode åt ett juridiskt biträde, vilket arvode hittills utgått med 5,000 kronor för år räknat. Det synes mig kunna antagas, att, ehuruval det juridiska bitrådets verksamhet nu-

mera icke är begränsad till avdelningen för rusdrycksförsäljningsärenden, detsamma skall behöva framdeles anlitas i något mindre omfattning än på senaste tiden, då flera av de författningar, kontrollstyrelsen har att tilllämpa, undergått genomgripande omarbetningar. Jag finner mig förden skull kunna räkna med ett arvode av 3,000 kronor till ifrågavarande biträde. Anslagsbeloppet skulle sålunda kunna sänkas till 34,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 34,000.

4. Kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.

[28.] Nu gällande stat för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. upptager följande anslagsposter:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor	59,000
Vikariatsersättningar, förslagsvis beräknade till	»	1,700
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsvis beräknade till	»	24,000
Resekostnads- och traktamentersättningar, förslagsvis beräknade till	»	12,000
Expenser, förslagsvis beräknade till	»	24,000

Reservationsanslag kronor 120,700

att direkt utgå av denatureringsavgifter.

För första halvåret 1923 är anslaget till kontrollstyrelsens ifrågavarande avdelning upptaget till hälften av statens slutsumma eller 60,350 kronor.

Kontrollstyrelsen har för budgetåret 1923—1924 icke ifrågasatt någon ändring av staten för avdelningen för ärenden angående skattefri sprit m. m. Emellertid anhåller jag att i detta sammanhang få anmäla en av prissättningsnämnden för skattefri sprit i skrivelse den 31 maj 1922 hos Kungl. Maj:t gjord hemställan om vidtagande av åtgärder för nedbringande i möjligaste mån av kostnaderna för ifrågavarande avdelning.

I sin berörda framställning har prissättningsnämnden gjort gällande, att aktiebolaget Skattefri sprits omkostnader för såväl frakter som egna administrationskostnader årligen undergått sänkning, under det att däremot omkostnaderna för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. för varje år stigit. Sistberörda omständighet hade enligt prissättningsnämnden i sin tur medfört, att, då bolaget hade att bestrida omkostnaderna för styrelsens ifrågavarande avdelning, partihandelstillägget till fabrikspriset å skattefri sprit icke kunnat sänkas i samma grad, vari bolagets övriga omkostnader nedgått.

Kontrollstyrelsen, som den 28 oktober 1922 avgivit infortrat utlåtande i anledning av prissättningsnämndens framställning, har därvid, bland annat, framhållit, att de av Kungl. Maj:t i särskild ordning vid slutet av varje år för det följande året fastställda belopp av denatureringsavgifter, som bolaget skall till statsverket inbetala, så nära som möjligt ansluta sig till de verkliga kostnaderna och att dessa kostnader, i motsats till vad prissättningsnämnden sökt göra troligt, undergått icke oväsentlig minskning. Styrelsen har därjämte betonat, att största sparsamhet iakttagits och att antalet tjänstemän å avdelningen icke vore större än som oundgängligen erfordrades.

Departement-
chefen.

Med hänsyn till det sätt, varpå kostnaderna för ifrågavarande avdelning bestridas, saknar det väl betydelse i budgetärt hänseende, med vilket belopp anslaget till avdelningen upptages. Emellertid synes det ur andra synpunkter vara angeläget, att anslaget icke upptages med högre belopp än som är erforderligt med hänsyn till storleken av de kostnader, som därmed skola bestridas.

Vid den särskilda granskning, som ägnats kontrollstyrelsens anslags-
äskanden, har chefen för kontrollstyrelsen förklarat, att utgifterna å åtskilliga poster i anslaget på grund av personalinskränkningar och övriga kostnadsminskningar kunna beräknas till väsentligt lägre belopp än i den nuvarande staten. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. har sålunda ansetts kunna vidkännas minskning med 10,000 kronor till 14,000 kronor. Vidare hava besparingar beräknats uppstå å anslagsposterna till resekostnads- och traktamentsersättningar samt till expenser; och torde dessa poster med hänsyn härtill kunna nedsättas med 4,000 kronor vardera samt förty upptagas, den förra med 8,000 kronor och den senare med 20,000 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., att gälla från och med den 1 juli 1923:

Stat	
för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.	
Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsvis	kronor 59,000
Vikariatsersättningar, förslagsvis	» 1,700
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsvis	» 14,000
Resekostnads- och traktamentsersättningar, förslagsvis	» 8,000
Expenser, förslagsvis	» 20,000

Reservationsanslag kronor 102,700;

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. med kronor 102,700 att direkt utgå av denatureringsavgifter.

5. Dyrtidstillägg vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.

[29.] Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1923—1924 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 12,000 att direkt utgå av denatureringsavgifter.

6. Kontroll å tillverkningsavgifter.

[30.] Det ordinarie förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter bestämdes av 1916 års riksdag till 800,000 kronor men blev av 1921 års riksdag, med hänsyn till att anslaget i avsevärd grad överskridits, höjt med 200,000 kronor till 1,000,000 kronor för år 1922.

Från anslaget bestridas kostnader för arvoden åt överkontrollörer och kontrollörer vid brännvins- och maltdryckstillverkningen samt till förste kontrollörer och kontrollörer vid sockerbeskattningen ävensom vissa expenser. Av 1922 års riksdag har därjämte i samband med beslut angående omläggning av kontrollen över sockerbeskattningen medgivits, att under vartdera av år 1922 och första halvåret 1923 finge av ifrågavarande anslag användas ett belopp av högst 6,000 kronor till förstärkning av arbetskrafterna inom kontrollstyrelsens avdelning för kontrollen över tillverkningsavgifter.

För första halvåret 1923 är ifrågavarande anslag bestämt till 425,000 kronor.

Beträffande budgetåret 1923—1924 torde man ha att utgå från anslaget för år 1922, 1,000,000 kronor, och minska detta med den besparing, som sockerkontrollens omläggning, för helt år räknat, medför. Efter vad nu kan bedömas torde besparingen för år böra angivas till 240,000 kronor. Med hänsyn emellertid till belastningen å 1922 års anslag torde anslaget för budgetåret 1923—1924 icke behöva upptagas till högre belopp än 700,000 kronor.

Av anslaget torde jämväl nu visst belopp böra ställas till kontrollstyrelsens förfogande för av kontrollens omläggning påkallad förstärkning av arbetskrafterna å avdelningen för kontrollen över tillverkningsavgifter. I sin förut av mig omförmälda skrivelse den 31 augusti 1922 har kontrollstyrelsen, under anförande att någon bestämd erfarenhet rörande det slutliga ordnandet av denna arbetsförstärkning ännu icke föreläge, hemställt, att för ändamålet måtte få disponeras ett belopp av 10,000 kronor. Efter samråd med chefen för kontrollstyrelsen har jag emellertid funnit beloppet kunna nedsättas till 6,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter med kronor 700,000;
dels ock medgiva, att av ifrågavarande anslag må till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter under budgetåret 1923—1924 användas ett belopp av 6,000 kronor.

7. Stämpelomkostnader.

[31.] Det ordinarie förslagsanslaget till stämpelomkostnader, vilket vid 1909 års riksdag höjdes från 280,000 kronor till 390,000 kronor, upptogs av 1910 års riksdag i riksstaten för år 1911 med ett belopp av 420,000 kronor. Anslaget har sedermera alltjämt upptagits med sistnämnda belopp.

För första halvåret 1923 blev anslaget, som överskridits under år 1919 med 328,991 kronor 55 öre samt under år 1920 med 96,290 kronor 39 öre, upptaget med ett belopp av 300,000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat hava utgifterna å ifrågavarande anslag under månaderna januari—oktober 1922 belöpt sig till 430,676 kronor 32 öre. Med hänsyn härtill synes mig anslaget för budgetåret 1923—1924 icke behöva upptagas med högre belopp än 500,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till stämpelomkostnader med kronor 500,000.

8. Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet.

[32.] Förslagsanslaget till kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet har i riksstaterna för åren 1919 och 1920 uppförts med respektive 1,100,000 och 1,500,000 kronor. Jämväl för år 1921 var anslaget upptaget till sistnämnda belopp. I riksstaten för år 1922 blev anslaget, som under åren 1919 och 1920 avsevärt överskridits, upptaget med ett till 2,500,000 kronor förhöjt belopp.

För första halvåret 1923 är anslaget upptaget med ett belopp av 200,000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat hava utgifterna å ifrågavarande anslag uppgått för år 1920 till 2,897,009 kronor 63 öre, för år 1921 till 3,593,825 kronor 86 öre samt för månaderna januari—oktober 1922 till 2,710,165 kronor 18 öre. Någon ytterligare belastning av större betydelse å 1922 års anslag torde icke vara att förvänta. Anslaget torde med hänsyn härtill kunna upptagas med samma belopp som för år 1922 eller 2,500,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet med kronor 2,500,000.

9. Observations- och uppbördsprocenter m. m.

[33.] Förslagsanslaget till observations- och uppbördsprocenter m. m. höjdes av 1916 års riksdag från 10,000 kronor till 20,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp anslaget sedermera upptagits i riksstaten.

För första halvåret 1923 är anslaget upptaget med ett belopp av 10,000 kronor.

Utgifterna å anslaget uppgingo för år 1920 till 51,689 kronor 25 öre, för år 1921 till 86,008 kronor 50 öre samt för månaderna januari—oktober 1922 till 48,991 kronor 46 öre. Av skäl, som anförts vid behandlingen av frågan om anslag för ifrågavarande ändamål å riksstaten för första halvåret 1923 (1922 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 75—76), torde man visserligen så småningom kunna motse en minskning av detta anslag. Jag finner mig emellertid med hänsyn till de stora överskridandena å anslaget böra föreslå någon höjning av detsamma, förslagsvis till 30,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till
observations- och uppbördsprocenter m. m.
med kronor 30,000.

D. Diverse.

Alderstillägg.

[34.] Det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg är å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaget till 500 kronor.

Vidkommande ifrågavarande anslag vill jag erinra, att samtliga till sjunde huvudtiteln hörande ämbetsverk numera erhållit definitiv lönereglering. Med hänsyn härtill torde något anslag till ålderstillägg icke vidare erfordras. Skulle någon befattningshavare icke hava övergått på den nya staten — något som emellertid ej lär vara förhållandet — torde hinder icke möta att låta honom tillkommande ålderstillägg utgå från i vederbörande stat upptagen anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän, från vilket de mot ålderstilläggen svarande avlöningsförhöjningarna till tjänstemän å ny stat bestridas.

Jag saknar förty anledning göra någon hemställan under denna punkt.

1. Ersättning till städerna för mistad tolag.

[35.] Anslaget för ersättning till städerna för mistad tolag höjdes av 1920 års riksdag från 3,500,000 kronor till 5,000,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp anslaget finnes upptaget i riksstaten för vartdera av åren 1921 och 1922.

För första halvåret 1923 är anslaget, som avser den på nästföregående år belöpande ersättningen, upptaget med hela det belopp, 5,000,000 kronor, vartill ersättningen för år 1922 beräknats uppgå.

Till bestridande av den ersättning, som skall utgå för år 1923, bör anslag uppföras å riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Då jag icke äger anledning föreslå någon ändring av det ifrågavarande anslagets årsbelopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget för
ersättning till städerna för mistad
tolag med kronor 5,000,000.

2. Städens friheter.

[36.] Förslagsanslaget till städens friheter har i riksstaten från och med år 1907 upptagits med ett belopp av 44,700 kronor, därav 44,670 kronor till och med år 1913 såsom »anvisning i kontant» och därefter såsom »direkt anvisning» samt 30 kronor till och med år 1913 såsom »indelning och därmed jämförlig anvisning på förslag, friheter» och därefter såsom »friheter».

För första halvåret 1923 är anslaget upptaget med ett belopp av 22,335 kronor såsom direkt anvisning.

Det synes ur praktisk synpunkt lämpligt, att ifrågavarande anslagsposter

sammanföras. Med hänsyn till den belastning, som å anslaget förekommit under de senare åren, torde anslaget kunna nedsättas till 40,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till städernas friheter med kronor 40,000.

Restitutioner.

[37.] Det ordinarie förslagsanslaget till restitutioner blev i riksstaten för år 1921 höjt från 300,000 till 3,000,000 kronor. I fråga om den närmare motiveringen till berörda beslut tillåter jag mig hänvisa till vad föredragande departementschefen därom anfört under punkten 28 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 januari 1920. Då anslaget, som enligt vad nyss sagts för år 1920 uppgick till 300,000 kronor, för sagda år högst betydligt överskridits, höjdes anslagsbeloppet i 1922 års riksstat till 5,000,000 kronor.

För första halvåret 1923 är anslaget upptaget med ett belopp av 2,500,000 kronor.

Såsom jag förut i dag vid anmälan av frågan om beräkningen av statsverkets inkomster för budgetåret 1923—1924 anfört, hava de särskilda inkomstitlarna beräknats under den förutsättningen, att eventuellt förekommande restitutioner omedelbart skola påföras vederbörande inkomstitel. Vid sådant förhållande kommer särskilt anslag till restitutioner ej vidare att erfordras i riksstaten.

Jag saknar förty anledning att göra någon hemställan under denna punkt.

3. Bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting.

[38.] Från och med år 1911 har å riksstatens sjunde huvudtitel uppförts ett reservationsanslag till »bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting», till beloppet svarande mot inkomstiteln »bevillning av fast egendom samt av inkomst». Enligt Kungl. Maj:ts tidigare i dag fattade beslut skall sagda inkomstitel i förslaget till riksstat för budgetåret 1923—1924 upptagas med ett belopp av 3,000,000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till nämnda belopp. Liksom hittills torde av anslaget böra utbetalas den inom vederbörande landstingsområde och stad under budgetåret influtna nettoinkomsten av bevillning av fast egendom samt av inkomst.

Samtidigt med utbetalningen av anslaget för budgetåret 1923—1924 torde även böra utbetalas det för enahanda ändamål anvisade anslaget å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, 400,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 3,000,000 att direkt utgå av bevillning av fast egendom samt av inkomst.

4. Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

[39.] Enligt 1 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 198) angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel skola av statsverket till de i nämnda paragraf angivna städer och köpingar utbetalas bestämda ersättningsbelopp, för vilkas bestridande särskilt ordinarie anslag anvisats å riksstaten. Ifrågavarande belopp skola enligt 5 § i samma förordning, sådan denna paragraf lyder enligt förordning den 9 juni 1922 (nr 363), av statskontoret till vederbörande utbetalas under juli månad.

För år 1923 uppgå ersättningsbeloppen till sammanlagt 3,893,700 kronor. Med detta belopp torde alltså anslaget för ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel böra upptagas i riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget för ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel med kronor 3,893,700.

5. Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

[40.] Enligt förordningen den 9 juni 1922 (nr 362) angående ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel skall anslag, som av riksdagen för ändamålet beviljas, mellan landstingen och nämnda städer tillsvidare fördelas efter deras folkmängd vid början av det år, då fördelningen äger rum. Statskontoret skall låta till vederbörande utbetala de dem tillkommande ersättningsbeloppen, så snart uppgifterna om folkmängden vid årets början blivit tillgängliga, dock först efter ingången av juli månad.

I riksstaten för vart och ett av åren 1915—1922 har till täckande av de på sagda år belöpande ersättningsbelopp uppförts ett ordinarie anslag av 3,100,000 kronor. Till bestridande av den på år 1923 belöpande ersättningen torde anslaget böra med enahanda belopp uppföras i riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget för ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel med kronor 3,100,000.

6. Vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter.

[41.] Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter med kronor 75,000.

7—9. Inlösen av och ersättning för skattefrälseräntor samt avlösning av frälseskatteräntor.

[42.] För vartdera av åren 1919—1922 hava å extra stat under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag uppförts *dels* till inlösen av skattefrälseräntor ett belopp av 45,000 kronor, *dels* till ersättning för skattefrälseräntor ett belopp av 80,000 kronor och *dels* till avlösning av frälseskatteräntor ett belopp av 125,000 kronor. Å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 har anvisats hälften av berörda belopp.

För närmare kännedom om beskaffenheten av de kostnader, för vilka ifrågavarande anslag beviljats, samt om de grunder, som följts vid beräkandet av anslagsbeloppen, tillåter jag mig hänvisa till den utredning, som i berörda hänseenden lämnats i det vid statsverkspropositionen till 1918 års riksdag, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1918 (sid. 260—263).

I fråga om beräkningen av de anslag, som böra äskas av 1923 års riksdag, vill jag allenast erinra, att ett av kammarkollegium och statskontoret utarbetat förslag nu föreligger, innefattande de ändrade bestämmelser om inlösen av skattefrälseräntor, som erfordras för vinnande av en snabbare avveckling av detta institut. Givetvis måste för denna avveckling i sinom tid krävas förhöjning av anslaget. Då jag emellertid icke är beredd att framlägga något förslag i ämnet till instundande riksdag och med de nuvarande bestämmelserna om inlösen av skattefrälseräntor en fortsatt nedgång i belastningen å anslaget torde vara att motse, synes mig anslaget till inlösen av skattefrälseräntor kunna för budgetåret 1923—1924 uppföras med ett belopp av 25,000 kronor.

Vad angår de båda övriga anslagen torde de böra upptagas med samma belopp som hittills.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* förslagsanslag anvisa

a) till inlösen av skattefrälseräntor
ett belopp av kronor 25,000,

b) till ersättning för skattefrälseräntor
ett belopp av » 80,000,
samt

c) till avlösning av frälseskatteräntor
ett belopp av » 125,000.

10. Staten åliggande kommunala och andra utskylder.

[43.] Till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder anvisade 1921 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag *dels* å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag å 25,000 kronor, *dels* ock å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag å 250,000 kronor. I fråga om de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut härom, får jag hänvisa till det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, sid. 77—80.

För första halvåret 1923 anvisades för ifrågavarande ändamål å extra stat ett förslagsanslag å 125,000 kronor.

Även för budgetåret 1923—1924 erfordras givetvis anslag för nu ifrågavarande ändamål. För beräkningen av anslagsbehovet vill jag erinra om de föreskrifter, som i kungörelse den 4 november 1921 (nr 666) meddelats angående dispositionen av anslagen å 1921 års tilläggsstat och 1922 års riksstat. Medel från anslagen utanordnas enligt dessa föreskrifter endast under förutsättning, att staten påförd beviljning eller övriga på grundval av taxeringen till beviljning utgående utskylder icke kunna bestridas av inkomsterna från den fasta egendom eller rörelse, utskylderna avse, eller av medel, som eljest stå till vederbörande myndighets förfogande och må för dylikt ändamål användas, eller att i varje fall nu nämnda medel icke förslå till sagda utskylders bestridande utan åsidosättande av andra ändamål, för vilka samma medel äro beräknade. De sålunda givna föreskrifterna, vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut skola tillämpas jämväl vid dispositionen av anslaget å övergångsstaten, synas böra gälla även i fråga om anslaget för budgetåret 1923—1924. Med hänsyn till den ringa belastningen å 1921 och 1922 års anslag torde anslaget för 1923—1924 kunna nedsättas till 50,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 50,000.

11. Vissa utskylder för främmande maktens beskickningshus i Stockholm.

[44.] Till bestridande av vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset i Stockholm har riksdagen enligt Kungl. Maj:ts förslag på extra stat för ett vart av åren 1918—1922 anvisat ett förslagsanslag av 1,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 500 kronor. De förhållanden, som föranlett Kungl. Maj:ts berörda förslag, föreligga alltså oförändrade, varför en liknande framställning i vad angår budgetåret 1923—1924 torde böra göras till instundande riksdag.

Vidare har 1922 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom i särskild proposition, nr 211, gjorda framställning, till bestridande av vissa utskylder för det franska beskickningshuset i Stockholm under sjunde huvudtiteln anvisat *dels* å tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag av 5,300 kronor, *dels ock* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 1,800 kronor. Vid beräkningen av anslagsbeloppet å tilläggsstaten har hänsyn måst tagas till alla de utskylder, som förfallit eller skulle förfalla före ingången av år 1923; det å övergångsstaten anvisade anslaget motsvarar vad av kommunalutskylderna för år 1922 borde erläggas under första halvåret 1923. Det belopp, som för nästkommande budgetår synes böra äskas till bestridande av utskylderna för det franska beskickningshuset, torde kunna bestämmas till 3,000 kronor.

I en till ministern för utrikes ärendena ställd, den 25 juli 1921 dagtecknad verbalnote har härvarande tyska beskickning hemställt, huruvida det icke vore lämpligt, att skattefrihet inträdde för det tyska beskickningshuset i Stockholm mot det att svenska staten medgäves befrielse från fastighets-skatt för det svenska beskickningshuset i Berlin. Därest emellertid den svenska skattelagstiftningen icke medgäve ett realiserande av skattebefrielsen

på denna väg, föresloge den tyska beskickningen, att svenska staten av till förfogande stående medel skulle ersätta Stockholms stad de å beskickningshuset belöpande skatter mot ovan nämnda skattefrihet för det svenska beskickningshuset i Berlin.

I anledning härav har ministern för utrikes ärendena i skrivelse den 14 september 1921 till chefen för finansdepartementet framhållit, att, då svenska staten för närvarande vidkändes hela den för beskickningshuset i Berlin utgående skatt, en tillämpning av reciprocitetsprincipen i detta fall skulle medföra, att svenska staten övertogte gäldandet av det tyska beskickningshuset påförda skatter i deras helhet. Visserligen syntes det, som innebure ett åberopande av reciprocitetsprincipen tillräckligt fog för svenska regeringen att träffa avtal med tyska regeringen om befrielse i beskattningshänseende för här påförda skattebelopp genom åtagande från svenska statens sida av deras bestridande, under förbehåll givetvis av riksdagens prövning med avseende å därav uppkommande utgifter. Men med hänsyn till att beloppet av de för tyska beskickningshuset utgående skatter med rådande kurs vore avsevärt högre än skattebeloppet för det svenska beskickningshuset i Berlin, torde det böra tagas under övervägande, om icke, i syfte av en utjämning härutinnan, det vore lämpligt föreslå ett avtal av något vidsträcktare innebörd, på det sätt nämligen, att tyska staten fritoges från att gälda det tyska beskickningshuset samt eventuellt framdeles för tyska lönade konsulat förvärvade fastigheter åvilande skatter, under förutsättning att motsvarande förmån medgäves svenska staten för dess samtliga för diplomatiskt och konsulärt bruk avsedda fastigheter i Tyskland. Förutom skattefrihet för beskickningshuset i Berlin skulle alltså svenska staten erhålla befrielse från att gälda skatten för konsulathuset i Hamburg.

Sedan jag delgivit ministern för utrikes ärendena min uppfattning, att intet syntes vara att invända mot upptagande av underhandlingar i frågan, har genom utrikesdepartementets försorg inhämtats, att tyska regeringen vore beredd att, under förutsättning av ömsesidighet, lämna samtliga svenska beskicknings- och konsulatfastigheter, som för närvarande funnes i Tyskland eller framdeles komme att av svenska staten där förvärras, frihet från dem åvilande skatter på det sätt, att tyska regeringen övertogte betalningsansvaret för ifrågavarande å svenska staten belöpande skatter.

*Departementets-
chefen.*

Till statsmakternas avgörande föreligger här en fråga, som äger sin huvudsakliga motsvarighet uti de båda förut under denna punkt omförmälda anslagsbehoven, och lösningen synes mig även böra bliva enahanda.

Såsom utgångspunkt för avgörandet bör därför erinras, att enligt det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, som var fogat vid propositionen nr 168 till 1917 års riksdag — i vilken proposition anslag till bestridande av vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset första gången åskades — dåvarande chefen för finansdepartementet framhållit, att, därest framdeles någon annan stat än den engelska skulle förskaffa sig eget beskickningshus i vår huvudstad, syntes även i sådant fall, under förutsättning av reciprocitet, enahanda anordningar böra vidtagas. Denna uppfattning, som av riksdagen lämnades utan erinran, lades ock till grund för fjolårets framställning om anslag till bestridande av vissa utskylder för det franska beskickningshuset.

Jag finner det förty uppenbart, att, med tillämpning jämväl i förevarande fall av reciprocitetsprincipen, tyska staten för sitt beskickningshus i Stock-

holm bör beredas motsvarande fördelar i beskattningsavseende, som kunnat tillkomma svenska staten för dess beskickningshus i Berlin.

Såsom den lämnade framställningen av vad i detta ärende förekommit utvisar, har emellertid den ifrågasatta överenskommelsen med Tyskland ansetts böra omfatta skattefrihet jämväl för konsulatfastigheter, som ägdes eller komme att förvärfvas av de kontraherande staterna. Jag har ansett mig böra biträda detta förslag.

För ernående av ifrågavarande syftemål läser det vara lämpligast att begagna enahanda tillvägagångssätt, som kommit till användning vid ordnandet av motsvarande angelägenhet i fråga om de brittiska och franska beskickningshusen. Utskylderna synas alltså böra definitivt bestridas av svenska staten och, så länge förut omförmälda förutsättning av reciprocitet föreligger, medel härför i mån av behov anvisas för varje statsregleringsperiod. För budgetåret 1923—1924 torde behovet av medel för ifrågavarande ändamål kunna beräknas till 16,000 kronor, av vilket belopp omkring 3,000 kronor torde motsvara de utskylder, som komma att erläggas under sagda budgetår, och återstoden därförinnan förfallna utskylder.

Jag har ansett det lämpligt att nu sammanföra de medelsbehov, varom ovan nämnts, under ett anslag, vilket, i enlighet med vad jag förut anført, normalt torde komma att uppgå till omkring 7,000 kronor men för budgetåret 1923—1924 läser böra uppföras med 20,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av vissa utskylder för främmande maktens beskickningshus i Stockholm för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 20,000;

12. Bidrag till svenska stadsförbundet.

[45.] På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen såsom bidrag till svenska stadsförbundets verksamhet under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag, högst, anvisat dels å tilläggsstat för år 1918 ett belopp av 4,000 kronor, dels ock å extra stat för vartdera av åren 1919 och 1920 ett belopp av 8,000 kronor. Sedermera har riksdagen, på av Kungl. Maj:t i anledning av framställning från stadsförbundet gjorda förslag, anvisat såsom förslagsanslag, högst, dels å tilläggsstaten för år 1920 ytterligare 4,000 kronor, dels ock å extra stat för vartdera av åren 1921 och 1922 ett belopp av 12,000 kronor.

Rörande denna fråga tillåter jag mig hänvisa till den utredning, som lämnats vid anmälan av frågorna rörande regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 sjunde huvudtitel och som återfinnes i det vid statsverkspropositionen till 1920 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 januari 1920 (sid. 374—379).

I skrivelse den 2 september 1921 hade svenska stadsförbundets styrelse gjort framställning om erhållande av statsbidrag till förbundets verksamhet jämväl under år 1923 med oförändrat belopp. Då emellertid ifrågavarande anslag plägade av stadsförbundet tagas i anspråk först under senare halvåret och det forty icke kunde innebära någon olägenhet att jämväl för år 1923 uppskjuta statsbidragets utbetalning till efter den 30 juni, föranledde framställningen icke något Kungl. Maj:ts förslag till 1922 års riksdag.

Svenska stadsförbundets styrelse har nu i skrivelse den 28 november 1922 hemställt, att för understödjande av den verksamhet, som utövas av för-

bundets finansråd, av riksdagen måtte äskas ett anslag för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 å 12,000 kronor eller samma belopp, som anvisats att för ändamålet utgå under vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922.

*Departement-
chefen.*

Jag finner mig böra tillstyrka, att jämväl för år 1923 bidrag av statsmedel lämnas till svenska stadsförbundets verksamhet. Vad angår storleken av anslaget vill jag framhålla, att under år 1922 antalet från finansdepartementet till stadsförbundets finansråd remitterade ärenden angående kommunala lån avsevärt nedgått. Detta i förening med nödvändigheten att här liksom för motsvarande utgifter i allmänhet söka genomföra besparingar har föranlett mig att för nu ifrågavarande ändamål föreslå ett anslag av allenast 6,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till svenska stadsförbundet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 6,000.

13. Bidrag till svenska landskommunernas förbund.

[46.] Enligt beslut å en de svenska landskommunernas kongress i Stockholm under november månad 1919 bildades sedermera svenska landskommunernas förbund och trädde i verksamhet under juni månad 1920.

Vid berörda kongress antogos stadgar för förbundet. Enligt dessa har förbundet till ändamål att tillvarataga landskommunernas gemensamma intressen, främja samverkan dem emellan samt sprida kunskap i kommunalpolitiska ämnen, särskilt sådana som hava direkt avseende på landsbygdens kommunalväsen.

I skrivelse den 20 november 1921 har landskommunernas förbund gjort framställning om anvisande av ett årligt bidrag till förbundet att utgå mot redovisningsskyldighet i vederbörlig ordning. Förbundet har därvid anför, att förbundet för att kunna fylla sitt ändamål anordnat en kommunal centralbyrå, som hade till uppgift att hålla sig underrättad om viktigare anordningar och beslut inom landskommunernas förvaltning samt att verkställa de utredningar, som för densamma kunde vara till gagn, och besvara till byrån inkomna förfrågningar samt sköta förbundets löpande ärenden. Vidare har förbundet anför, i huvudsak följande:

Förbundet, som skall vara helt opolitiskt, skall hävda och framföra landskommunernas gemensamma intressen gent emot staten och dess myndigheter i lagstiftning och förvaltning och i viss mån även gent emot städerna och deras organisation samt andra utomstående, dock utan att intaga någon kampställning åt något håll. Förbundet skall i första hand genom sin upplysnings- och rådfrågningsbyrå stå kommunerna till tjänst med råd och dåd. Till denna byrå skola kommunernas stämmor, fullmäktige, nämnder och förtroendemän kunna vända sig för erhållande av råd och upplysningar angående tolkning och tillämpning av lagar och författningar, angående förutsättningar och tillvägagångssätt för erhållande av lån för kommunala ändamål samt angående lämpliga åtgärder för lösande av olika kommunala uppgifter, för vilkas rätta bedömande utredningar och vissa statistiska uppgifter äro erforderliga m. m. Ett led i denna upplysningsverksamhet är den av förbundets centralbyrå utgivna "Landskommunernas tidskrift", som kostnadsfritt utgår till varje ansluten kommun i vissa exemplar, avsedda för ordförandena i de kommunala myndigheterna. Om behovet och nyttan av en

dylik upplysnings- och utredningsbyrå för landskommunerna torde, yttrar förbundet, meningarna knappast vara delade. Den av svenska stadsförbundet för stadssamhällena inrättade kommunala centralbyrån visar till fullo vad en dylik byrå, rätt ledd, förmår uträtta till underlättnad och hjälp åt kommunerna och deras förtroendemän.

Utöver denna sin verksamhet har förbundet under den gångna tiden i ganska stor utsträckning haft att avgiva utlåtanden i anledning av från såväl Kungl. Maj:t som ämbetsverk och riksdagsutskott ingångna remisser i frågor, som beröra landskommunernas intressen. — — —

Förbundet skall vidare genom sina kongresser och på annat sätt giva kommun-representanterna tillfälle att sammankomma för utbyte av råd och rön i kommunala angelägenheter. Den i november 1919 hållna landskommunkongressen, vid vilken förekommo föredrag och diskussioner i en rad brännande kommunala frågor, såsom kommunalskattereformen, landsbygdens skolväsen, lagen om kommunalförbund, ersättning åt innehavare av kommunala förtroendeuppdrag samt den nya hälsovårdslagstiftningen m. m., torde — framhåller förbundet — utgöra ett bevis för nyttan av dylika sammankomster mellan kommunalmän från landets olika delar.

De för förbundets verksamhet nödvändiga penningmedlen skola i första hand erhållas genom årsavgifter av de till förbundet anslutna kommunerna. Denna årsavgift, som utgår i förhållande till invånareantalet enligt senaste befolkningsstatistik, bestämmes för varje år av fullmäktige med iakttagande, att avgiften icke får överstiga fem kronor för varje fullt 100-tal invånare, dock så att lägsta årsavgiften är 20 kronor och högsta 400 kronor. Förbundet framhåller slutligen, att för mindre bärkraftiga kommuner och kanske i än högre grad än för större och folkrikare kommuner, som hava tillfälle att förskaffa sig särskilt avlönade arbetskrafter för utförande av en del av den kommunala verksamheten, tillgången till det upplysningsarbete, som förbundet avser att utöva, utan gensägelse torde vara önskvärd.

Det synes mig med hänsyn till den ställning, som landskommunernas förbund sålunda intager, skäligt, att något mindre bidrag av statsmedel lämnas förbundet. Även om förbundet i förhållande till staten icke påtagit sig enahanda uppgifter som dem, vilka i sådant hänseende åvila svenska stadsförbundets finansråd, lär det nämligen kunna antagas, att förbundets verksamhet skall på åtskilliga sätt komma staten och dess verksamhet till godo. Förbundet har också redan i flera fall av statsmyndigheter direkt anlitas vid beredning av kommunala ärenden. Jag förutsätter, att möjligheten att i dylika frågor inhämta förbundets mening alltjämt skall stå öppen, och att förbundet så ordnar sin verksamhet, att fullt sakkunniga yttranden kunna därifrån erhållas.

Vad angår storleken av det anslag, som torde bära såsom bidrag till förbundets verksamhet anvisas, har jag ansett mig bära stanna vid ett belopp av 3,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till svenska landskommunernas förbund för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000.

*Departement-
chefen.*

14. Bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag.

[47.] I riksstaterna för ett vart av åren 1916—1922 samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 har såsom bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag på extra stat under sjunde huvudtiteln anvisats ett förslagsanslag, högst, å 1,000 kronor.

Jämväl för budgetåret 1923—1924 torde anslag i oförmälda avseende bliva behöfvligt, därvid liksom hittills bör förutsättas, att erforderligt antal av byråns publikationer kostnadsfritt överlämnas till vederbörande svenska myndigheter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av..... kronor 1,000.

15. Rese- och traktamentspenningar.

[48.] I riksstaterna för åren 1920, 1921 och 1922 har det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar varit upptaget med respektive 75,000, 80,000 och 140,000 kronor; i övergångsstaten uppfördes anslaget med hälften av sistnämnda belopp. Belastningen å anslaget, som för år 1920 var betydande, har under år 1921 nedgått till 68,929 kronor 35 öre och utgjorde för de tio första månaderna av år 1922 39,699 kronor 66 öre. Med beaktande härav synes anslaget för budgetåret 1923—1924 kunna begränsas till 60,000 kronor.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående anslag till rese- och traktamentspenningar får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med kronor 60,000.

16. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

[49.] Det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., som för år 1920 var uppfört med 120,000 kronor, upptogs av samma års riksdag å riksstaten för år 1921 till 190,000 kronor, vilket belopp beräknats sålunda, att den efter handelsdepartementets inrättande på finansdepartementets huvudtitel fallande andelen av 1920 års anslag för ändamålet ansetts böra höjas med 100 procent. I 1922 års riksstat upptogs anslaget med samma belopp som för år 1921. Utgifterna å hela det för år 1920 uppförda anslaget hava uppgått till 593,035 kronor 38 öre. För år 1921 hava utgifterna å anslaget under sjunde huvudtiteln belöpt sig till 407,866 kronor 88 öre. Med hänsyn till den betydande utgiftsbelastningen anvisades för första halvåret 1923 ett anslag å 125,000 kronor, beräknat efter ett årsbelopp av 250,000 kronor. För de tio första månaderna år 1922 uppgingo utgifterna å anslaget till 359,609 kronor 37 öre.

Med hänsyn till de åtgärder i besparingssyfte, vilka, enligt vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» utvecklat, äro avsedda att vidtagas beträffande expensanslagen, finner jag mig icke äga anledning att nu föreslå en mot den hittillsvarande belastningen svarande höjning av anslaget, utan torde höjningen kunna begränsas till 50,000 kronor samt förty anslaget bestämmas till 300,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

med kronor 300,000.

17. Tryckningskostnader.

[50.] Enligt i huvudsak enahanda beräkningsgrund som i fråga om det under nästföregående punkt omförmälda anslag upptogs efter handelsdepartementets inrättande det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader, som för år 1920 utgjort 133,064 kronor, i riksstaten för år 1921 med ett belopp av 140,098 kronor. För år 1922 är anslaget upptaget till 140,119 kronor. Utgifterna å anslaget hava för år 1920 uppgått till 407,584 kronor 95 öre och under år 1921 till 404,679 kronor 43 öre. Under de tio första månaderna av år 1922 hava av anslaget åtgått 213,667 kronor 36 öre. Vid anvisande av anslag för första halvåret 1923 ansågs en höjning vara befogad med hänsyn till utgiftsbelastningen å anslaget. Anslaget beräknades därför efter ett årsbelopp av 200,000 kronor och bestämdes för jämnande av huvudtitelns slutsumma till ungefär hälften härav eller till 100,049 kronor.

Någon anledning att i fråga om anslaget för budgetåret 1923—1924 frångå denna beräkning föreligger icke. För utjämning av huvudtitelns slutsumma torde emellertid beloppet böra i erforderlig mån jämkas.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader med kronor 200,060.

18. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[51.] Sedan Kungl. Maj:t den 24 november 1922 förklarar, att flertalet av de under finansdepartementet verksamma kommittéer och övriga sakkunnigberedningar skola hava slutfört sina arbeten före den 30 juni 1923 eller att arbetet inom beredningarna sist från denna tidpunkt skall vara vilande, komma, såvitt nu kan förutses, under budgetåret 1923—1924 allenast tre beredningar att fortsätta sin verksamhet, nämligen: tull- och traktatkommitténs tullavdelning, socialiseringsnämnden samt 1921 års kommunalskattekommitté. Om de beräknliga kostnaderna för dessa beredningar har jag införskaffat uppgifter, av vilka framgår, att för tull- och traktatkommitténs tullavdelning torde erfordras 35,000 kronor, för socialiseringsnämnden 150,000 kronor samt för kommunalskattekommittén 40,000 kronor. På grund härav och då anslaget givetvis bör beräknas med visst tillägg för oförutsedda kostnader, synes detsamma kunna bestämmas till 280,000 kronor.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående kommittéanslagens natur får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med kronor 280,000.

19. Extra utgifter.

[52.] Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående anslag till extra utgifter för budgetåret 1923—1924 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter med kronor 60,000.

20. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

[53.] Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1923—1924 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vid de till finansdepartementet hörande ämbetsverk och kårer för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 3,100,000.

21. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m.

[54.] På förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1922 års riksdag till bestridande av kostnader för avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m. *dels* å tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag av 80,000 kronor, *dels ock* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Rörande den närmare motiveringen för ifrågavarande anslag får jag hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition den 14 mars 1922, nr 218. Såsom framgår av det vid sagda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag hade de för avlöning av icke-ordinarie befattningshavare avsedda anslag i regel ej beräknats med hänsyn tagen till avlöningsförhöjningar genom uppflyttning i löneklass, vadan för ändamålet erfordrades anvisande av särskilda medel.

Då jag funnit mig böra tillstyrka framläggande av förslag om anvisande av motsvarande anslag för budgetåret 1923—1924, anhåller jag att till en början få erinra om gällande bestämmelser rörande avlöningsförhöjningar till icke-ordinarie personal vid nyreglerade delar av den civila statsförvaltningen. Sagda bestämmelser återfinnas i kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778).

Vad beträffar icke-ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag å ordinarie stat, äro de, som hänföras till gruppen extra ordinarie tjänstemän, berättigade till uppflyttning i löneklass enligt bestämmelser i 9 § av förenämnda kungörelse. Inom varje lönegrad i den för ifrågavarande tjänstemän gällande löneplanen finnas två löneklasser. Efter att hava tillhört den för vederbörande lönegrad bestämda lägsta löneklassen under två år uppflyttas tjänstemannen i normala fall till närmast högre löneklass.

Vissa bestämmelser äro givna, i syfte att tjänsteman vid övergang från en extra ordinarie befattning till annan sådan inom samma eller högre lönegrad må tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring för erhållande av löneförhöjning i den nya befattningen. Vidare äro i 10 § bestämmelser meddelade, enligt vilka extra ordinarie tjänsteman under vissa förhållanden kan komma i åtnjutande av samma avlöning som ordinarie tjänsteman i vederbörande lönegrad.

Beträffande de enligt riksdagens beslut av anslag å extra stat avlönade befattningar, för vilka Kungl. Maj:t enligt 43 § i meranämnda kungörelse fastställer lönegrad, skola i nu förevarande avseende i tillämpliga delar gälla de stadganden, som för ordinarie tjänstemän meddelats i avlöningsreglementet. Jämväl dessa befattningshavare äga sålunda rätt till uppflyttning i högre löneklass efter viss tids tjänstgöring. Övriga befattningshavare med avlöning från anslag å extra stat äro, med vissa undantag, jämställda med befattningshavare med avlöning från anslag å ordinarie stat.

Avlöningsförhöjningar förekomma alltså dels till extra ordinarie tjänstemän, vare sig de avlönas från ordinarie eller från extra anslag, dels ock till sådana befattningshavare med avlöning från anslag å extra stat, för vilka Kungl. Maj:t jämlikt 43 § i förenämnda kungörelse fastställt lönegrad.

I åtskilliga ämbetsverks anslagsäskanden för budgetåret 1923—1924 hava ingått krav om ökning av anslag till icke-ordinarie personal för mötande av ifrågakommande avlöningsförhöjningar. Detta har gällt såväl de under verkens ordinarie anslag upptagna anslagsposterna för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. som ock de extra anslag, vilka anvisats för »upprätthållande av verksamheten» vid vederbörande verk eller under jämförlig anslagstitel.

Vid bedömande av dessa anslagskrav har det framstått såsom nödvändigt att iakttaga en bestämd åtskillnad mellan å ena sidan de befattningshavare, för vilka Kungl. Maj:t jämlikt 43 § i förenämnda kungörelse fastställt lönegrad, samt å andra sidan de icke-ordinarie befattningshavarna i övrigt.

Vad först angår den sistnämnda gruppen av befattningshavare förefinnas i regel inga bestämda grunder för dessas inplacering i lönegrad, utan äga vederbörande verk att, så långt de i sagda kungörelse intagna löneplanerna medgiva, bestämma om befattningshavarnas placering å löneskalan. De icke-ordinarie befattningshavarnas faktiska löneställning har därför till väsentlig del varit beroende på den tillgång till medel, som stått till vederbörande verks förfogande. Under sådana förhållanden synes det knappast kunna anses föreligga skäl att av hänsyn allenast till avlöningsförhöjningar vidtaga ökning av anslagsposterna till icke-ordinarie befattningshavare. Nödvändigheten av personalindragningar hava till och med tvingat till nedsättning av åtskilliga anslagsposter för nu berörda ändamål.

Vidkommande däremot de från extra anslag avlönade befattningshavare, för vilka Kungl. Maj:t fastställt lönegrad, ställer sig saken annorlunda. Berörda anslag äro i regel avsedda och beräknade för vissa bestämda befattningar, hänförliga till givna lönegrader i löneplanen för ordinarie tjänstemän, och avlöningsförhöjningarna följa sagda löneplan. Anslagen äro i allmänhet till beloppet bestämda och endast undantagsvis av förslagsanslags natur. Vad sistnämnda anslagskategori beträffar möta inga svårigheter att låta avlöningsförhöjningarna bestridas av samma anslag som avlöningen i övrigt, utan att man fördensskull behöver tillmäta anslagen efter slutavlö-

ningen vid varje befattning. I fråga om till beloppet bestämda anslag skulle man däremot, för att under alla förhållanden äga tillgång till avlöningarnas bestridande, vara nödsakad att räkna med slutavlöningen för varje tjänsteman. Detta bleve givetvis en onödig belastning av budgeten, då besparingar å sålunda beräknade anslag i allmänhet skulle uppstå. Till undvikande härav kunna olika vägar tänkas. Närmast till hands synes väl ligga att giva anslagen karaktär av förslagsanslag, i vilket fall desamma kunde beräknas med utgångspunkt från en genomsnittlig belastning. Någon fara för misshushållning torde knappast föreligga, då befattningarnas antal och lönegrader på förhand vore bestämda. Emellertid har jag icke ansett mig böra föreslå en dylik anordning. I stället har det synts mig lämpligt, att de å budgeten föreslagna extra avlöningsanslagen, där de hittills varit förslagsanslag, högst, fortfarande upptagas med till siffran bestämda belopp, som ej få överskridas, och beräknas med utgångspunkt från begynnelseavlöningen vid de olika befattningarna. Med en dylik anordning blir det nödvändigt att bereda tillgång till avlöningsförhöjningarnas bestridande genom anvisande av särskilda medel; och torde såsom hittills ett dylikt anslag böra uppföras under sjunde huvudtiteln för statsförvaltningen i dess helhet.

Det sålunda föreslagna anslaget skulle användas till bestridande av de avlöningsförhöjningar enligt löneplanen, som tillkomma befattningshavare, för vilka Kungl. Maj:t jämlikt 43 § 1 mom. i förenämnda kungörelse fastställt lönegrad. Härförutom torde emellertid på grund av stadgandet i 2 mom. av sagda paragraf anslaget behöva i någon mån belastas i sådana fall, då befattningshavare å extra stat såsom ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman äger uppbära högre avlöning än som beräknats för befattningen å extra stat. Däremot synes det icke vara erforderligt att låta eventuellt förekommande avlöningsförhöjningar till andra befattningshavare å extra stat än dem, för vilka Kungl. Maj:t fastställt lönegrad, utgå från det nu ifrågavarande anslaget. Ej heller bör detta anslag bära några kostnader för avlöningsförhöjningar i de fall, då själva avlöningsanslagen hava karaktär av förslagsanslag eller eljest kunna bereda tillgång till förhöjningarnas bestridande.

Vad angår storleken av det anslag, som skulle för ändamålet erfordras, synes man med hänsyn till den enligt mitt förslag begränsade användningen av anslaget kunna stanna vid ett något lägre årsbelopp än det, efter vilket motsvarande anslag för första halvåret 1923 beräknats; och föreslår jag, att beloppet bestämmes till 80,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande, i enlighet med vad jag föreslagit, av kostnader för avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 80,000.

Av sjunde huvudtiteln *ordinarie anslag*, som för år 1922 uppgingo till kr. 36,653,200, komma vid bifall till de av mig framställda förslag följande anslag att höjas, nämligen:

till kammarrätten med	40,200	
» bank- och fondinspektionen med	10,700	
» tullverket med	4,310,930	
» stämpelomkostnader med	80,000	
» observations- och uppbördsprocenter m. m. med	10,000	
» skrivmaterialier och expenser, ved m. m. med	110,000	
» tryckningskostnader med	59,941	4,621,771.

Däremot komma *dels* följande anslag att ur riksstaten uteslutas, nämligen:

till postsparbanken med	647,615	
» ålderstillägg med	1,000	
» restitutioner med	5,000,000	5,648,615,

dels ock följande anslag att sänkas, nämligen:

till departementet med	16,000	
» statskontoret med	13,700	
» till statistiska centralbyrån med	8,600	
» riksräkenskapsverket med	16,300	
» kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden med	1,500	
» kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.	18,000	
» kontroll å tillverkningsavgifter med	300,000	
» städers friheter med	4,700	
» ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel med	311,496	
» rese- och traktamentspenningar med	80,000	
» kommittéer och utredningar genom sakkunniga med	120,000	890,296
		6,538,911.

De ordinarie anslagen skulle alltså i det hela minskas med och för budgetåret 1923—1924 komma att uppgå till

kr. 1,917,140

» 34,736,060.

Sjunde huvudtiteln.

Summan av de av mig tillstyrkta <i>extra anslag</i>	
understiger vad under sjunde huvudtiteln	
anvisats för år 1922.....	9,273,900
med	2,231,960
och utgör alltså	kr. 7,041,940.
Huvudtitelns slutsumma, för år 1922.....	kr. 45,927,100,
skulle alltså, under förutsättning av bifall till	
mitt förslag, för budgetåret 1923—1924 upp-	
gå till	» 41,778,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.

Sammandrag och register

till

Sjunde huvudtiteln för budgetåret 1923—1924.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.							
1	1	1	Departementschefen			24,000	
2	1	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			223,200	
3	3	3	Departementets verksamhet				14,000
4	7	4	Biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsen- det m. m.			4,700	
5	7	5	Föredragande inom departementet av ären- den rörande sparbanksväsendet				¹ 3,340
			Säger för departementet			251,900	17,340
B. De centrala ämbetsverken.							
Kammarkollegium:							
6	8	1	Kammarkollegium, <i>förslagsanslag</i>			289,900	
7	9	2	Kammarkollegii verksamhet				59,100
8	21	3	Statskontoret, <i>förslagsanslag</i>			320,300	
Mynt- och justeringsverket:							
9	27	4	Mynt- och justeringsverkets drift, <i>reserva- tionsanslag</i> , att direkt utgå av inkomst av myntning och justering			1,060,000	
10	28	5	Dyrtidstillägg vid mynt- och justerings- verket, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av inkomst av myntning och juste- ring				28,000
Kammarrätten:							
11	28	6	Kammarrätten, <i>förslagsanslag</i>			¹ 347,000	
12	29	7	Kammarrättens verksamhet				¹ 125,000
Statistiska centralbyrån:							
13	29	8	Statistiska centralbyrån, <i>förslagsanslag</i>	269,400			
14	33	9	Bibliotekets underhållande, <i>reservations- anslag</i>	2,000			
15	33	10	Statistiska centralbyråns verksamhet		16,000		
16	35	11	Personal vid vissa finansstatistiska under- sökningar		10,500		
17	35	12	Personal vid 1920 års folkräkning, <i>reserva- tionsanslag</i>		87,000	271,400	113,500

¹ Beräknat belopp.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
18	36	13	Bank- och fondinspektionen:				
			Bank- och fondinspektionens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen			177,000	
19	37	14	Dyrtidstillägg vid bank- och fondinspektionen, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen				30,000
			Riksräkenskapsverket:				
20	37	15	Riksräkenskapsverket, <i>förslagsanslag</i>			486,700	
21	40	16	Riksräkenskapsverkets verksamhet				25,000
22	43	17	Statens allmänna lönenämnd				¹ 70,000
23	44	18	Statens bostadsnämnd				¹ 10,000
24	45	19	Statens tryckerisakkunnige m. m.				28,000
			Säger för de centrala ämbetsverken			2,952,300	488,600
			C. Skatteomkostnader.				
25	47	1	Tullverket, <i>förslagsanslag</i>			14,572,300	
			Kontrollstyrelsen:				
26	65	2	Kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusedrycksförsäljningsärenden, <i>förslagsanslag</i>	118,100			
27	66	3	Verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusedrycksförsäljningsärenden...		34,000		
28	67	4	Kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av denatureringsavgifter	102,700			
29	68	5	Dyrtidstillägg vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av denatureringsavgifter		12,000	220,800	46,000
30	69	6	Kontroll å tillverkningsavgifter, <i>förslagsanslag</i>			700,000	
31	69	7	Stämpelomkostnader, <i>förslagsanslag</i>			500,000	
32	70	8	Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet, <i>förslagsanslag</i>			2,500,000	
33	70	9	Observations- och uppbördsprocenter m. m., <i>förslagsanslag</i>			30,000	
			Säger för skatteomkostnader			18,523,100	46,000
			D. Diverse.				
35	71	1	Ersättning till städerna för mistad tolag, <i>förslagsanslag</i>			5,000,000	
36	71	2	Städers friheter, <i>förslagsanslag</i>			40,000	

¹ Beräknat belopp.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
38	72	3	Bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bevillning av fast egendom samt av inkomst.....				3,000,000
39	73	4	Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			3,893,700	
40	73	5	Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			3,100,000	
41	73	6	Vederlag för nedlagda utskänkingsrättigheter, <i>förslagsanslag</i>			75,000	
42	74	7	Inlösen av skattefrälseräntor, <i>förslagsanslag</i>				25,000
42	74	8	Ersättning för skattefrälseräntor, <i>förslagsanslag</i>				80,000
42	74	9	Avlösning av frälseskatteräntor, <i>förslagsanslag</i>				125,000
43	74	10	Staten åliggande kommunala och andra utskylder, <i>förslagsanslag</i>				50,000
44	75	11	Vissa utskylder för främmande makters beskickninghus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>				20,000
45	77	12	Bidrag till svenska stadsförbundet				6,000
46	78	13	Bidrag till svenska landskommunernas förbund				3,000
47	80	14	Internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag				1,000
48	80	15	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			60,000	
49	80	16	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>			300,000	
50	81	17	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			200,060	
51	81	18	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>			280,000	
52	82	19	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			60,000	
53	82	20	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				3,100,000
54	82	21	Avlösningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m., <i>förslagsanslag</i>				80,000
Säger för diverse						13,008,760	6,490,000
Summa						34,736,060	7,041,940

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1923.

FÖRSTA SAMLINGEN.

FJÄRDE BANDET.

**Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
åttonde huvudtiteln.**

Åttonde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 8 januari 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKER-
MAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Olsson, redogör
härefter för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1923
—1924 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefat-
tande anslagen till ecklesiastikdepartementet, och anför därvid:

A. Departementet.

1. **Departementschefen.** Jag hemställer, att Eders Kungl. [1.]
Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget
till departementschefen med dess nuvarande års- Departementschefen.
belopp, 24,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[2.]

Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

2. **Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.** Det ordinarie anslaget till ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli var i riksstaten för år 1922 uppfört med ett belopp av 300,200 kronor. För förra halvåret 1923 utgår anslaget med halva beloppet eller 150,100 kronor. I den för ecklesiastikdepartementet nu gällande staten är av nämnda helårsanslag till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptaget ett förslagsanslag av 261,000 kronor, till vikariatsersättningar ett förslagsanslag av 6,200 kronor samt till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ett förslagsanslag, högst 33,000 kronor.

Sedan åtskilliga år tillbaka har dessutom för departementet varit uppfört ett extra anslag till extra föredragande m. m., vilket anslag för år 1922 utgjorde 24,000 kronor och för förra halvåret 1923 uppgår till 12,000 kronor. Av helårsanslaget å 24,000 kronor har ett belopp av 13,000 kronor, för år räknat, utgått såsom avlöning till en särskild föredragande för det inom departementet förekommande arbetet med de prästerliga löneregleringarna och återstoden, 11,000 kronor, till biträden åt denne samt till extra föredragandearvoden.

Den stora huvudmassan av de prästerliga löneregleringsärenden, som falla inom nuvarande löneregleringsperiod, hava redan blivit av Kungl. Maj:t avgjorda. Då de ännu återstående löneregleringsärendena under denna period jämte de i samband med dem stående ärenden, vilka förut handlagts av nyssnämnda särskilda föredragande, till väsentlig del kunna till föredragning beredas av personal, för vilken avlöning numera kan bestridas från det å departementets stat uppförda anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m., synas särskilda anslagsmedel för dylik extra föredragande jämte för honom behöfelig arbetshjälp icke vidare böra begäras hos riksdagen. Det biträde utöver departementets egna arbetskrafter, som för ändamålet ytterligare kan komma att erfordras, synes mig kunna beredas på annan väg. Icke heller till arvoden åt övriga extra föredragande inom departementet torde för framtiden behöva äskas extra anslagsmedel, enär anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. synes kunna bestrida kostnaderna jämväl härför. Detta kan dock ske allenast under förutsättning att riksdagen särskilt medgiver, att till arvoden åt extra föredragande må från sistnämnda ordinarie anslag utgå lämpligt belopp, vilket för närvarande synes kunna be-

stämmas till högst 3,000 kronor. Framställning i sådant syfte torde följaktligen böra avlåtas till riksdagen. I händelse riksdagen bifaller förslaget härom, skulle alltså något extra anslag till extra föredragande m. m. icke vidare vara behövt från och med ingången av budgetåret 1923—1924.

[2.]

Önskvärdheten av att under rådande ekonomiska betryck begränsa statsutgifterna har gjort att jag ansett mig böra taga under överbägende, huruvida icke ytterligare minskning av departementets arbetskrafter kan äga rum. I den för departementet gällande tjänsteförteckningen äro för närvarande uppförda 8 andre kanslisekreterare. I samråd med den granskningsnämnd, som av Kungl. Maj:t den 5 oktober 1922 utsetts för verkställande av utredning angående möjligheten av personalindragningar inom den civila statsförvaltningen, har jag funnit att en andre kanslisekreterare i departementet lämpligen bör kunna förflyttas till kammarrätten för att där tjänstgöra såsom notarie. Han bör därvid, i likhet med övriga till tjänstgöring i kammarrätten förflyttade ordinarie tjänstemän lämpligen erhålla sin avlöning från nämnda ämbetsverk. Härigenom skulle å ecklesiastikdepartementets anslag till ordinarie tjänstemän komma att uppstå en besparing av 7,212 kronor.

Inom ovanberörda granskningsnämnd har vidare gjorts gällande den uppfattningen, att ytterligare två andre kanslisekreterare inom departementet borde kunna undvaras. Jag kan icke förneka, att om man fäster sig uteslutande vid det antal ärenden, som departementet för närvarande har att handlägga, det kan finnas anledning till en sådan uppfattning. Det bör emellertid framhållas, att, fränsett den decentralisation av ärenden, som vidtagits genom olika av Kungl. Maj:t under den senaste tiden meddelade beslut, minskningen i departementets arbetsbörda nära sammanhänger med den nuvarande depressionen och följaktligen måste anses vara av övergående natur. Jag vill även med styrka betona, att beträffande vissa av departementets byråer, nämligen läroverksbyrån och folkskolebyrån samt i någon mån även yrkesskolebyrån, tillströmningen av ärenden i mycket hög grad är beroende därpå, att man inom området för nämnda byråers verksamhet i allmänhet under de senaste åren visat sig mycket återhållsam med väckande av nya frågor, enär man velat avvakta den omorganisation av skolväsendet, som må komma att framgå av skolkommissionens utredningar och förslag. Det kan

[2.] emellertid med allt skäl förväntas att, om en dylik omorganisation kommer till stånd samt därjämte den väntade löneregleringen för lärargrupper av olika slag bliver genomförd, ifrågavarande byråer skola, allt efter som depressionen viker, se sin arbetsbörda allt mera tilltaga. Det torde kunna antagas att ökningen av ärendenas antal inom kort skall bliva så omfattande, att det antal andre kanslisekreterare, som efter den av mig redan förordade minskningen kvarstår å departementets stat, skall visa sig vara fullt ut erforderligt för att det arbete, som kommer att påvila departementet, skall kunna behörigen fullgöras.

Med hänsyn till nu nämnda förhållanden kan jag icke utan vidare godtaga den uppfattningen, att ytterligare två andre kanslisekreterarbefattningar å departementets stat skulle kunna indragas i synnerhet som antalet amanuenser och andra icke-ordinarie tjänstemän under de två senaste åren undergått en fortskridande minskning. Då ifrågavarande andre kanslisekreterarbefattningar äro besatta med ordinarie innehavare blir denna fråga aktuell först i och med att någon av departementets andre kanslisekreterare genom befordran eller eljest avgår från sin tjänst. När så sker bör det emellertid med hänsyn till då rådande förhållanden noggrant och ingående prövas, om icke befattningen bör omedelbart vakanssättas och sedermera framställning göras till riksdagen om dess avförande från den för departementet gällande tjänsteförteckningen. Visar det sig att befattningen kan undvaras, bör den givetvis slopas. I vad på mig ankommer är jag beredd att vidtaga alla de åtgärder för nedbringande av kostnaderna för departementet, vilka synas mig kunna vidtagas utan att departementsärendenas behöriga beredning däri-genom äventyras.

Med avseende å nu ifrågavarande två andre kanslisekreterarbefattningar synes man mig böra förfara så, att de tills vidare alltjämt bibehållas å departementets tjänsteförteckning men anslaget till avlöningar åt departementets ordinarie tjänstemän ytterligare minskas med ett belopp, motsvarande för dem beräknade avlöningar eller i runt tal med 14,400 kronor. Därigenom att anslaget har karaktären av förslagsanslag, komma under alla förhållanden, så länge befattningarna bibehållas å tjänsteförteckningen, medel till avlönande av deras innehavare att stå till förfogande. Prövar Kungl. Maj:t vid vederbörande tjänstehavares avgång endera eller båda be-

fattningarna kunna för tillfället undvaras, bör, i anslutning till vad jag nyss förutsatte, vakanssättning omedelbart ske samt, där befattningen anses jämväl för framtiden obehövlig, fråga om minskning av antalet andre kanslisekreterare å tjänsteförteckningen föreläggas riksdagen.

I anslutning till mina nu gjorda uttalanden anser jag, att redan för närvarande bör föreslås en minskning av anslaget till ordinarie tjänstemän med 21,600 kronor — motsvarande i anslaget ingående avlöningar till tre andre kanslisekreterare — till 239,400 kronor och av hela anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli till 278,600 kronor. I anslutning härtill föreslår jag fastställande av ny stat för ecklesiastikdepartementet. Härvid läser anslaget till icke-ordinarie befattningshavare i enlighet med de principer, som tillämpats vid utarbetande av innevarande års statsverksproposition, böra uppföras utan särskild anslagsbeteckning.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

dels medgiva sådan ändring i den för ecklesiastikdepartementet gällande tjänsteförteckning att i stället för 8 andre kanslisekreterare må upptagas allenast 7 andre kanslisekreterare,

dels godkänna följande stat för ecklesiastikdepartementet att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän	<i>förslagsanslag</i>	kronor 239,400: —
Vikariatsersättningar	<i>förslagsanslag</i>	» 6,200: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. . . .	»	33,000: —
<i>Förslagsanslag</i>		kronor 278,600: —

dels medgiva, att av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. ett belopp av högst 3,000 kronor må användas till arvo-

[2.]

den åt sådana befattningshavare inom ecklesiastikdepartementet, vilka förordnats att tjänstgöra såsom extra föredragande inom departementet;

dels ock minska det under riksstatens åttonde huvudtitel under rubriken: departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli uppförda *ordinarie* förslagsanslaget från dess nuvarande årsbelopp 300,200 kronor med 21,600 kronor till 278,600 kronor.

B. Arkiv, bibliotek och museer.

Arkiv.

1. **Riksarkivet.** Jag hemställer, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

[3.]

Riksarkivet.

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till riksarkivet med oförändrat årsbelopp
163,000 kronor.

2. **Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet.** I riksstaten finnes för detta ändamål upptaget ett ordinarie reservationsanslag av 2,000 kronor. Anslaget, som från och med år 1868 hade utgått med 600 kronor och från och med år 1902 med 1,000 kronor årligen, höjdes av 1920 års riksdag, i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, från och med år 1921 till ovannämnda belopp, 2,000 kronor. Anslaget, som redan förut varit knappt tilltaget, hade nämligen under då rådande förhållanden kommit att visa sig otillräckligt, enär såväl bokpris som pris å de arkivalier, riksarkivet kunde önska förvärva, blivit ytterligt stegrade.

[4.]

Inköp av
arkivalier och
tryckta arbe-
ten för riks-
arkivet.

Innan jag yttrar mig i fråga om det anslag varom nu närmast är fråga, anhåller jag att redan nu få meddela, att jag i det följande ansett mig böra göra framställning om nedsättning eller indragning av åtskilliga anslag under åttonde huvudtiteln, beträffande vilka det icke kan förefinnas något tvivel, att de äro behöfliga jämväl för nästkommande budgetår. Likaledes har jag nödgats att i många fall avstyrka bifall till framställningar om nya anslag för ändamål, som det otvivelaktigt vore av vikt för svensk kultur att få främjade men som nu måste undanskjutas till ekonomiskt bättre lottade tider. Den rådande statsfinansiella situationen har nämligen gjort, att jag måst anlita alla utvägar, som kunna leda till utgifternas nedbringande. Därvid har jag funnit, att en tillfällig sänkning av vissa anslagsbelopp kan äga rum, utan att ändamålet med anslagen äventyras och utan att större avbräck vållas i den verksamhet, vilken de skola befordra, varför de synts mig främst böra komma i fråga till nedsättning. Jag vill emellertid kraftigt understryka, att den ned-

Departement-
schefen.

sättning eller indragning av anslag till kulturella ändamål av olika slag, som jag sett mig nödsakad förordna, enligt min bestämda uppfattning är och måste vara av endast temporär natur, då den eljest på många håll för det nationella kulturarbetet skulle innebära en verklig skada, vilken vore att på det högsta beklaga.

Vad särskilt angår nu förevarande anslagsbelopp är jag fullt övertygad om att behov förefinnes av att detta anslag även för nästkommande budgetår utgår med sitt hittillsvarande belopp, och under normala förhållanden skulle jag icke heller tvekat att förordna detta. Men med hänsyn till vad jag nyss anfört, har jag funnit skäl att föreslå, att anslaget för nästkommande budgetår nedsättes till 1,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att upptaga det i riksstaten under arkiv uppförda *ordinarie* reservationsanslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, nu för år 2,000 kronor, med ett till 1,000 kronor nedsatt belopp.

Utgivande av
historiska
handlingar
m. m.

3. Utgivande av historiska handlingar m. m. Under de senare åren hava anslag anvisats å extra stat dels till utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, vartill för år 1922 beviljats 6,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 3,000 kronor, dels ock för fortsatt inregistrering av Svea hovrätts domar under 1600-talet och av hittills utgivna delar av rådets protokoll i justitieärenden för samma tid, i vad angår till Kungl. Maj:t fullföljda mål av civil och kriminell natur, för vilket sistnämnda ändamål å 1922 års stat anvisats ett anslag av 1,800 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 900 kronor. Framställningar föreligga nu från riksarkivet om anvisande för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 av respektive 6,000 och 1,800 kronor.

Med hänsyn till de finansiella svårigheterna i avseende å uppgörande av riksstaten för budgetåret 1923—1924 har jag icke ansett mig nu kunna förordna, att anslag till ifrågavarande ändamål uppföras å riksstaten för sagda budgetår. Givetvis bör, så snart det ekonomiska läget sådant medgiver, frågan om fortsatt anslag till omnämnda publikationsarbete upptagas till förnyad prövning.

4. **Landsarkiven.** I riksstaten äro uppförda dels ett ordinarie bestämt anslag till landsarkiven med ett helårsbelopp av 39,405 kronor, dels ock särskilda ordinarie reservationsanslag till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven, vilka sistnämnda anslag för vart och ett av landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Göteborg och Lund uppgå till ett helårsbelopp av 250 kronor samt för arkivdepån i Visby till ett helårsbelopp av 100 kronor.

Ifrågavarande reservationsanslag synas mig böra härefter i riksstaten sammanföras till ett anslag, utgörande summan av de hittills utgående olika anslagen eller 1,100 kronor. Anslaget torde böra av Kungl. Maj:t fördelas mellan de olika landsarkiven och arkivdepån i Visby med i huvudsak samma belopp, som för ändamålet hittills utgått.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till landsarkiven med oförändrat årsbelopp, 39,405 kronor;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av de nu där uppförda reservationsanslagen till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Göteborg och Lund samt för arkivdepån i Visby å ett sammanlagt årsbelopp av 1,100 kronor — under landsarkiven uppföra ett *ordinarie* reservationsanslag till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven med ett belopp av 1,100 kronor att av Kungl. Maj:t fördelas mellan de särskilda landsarkiven och arkivdepån i Visby.

5. **E. o. tjänstemän vid landsarkiven.** Sedan åtskilliga år hava medel på extra stat anvisats till förstärkning av landsarkivens arbetskrafter. Så har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat medel till beredande av arvoden för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 1,250 kronor åt en amanuens vid landsarkivet i Uppsala samt med 900 kronor åt en amanuens vid vart och ett av landsarkiven i Vadstena och Göteborg — med rätt för Kungl. Maj:t, vad angår vart och ett av dessa belopp, att, om särskilda förhållanden där-

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml.

[5.]

Landsarkiven.

[6.]

E. o. tjänstemän vid landsarkiven

- [6.] till föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga. Likaså har till ersättning åt extra biträden vid landsarkiven i Uppsala, Lund, Göteborg och Vadstena för förra halvåret 1923 anslagits respektive 1,000, 1,100, 500 och 300 kronor. Det sammanlagda förstärkningsanslaget å extra stat utgör för förra halvåret 1923 5,950 kronor.

Från landsarkiven hava till riksarkivet framställningar gjorts rörande behovet av ökade arbetskrafter. Landsarkivet i Uppsala har ånyo framhållit sitt behov i nämnda hänseende, men har med hänsyn till den rådande depressionen avstått från att förnya föregående års hemställan om inrättande vid landsarkivet av en andre arkivariebefattning.

Däremot har dels från landsarkivet i Vadstena yrkats, att dess amanuensarvode måtte höjas från 1,800 kronor för år till 2,500 kronor och dess ersättning åt extra biträden från 600 kronor för år till 1,000 kronor, dels från landsarkivet i Göteborg hemställts såväl om uppförande på ordinarie stat för arkivet av en andre arkivarie, i sammanhang varmed vikariatsanslaget skulle höjas med 125 kronor, varemot anslaget till en amanuens skulle bortfalla, som ock om höjning av anslaget till extra biträden till 2,600 kronor för år räknat.

I skrivelse den 31 augusti 1922 framhåller riksarkivet med anledning härav, bland annat, att det starka behovet av en ökning av arbetskrafterna vid landsarkiven såväl i Uppsala som i Vadstena och Göteborg låge i öppen dag, men att med hänsyn till den nuvarande ekonomiska situationen ävensom till den i 1922 års proposition (bilagan åttonde huvudtiteln sid. 11) berörda, förestående löneregleringen för landsarkiven, vilken syntes giva tillfälle till ett planmässigt tillgodoseende av detta behov, riksarkivet dock icke ansåge sig för närvarande böra göra någon hemställan om ökning av anslagen till landsarkiven.

Under erinran, att det för budgetåret 1923—1924 erforderliga anslaget för nu ifrågavarande ändamål bör bestämmas till dubbla beloppet i förhållande till vad för förra halvåret 1923 för samma ändamål utgår, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 11,900 kronor att utgå till arvode åt en amanuens vid landsarkivet i Uppsala med högst 2,500 kronor samt åt en amanuens vid vart och

ett av landsarkiven i Vadstena och Göteborg med högst 1,800 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t, vad angår vart och ett av dessa belopp, att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga, samt till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Uppsala med högst 2,000 kronor, vid landsarkivet i Lund med högst 2,200 kronor, vid landsarkivet i Göteborg med högst 1,000 kronor och vid landsarkivet i Vadstena med högst 600 kronor.

Bibliotek.

Kungl. biblioteket.

6. **Kungl. biblioteket.** Å den från och med år 1922 gällande staten för kungl. biblioteket finnes uppfört ett förslagsanslag, högst, å 44,000 kronor till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. I avseende å dispositionen av detta anslag har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 februari 1922 förordnat, att detsamma skall stå till riksbibliotekariens förfogande att användas, vad angår löner, i överensstämmelse med föreskrifterna i kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, varvid Kungl. Maj:t bemyndigat riksbibliotekarien att bestämma arvoden till dels den extra befattningshavare, som erhållit uppdrag att ordna bibliotekets duplettsamling samt katalogisera och ordna musikaliesamlingarna, dels ock en kvinnlig tamburvakt; sagda arvoden skulle ej överstiga för år räknat respektive 2,000 och 1,500 kronor.

[7.]
Kungl. biblio-
teket.

Riksbibliotekarien har nu i skrivelse den 31 augusti 1922 framlagt anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål beträffande budgetåret 1923—1924. I detta hänseende anför bibliotekschefen följande:

För utbetalande av den icke-ordinarie personalen tillkommande avlöning, ävensom för bestridande av en del andra utgifter, som skola gäldas med medel från detta anslag, har det beviljade anslagsbeloppet visat sig otillräckligt. Men sedan medel ställts till förfogande genom Kungl. Maj:ts cirkulär den 15 juni 1922 angående dispositionen av anslag till bestridande av kostnader för avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement

[7.]

etc., synes brist vid 1922 års utgång och vid slutet av förra halvåret 1923 kunna undvikas.

Huruvida särskilt anslag även för framtiden skall anvisas för att täcka eventuellt uppkommen brist i verks eller myndighets anslag till avlöningar åt icke-ordinarie personal, är biblioteksförvaltningen obekant, och jag anser mig därför böra hos Kungl. Maj:t anmäla det ungefärliga anslagsbehovet, i händelse att Kungl. Maj:t finner skäl föreligga att hos riksdagen föreslå förhöjning av det för närvarande för kungl. biblioteket anvisade beloppet. Men då avlöningarna enligt numera gällande bestämmelser äro underkastade ofta inträdande förändringar — i förhållande till olika befattningshavares antal fullgjorda tjänsteår etc. — är det förenat med icke ringa svårighet att för en längre tidsperiod framåt fixera ett visst, årligt anslagsbelopp såsom erforderligt. Jag inskränker mig därför till att i nedanstående tablå uppvisa det beräknade behovet för budgetåret 1923—1924:

Befattningshavare	Lönegrad	Löneklass	Avlönings- belopp. Kronor	Anmärkningar
<i>Manliga tjänstemän.</i>				
1 förste amanuens	12	12	4,596	{ Uppbär särskild avlöning för redigering av acces- sionskatalogen.
1 » »	12	12	1,548	
1 » »	12	12	4,596	
1 amanuens	{ 10 12	{ 9 12	{ 1,944 2,298	2:a halvåret 1923 1:a halvåret 1924
1 »	10	9	3,888	
1 extra expeditionsvakt	1	2	2,676	
1 » »	1	{ b 1	1,182 1,260	2:a halvåret 1923 1:a halvåret 1924
1 » »	1	a	2,088	ej fyllt 21 år
1 extrabefattningshavare	8	7	3,486	
1 » »			2,000	{ enligt kungl. brev den 17 februari 1922.
1 » »			880	ej fyllt 21 år.
<i>Kvinnliga tjänstemän.</i>				
1 kanslibiträde	3	4	2,160	
1 »	3	3	2,040	
1 kontorsbiträde	2	3	2,040	
1 »	2	3	2,040	
1 »	2	3	2,040	
1 extrabefattningshavare			1,500	{ enligt kungl. brev den 17 februari 1922.
1 » »			900	
Extra arbeten m. m. . .			2,000	
Eftermiddagstjänst			1,750	
Summa kronor			48,912	

[7.]

Beträffande antalet befattningshavare, vilket i denna tablå upptagits, är detta detsamma, som under år 1922 är anställt vid kungl. biblioteket, och placeringen i angivna löneklasser är gjord med hänsyn till beräknat antal fullgjorda tjänsteår under senare delen av år 1923 och förra delen av år 1924. Särdeles angeläget anser jag det vara, att medel dessutom finnas tillgängliga för anlitande av kvalificerat biträde vid utförandet av vissa arbeten, som ligga vid sidan av den dagliga tjänstgöringen, såsom utarbetande av dels register till den årliga accessionskatalogen, dels primäruppgifter till ett planerat nytt tioårsregister, det fjärde i ordningen, till samma accessionskatalog, omfattande åren 1916—1925. Då nu redan sex årgångar, för åren 1916—1921, föreligga, är det av vikt, att detta omfattande arbete snarast möjligt påbörjas. Även för andra speciella renskrivningsarbetens utförande äro medel behöfvlige, och jag finner därför det för dessa ändamål begärda beloppet av 2,000 kronor ingalunda för högt, då från samma post även vissa andra eventuella kostnader utöver avlöningskostnaderna, som nämnas i vissa §§ i Kungl. Maj:ts kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement etc., torde få bestridas. Till ersättning för sådant övertidsarbete, som i kungl. biblioteket utföres i tur av expeditionsvakter under benämning eftermiddagstjänst kl. 7—9 e. m., har den beräknade årliga kostnaden, 1,750 kronor, upptagits såsom en särskild post.

Riksbibliotekarien beräknar alltså anslagsbehovet för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare under budgetåret 1923—1924 till sammanlagt 48,912 kronor.

Den av riksbibliotekarien gjorda beräkningen och det i anslutning här till framburna förslaget är i stort sett att betrakta såsom en konsekvens av den år 1922 genomförda löneregleringen för biblioteket. Även om i avseende å beräkningen all behörig sparsamhet blivit iakttagen, har jag dock ansett mig böra taga under omprövning, huruvida några besparingar i avseende å avlöningar kunna vidtagas. Beträffande antalet amanuenser, kvinnliga biträden och expeditionsvakter är detta, efter vad jag gjort mig underrättad om, det minsta, varav biblioteket är i behov för att kunna nödtorftigt uppehålla sin verksamhet. Jag har därför icke ansett mig kunna stå till svars med att i nämnda hänseende förorda någon begränsning. Däremot kunna ett par andra poster reduceras; anslaget å 2,000 kronor till en extra befattningshavare torde, efter vad jag inhämtat, kunna beräknas nedsatt till 1,000 kronor, och lära posterna till vissa extra befattningshavare å resp. 880 och 900 kronor kunna utgå. Härigenom vinnes en besparing å tillhopa 2,780 kronor i förhållande till det av riksbibliotekarien framlagda behovet. En ytterligare beskärning av anslaget torde icke kunna göras, utan att verksamheten och arbetena vid

Departementschefen.

biblioteket allvarligt äventyras. Jag vill allenast framhålla, huru som det till extra arbeten m. m. beräknade beloppet av 2,000 kronor synes mig vara rätt lågt uppskattat, om man tager i betraktande, att det är avsett att tillgodose en mångfald tillfälliga och särskilda behov, för vilka medel i annan ordning ej anvisats, exempelvis ersättning för portvakternas extra åligganden (enligt 10 § i kungörelsen den 31 december 1921, nr 753) m. m., men i betraktande av vad nyss sagts har jag dock ej ansett mig böra härutinnan göra någon ändring av vad riksbibliotekarien föreslagit.

I samband med ovanberörda anslagsäskande har riksbibliotekarien jämväl hemställt om ökade medel i syfte att förbättra förhållandena i avseende å bibliotekets nattliga bevakning, för vilket ändamål finnes å ordinarie stat uppfört ett anslag av 2,400 kronor. Då två av kungl. bibliotekets vaktmästare hava sina bostäder inom biblioteksbyggnaden och därför något alldeles oavvisligt behov av anslag för detta ändamål måhända ej kan anses föreligga, har jag ansett mig kunna förorda, att anslaget i sin helhet avföres ur bibliotekets stat. Härigenom vinnes en ytterligare besparing av 2,400 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts skulle alltså beträffande anslaget till icke-ordinarie befattningshavare riksbibliotekariens anslagsberäkning nedsättas med 2,780 kronor till 46,132 kronor, vilket betyder en ökning av nuvarande anslag, 44,000 kronor, med 2,132 kronor. Avföres så anslaget till nattlig bevakning å 2,400 kronor, blir besparingen 268 kronor, och bör följaktligen det ordinarie anslaget till kungl. biblioteket, nu för år 215,700 kronor, minskas till 215,432 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels öka den i staten för kungl. biblioteket uppförda anslagsposten till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare, nu för år 44,000 kronor, med 2,132 kronor till 46,132 kronor;

dels ur samma stat avföra det där nu uppförda förslagsanslaget, högst, å 2,400 kronor till nattlig bevakning av kungl. bibliotekets byggnad;

dels ock vid bifall härtill i riksstaten minska det *ordinarie* förslagsanslaget till kungl. biblioteket, nu 215,700 kronor för år räknat, med 268 kronor till 215,432 kronor.

7. Katalogiseringsarbeten vid kungl. biblioteket. Till [8.]
utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av kungl. bibliotekets äldre samlingar har riksdagen under en följd av år anvisat extra anslag. För år 1921 utgick anslaget med 18,450 kronor. Vid katalogiseringsarbetena voro då sysselsatta en förste och en andre bibliotekarie med rätt till samma avlöning som ordinarie befattningshavare efter avdrag av belopp motsvarande avgifter för egen pensionering samt fem kvinnliga biträden, därav fyra i lönegrad motsvarande ordinarie kvinnligt biträdes i första lönegraden samt ett med avlöning motsvarande kvinnligt biträdes i andra lönegraden efter avdrag av pensionsavgifter. Samtliga de kvinnliga biträdena i första lönegraden hade tillerkänts ålderstillägg, tre på grund av över 10-årig och det fjärde på grund av över 5-årig tjänstgöring, varjämte de ägt rätt till tillfällig löneförbättring.

Katalogiseringsarbeten
vid kungl. biblioteket.

I samband med den år 1921 för kungl. biblioteket beslutade löneregleringen höjdes ifrågavarande anslag för år 1922 till 25,200 kronor. Anslaget ställdes genom beslut den 17 februari 1922 till riksbibliotekariens förfogande och bemyndigades denne att, i den mån anslaget medgäve, anställa extra personal, som utöver bemälda en förste och en andre bibliotekarie kunde anses för ändamålet erforderliga. Härjämte bemyndigades riksbibliotekarien bestämma sistnämnda personals avlöning, och skulle i avseende å de vid katalogiseringsarbetena anställda befattningshavarna i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 43 § av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Slutligen medgavs riksbibliotekarien rätt att av den del av anslaget, som icke erfordrades för avlöningar enligt angivna grunder, bestrida kostnaden för nödig renskrift vid katalogiseringsavdelningen.

För förra halvåret 1923 utgår anslaget med hälften av vad för nästföregående år anvisats, eller alltså 12,600 kronor och gälla i avseende å anslagets användning de i ovanberörda beslut den 17 februari 1922 angivna grunder.

Nu har riksbibliotekarien, med bifogande av redogörelse för katalogiseringsarbetena för tiden 1 januari—15 augusti 1922, i skrivelse den 31 augusti 1922 hemställt om utverkande av fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1923—1924. Härom yttrar riksbibliotekarien:

[8.]

Vid fastställandet av anslagsbeloppets storlek till 25,200 kronor för år 1922 blevo samtliga vid dessa katalogiseringsarbeten anställda befattningshavares avlöningar beräknade efter lägsta löneklass inom de lönegrader, till vilka de genom sin tjänsteställning vid kungl. biblioteket voro hänfödda. På grund av tjänsteålder äro de emellertid författningsenligt berättigade att åtnjuta avlöning i högre löneklass än den lägsta inom sina respektive lönegrader. Den brist, som härigenom, vid löneförmånernas fulla åtnjutande, skulle uppstå vid slutet av såväl år 1922 som den 30 juni 1923, torde likväl förebyggas genom medel, som ställts till förfogande i enlighet med Kungl. Maj:ts cirkulär den 15 juni 1922, mom. 2, angående dispositionen av anslag till bestridande av kostnader för avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m.

Då emellertid ett sådant förfarande icke torde vara avsett att fortgå för framtiden, synes uppgift böra till Kungl. Maj:t avlämnas angående det verkliga anslagsbehovet för katalogiseringsarbetenas fortsatta bedrivande inom kungl. biblioteket, och får jag därför under iakttagande av föreskrift i kungl. brev den 17 februari 1922 och i § 43 av Kungl. Maj:ts kungörelse den 31 december 1921 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement etc., avgiva följande redogörelse för såväl antalet befattningshavare vid katalogiseringsarbetena som löneklasser till vilka dessa dels 1) högst kunna vara hänfödda, dels 2) under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde böra hänföras.

	Lönegrad och löneklass.	Avlöning.
1) 1 föreståndare (ordinarie förste bibliotekarie)	B 15 : 23 kronor	9,060: —
1 andre bibliotekarie (ordinarie andre bibliotekarie)	B 13 : 20 »	7,668: —
1 extra kanslibiträde	C 3 : 9 »	2,850: —
1 » kontorsbiträde	C 2 : 6 »	2,436: —
3 » kontorsbiträden	C 2 : 6 »	7,308: —

Summa kronor 29,322: —

	Lönegrad och löneklass.	Avlöning.
2) föreståndaren L. Linder	B 15 : 23 kronor	9,060: —
andre bibliotekarien A. Holmberg	B 13 : 19 »	7,212: —
extra kanslibiträdet G. Bergman	C (3) : 6 »	2,436: —
» kontorsbiträdet D. Bergström	C 2 : 6 »	2,436: —
» » M. av Klercker	C 2 : 6 »	2,436: —
» » M. Reuterswärd	C 2 : 6 »	2,436: —
» » L. Setterwall	C 2 : 6 »	2,436: —

Summa kronor 28,452: —

I händelse att Kungl. Maj:t finner skäl föreligga att hos riksdagen föreslå förhöjning av ifrågavarande anslag, får jag till Kungl. Maj:ts avgörande överlämna, huruvida till personalens avlöning det högre beloppet, 29,322 kronor, må föreläggas riksdagen till godkännande, eller om endast det lägre beloppet, 28,452

kronor, som beräknats erforderligt för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, bör ifrågakomma.

[8.]

För renskrivning — kopiering på cards av utskrivna katalogblad och dylikt — är ävenledes ett mindre belopp av nöden. Intill utgången av år 1921 togos av anslaget till katalogiseringsarbetenas utförande cirka 500 kronor årligen i anspråk för detta ändamål, men under år 1922 och under förra halvåret 1923 finnas inga medel härför tillgängliga. Detta renskrivningsarbete torde dock icke för en längre tid böra avbrytas, och får jag därför hemställa, att vid bestämmandet av anslagets storlek även detta behov måtte tillgodoses, och att sålunda beloppen å 29,322 kronor, respektive 28,452 kronor, måtte utökas med 500 kronor. Något avrundade skulle de därigenom komma att uppgå till 29,820 kronor respektive 28,950 kronor.

Riksbibliotekarien hemställer alltså om utverkande av proposition till riksdagen att på extra stat för budgetåret 1923—1924 till katalogiseringsarbeten vid kungl. biblioteket anvisa det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna av riksbibliotekariens framställning påkallat.

Det synes mig uppenbart, att en blivande framställning till riksdagen om anvisande av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål bör vara grundad på en beräkning av det belopp, som anses vara erforderligt för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Jag kan emellertid icke godtaga ens de av riksbibliotekarien framlagda lägre beräkningarna, slutande å ett belopp av 28,950 kronor. Jag har nämligen ansett mig böra taga under övervägande, huruvida icke även här föreliggande anslag kan underkastas en nedsättning och därvid funnit skäligt förorda en minskning av anslaget med ungefär 10,000 kronor i förhållande till sistnämnda beräkning eller i avrundat tal till 19,000 kronor. Jag är den förste att medgiva, att genom denna begränsning svårigheterna för kungl. biblioteket att fullfölja ifrågavarande katalogiseringsarbeten bliva synnerligen stora. En minskning av personalen medför en ytterligare förlängning av den för dessa arbeten beräknade tiden. När emellertid de ekonomiska förhållandena sådant medgiva, böra arbetena omedelbart upptagas i dess förutvarande omfattning och följaktligen anslaget undergå motsvarande förhöjning.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å 19,000 kronor.

[9.]

Gemensam
accessions-
katalog för
Sveriges of-
fentliga bib-
liotek.

8. Gemensam accessionskatalog för Sveriges offentliga bibliotek. Till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen har riksdagen sedan åtskilliga år tillbaka anvisat anslag å extra stat. För år 1922 utgick anslaget med 6,000 kronor och för förra halvåret 1923 utgår detsamma med halva detta belopp eller alltså 3,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har riksbibliotekarien hemställt om fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1923—1924. 1921 års accessionskatalog, om 791 sidor jämte register, utkom hösten 1922. Det för förra halvåret 1923 beviljade anslaget å 3,000 kronor kommer att tagas i anspråk för den del av redigeringsarbetet å 1922 års accessionskatalog, som utföres under förra delen av år 1923. För redigeringsarbetets slutförande beträffande sistnämnda årgång under senare delen av år 1923 samt för påbörjande under år 1924 av påföljande års accessionskatalogs 38:e årgång, omfattande år 1923, skulle erfordras 6,000 kronor.

Jag beräknar för ändamålet ett till 5,000 kronor nedsatt belopp och hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till slutförande av redigeringen av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 37:e årgång, omfattande år 1922, samt för påbörjande av redigeringen för accessionskatalogens 38:e årgång, omfattande år 1923, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å 5,000 kronor, att användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

[10.]

Bokinköp och
bokbind-
ning för
kungl. biblio-
teket.

9. Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket. Till böckers inköp och inbindning är å kungl. bibliotekets ordinarie stat uppförd en anslagspost å 45,000 kronor. Sedan ett flertal år har riksdagen på extra stat anvisat anslag till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket. Anslaget utgjorde för år 1922 20,000 kronor och utgår för förra halvåret 1923 med halva detta belopp eller 10,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har riksbibliotekarien närmare utvecklat de svårigheter, biblioteksledningen haft att kämpa med för upprätthållande av bibliotekets bokbestånd, och framhållit, huru som det vore ogörligt för biblioteket att vare sig följa med på bok-

marknaden eller tillgodose allmänhetens alltjämt stigande krav, därest ej biblioteket för nu ifrågakvarande ändamål hade medel till sitt förfogande i större omfattning än nu är fallet. Riksbibliotekariens beräkningar sluta å ett årsbehov av 55,000 kronor till bokinköp och 35,000 kronor till bokbindning.

[10.]

Det torde för en var, som äger någon kännedom om den svenska och den utländska bokmarknadens nuvarande ställning, vara lätt att inse, att de anslagsmedel, som för speciellt bokinköp för ett tiotal år sedan tillmättes kungl. biblioteket, numera skola visa sig synnerligen otillräckliga. Det kan tyvärr med allt skäl befaras, att om icke avsevärt ökade medel ställas till kungl. bibliotekets förfogande, så stora luckor skola uppstå i bibliotekets bestånd av erforderlig litteratur att det sedermera, när större anslag kunna beredas, blir mycket svårt att fylla dessa luckor och samtidigt följa med den växande bokproduktionen. Enligt min mening får dessutom staten anses vara skyldig att, så långt det är möjligt, stödja det vetenskapliga kulturella arbetet genom att tillhandahålla de litterära hjälpmedel, av vilka det är i behov. I än större omfattning påvilar en sådan skyldighet staten i en tid, då den enskilde ser sina möjligheter att inköpa erforderlig litteratur väsentligen begränsade. Trots det att jag alltså mer än väl inser det berättigade i riksbibliotekariens framställning, har jag dock ansett mig nödsakad att böja mig för den ekonomiska situationen, som tvingar staten till den yttersta återhållsamhet i avseende å ökade utgifter på alla områden. Då jag å andra sidan icke anser en nedsättning av anslaget kunna vidtagas, utan att bibliotekets verksamhet skulle taga allvarlig skada, hemställer jag, det Eder's Kungl Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av 20,000 kronor.

Stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping.

10. **Stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping.** Under en följd av år har riksdagen beviljat anslag å extra stat för beredande av arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping. För år 1922 har riksdagen för angivna

[11.]

Stifts- och
läroverks-
biblioteket i
Linköping.

ändamål samt till arvode åt vaktmästaren vid sagda bibliotek anvisat ett förslagsanslag, högst 2,600 kronor och för förra halvåret 1923 ett motsvarande anslag å 1,300 kronor.

I skrivelse den 20 september 1922 har domkapitlet i Linköping gjort framställning om beviljande av ett anslag å 2,600 kronor för enahanda ändamål för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping och till arvode åt vaktmästaren vid samma bibliotek anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 2,600 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[12.]

Brist i stifts-
och läroverks-
bibliotekets
i Linköping
räkenskaper.

11. Brist i stifts- och läroverksbibliotekets i Linköping ränskaper. Från den under åttonde huvudtitelns ordinarie reservationsanslag till de allmänna läroverken upptagna anslagsposten: bibliotekarierna, utgår för närvarande till stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping 527 kronor 6 öre till bestridande av kostnader för bibliotekslokalens uppvärmning och städning, bindning av böcker m. fl. för bibliotekets underhåll erforderliga utgifter.

I skrivelse den 17 maj 1922 har domkapitlet i Linköping anmält, att på grund av de ovanligt höga bränslepriserna under år 1921 en brist å 1,959 kronor 75 öre uppstått i bibliotekets kassa, vilken brist icke syntes kunna täckas genom besparingar i kassan; och har domkapitlet hemställt om beredande av medel för täckande av sagda brist.

Vid domkapitlets skrivelse har fogats utdrag av räkenskaperna för år 1921 rörande ifrågavarande bibliotek, utvisande, att inkomsterna för året utgjort 4,503 kronor 97 öre, medan utgifterna uppgått till 6,463 kronor 72 öre.

Över förevarande framställning hava infordrade utlåtanden avgivits den 16 juni 1922 av statskontoret och den 4 augusti 1922 av riksräkenskapsverket.

Departement-
schefen.

För täckande av ifrågavarande brist synes — i likhet med vad fallet var beträffande en under år 1918 och en under år 1920 upp-

kommen brist i samma kassa, vilken täcktes genom anslag å 1920 års respektive 1922 års tilläggsstat — böra för budgetåret 1923—1924 äskas ett extra anslag, vilket, utjämnat till helt krontal, torde beräknas till 1,960 kronor.

Jag hemställer alltså, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av 1,960 kronor till täckande av under år 1921 uppkommen brist i stifts- och läroverksbibliotekets i Linköping räkenskaper.

Pedagogiska biblioteket i Stockholm.

12. **Pedagogiska biblioteket i Stockholm.** Pedagogiska biblioteket i Stockholm har från och med år 1900 åtnjutit av riksdagen på extra stat beviljade anslag. Understödet utgick till en början med 2,500 kronor men har gång efter annan höjts. För år 1922 utgick anslaget med 11,700 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 5,550 kronor.

[13.]
Pedagogiska
biblioteket i
Stockholm.

Förutom nyss angivna anslag har riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar, för ökade värmekostnader för pedagogiska bibliotekets lokaler såsom förslagsanslag, högst, anvisat vissa belopp på tilläggsstat för åren 1918, 1920 och 1921.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 9 maj 1922 dagtecknad ansökning har styrelsen för biblioteket gjort framställning om beredande av fortsatt understöd åt biblioteket för budgetåret 1923—1924.

Styrelsen lämnar till en början vissa siffror till upplysning om pedagogiska bibliotekets utveckling under de tio senaste åren med avseende å antalet besökande och boklån samt framhåller därvid, att av dessa siffror framginge, att biblioteket, om än med växlande frekvens av besökare under olika tider, fortfarande anlitas i stor utsträckning.

Styrelsen yttrar härefter:

De ekonomiska medel, vilka under den närmaste framtiden kunna påräknas för biblioteket vid sidan av vad riksdagen beviljat eller kan komma att bevilja, utgöras av två poster. Den ena är ett anslag, vilket, efter vad man vågar hoppas, torde komma att på förslag av Stockholms folkskoledirektion årligen av Stockholms stadsfullmäktige beviljas. Beloppet av detta anslag har utgjort 2,300 kro-

[13.]

nor för vartdera av åren 1920—1922. Den andra inkomstposten, som utgöres av årsavgifter från medlemmarna i sällskapet »Pedagogiska bibliotekets vänner», uppgick under vart och ett av åren 1919—1921 till 60 kronor.

De flesta av de utgifter, som påkallas för uppehållande av bibliotekets verksamhet under budgetåret 1923—1924 torde kunna beräknas uppgå till ungefär motsvarande belopp som utgifterna för år 1922. Ett väsentligt undantag i sådant avseende bildar emellertid utgiften för hyra. Med hänsyn till denna utgiftspost tillåter sig styrelsen erinra om följande.

Bibliotekets nuvarande lokal är av detsamma förhyrd för tiden från och med den 1 oktober 1913 till den 1 oktober 1923 mot ett årligt hyresbelopp av 3,100 kronor jämte 400 kronor för värme. Enligt vad styrelsen tror sig veta, finnes utsikt för biblioteket att inom icke alltför lång tid efter år 1923 erhålla en för detsamma lämplig lokal i samband med skolöverstyrelsens lokal i den beslutade stora ämbetsverksbyggnaden på Kungsholmen. Under sådana omständigheter vore det givetvis förmånligast för biblioteket, om detsamma efter den 1 oktober 1923 fortfarande finge hyra den nuvarande lokalen under den sannolikt icke så långa tid, då detta skulle behövas. Därigenom skulle bl. a. kostnaden för en flyttning av biblioteket inbesparas. Styrelsen för Whitlockska samskolans byggnadsaktiebolag, vilket bolag till biblioteket uthyr den av detsamma för närvarande använda lokalen, har på förfrågan skriftligen meddelat, att den går in på förlängning av kontraktet till den 1 oktober 1924 mot ett hyresbelopp av 6,200 kronor. Något bindande löfte i fråga om lokalens förhyrande under där-efter följande tid anser sig bolagsstyrelsen för närvarande icke kunna lämna, men då förslag härom ej heller definitivt avvisats, torde man kunna räkna på ett fortsatt förhyrande av lokalen, om detta skulle behövas.

I skrivelsen nämnes icke något om ersättning för uppvärmningskostnad, men enligt vad muntligen upplysts, skulle sådan ersättning, liksom under de närmast föregående åren, komma att bestämmas genom särskild överenskommelse för varje år efter bränslematerialiernas pris i marknaden. För det nu ifrågasatta budgetåret beräknar biblioteksstyrelsen uppvärmningskostnaden efter samma grunder som dem, beträffande vilka överenskommelse träffats för år 1922.

Den av hyresvärden begärda höjningen av hyresbeloppet kan väl synas ganska betydande, men då den nu utgående hyran till sitt belopp bestämdes år 1912, alltså före kristidens början, torde man icke hava kunnat vänta annat än att det nya hyresbeloppet rätt mycket skulle överstiga det gamla. Skulle också biblioteket på annat håll kunna erhålla en ny lägenhet till lägre årshyra, vartill dock ringa utsikt torde förefinnas, skulle denna likväl efter all sannolikhet ställa sig dyrare genom den betydande flyttningskostnad, som dess hyrande skulle medföra, bl. a. genom två flyttningar, den ena kort tid efter den andra, varjämte må erinras, att flyttning av biblioteket nödvändiggör ett avbrott i dess verksamhet för en avsevärd tid.

Styrelsen finner sig alltså böra beräkna bibliotekets anslagsbehov för det nu avsedda hyresåret under förutsättning av det ifrågasatta höjda hyresbeloppet.

Erinras må emellertid att av bibliotekets nuvarande lokal, under hela den tid biblioteket innehaft densamma, ett rum med tillhörande tambur varit uthyrt

till flick- och samskoleföreningens byrå mot en årlig hyressumma av 400 kronor, däri innefattat ersättning för värme. Denna ersättning har varit beräknad till 9,5 % av den värmeersättning, som utgår för hela lokalen, motsvarande den uthyrda lokalens utrymme i förhållande till hela bibliotekslokalens utrymme. Givet är, att vid beräkningen av bibliotekets lokalhyra och kostnaden för lokalens uppvärmning de belopp frånräknas, som flick- och samskoleföreningens byrå erlägger för sin andel av lokal och värme. Den av nämnda byrå för närvarande hyrda lokalen har av flera skäl icke ansetts kunna betinga större årlig hyra än 600 kronor, däri dock icke inbegripet någon värmekostnadsersättning.

På grund av det anförda har styrelsen anhållit om framställning till riksdagen om beviljande åt biblioteket av anslag för budgetåret 1923—1924 till ett belopp av 12,900 kronor. I anslutning härtill anför styrelsen, att om sagda belopp av riksdagen beviljades, bibliotekets samtliga inkomster för budgetåret 1923—1924, såvitt de med större sannolikhet kunde beräknas, och med inräknande av vissa tillfälliga räntemedel skulle komma att uppgå till omkring 15,460 kronor samt att dessa medel skulle användas med ledning av följande plan:

Böcker och tidskrifter	kronor	1,300: —
Bokbinderiarbete	»	1,000: —
Trycksaker och renskrivning	»	150: —
Arvode åt huvudbibliotekarien	»	5,000: —
» » biträdande bibliotekarier	»	1,380: —
Vaktmästarens arvode	»	400: —
Hyra	»	4,875: —
Telefon	»	100: —
Uppvärmning	»	643: —
Belysning	»	115: —
Försäkring	»	76: —
Inköp och reparation av inventarier	»	150: —
Städning	»	192: —
Diverse (skrivmaterial, transporter m. m.)	»	79: —
Summa kronor		15,460: —

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1922 tillstyrkt ifrågakarande framställning och därvid beträffande den ifrågasatta ökningen av anslagsbeloppet anfört följande:

Det av bibliotekets styrelse ifrågasatta beloppet överstiger med 1,800 kronor ett årsbelopp, som skulle motsvara det belopp, riksdagen senast beviljat för ett halvår. Denna anslagshöjning är dock mindre än den höjning i hyra, vilken enligt av styrelsen förebragt utredning synes vara ofrånkomlig. Under sådana omständigheter synes styrelsens framställning vara väl motiverad.

Departement-
mentschefen.

Den omständighet, som föranlett styrelsen att hemställa om ökat bidrag, är, såsom synes av styrelsens framställning, den till 6,200 kronor höjda hyra, som biblioteket har att betala för sin nuvarande lokal från och med den 1 oktober 1923. Även om det vore möjligt att erhålla andra bibliotekslokaler för billigare pris, synes — med hänsyn till den av styrelsen omnämnda möjligheten av framtida lokalförvärv — ett ombyte nu av lägenhet ej vara att anbefalla, då flyttningskostnader m. m. med all sannolikhet skulle väsentligen överstiga den nu begärda anslagsökningen och nya flyttningskostnader därtill sannolikt inom kort skulle tillkomma. Bibliotekets styrelse har ansett, att en del av de på grund av hyreshöjningen ökade utgifterna skulle kunna bestridas av bibliotekets övriga inkomster, varför höjningen i statsanslaget kunnat begränsas till 1,800 kronor för år, medan hyresökningen uppgår till 3,100 kronor. För att bibliotekets verksamhet skall kunna fortgå torde en ökning av statsanslaget med det av styrelsen begärda beloppet vara oundgänglig. Detsamma skulle således för budgetåret 1923—1924 utgå med 12,900 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 12,900 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

S:te Genevièvebiblioteket i Paris.

[14.]

Skandina-
viska biblio-
tekarien vid
S:te Gene-
vièvebiblio-
teket i Paris.

13. Skandinaviska bibliotekarien vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris. Såsom bidrag till avlöning åt den skandinaviska bibliotekarien vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris har riksdagen under en följd av år beviljat extra anslag, för vart och ett av åren 1920—1922 utgående med 1,500 kronor. Till detta belopp höjde 1919 års riksdag anslaget, som tidigare utgått med 800 kronor. För förra halvåret 1923 utgår anslaget med 750 kronor.

I en av riksbibliotekarien med eget utlåtande av den 16 oktober 1922 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har nu den skandinaviska

bibliotekarien vid nämnda biblioteksavdelning, Signe Garling, avgivit redogörelse för avdelningens verksamhet under tiden den 1 augusti 1921—den 31 juli 1922 samt därvid anført, bland annat, följande:

[13.]

Det gångna året har i mångt och mycket fått sin prägel av den insats, som gjorts av den nyskapade Comité de patronage de la Section finno-scandinave de la Bibliothèque S:te Geneviève, ävensom av tillblivelsen av det nya Institut scandinave, som visserligen först till hösten kommer att officiellt öppna sina portar, men som redan faktiskt existerar i och med närvaron vid Sorbonne av tre skandinaviska lektorer.

Bibliotekarien slutar med att — under hänvisning till en på riksbibliotekariens initiativ av den svenska suppleanten i Comité de patronage efter överenskommelse med denna kommittés övriga skandinaviska medlemmar gjord framställning — hemställa, att det till den skandinaviska bibliotekarien vid S:te Genevièvebibliotekets i Paris skandinaviska-finska avdelning utgående svenska lönebidraget måtte för framtiden fastställas till 4,500 francs.

I sitt ovan omförmälda yttrande har riksbibliotekarien anført bland annat följande:

Genom det planerade grundläggandet av ett Institut scandinave vid Sorbonne och genom utnämmandet av en svensk universitetsman till lektor i svenska språket här, kommer med säkerhet den skandinaviska avdelningen av Bibliothèque S:te Geneviève att tagas i större anspråk än hittills skett också för rent vetenskapliga studier. Det är därför av vikt, att det från Sveriges sida utgående anslaget till den skandinaviska bibliotekariens avlöning allt fortfarande bibehålles. Beträffande bibliotekariens lön ansågs denna av de skandinaviska medlemmarna i Comité de patronage de la Section finno-scandinave de la Bibliothèque S:te Geneviève vid ett i november år 1921 å danska legationen i Paris hållet sammanträde böra fastställas till 12,000 francs, varjämte delegerade enades om följande proportions-tal för de skilda länderna såsom de lämpligaste, nämligen för Sverige 15, för Norge 10, för Danmark 10 och för Finland 5. På Sveriges andel skulle alltså komma ¹⁵/₄₀ av totalsumman eller 4,500 francs. Med den nuvarande francskursen motsvarar detta belopp ungefär det nu för ändamålet utgående svenska stats-anslaget å 1,500 kronor.

Under åberopande av vad som sålunda förekommit hemställer jag, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris för budgetåret

1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av 1,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Museer.

Nationalmuseum.

[15] 14. **Nationalmuseum.** Jag hemställer det tacktes Eders Kungl. Nationalmuseum. Maj:t föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till nationalmuseum med oförändrat årsbelopp, 151,100 kronor.

[16.] 15. **Nationalmuseum.** Å nationalmusei stat finnas upptagna Nationalmuseum. följande ordinarie reservationsanslag:

målnings- och skulptursamlingarnas ökande	30,000	kronor
inlösen av levande svenska konstnärers arbeten	30,000	»
handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande	7,500	»
samlingarnas vård och underhåll samt expenser	11,000	»
ökande av samlingen av konsthantverk	10,000	»
boksamlingen	3,000	»
utländska studieresor	3,000	»

Departementschefen. Såsom jag får anledning att närmare beröra vid flera tillfällen i det följande, har jag icke ansett lämpligt att för nästkommande budgetår äskas anslag till resestipendier, och torde i anslutning här- till nationalmusei anslag till utländska studieresor bära i riksstaten för nämnda tid upptagas utan angivet belopp

Vidare nödga mig förhållandena att vidtaga vissa nedsättningar å övriga ovanberörda anslag. Efter närmare prövning har jag ansett mig bära tillstyrka, att anslaget till inlösen av levande svenska konstnärers arbeten minskas med 5,000 kronor till 25,000 kronor, anslaget till handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande med 1,000 kronor till 6,500 kronor, anslaget till ökande av samlingen av konsthantverk med 2,000 kronor till 8,000 kronor och anslaget till boksamlingen med 1,000 kronor till 2,000 kronor.

Vad de övriga anslagen beträffar torde en sänkning näppeligen vara möjlig utan att museets fortsatta verksamhet kommer att allvarligt äventyras.

I anslutning till vad ovan anförts får jag därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att i riksstaten under rubriken nationalmuseum
såsom särskilda *ordinarie* anslag uppföra

dels reservationsanslaget till målnings- och
skulptursamlingarnas ökande med 30,000 kronor;

dels reservationsanslaget till inlösen av levande
svenska konstnärers arbeten med 25,000 kronor;

dels reservationsanslaget till handtecknings-
och gravysamlingarnas ökande med 6,500 kronor;

dels reservationsanslaget till samlingarnas vård
och underhåll samt expenser med 11,000 kronor;

dels reservationsanslaget till ökande av sam-
lingen av konsthantverk med 8,000 kronor;

dels reservationsanslaget till boksamlingen med
2,000 kronor;

dels ock reservationsanslaget till utländska stu-
dieresor utan angivet belopp.

16. **Försäkring och transport av konstföremål.** Till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade i nationalmuseet, har riksdagen under de senaste åren anvisat anslag på extra stat. För år 1922 utgjorde detta anslag 2,500 kronor och för förra halvåret 1923 1,250 kronor.

[17.]
Försäkring
och transport
av konst-
föremål.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har överintendenten och chefen för nationalmuseum anhållit om fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade hos nationalmuseum, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av 2,500 kronor.

17. **Konservering av handtecknings- och gravysamlingarna.** År 1917 gjorde dåvarande överintendenten och chefen för nationalmuseum Richard Bergh framställning angående beredande

[18.]
Konservering
av handteck-
nings- och
gravysam-
lingarna.

[18.] av medel till konservering av de värdefullaste samlingarna inom museets gravyr- och handteckningsavdelning.

Jag tillåter mig erinra om det huvudsakliga av innehållet i denna framställning.

Med anledning av handtecknings- och gravyravdelningens i nationalmuseum förflyttning inom museet i januari 1916 samt den i detta samband planerade nyordningen av de samlingar, som tillhöra avdelningen, erhöilo åtskilliga tjänstemän vid museet i uppdrag att företaga studieresor till vissa utländska museer för att i därvarande kopparstickskabinett studera anordningar för gravyrers förvaring, konservering, katalogisering m. m. Av utav dem avgivna berättelser framgick, att nationalmuseum i fråga om tidsenlig konservering av handteckningar och gravyrer komme betydligt till korta vid en jämförelse med de utländska museerna.

Bristen på tillräckliga penningmedel har icke blott hindrat införandet av genomgripande och omfattande förbättringar i allmänhet utan även med vissa undantag hindrat en tillfredsställande konservering av nyförvärvade blad inom här nämnda samlingar. Sedan de nu pågående nyanordningsarbetena inom alla museets avdelningar började, har den redan förut ohållbara situationen till och med försämrats, då ju det nuvarande anslaget för samlingarnas vård i ännu högre grad än förut måst tagas i anspråk för flyttnings- och hängningsarbetena i måleri- och skulpturavdelningen. Den kartong, vårå gravyrer och handteckningar i regel äro uppsatta, måste anses vara för dålig, då den icke skyddar gravyrerna mot slitning, vadan det måste anses som en oundgänglig fordran, att en bättre kartong hädanefter begagnas. Man finge därigenom också en garanti mot stöld, vilken man enligt vunnen erfarenhet med nuvarande brist på konservering icke har. Som gravyrerna nu ligga uppklistrade på papper eller helt och hållet lösa och i omslag av hårt karduspapper, äro de synnerligen utsatta för nötning. Följden härav är, att samlingens stora värde minskas år från år, om ej med det snaraste en radikal förbättring äger rum. Denna förbättring är samlingen väl värd; dess handteckningar äro överlägsna många av världsstädernas museers, dess gravyrer kunna jämföras med en del av dem.

Att sådana förhållanden som de här omtalade kunnat uppkomma torde emellertid icke endast ha sin grund i bristande tillgångar. Felet med t. ex. konserveringen av den Tessinska handteckningssamlingen var icke av ekonomisk utan av teknisk art. Och man har ännu icke inom nationalmuseum tillräcklig erfarenhet i konserveringstekniskt avseende, då man där icke har någon konservator med erfarenhet i det grafiska facket. Konservatorsbefattningen i nationalmuseum är i praktiken en befattning uteslutande för målningssamlingen. I de större utländska museerna har man särskilda konservatorer för de grafiska samlingarna och i de mindre museerna biträden med obligatorisk kompetens i grafiska arbetens konservering, t. ex. i Kristiania och Köpenhamn. Nationalmuseum har icke heller nödiga verktyg för konserveringsarbeten. Följden av detta har varit, att ifrågakommande konserveringsarbeten i handtecknings- och gravyravdelningen fått utföras av en privat bokbindare på hans verkstad. Även om denne är erkänt

skicklig i sitt fack, är det klart, att museets kontroll ej kan bli tillräckligt noggrann. Det ligger alltså stor vikt vid att en ändring i detta avseende snarast möjligt vidtages. Jag har fördenskull avsett ett par rum i museet till verkstad. Sedan behövliga verktyg anskaffats och sakkunnig anställt, skulle museet kunna taga all konservering för handteknings- och gravyravdelningen i egna händer. Genom en sådan anordning av konserveringen skulle en väsentlig besparing för museet uppstå, i synnerhet som samma verktyg kunna användas för allmänna bokbinderiarbeten i museet.

Såsom nödvändiga åtgärder för samlingens konservering får jag alltså framhålla följande:

1) De utländska handteckningar tillhörande den Tessinska samlingen, som därav äro i behov, omspännas på ny kartong i passepartouter.

2) Övriga ännu icke, eller otillräckligt, konserverade, huvudsakligen svenska handteckningar uppsättas på god kartong.

3) Huvudsamlingen av gravyrer monteras på kartong med passepartouter.

4) Övriga mindre värdefulla delar av gravyrksamlingen monteras på tjockt papper och insättas i så kallade skruvband.

5) Nya mindre portföljer anskaffas i stället för de nuvarande mycket otympliga och ofta utslitna, och skruvband anskaffas.

6) Behövliga verktyg anskaffas jämte sakkunnig arbetshjälp inom museet.

Som skäl för anskaffandet av helt nya portföljer får jag anföras, att den nuvarande portföljmodellen är allt för stor. Härigenom är det nödvändigt att för ordningens bevarande lägga gravyrer av samma konstnär inom särskilda omslagspapper. Härigenom utsättas bladen för extra nötning, vilket kan undvikas genom mindre portföljer, där omslag ej behövas. Detta förvaringssätt är numera principen i utländska museer.

Priset på en portfölj, respektive skruvband, kan med den grad av noggrannhet, som nuvarande förhållanden tillåta, beräknas till lägst 10 kronor. Priset för montering av bladen torde komma att bli 3 kronor 50 öre för tjockare kartong med passepartout, 1 krona för tunnare med passepartout samt 12 öre för papper i skruvband. Att nu göra en noggrann beräkning av hur många blad, som fordra dyrare eller billigare kartong eller skruvbandspapper, är emellertid omöjligt, utan måste detta avgöras under arbetets gång på grund av samlingens stora omfång.

Då samlingen består av cirka 120,000 blad, skall man dock ungefärligen kunna uppskatta behovet av kartonger till 100,000, därav tjockare kartong till 20,000, tunnare kartong till 50,000 och skruvbandspapper till 30,000. Det är naturligtvis icke nödvändigt, att hela denna montering utföres omedelbart. Montering av vissa mindre värdefulla och sällan begagnade delar av samlingen kan uppskjutas på avsevärd tid, men för de värdefullaste och oftast begagnade delarna tror jag mig ha framlagt fullt talande skäl för en omedelbar montering. Genom att inskränka fordringarna till det allra behövligaste, de värdefullaste bladen och portföljerna, kan kostnaden nedbringas betydligt. Dock synes det mig lämpligt att under nuvarande förhållanden endast äska ett provisoriskt anslag under 5 år, varefter dels den gjorda erfarenheten, dels de eventuella möjligheter till besparingar, som kunna uppkomma, kunna tagas med i beräkning för att uppgöra en fast stat för handteknings- och gravyrksamlingens konservering.

[18.]

Handtecknings- och gravyrsamlingen inflyttade år 1916 i sin nuvarande lokal och är föremål för omfattande nyanordningar, vilkas förnämsta ändamål är att göra samlingen mera tillgänglig för den stora publiken än hittills, varigenom den grafiska konsten, som ju genom sina materiella förutsättningar, billiga priser, reproduktionsmöjligheter o. s. v. mer än de andra konstarterna kan bli en hela folkets konst, genom nationalmuseum skulle på ett verksammare sätt än hittills befordras i såväl vetenskapligt som populärt syfte. Men dessa strävanden måste bli luftslott, så länge samlingen saknar nödvändiga medel för konservering. Det första villkoret, då man utsätter samlingen för flitigare begagnande och oftare utställande, är, att den ökade slitningen motväges genom bättre konservering. Så t. ex. är av samlingens föreståndare ett par hundratal av de konsthistoriskt och gravyrtekniskt viktigaste bladen sammanställda till en särskild s. k. visnings-samling, vilken ordnas efter konsthistoriska grunder och skall tjäna dels till att vara en inledning till det vetenskapliga studiet av gravyrkonsten och dels till att ge den stora publiken en tillräcklig föreställning om den äldre gravyrkonsten och en introduktion i den moderna konsten samt ge den uppslag för vidare studier. Den torde alltså komma att få den största betydelse och verksammare än något annat medel väcka och befordra intresset för nationalmusei gravyr-samling och för gravyrkonsten i allmänhet.

Men här nämnda visningssamling kan icke framläggas för publiken, då vi icke ha medel att bekosta den särskilt omsorgsfulla konservering av densamma, som är av nöden. En del av det första årets anslag skulle alltså under förutsättning av dess beviljande begagnas för denna visningssamlingss konservering.

På grund av vad jag sålunda förebragt, får jag anhålla, att Kungl. Maj:t måtte hos 1918 års riksdag äska ett extra anslag under 5 år för konservering av nationalmusei gravyr- och handteckningsavdelnings värdefullaste samlingar, att utgå med 5,000 kronor årligen.

I avseende av vad Bergh anfört rörande den tekniska anordningen för konserveringsarbetet vill jag allenast inskjuta den erinran, att genom beslut av 1920 års riksdag inrättats en ny vaktmästarbefattning vid museet, vars innehavare i staten benämnes tekniskt biträde vid handtecknings- och gravyravdelningen. Härmed avsågs att tillgodose arbetena å gravyravdelningens verkstad, däribland självfallet nu omförmälda konserveringsarbeten.

I anledning av berörda av Bergh gjorda framställning föreslog Kungl. Maj:t 1918 års riksdag att till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseum bevilja ett anslag av 25,000 kronor samt därav anvisa på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 5,000 kronor. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t yttrade dåvarande departementschefen:

Av den i ärendet förebragta utredningen synes mig otvetydigt framgå, att fara föreligger för att nationalmuseets synnerligen värdefulla samlingar av gravyrer

och handteckningar skola lida måhända oersättlig skada, om icke åtgärder med det snaraste vidtagas för deras konservering. En klok ekonomi måste då anses bjuda, att erforderliga medel beviljas för detta ändamål. Därest nödigt anslag ställes till förfogande, böra uppenbarligen, såsom jämväl cheten för nationalmuseum förutsatt, de värdefullaste bladen i samlingarna i främsta rummet göras till föremål för behandling. Icke heller har jag något att erinra mot storleken av det äskade anslaget.

Riksdagens beslut utföll i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, och har riksdagen sedermera på Kungl. Maj:ts framställningar av berörda anslag å 25,000 kronor anvisat på extra stat för vart och ett av åren 1920—1922 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

Överintendenten och chefen för nationalmuseum har nu i skrivelse den 31 augusti 1922 anhållit om utverkande av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål att utgå med 5,000 kronor årligen under en följd av 5 år. Till stöd härför anför museichefen följande:

De av riksdagen hittills anvisade anslagen hava använts dels till inköp av maskiner och verktyg samt materialier i övrigt, dels till konservering och montering av konstverken samt förfärdigande av portföljer för dessa ävensom till avlöning av ett biträde vid konserveringen.

Maskiner och verktyg ha inköpts i sådan omfattning att museets behov i detta avseende är tillfredsställt för den närmaste framtiden. Sålunda har anskaffats bland annat en tryckpress (i vilken även årskort och dylikt samt mindre kataloger kunna tryckas), pappsax, skärmaskin, stockpress, hörnrundningsmaskin samt en handpress. Dessutom ha inköpts erforderliga stilar och stilkaster.

Följande konserveringsarbeten ha utförts:

Inom *gravyrssamlingen*: För visningssamlingen ha tillverkats 100 st. portföljer samt 100 skyddskartonger. 680 blad ha monterats på passepartouter.

Inom gravyrssamlingen i övrigt ha omkring 700 blad ommonterats. Kompletteringsmontering har företagits beträffande Zorn-, Carl Larsson-, Munch-, Dürer- och Rembrandtsamlingarna. Lafrensensamlingen, omfattande omkring 32 blad, har jämte förut befintliga blad av andra mästare till ett antal av omkring 1,000 nymonterats. Nyförvärven — 1,640 blad — ha monterats.

Handteckningssamlingen: För visningssamlingen ha 125 blad nymonterats och 5 portföljer tillverkats. Inom handteckningssamlingen i övrigt har Josephsonsamlingen, bestående av 85 blad, nymonterats och för densamma 5 portföljer tillverkats. Dessutom har montering av Martin-, Berger-, Lafrensen- m. fl. samlingar påbörjats. Nyförvärven, uppgående till ett antal av 940 blad, ha monterats. I den mån det utan risk för misslyckande har kunnat ske — enär expert å området ej finnes inom museet — ha handteckningarna konserverats. Den sista stora depositionen av gravyrer till Drottningholms slott har på bekostnad av ifrågavarande anslag nymonterats.

[18.]

Planschverksamlingen: Endast de mest ofrånkomliga arbetena, bestående i lagning av ett antal permar och blad ha hittills kunnat företagas.

För *fotografi- och reproduktionssamlingen* ha anskaffats 23 st. kapslar.

Konserveringsarbetet har alltsedan anslaget beviljades fortgått i enlighet med den ursprungliga planen, vilken i detalj av dåvarande museichefen framlades i skrivelse den 28 augusti 1917, då ifrågavarande anslag för första gången äskades. Under överinseende av avdelningsföreståndaren har arbetet utförts av en bland museets vaktmästare, som speciellt utbildats för detsamma. Denne har till sin hjälp haft ett tekniskt biträde för utförande av de enklare bokbinderi-arbetena.

Konsveringen bör med nödvändighet fortsättas och synes det mig önskvärt att detta sker enligt ovan berörda program. Den skulle förvisso vad beträffar de äldre samlingarna kunna fullbordas inom de närmaste åren, såvida medel därtill samt ökad arbetskraft stode till mitt förfogande, men synes mig ett utförande av arbetet såsom hittills med nu befintlig personal vara att ur ekonomisk synpunkt förorda, och torde jämväl det hittills beviljade årliga anslaget å 5,000 kronor — ett belopp som visat sig vara tillräckligt till täckande av kostnaderna för arbetet såsom det hittills bedrivits — under de närmaste åren vara tillfyllest för ett effektivt fortsättande av konserveringen av nu förefintliga konstverk samt montering av nyförvärven.

Departementschefen.

Då Richard Bergh uppgjorde planen för ifrågavarande konserveringsarbeten, räknade han med ett provisoriskt anslag under 5 år. Han avsåg, att den härunder vunna erfarenheten skulle tjäna till ledning vid bedömande av det framtida anslagsbehovet. Arbetena hava nu fortskridit enligt det av honom uppgjorda programmet, och lära, efter vad jag inhämtat, kunna i det väsentligaste bringas till fullbordan inom loppet av fem år, därest för ändamålet erforderliga medel stå till förfogande.

Stora olägenheter för denna avdelning skulle givetvis föranledas av ett avbrott i de nu igångsatta konserveringsarbetena. Vårt nationalmuseum äger i sin handteknings- och gravyravdelning en konstskatt av oersättligt värde, som fullt ut kan mäta sig med vad flera av de stora museerna i Europa härutinnan hava att uppvisa, och givet är, att dess värde skulle väsentligen minskas, därest ej de påbörjade konserveringsarbetena finge fortsättas och bringas till slut. Emellertid har jag ansett mig böra taga i övervägande, huruvida icke de erforderliga medlen kunna något begränsas. Om ock arbetena härigenom skulle komma att ytterligare i tiden förskjutas, finner jag dock situationen mana till dylik åtgärd. Tillsvideare synes mig böra för ändamålet beräknas 2,500 kronor för år, vilket belopp torde böra vid gynnsammare ekonomiska förhållanden höjas.

Av det av 1918 års riksdag beviljade anslaget å 25,000 kronor återstår ännu ett belopp av 2,500 kronor, som icke av riksdagen för ändamålet anvisats. Detta synes mig nu böra tagas i anspråk för närmaste budgettermin. I vad mån medel sedermera böra äskas i form av ett större anslag med årliga anvisningar av riksdagen eller i form av anslag, som varje år framlägges till riksdagens prövning, är en fråga, som bör prövas i samband med att anslag för ändamålet äskas hos nästföljande års riksdag.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att av det utav 1918 års riksdag till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseum beviljade anslaget å 25,000 kronor för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* reservationsanslag anvisa återstoden eller 2,500 kronor.

18. Disposition av behållning å anslag till inredning av en utställningssal. I anledning av Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade 1916 års riksdag till inredning av en utställningssal i nationalmuseum på extra stat för år 1917 ett anslag av 7,000 kronor.

[19.]
Disposition
av behållning
å anslag till
inredning av
en utställ-
ningssal.

Överintendenten och chefen för nationalmuseum har i skrivelse den 31 augusti 1922 meddelat, att å detta anslag kvarstode en behållning av 2,002 kronor 32 öre, samt anhållit, att av de besparade medlen måtte få användas dels till biblioteksinredning i utställningssalen ett belopp av 1,236 kronor, dels ock för inbindning av bok- och planschverkssamlingen ett belopp av 750 kronor. Till stöd härför anför överintendenten följande:

Då den utställningssal för vilken berörda anslag var avsett, utan att möjligheten till dess fulla utnyttjande som utställningslokal äventyras, skulle kunna användas till beredande av plats för en del av museets bok- och planschverksamling, får jag hemställa om ifrågavarande behållnings användande på sätt som här nedan säges.

Under de senaste åren har museets bibliotek, som förvaras i lokaler omedelbart gränsande till salen i fråga, på grund av ökat anslag samt talrika gåvor på ett glädjande sätt tillvuxit och allt bättre motsvarat de krav som från museets sida ställas på detsamma. Tillväxten har emellertid samtidigt berett stora svårigheter för bok- och planschverkssamlingarnas uppställande på ett systema-

[19.] tiskt och lättillgängligt sätt, och det torde vara nödvändigt att redan nu se till att dessa svårigheter ej växa oss över huvudet utan att utrymme beredes för samlingarnas uppställning i mån av deras tillväxt.

Det för boksamlingen behövlige nya utrymmet har jag funnit kunna vinnas på sådant sätt, att den innersta delen av ovan berörda utställningssal på den till bibliotekslokalen gränsande väggen förses med en hela väggen täckande bokhylla, vilken vid behov medelst rörliga skärmväggar kan avstängas från utställningssalen.

Den erforderliga hyllinredningen kan enligt av mig infordrade kostnadsförslag utföras i mörkbetsad och polerad kvistren furu till ett pris av 1,236 kronor.

Vad det återstående beloppet, 766 kronor 32 öre, beträffar, vore det synnerligen önskligt att det kunde komma till användning för inbindning av den ännu icke bundna delen av boksamlingen. I det ordinarie anslaget till boksamlingen, 3,000 kronor, är ett belopp av högst 750 kronor anvisat till inbindning. Erfarenheten utvisar att denna summa är otillräcklig under nu gällande höga prisförhållanden. Men om det ovannämnda beloppet finge användas till inbindning under år 1923 skulle, med användande av såväl dessa medel som de ordinarie anslagsmedlen, de angelägnaste behoven av inbindning för bok- och planschverksamlingarna kunna tillgodoses, och jag skulle då tillsvidare undgå att nödgas begära ökning av medlen för inbindning.

Departementschefen.

Då de av museichefen ifrågasatta anordningarna, mot vilka jag icke har något att erinra, otvivelaktigt äro för museet väl behövlige, får jag, under framhållande att riksdagens medgivande synes böra inhämtas till den begärda användningen av ifrågavarande besparade medel, hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen medgiva

att av besparingar, som uppkommit av det av 1916 års riksdag beviljade anslaget till inredning av en utställningssal i nationalmuseum, må användas *dels* till biblioteksinredning i samma sal ett belopp av 1,236 kronor, *dels ock* för inbindning för bok- och planschsamlingen ett belopp av 750 kronor.

[20.]

19. **Konservering av tavelsamlingen å Gripsholms slott.**

Konservering av tavel-
samlingen å
Gripsholms
slott.

Under denna punkt har jag för avsikt att anmäla en inkommen framställning om beredande av anslag till konservering av statens porträttsamling å Gripsholms slott. Innan jag närmare ingår på spørgsmålet vill jag förutskicka några kortfattade allmänna erinringar rörande denna porträttsamlings tillkomst och utveckling.

Bland de målningar, som redan på Gustaf Vasas tid prydde slottets olika rum, funnos åtskilliga »konterfeijer». År 1546 räknade man 28 tavlor, däribland 9 porträtt. Redan år 1548 hade antalet vuxit till 90, varav inventariet upptog 21 porträtt.

En väsentlig utökning av porträttsamlingen skedde emellertid först under änkedrottning Hedvig Eleonoras tid. Dels fick hon i gåva mottaga en mängd porträtt av åtskilliga av sina många fränder bland Europas olika furstehus, dels beställde hon och inköpte sådana genom för ändamålet utsända konstnärer och andra. I hennes tjänst arbetade Tessinarna och Ehrenstrahl, för hennes räkning reste Signac, den berömde miniatyrmålaren, och David Krafft ut till Tyskland för att avmåla furstliga personer, vilkas porträtt hon önskade äga. Porträttsamlingen, som år 1669 lär hava omfattat 109 nummer, uppvisade i mitten av 1700-talet ett antal av 308, sålunda nära en tredubbling under denna storhetstid för svensk konst.

Sin nästa glansperiod uppnådde slottet under senare delen av frihetstiden och under den gustavianska tiden. Sedan drottning Lovisa Ulrika, för vilken Gripsholm alltsedan år 1744 varit bestämt till änkesäte, år 1772 utbytt det mot Svartsjö, vistades Gustaf III under de därpå närmast följande åren med sitt hov understundom rätt långa tider av året på Gripsholm. Slottet undergick i vissa delar väsentliga förändringar; då tillkom den s. k. kavaljersflygeln. Det samlande, som något avstannat under de hårda åren i början av 1700-talet, men som väcktes till liv igen av den jämväl för konst intresserade Lovisa Ulrika, fortsattes sedermera av hennes son. Då tillkom, bland annat, den stora serien av riksrådsporträtt från 1600-talets senare hälft och den imponerande serien av porträtt över Europas regenter, som nu är uppsatt i den s. k. Gustaf III:s runda salong. Gripsholmssamlingen räknade vid Gustaf III:s död omkring 400 porträtt.

I början av 1800-talet erhöll emellertid samlingen sina största accessioner, vilka gjorde den till det värdefulla och storartade porträttgalleri den nu är. Från 1820-talet daterar sig dess tillvaro som historiskt museum. Tavelsamlingen växte ut och begynte ordnas främst genom de nitiska omsorger, som ägnades densamma av dåvarande ståthållaren på slottet, friherre A. L. Stjerneld († 1835). År 1826 hade antalet nummer i samlingen ökats till nära 1,100. Från de andra slotten, från kungl. museum och dess förråd ditför-

[20.] des en hel del målningar av både historiskt och konstnärligt värde. Särskilt blev 1700-talet väl representerat med Pasch, Lundberg, Roslin, Wertmüller — för att endast nämna några av de mest kända namnen. Ej endast furstliga personer eller representanter för samhällets högsta klasser fingo sina bilder införlivade i samlingen, dit kommo nu porträtt av svenskar av olika stånd, statsmän, vetenskapsmän och lärde, krigare och präster m. fl. Porträtten hade dittills varit upphängda i största oordning, representanter för olika tider och länder hade varit blandade om varandra. Nu försökte man åstadkomma en viss reda och ordning i uppsättningen.

Under 1800-talets mitt genomgick slottet en genomgripande omdaning i ändamål att omstöpa all interiör i medeltidsgotik, en restaurering, som visade tidens uppfattning av historisk stil och vittnade om ytliga kunskaper och dilettantism, då man valde en stil, som ej hade något gemensamt med slottsbyggnaden. Lyckligtvis fick denna anordning ej bestå så länge; de banala moderna tillsatserna bortrensades genom den nya restaurering, slottet undergick på 1890-talet, då syftet var att återgiva byggnaden den karaktär, den en gång ägt. Porträttsamlingen, som nu ökats till över 1,700 nummer, blev överskådligt och konsekvent ordnad i historiska grupper och insatt i lämpligaste miljö. Sedermera har samlingen varit i ständig tillväxt dels genom direkta gåvor — av vilka särskilt må erinras om de av konung Oscar II skänkta porträtten ur den av honom inköpta Mälsåkersamlingen — dels ock genom överflyttningar från andra statens samlingar. Gripsholmssamlingen innehåller för närvarande inemot 2,000 porträtt.

Porträttsamlingen på Gripsholm har tillkommit utan någon bestämd plan. Goda verk och dåliga hava blandats om varandra, och dupletter hava varit ganska talrika. Utgallringar hava därför ansetts böra vidtagas.

Den första utgallringen skedde, då nationalmuseum stod färdigt och konstsamlingarna där skulle ordnas. Då överflyttades dit under åren 1864 och 1865 ett 40-tal av de konstnärligt mest värdefulla målningarna, däribland arbeten av Ehrenstrahl, Pilo, Roslin, Wertmüller m. fl. Även till andra platser hava dukar blivit flyttade.

Administrativt sorterade porträttsamlingen ursprungligen under slottsförvaltningen. Ståthållaren på Gripsholm hade ansvaret för sam-

lingen och en hovintendent deltog i vården av densamma. Först genom Kungl. Maj:ts förordning den 10 december 1880 blevo samlingarna lagda under överinseende av överintendenten och chefen för nationalmuseum. Till en början kom samlingen då, i likhet med andra under museet lagda slottssamlingar att sortera under intendenten för målnings- och skulpturavdelningen. Då sedermera år 1918 en särskild intendentsbefattning inrättats för depositions- och slottssamlingar, har den självfallet kommit att närmast lyda under innehavaren av sistnämnda befattning.

Jag erinrade nyss om den genomgripande restaurering av Gripsholms slott, som ägde rum på 1890-talet. I samband därmed vidtogos vissa anordningar till slottets skyddande mot eldfara, varjämte förevisningen av slottet ordnades museivis. Medel till bestridande av kostnaden för de med slottet vidtagna förändringar hade utan något särskilt anslag från statsverket anvisats dels av konung Oscar II personligen, dels av Gripsholms slott, dels ock av den för ändamålet då bildade, numera upplösta s. k. Gripsholmsföreningen. På sätt jag förut erinrade blev porträttsamlingen då ordnad, och erhöll i stort sett den uppställning den nu äger. Vid denna omflyttning av samlingen visade det sig, att en stor del av dukarna befunno sig i ytterst bristfälligt skick. Många voro illa spända, målningen å dem var fläckig och delvis avfallen, många hade kanske ej på ett eller två århundraden blivit fernissade, å en stor del saknades ramar eller voro dessa ytterst bristfälliga. Enligt en på sommaren 1896 verkställd undersökning voro av de exponerade målningarna 294 stycken i behov av en genomgripande och 114 av en lättare restaurering, 181 stycken saknade ramar och å 188 behövde ramarna repareras. I skrivelse den 30 september 1896 påpekade dåvarande intendenten vid nationalmuseum ovanberörda förhållanden samt erinrade jämväl om behovet av förbättring av en del övriga staten tillhöriga konstföremål. Då medel för ändamålet saknades, framlade han därför förslag om beredande av anslag till ifrågavarande restaureringsarbeten. Kostnaden beräknades uppgå till omkring 42,000 kronor, därav vid pass 28,700 kronor behövde tagas i anspråk för å Gripsholms slott förvarade tavlor. Då emellertid arbeten av detta grannliga slag ej kunde efter behag påskyndas, ansåg intendenten hela beloppet ej vara på en gång nödvändigt utan kunna lämpligen fördelas på en

[20.] följd av år. Medel måste därför påräknas under några på varandra följande år. I enlighet med intendentens förslag hemställde Kungl. Maj:t hos 1899 års riksdag att för restaurering av tavlor, tillhörande statens i nationalmusei förråd, i landsortsmuseer och å de kungl. slotten, företrädesvis Gripsholm, befintliga konstsamlingar, bevilja 25,000 kronor och därav på extra stat för år 1900 anvisa 10,000 kronor.

Riksdagen förklarade med hänsyn till det stora värdet av statens nu avsedda tavelamlingar önskvärt, att erforderliga medel för tavlornas underhållande funnes tillgängliga, och beviljade det äskade anslaget å 25,000 kronor. Emellertid anvisade riksdagen för år 1900 allenast 5,000 kronor i stället för föreslagna 10,000 kronor, och beviljades sedermera för ändamålet ett belopp av 5,000 kronor på extra stat för vart och ett av åren 1901, 1902, 1904 och 1905.

Tack vare det av riksdagen beviljade anslaget har en del av Gripsholmssamlingen kunnat räddas från förstörelse. Även efter det berörda anslag upphörde att utgå, hava restaureringar vidtagits, dock endast mera sporadiskt på grund av bristande tillgång å erforderliga medel. Förstörelseverket å dukarna har emellertid fortgått och nu nödgat nationalmusei chef att påkalla statsmakternas ingripande för att rädda den dyrbara samlingen från en hotande undergång.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har överintendenten och chefen för nationalmuseum nu gjort framställning i berörda avseende.

Museichefen anför i sin skrivelse följande:

Den staten tillhöriga tavelamlingen å Gripsholms slott, vilken sedan en lång följd av år tillbaka av brist på medel icke erhållit lämplig vård och konserveringsbehandling — enär man härtill haft att disponera endast en del av de medel, som inflyta vid slottets förevisning — befinner sig för närvarande till största delen i ett högst bristfälligt skick. Såvida de oersättliga historiska och konstnärliga värden, vilka samlingen representerar, skola kunna räddas, kräves ett omedelbart ingripande.

Nationalmusei konservator har på mitt uppdrag å Gripsholms slott företagit en ingående granskning av berörda tavelamlingens tillstånd. I den till mig däröver avgivna berättelsen ha tavlorna allt efter graden av förstörelse indelats i två grupper.

Grupp I, omfattande 341 målningar, bör omedelbart undergå konservering enär i annat fall målningarna komma att falla sönder och därigenom gå fullständigt förlorade. På de till denna grupp hörande målningarna hänga stora partier av färgytan lösa, så att delar av färghinnan vid luftdrag o. d. falla till golvet.

Å dukarna finnas stora hål och färghinnan är ofta fullständigt osynlig till följd av fernissornas kristallisering.

Grupp II, omfattande 946 målningar, bör ävenledes snarast möjligt tagas under behandling. De till denna grupp hörande konstverken befinna sig visserligen i ett något mindre skadat skick än de till grupp I hörande, men äro matta och gråa av brist på olja och fernissa, vilket tyder på att färghinnan inom kort kommer att flagna av brist på bindemedel. Dukarna äro dessutom smutsiga och ospända samt uppspikade på söndriga spännramar eller direkt på baksidan av prydnadsramarna.

Endast omkring 700 målningar av den nära 2,000 tavlor stora samlingen befinna sig i jämförelsevis gott skick.

Restaureringen av ovanberörda målningar kommer enligt av konservatorn gjorda beräkningar enligt vidfogade förteckning att draga en kostnad av 130,440 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts stadgar för nationalmuseum, § 6, åligger det konservatorn att med hänsyn till den förestående restaureringen av ett konstverk tillse att fotografi tages av föremålet i fråga. Kostnaden för den i samband med ifrågavarande konservering erforderliga fotograferingen torde uppgå till omkring 10 kronor för varje konstverk. För fotografering av de 1,287 målningar, som böra konserveras, erfordras sålunda ett belopp av i runt tal 13,000 kronor.

Med hänsyn till de stora kostnaderna för det nu projekterade konserveringsarbetet med därtill hörande fotografering torde detsamma lämpligen böra utföras under en tidrymd av tio år med en årlig kostnad av omkring 15,000 kronor.

Såsom jag nämnt är det av största vikt att målningarna snarast möjligt tagas under behandling och att därvid hänsyn tages till att de konstnärligt värdefullaste först konserveras. I vissa fall torde dock arbeten av mindre konstvärde även böra komma i främsta rummet på grund av deras historiska betydelse; sålunda hotas nu ett flertal av de enda kända porträtten av svenska stormän med förintelse.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer museichefen, att Kungl. Maj:t måtte hos 1923 års riksdag äska ett reservationsanslag å 15,000 kronor till påbörjande av konservering av statens tavelsamling å Gripsholms slott.

Vid museichefens skrivelse är fogad ett av museets konservator uppgjort detaljerat kostnadsförslag, slutande å 130,440 kronor, därav 85,755 kronor avseende till grupp I hänfödda 341 tavlor, vilka tarva omedelbar konservering, och 44,685 kronor avseende till grupp II hänfödda 946 tavlor, vilka befinna sig i mindre skadat skick men hota att övergå i ett begynnande förstörelseskede. Jag tillåter mig nu allenast hänvisa till detta detaljerade konserveringsinstrument. I skrivelse till museichefen yttrar konservatorn härutinnan följande:

Grupp I representerar den grupp av tavlor, där skadorna äro av den art, att de omedelbart måste behandlas, om de skola kunna räddas från förintelse.

[20.] Grupp II åter upptager de tavlor, som icke sväva i omedelbar fara att sönderfalla, men där sjukdom på ett eller annat sätt finnes och som, om den icke avhjälpes inom rimlig tid, helt plötsligt kan övergå i det tillstånd, som betecknas med grupp I.

Det anslag till Gripsholmssamlingens underhåll, varom nu anhålles, torde lämpligen, sedan det beviljats, utgå med cirka 25,000 kronor årligen. Mera arbete än att det kan likvideras med nyssnämnda summa, torde nämligen knappast medhinnas för år.

Påpekas bör även, att dröjsmål med konserveringsarbetets igångsättande kan bli ödesdigert för tavlorna, alldenstund en enda sträng vinter ytterligare kan försämra dessas tillstånd och därmed omöjliggöra räddandet av de svårast skadade.

Departementschefen.

Gripsholmssamlingen är, konstnärligt sett, icke någon enhetlig samling. Där finnas konstverk och verk av medelmåttigt värde, mästerverk och hantverk. Stora delar av samlingen äga otvivelaktigt större historiskt än konstnärligt värde. Men att samlingen även innehåller en mängd goda, för att ej säga ytterst värdefulla konstverk, därom råder ej mer än en mening, om också karaktären av ett historiskt porträttgalleri är den, som i det allmänna medvetandet dominerar.

Gripsholms porträttsamling tävlar såväl i omfattning som i omväxling med Europas främsta historiska porträttgallerier, såväl det i Versailles och det världsberömda Uffizigalleriet i Florens som National Portrait Gallery, den stora engelska porträttsamlingen i London. Numerärt lär den svenska samlingen vara överlägsen såväl det franska som det engelska porträttgalleriet; i avseende å ålder överträffar det vida den stora engelska porträttsamlingen, som ej är äldre än år 1856. Om den ock i sin omfattning är nära jämförlig med Uffizigalleriet, kan den emellertid självfallet varken i avseende å ålder och ännu mindre i konstnärligt värde jämföras med den av Mediceerna grundade, från renässansen härstammande italienska samlingen. Men för Sverige, för svensk historia och för svensk kultur äger Gripsholmssamlingen ett värde, som ej kan skattas nog högt. Då denna samling nu hotas med förstörelse, synes det mig vara för de svenska statsmakterna en bjudande plikt att söka vidtaga nödiga åtgärder för densammas bevarande. Ett dylikt arv, som den nu levande generationen fått mottaga från gångna tider, förpliktar att lämna det oskatt och bevarat åt framtiden. I medvetandet om ansvaret härutinnan har nationalmusei ledning ansett sig böra påvisa, i vilket läge samlingen nu är till finnandes, och framlägga förslag till förebyggande av fortsatt skadegörelse.

Att samlingen verkligen befinner sig i ett skick, som innebär fara för dess fortsatta bestånd, därom har jag genom besök på ort och ställe övertygat mig, liksom ock att extra ordinära åtgärder äro av nöden för samlingens istandsättande. Till art och omfattning äro skadorna rätt varierande.

Hundratals porträtt sakna spännramar, de äro spikade antingen på en vanlig, vinglig träram eller direkt på insidan av prydnadsramen. När dukarna så bli slappa, kunna de ej spännas, och skulle ej heller i sitt nuvarande tillstånd tåla att spännas, enär väven ofta murknat av ålder och vävtrådarna uppfrätts av syrorna i linoljan, varmed färgen en gång tillretts. Tavlorna måste rentoileras, det vill säga spännas på ny duk. Samtidigt med denna procedur måste färghinnan bindas. Det första stadiet i skadegörelsen är, att färghinnan av brist på bindämnen lossnar från duken och spricker eller bildar blåsor; man ser ett stort antal tavlor överspunna med ett fint ådernät av sprickor med i många fall rätt skarpt upphöjda kanter. Det nästa stadiet i förödelsen är att färghinnan flagnat av, det vill säga färgen fallit bort och lämnat fläckar av duken bara. Här räcker ej rentoileringen, utan man måste tillgripa restaurering och ifylla tomrummen med färg. Ofta ser man också, att fernissan färgats vit genom fukt, ibland att den tjocknat och ligger över och döljer färgen. Här måste fernissan avlägsnas och tavlorna rengöras. I många fall hava färgerna torkat, i det dess fettämnen dunstat bort; här måste dukarna indränkas i olja för att giva färgerna liv igen.

Det är emellertid ej endast färgen utan även på många håll dukarna, som skadats. Som nämnts fräta syrorna i linoljan på duken, men även spår av yttre åverkan skönjes. Stora hål och sprickor i dukarna förekomma icke så sällan.

Att namngiva vilka porträtt som äro mest skadade och därför snarast i behov av vård, skulle bli en alltför vidlyftig uppräkningslista; jag hänvisar härutinnan till berörda konserveringsinstrument. Endast ett fall vill jag erinra om. I danska galleriet i bottenvåningen hänga ett par skadade tavlor, den stora målningen med Kristian III:s stamträd och målningen av slottet »Sparpenning» vid Fredriksborg, på vilka färgen lossat och lämnat stora fläckar av dukarna bara. Det synes mig vara en förpliktelse mot vårt grannland Danmark att ej låta tavlor, som äro av intresse för dess historia, förfaras utan i möjligaste mån söka återställa dem.

[20.]

Nationalmusei chef har framlagt ett förslag, som går ut på en successiv konservering av samlingen. Totalkostnaderna, cirka 143,000 kronor, äro onekligen rätt avsevärda, och jag har sökt taga närmare kännedom om, huruvida icke desamma skulle kunna något nedbringas. Detta torde dock ej vara möjligt. Museets konservator, vilken åtnjuter ett årsarvode av högst 2,000 kronor, är endast skyldig att ombesörja fernissningar och mindre rengöringsarbeten, han kan ej åläggas att utan ersättning verkställa större konserveringsarbeten. Det låga arvodet förutsätter självfallet, att konservatorn ägnar sig åt arbete utanför museet, och han utför också i stor utsträckning arbeten åt enskilda. Allt dylikt arbete måste han nu avsäga sig för att helt kunna ägna sin tid åt nu ifrågavarande konserveringsarbeten. Vidare är att uppmärksamma, att det föreliggande kostnadsförslaget är uppgjort efter en lägre taxa än den konservatorn i regel annars betjänar sig av. Tager man så i betraktande, att konservatorn själv skall utom bekostande av eventuella medarbetare bestå allt material, såsom spännramar, dukar — i många fall mycket stora sådana — färger, lim m. m., synes mig några befogade erinringar icke vara att framställa mot de gjorda kostnadsberäkningarna. Att tavlorna fotograferas finner jag — fränsett den konservatorn härutinnan redan stadgeenligt åliggande skyldigheten — vara i hög grad befogat, och detta så mycket mer, som det synes mig vara ägnat att väcka förvåning, att en genomgående fotografering av Gripsholmsporträtten icke förut skett. Med hänsyn till nödvändigheten att nedbringa statens utgifter anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att framställning nu avlåtes till riksdagen i full överensstämmelse med museichefens förslag. Utan alltför stora olägenheter torde nämligen konserveringsarbetena under de närmaste åren kunna bedrivas i något mindre rask takt än museichefen tänkt sig. De oersättliga värden det här gäller att rädda undan förstöring göra dock, att nedskärningen av det begärda anslaget måste ske med varsam hand. Jag vill därför förorda, att förslag nu avlåtes till riksdagen om anvisande för ändamålet av ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor.

Innan jag lämnar denna fråga, vill jag beröra spörsmålet, vari orsaken är att finna till att förödelsen kunnat breda ut sig i samlingen så som nu skett. Först och främst är detta beroende av bristande tillgång på medel. Något fast anslag för ändamålet finnes icke, och

inträdesavgifterna till slottet gå till alltför blygsamma belopp för att kunna förslå något härvidlag. Härtill kommer vidare, att den moderna konserveringstekniken är av ganska ungt datum och först på sistone börjat komma till en mera allmän användning. Men förfallet sammanhänger intimt med de lokala förhållandena. Det ligger i öppen dag, att slottet med sina ställvis ända till 3 à 4 meter tjocka murar måste, då det året om står oeldat, bliva en hemvist för fukt. Givetvis fara de ömtåliga tavlorna särskilt illa härav. De olämpliga och tvära temperaturväxlingarna i slottet vår och höst äro ytterst farliga för tavlorna och åstadkomma de förstörelseprocesser, jag ovan angivit. Trots alla åtgärder, som vidtagas, är det med nuvarande anordningar i slottet omöjligt att förebygga desamma. Frågan ställer sig då, huruvida Gripsholm under förhandenvarande förhållanden över huvud är eller kan bliva en lämplig förvaringsplats för detta värdefulla tavelgalleri. De nu ifrågasatta konserveringsarbetena vore förgäves gjorda, därest i allt fall förstörelsearbetet skulle fortsätta. Frågan om en flyttning av samlingen till annan plats har visserligen diskuterats, det har förslagsvis talats om Karlbergs slott, men i hög grad ovisst är, huruvida den sålunda framkastade frågan kan komma att leda till en förflyttning av tavelsamlingen. Det synes mig önskvärt, att detta galleri, vilket vuxit fram och under århundraden fästs vid Gripsholms slott, allt fortfarande får sin hemvist där. I varje fall har man, såvitt nu kan bedömas, att inom en överskådlig tid räkna med Gripsholms slott såsom förvaringsplats för ifrågavarande tavelsamling. Under sådana förhållanden synes mig försiktigheten bjuda att söka åstadkomma betryggande åtgärder för att förebygga ett fortsatt förstörelsearbete. Den enda verk samma åtgärden har ansetts vara införandet av värmeledning i slottet. Enligt vad från fackmannahåll förspörjes, skulle en minimitemperatur av + 5 grader vara tillräcklig och lämpligen kunna åstadkommas genom elektrisk uppvärmning, vilken skulle draga de minsta anläggnings- och förbrukningskostnaderna. Jag har endast velat antyda detta uppslag, vilket, ej minst med hänsyn till vad som givit anledning till förevarande framställning, synes mig vara värt att tagas i närmare betraktande.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till konserveringsarbeten för statens tavel-samling å Gripsholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av 12,000 kronor.

Livrustkammaren.

[21.]

Livrust-
kammarens
samlingar.

20. **Livrustkammarens samlingar.** För livrustkammarens samlingar hava under en följd av år beviljats anslag på extra stat. Dessa anslag hava i riksstaterna till och med år 1922 upptagits med närmare angivna belopp för särskilda specificerade ändamål, men vidtogs genom beslut av 1922 års riksdag i avseende å budgetåret 1 januari—30 juni 1923 den förändrade anordningen, att de förutvarande särskilda anslagen sammanfördes till ett gemensamt anslag. Detta anslag, stort 9,925 kronor, har i enlighet med den till grund för detsamma liggande, av livrustkammarens chef gjorda beräkningen av Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 15 juni 1922 fördelats på följande sätt, varvid de särskilda beloppen skulle vart för sig betraktas såsom förslagsanslag, högst:

1. Tillsyn, underhåll och vård av livrustkammarens samlingar .	kronor 4,050: —
2. Iståndsättande av vissa föremål i samlingarna	» 850: —
3. Arvode åt ett tekniskt biträde för vård av samlingarna	» 1,125: —
4. Avskrifter av äldre inventarieförteckningar angående sam- lingarna	» 600: —
5. Arvoden åt extra biträden samt vikariatsersättning	» 2,150: —
6. Montering av föremål i samlingarna	» 500: —
7. Påbörjande av samlingarnas etikettering	» 500: —
8. Bokbinderiarbeten	» 150: —

Summa kronor 9,925: —

I en av nordiska museets nämnd med eget yttrande av den 28 augusti 1922 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har nu livrustkammarens föreståndare gjort framställning om beviljande av anslag till underhåll och vård av samlingarna för budgetåret 1923—1924. Det äskade beloppet utgör 19,850 kronor eller alltså dubbla summan av vad för förra halvåret 1923 beviljats, och äro i den till grund härför liggande beräkningen ingen annan ändring i förhållande till ovanstående tablå vidtagen än att de speciella posterna för de olika ändamålen fördubblats.

Den ekonomiska situationen nödgar mig att även här vidtaga en reducering av det äskade beloppet. Med åtskilliga åtgärder, för vilka anslag beräknats, synes mig kunna något anstå, eller kunna desamma bedrivas i långsammare tempo än hittills utan att ändamålet med de ursprungligen beviljade medlen äventyras. Jag vill för livrustkammarens samlingar tillstyrka ett årsanslag av 17,500 kronor, och torde detta belopp böra av Kungl. Maj:t efter förslag av föreståndaren för livrustkammaren på lämpligaste sätt fördelas.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar m. m. anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 17,500 kronor, att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

21. Tillfällig löneförbättring för viss personal vid livrustkammaren. Till beredande av tillfällig löneförbättring åt föreståndaren för livrustkammaren och viss där anställd extra personal hava under senare år av riksdagen anvisats särskilda medel.

Jämväl för budgetåret 1923—1924 torde anslag för ändamålet vara av behovet påkallat. Denna fråga står emellertid i samband med motsvarande fråga beträffande befattningshavare i statens tjänst. Jag är därför ej i tillfälle att nu framlägga definitivt förslag beträffande här förevarande personal. För löneförbättringen synes mig emellertid för budgetåret 1923—1924 böra beräknas enahanda belopp, 2,000 kronor, som beviljades för år 1922.

Jag hemställer därför för närvarande allenast, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att, i avvidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt föreståndaren för livrustkammaren och viss där anställd extra personal, för ändamålet beräkna för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag å 2,000 kronor.

[22.]

Tillfällig
löneförbättring för viss
personal vid
livrustkam-
maren.

Naturhistoriska riksmuseet.

[23.]
Naturhisto-
risk riksmu-
seet.

22. **Naturhistoriska riksmuseet.** I riksstaten äro för naturhistoriska riksmuseet uppförda dels ett ordinarie bestämt anslag av för år räknat 198,112 kronor, dels ett ordinarie reservationsanslag av, likaledes för år räknat, 44,800 kronor. Jag har ansett mig böra taga under övervägande, huruvida i sagda anslag ingå poster, vilka med hänsyn till de ändamål, de avse att fylla, kunna för kommande budgetår provisoriskt nedsättas.

Utav förstnämnda anslag bestridas huvudsakligast utgifterna för löner och expenser, och kunna härstädes några begränsningar icke företagas. Emellertid ingår vidare i anslaget ett belopp av 4,000 kronor till tjänsteresor för intendenten och assistenter. Helt torde dessa resor icke kunna inställas, då de äro oundgängligen nödvändiga för förkovrandet och vidmakthållandet av museets samlingar, men under förhandenvarande förhållanden torde dock en viss inskränkning av resorna både kunna och böra ske, varför jag anser mig böra föreslå, att detta belopp nedsättes med 2,000 kronor till 2,000 kronor.

I nämnda reservationsanslag ingår bland annat en anslagspost å 6,000 kronor till honorar åt yngre naturforskare för vetenskaplig bearbetning av museets samlingar m. m. samt en post å 2,000 kronor till konservatorselever. Enligt vad jag inhämtat, torde, utan att museets verksamhet därigenom tillskyndas allt för stora olägenheter, en tillfällig nedsättning av dessa båda anslagsposter till respektive 3,000 kronor och 1,000 kronor vara möjlig.

Några ytterligare nedsättningar i de för naturhistoriska riksmuseet utgående anslagen torde icke kunna försvaras, därest det över huvud skall vara möjligt för museet att även framdeles fylla sina uppgifter. Till belysande härav må allenast erinras, att från museets sida ett par framställningar om anslagsökningar blivit ingivna till Kungl. Maj:t, vilka jag emellertid i betraktande av det nyss anförda icke ansett mig kunna förorda till bifall. De av mig nu föreslagna inskränkningarna måste emellertid betraktas som en tillfällig anordning, vidtagen i avvaktan på gynnsammare ekonomiska förhållanden.

I anslutning till vad ovan anförts får jag därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels minska den i ordinarie staten för naturhistoriska riksmuseet uppförda anslagsposten till tjänsteresor för intendent och assistenter, nu för år 4,000 kronor, med 2,000 kronor till 2,000 kronor;

dels minska de i samma stat uppförda anslagsposterna till honorar åt yngre naturforskare för vetenskaplig bearbetning av museets samlingar, nu för år 6,000 kronor, samt till konservatorselever, nu för år 2,000 kronor, med respektive 3,000 kronor och 1,000 kronor till respektive 3,000 kronor och 1,000 kronor,

dels ock vid bifall härtill i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till avlöningar m. m. till naturhistoriska riksmuseet, nu för år 198,112 kronor, med ett till 196,112 kronor nedsatt belopp, samt det *ordinarie* reservationsanslaget till samma museum, nu för år 44,800 kronor, med ett till 40,800 kronor nedsatt belopp.

23. Fortsatta anslag till personligt arvodestillägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt m. m. Till beredande av vart och ett av åren 1918—1922 samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 av ett personligt arvodestillägg åt assistenten vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning G. A. H. Dahlstedt har riksdagen beviljat på extra stat särskilda förslagsanslag, högst, utgående med 500 kronor för år räknat.

[24.]

Fortsatta anslag till personligt arvodestillägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt m. m.

Vetenskapsakademien har nu i skrivelse den 7 juni 1922 begärt anslag jämväl för budgetåret 1923—1924 till beredande av dylik förmån för Dahlstedt.

Vidare har riksdagen till arbetsbiträde vid riksmuseets etnografiska avdelning beviljat på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 2,000 kronor samt för första halvåret 1923 såsom förslagsanslag, högst, halva detta belopp. Vetenskapsakademien har i skrivelse den 7 juni 1922 anhållit om anslag även för budgetåret 1923—1924 för sagda ändamål.

För beredande av tillfällig avlöningsförbättring under vart och ett av åren 1921 och 1922 samt första halvåret 1923 med ett belopp av högst 500 kronor för år åt en var av preparatorerna C. G. Swe-

dén, A. Karlsson och J. E. G. Eriksson, utan rätt för dem att å denna avlöningsförbättring åtnjuta dyrtidstillägg, har slutligen anvisats särskilda anslag å 1,500 kronor för helt år räknat. Jämväl för budgetåret 1923—1924 har vetenskapsakademien i skrivelse den 7 juni 1922 hemställt om beredande av liknande löneförbättring för ifrågavarande preparatorer.

Då de omständigheter, som legat till grund för beviljande av omförmälda anslag, fortfarande äro för handen, hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa

dels till beredande under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av ett personligt arvodestillägg åt assistenten vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning G. A. H. Dahlstedt ett *extra* anslag av 500 kronor;

dels till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning ett *extra* anslag av 2,000 kronor;

dels ock till beredande av tillfällig avlöningsförbättring under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 med ett belopp av högst 500 kronor åt en var av preparatorerna vid naturhistoriska riksmuseet C. G. Swedén, A. Karlsson och J. E. G. Eriksson, utan rätt för dem att å denna avlöningsförbättring åtnjuta dyrtidstillägg, ett *extra* anslag av 1,500 kronor.

[25.]

Expenser
m. m.
för naturhis-
toriska riks-
museet.

24. **Expenser m. m. för naturhistoriska riksmuseet.** I den år 1914 fastställda staten för naturhistoriska riksmuseet uppfördes för avdelningarna vid Frescati ett anslag av 40,000 kronor till expenser samt för etnografiska avdelningen ett anslag av 8,200 kronor till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av sagda avdelning. Sedan förstnämnda belopp visat sig otillräckligt för det med anslaget avsedda ändamålet samt i följd härav under senare år brist uppkommit i samma anslag, har riksdagen för åren 1918—1921 anvisat särskilda belopp till täckande av uppkomna brister i anslaget samt till förstärkande av detsamma. Till förstärkande för år 1921 av ifrågavarande anslagspost anvisade riksdagen på tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 62,000 kronor. Jämväl det för etno-

grafiska avdelningen uppförda anslaget till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av samma avdelning har visat sig otillräckligt. Efter framställning av Kungl. Maj:t anvisade 1921 års riksdag på tilläggsstat för samma år dels till täckande av under åren 1919 och 1920 uppkomna brister i anslaget 7,400 kronor, dels ock till förstärkande av samma anslag ett belopp av 10,000 kronor.

Till expenser för såväl avdelningarna vid Frescati som etnografiska avdelningen anvisade vidare 1922 års riksdag på tilläggsstat för samma år ett anslag å 25,000 kronor. Sänkningen av anslaget var beräknad med hänsyn till den sjunkande prisnivån. Genom beslut den 15 juni 1922 ställdes anslaget till vetenskapsakademiens förfogande att utgå med 20,000 kronor för riksmuseets avdelningar vid Frescati och med 5,000 kronor för etnografiska avdelningen, med rätt för akademien att, därest överskott å någotdera beloppet uppstode, använda detta till täckande av eventuell brist i det andra anslaget.

I skrivelser den 7 juni och den 27 september 1922 har akademien — med förmålan att, såvitt av dittills gjorda utbetalningar och sannolik beräkning av återstående utgifter under år 1922 kunde dömas, någon behållning å förenämnda anslag ej vore att emotse — anmält föreliggande behov av förstärkning av de båda ordinarie anslagen. Beträffande anslaget till avdelningarna vid Frescati äskas 19,200 kronor och i fråga om anslaget till etnografiska avdelningen 7,500 kronor.

Vad angår förstnämnda belopp å 19,200 kronor anför akademien följande:

Akademiens kamrerare har kommit till det resultat, att vid 1922 års slut skulle föreligga en brist i anslaget till expenser för avdelningarna vid Frescati å 4,251 kronor samt att vid det nya budgetårets ingång den 1 juli 1923 skulle hava uppkommit en ytterligare brist å 15,000 kronor. Att bristen under förra halvåret 1923 beräknats bliva så stor kan synas egendomligt, men får sin förklaring därav, att för detta halvår endast beviljats halva anslaget till expenser med 20,000 kronor, under det att bränsleförbrukningen under förra halvåret alltid uppgår till mer än 60 procent av årsförbrukningen.

I fråga om den etnografiska avdelningen beräknar akademien det äskade beloppet å 7,500 kronor på så sätt, att 2,500 kronor skulle avse täckande av eventuell brist under förra halvåret 1923 och 5,000 kronor avse förstärkning av det ordinarie anslaget för

budgetåret 1923—1924. Akademiens förslag i sistnämnda hänseende grundar sig på följande av professorn C. V. Hartman till akademiens sekreterare avlåtna skrivelse:

Undertecknad anhåller härmed, att akademien behagade hos Kungl. Maj:t begära, att det förstärkningsanslag å 5,000 kronor, som under år 1922 beviljats riksmuseets etnografiska avdelning, även måtte tilldelas avdelningen för tiden 1 januari—30 juni 1923 (med halva beloppet) samt för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

Anslaget utgick år 1921 med 10,000 kronor och baserades nedsättningen för år 1922 i huvudsak på minskade driftkostnader, särskilt beträffande bränsle. Då emellertid många utgifter, framför allt arbetslöner, högst obetydligt nedgått, har minskningen av beloppet visat sig vara allt för kraftig, och ser jag mig tvungen betona, att detsamma, trots iakttagande av all upptänklig sparsamhet, svårigen kan räcka till. Visserligen förfogar avdelningen detta år över ett förslagsanslag å 2,000 kronor till arbetsbiträde, men, såsom framgår av en min samtidigt med denna daterad skrivelse till akademien, kan icke ens detta belopp uppväga den alltför stora nedsättningen av förstärkningsanslaget.

Ihågkommas bör också, att det ordinarie anslaget, som från år 1915 utgått med 8,200 kronor, hela tiden visat sig vara otillräckligt. Under de första åren, före dyrtidens inträdande, gingo visserligen utgifter och inkomster ihop, men det berodde därpå, att avdelningen då förfogade över mecenatmedel, vilket tyvärr ej längre är förhållandet.

Departementschefen.

Att akademien allt fortfarande är i behov av förstärkning av sina expensanslag synes mig uppenbart. I avseende å de nu äskade beloppen anser jag mig böra utgå från en mer enhetlig beräkningsgrund än den, på vilken de föreliggande äskandena baserats. Medan för avdelningarna vid Frescati man räknat med den brist, som kan väntas vara för handen vid ingången av budgetåret 1923—1924, har i fråga om etnografiska avdelningen till grund för beräkningen lagts ej allenast en under förra halvåret 1923 eventuellt uppkommen brist utan jämväl behovet av förstärkning för budgetåret 1923—1924. Det synes mig vara mest ändamålsenligt att för samtliga riksmuseets avdelningar räkna med den brist, som kan beräknas vara för handen vid utgången av den tid, nu gällande halvårsbudget omfattar, d. v. s. den 30 juni 1923, och torde man med erfarenheten från år 1922 och förra halvåret 1923 med större visshet kunna beräkna det ytterligare anslag, som lär bli erforderligt för täckande av under budgetåret 1923—1924 uppkommen brist. I enlighet med akademiens beräkningar, mot vilka jag ej funnit anledning till erinran, skulle alltså erfordras dels 19,200 kronor för avdelningarna vid Frescati,

dels ock 2,500 kronor för etnografiska avdelningen, eller alltså tillhoppa 21,700 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till tackande av motsedd brist *dels* i anslaget till expenser för naturhistoriska riksmuseets avdelningar vid Frescati, *dels ock* i anslaget till expenser samt vård, underhåll och förkovran av museets etnografiska avdelning anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 21,700 kronor att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

25. Uppställning av etnografiska avdelningens samlingar i nya lokaler. Sedan mer än tjugu år tillbaka har frågan om anskaffande av tidsenliga lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska samlingar varit svävande och undan för undan blivit uppskjuten. Då vetenskapsakademien år 1903 framlade det förslag till lösning av riksmuseets byggnadsfråga, som sedermera vann Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, blev frågan om nybyggnad för museets etnografiska avdelning utesluten. Orsaken därtill var den, att samlingarnas dåvarande intendent ej ansåg det lämpligt att förlägga det etnografiska museet till en från huvudstaden så avlägsen plats. En lämplig tomtplats för ett etnografiskt museum reserverades emellertid inom det för riksmuseet upplåtna området och kan för ändamålet tagas i anspråk, under förutsättning av en mindre gränsreglering gent emot den tomt, som äges av vetenskapsakademiens Nobelinstitut.

[26.]
Uppställning
av etnografis-
ka avdelnin-
gens samlin-
gar i nya
lokaler.

Den etnografiska avdelningens nuvarande föreståndare, professor C. V. Hartman, vilken i likhet med sin företrädare varit av den uppfattningen, att de etnografiska samlingarna närmare hörde samman med nordiska museet och statens historiska museum än med naturhistoriska riksmuseets övriga avdelningar, har jämväl uttalat sig mot platsen vid Frescati och önskat, att de etnografiska samlingarna skulle inrymmas i en byggnad på Djurgården i samma trakt som nordiska museet.

Under de år, som gått sedan riksmuseets övriga avdelningar tillträdde sina nya lokaler har etnografiska avdelningens lokalfråga

- [26.] på ett någorlunda tillfredsställande sätt kunnat provisoriskt ordnas så, att den dels fått övertaga alla de rum i vetenskapsakademiens gamla, av staten förvärvade byggnader i kvarteret Grönlandet norra, vilka förut disponerades av riksmuseets paleobotaniska avdelning, dels fått begagna sig av en mängd rum i samma byggnader, vilka tills vidare varit lediga. Sedan emellertid sagda byggnader förvärvats av staten och väsentliga nybyggnadsarbeten där måst vidtagas, och då inga andra provisoriska lokaler kunnat anskaffas, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 18 oktober 1918, att avdelningens samlingar tills vidare finge nedpackas och magasineras dels inom lokalerna i kvarteret Grönlandet södra, dels i vinds- och källarutrymmen i riksmuseets byggnader vid Frescati.

Då emellertid alla provisoriska åtgärder endast skulle medföra onödiga kostnader för staten och då samlingarna uppenbarligen ej för en längre tid framåt kunde förvaras nedpackade och nästan otillgängliga för forskning och för allmänheten, ansåg vetenskapsakademien, att frågan om beredande av definitiva lokaler för de etnografiska samlingarna med det första borde upptagas till utredning och slutligt avgörande; och hemställde akademien i skrivelse den 26 maj 1920, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt byggnadsstyrelsen att snarast möjligt utreda frågan om en ny byggnad för samlingarna. Sedan byggnadsstyrelsen på grund av remiss anbefallts yttra sig i ärendet, uppdrog styrelsen åt arkitekten A. Anderberg, vilken uppgjort ritningarna till riksmuseets byggnader vid Frescati, att i samråd med professor Hartman uppgöra program till den ifrågasatta nybyggnadens förläggande till riksmuseets tomtområde å norra Djurgården ävensom förhandla med vetenskapsakademiens Nobelinstitutet rörande möjligheten av ett utbyte av mark. Ritningar och förslag till en nybyggnad för etnografiska avdelningen i samband med riksmuseets övriga avdelningar vid Frescati å norra Djurgården hava sedermera överlämnats till Kungl. Maj:t, och är frågan alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Givet är, att en så omfattande fråga som den nu senast nämnda ej kan lösas utan väsentliga kostnader för staten, och det torde vara osäkert, när den statsfinansiella situationen medger frågans upptagande till slutligt avgörande. Emellertid har ett tillfälle erbjudit sig, varigenom man synes på ett provisoriskt sätt kunna tills vidare

bereda utställningslokaler för den etnografiska avdelningens samlingar.

[26.]

Jag erinrade nyss, hurusom vetenskapsakademiens förutvarande byggnad inom kvarteret Grönlandet norra övertagits av statsverket. Förmedelst av riksdagen beviljade medel hava genomgripande reparationsarbeten där vidtagits i syfte att bereda plats åt ett flertal statsinstitutioner. I skrivelse den 23 mars 1922 hemställde byggnadsstyrelsen, att i sagda byggnad lokaler måtte beredas för fångvårdsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier, tandläkarinstitutet samt naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning. Genom beslut den 30 juni 1922 godkände Kungl. Maj:t detta förslag, dock med den inskränkning, att Kungl. Maj:t förklarade sig framdeles, på anmälan av byggnadsstyrelsen, vilja besluta i fråga om användningen av de enligt förslaget för etnografiska avdelningen avsedda lokalerna. Kungl. Maj:ts beslut i sistnämnda hänseende var nämligen beroende på, huruvida och i vilken omfattning särskilda anslagsmedel erfordrades såväl till lokalernas istandsättande för därmed avsett ändamål som till de etnografiska samlingarnas eventuella förflyttning. Det är frågan om beredande av medel till sistberörda ändamål, som jag nu närmast har att förelägga Kungl. Maj:ts prövning.

Professor Hartman har låtit uppgöra och till ecklesiastikdepartementet överlämnat en beräkning av de kostnader, som kunde väntas bliva förenade med eventuell överflyttning till och uppställning av museiföremål i de ifrågavarande lokalerna. Hartman beräknar engångskostnaden på följande sätt:

Överflyttning av samlingar från riksmuseets vindar vid Frescati samt från f. d. Valmuseet vid Vallingatan 1 till nya magasinslokaler Holländaregatan 17, 1 tr.	kronor 1,500: —
Uppsättning av elektrisk armatur	» 450: —
Snickeriarbeten: bord, skärmar, bockar	» 1,630: —
Uppsättning av 36 stycken rullgardiner à 12 kronor per styck	» 432: —
	Kronor 4,012: —

De årliga utgifterna beräknas som följer:

Uppvärmning	kronor 900: —
Elektrisk strömförbrukning	» 250: —
Städning, rengöring och fönsterputsning av rum och trappor à 50 kronor per månad	» 600: —
	Kronor 1,750: —

[26.]

Till bestyrkande av dessa beräkningar har Hartman dessutom bifogat åtskilliga kostnadsförslag.

Vidare har vetenskapsakademien i skrivelse den 7 juni 1922 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte, därest den av byggnadsstyrelsen föreslagna lokalupplåtelsen till etnografiska avdelningen komme till stånd, föreslå riksdagen att för täckande av den ökade kostnad, som komme att uppstå för de nya lokalernas nödiga uppvärmning, höja det ordinarie anslaget till expenser samt vård och underhåll och förkovran av etnografiska avdelningen med 900 kronor eller från 8,200 kronor till 9,100 kronor.

På grund av remiss har byggnadsstyrelsen den 28 september 1922 yttrat sig i ärendet. Styrelsen överlämnar en av Hartman till styrelsen ingiven skrivelse av följande innehåll:

Med anledning av från byggnadsrådet professor Clason till undertecknad ställd förfrågan, huruvida ej minskning skulle kunna ske i de av mig beräknade kostnaderna å 5,762 kronor för iordningställande av de till etnografiska avdelningens disposition föreslagna nya magasineringslokalerna i kvarteret Grönlandet norra samt för extra arbetskraft till återtransport av samlingar från Frescati, ber jag få meddela, att dessa utgifter i alla detaljer beräknats så lågt som möjligt.

I stället för att minska den begärda summan ser jag mig nu tyvärr nödsakad anhålla om höjning av en av anslagsposterna i kostnadsförslaget. Sedan detta våren 1922 uppgjordes, har det nämligen vid uppackning och genomseende av samlingarna visat sig, att ett långt större antal föremål, än man kunnat antaga, blivit angripna av mal. Med anledning av denna sorgliga upptäckt anser jag det vara min krävande plikt att ofördröjligen påyrka, att ett ännu större antal lådor, än som ursprungligen var föreslaget, intransporteras från Frescati. Ute på de öppna vindarna kunna under 7 månader till följd av kölden inga konserveringsarbeten utföras utan stora svårigheter och även under den varma årstiden erbjuder det stora vanskligheter att här uppacka och utbreda dyrbara samlingar, då dessa lokaler ju äro tillgängliga för hantverkare och andra arbetare. Inne i de nu erbjudna uppvärmda magasineringsrummen i Grönlandet norra åter kunna givetvis dessa arbeten långt fördelaktigare utföras, varjämte tillkommer det viktiga faktum, att mycken dyrbar arbetstid inbesparas för museets arbetare och tjänstemän, när de undgå de långa resorna till och från Frescati. I själva verket blir det härigenom rent av en ekonomisk fördel och den obetydliga ökning i engångsutgifterna som härmed föreslås, blir inom kort åter inbesparad.

Dessa äro anledningar, varför jag nu begagnar tillfället anhålla om ökat bidrag till denna särskilda anslagspost med ett belopp av 1,000 kronor, vadan hela summan skulle belöpa sig till 6,762 kronor.

För egen del anför byggnadsstyrelsen följande:

Byggnadsstyrelsen får till en början meddela, att styrelsen icke finner sig för närvarande kunna föreslå här avsedda, för etnografiska avdelningen ifråga-

satta lokalers användande för annat statsändamål, samt att styrelsen därför vidhåller sitt tidigare beträffande dessa lokalers disposition framlagda förslag.

Därest Kungl. Maj:t i överensstämmelse därmed beslutar, att omförmälda lokaler skola tills vidare upplåtas åt etnografiska avdelningen, torde den naturliga följden därav bliva, att nödiga medel måste beredas icke blott till lokalernas uppvärmning utan även till sådana anordningar, som möjliggöra lokalernas användning för det avsedda ändamålet. Beträffande de i ovannämnda kostnadsberäkning upptagna anordningar har byggnadsstyrelsen övertygat sig om desammes behövlighet, samt att de därmed förenade, ävensom övriga i beräkningen angivna kostnader äro skäliga. Byggnadsstyrelsen får emellertid med avseende å den i kostnadsberäkningen upptagna kostnaden å 1,500 kronor för museiföremålens överflyttning meddela, att professorn Hartman, under framhållande av att det numera visat sig synnerligen önskvärt att etnografiska avdelningens samlingar i större omfattning, än vad som tidigare avsetts, överflyttas till de ifrågasatta nya lokalerna, hemställt om beredande av ytterligare 1,000 kronor för sagda ändamål. De i berörda kostnadsberäkning angivna engångskostnaderna skulle alltså komma att ökas till 5,012 kronor, och har byggnadsstyrelsen icke något att härutinnan för sin del erinra.

Byggnadsstyrelsen tillåter sig slutligen framhålla, att ifrågavarande lokaler under alla förhållanden och sålunda även om desamma tills vidare icke skulle komma till användning måste hållas uppvärmda för förhindrande av frysning av rörledningarna till tandläkarinstitutets ovanför belägna operationssalar, varför det för sistnämnda ändamål erforderliga kostnadsbeloppet, 900 kronor, i varje fall måste finnas tillgängligt.

Byggnadsstyrelsen hemställer alltså, att Kungl. Maj:t, under förutsättning att ifrågavarande lokalupplåtelse kommer till stånd, måtte vidtaga åtgärder för anvisande av *dels* 5,012 kronor för bestridande av kostnaderna för överflyttning till omförmälda lokaler av till etnografiska avdelningens samlingar hörande föremål ävensom för uppsättning därstädes av elektrisk armatur och rullgardiner samt för anordnande av bord, skärmar och bockar, *dels ock* 1,750 kronor för täckande av den årliga kostnad, som kommer att uppstå för lokalernas nödiga uppvärmning, belysning, städning m. m.

Departementschefen.

Därest tillfälle kunde beredas för etnografiska avdelningen att få en del av sina samlingar inrymda i nu ifrågavarande lokaler i kvarteret Grönlandet norra, synes mig detta innebära en lycklig lösning av avdelningens lokalfråga. Visserligen torde denna lösning vara att betrakta såsom ett provisorium tills vidare; ett mera definitivt ordnande av avdelningens byggnadsfråga kan dröja ännu i flera år och den nu föreslagna provisoriska anordningen med hänsyn härtill bliva rätt så långvarig. Etnografiska museets intressanta

och dyrbara samlingar böra dock ej längre ligga inpackade och oåtkomliga med risk tillika att taga skada genom mal och fukt. Det måste ligga i det allmännas intresse att desamma i görligaste mån bli uppställda och göras tillgängliga såväl för vetenskapliga undersökningar som för allmänheten. Jag anser därför synnerligen goda skäl tala för åtgärders vidtagande i detta syfte.

Mot de föreslagna kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra. Erforderliga medel synas mig böra beredas genom extra anslag. Någon ökning av avdelningens ordinarie expensanslag, såsom vetenskapsakademien ifrågasatt, synes mig icke lämplig, då det såsom nu är fråga om en provisorisk anordning. Jag vill till sist allenast understryka vad byggnadsstyrelsen anfört, nämligen att det för uppvärmning beräknade beloppet av 900 kronor under alla förhållanden bliver erforderligt, vare sig dessa lokaler öppnas för etnografiska avdelningen eller icke.

Därest de nu äskade medlen varda av riksdagen beviljade, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om att ifrågavarande lokaler skola tillsviðare få disponeras för riksmuseets etnografiska samlingar.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* anslag anvisa

dels till bestridande av kostnaderna för överflyttning till lokaler i kvarteret Grönlandet norra av föremål, tillhörande riksmuseets etnografiska avdelning ävensom för anskaffande av vissa inventarier m. m. ett belopp av 5,012 kronor;

dels ock till uppvärmning, belysning, städning m. m. av ifrågavarande lokaler ett belopp av 1,750 kronor.

Nordiska museet.

[27.]
Nordiska
museet.

26. **Nordiska museet.** Till nordiska museet har riksdagen på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1901—1911 50,000 kronor, för vartdera av åren 1912 och 1913 70,000 kronor, för vart

och ett av åren 1914—1918 80,000 kronor, för vart och ett av åren 1919—1920 120,000 kronor, samt för vardera av åren 1921—1922 126,550 kronor — ökningen med 6,550 kronor var avsedd att lämna tillgång till att avlöna vaktmästarna vid museet lika med motsvarande befattningshavare i statens tjänst. För tiden 1 januari—30 juni 1923 utgår anslaget med 63,275 kronor. Alltifrån år 1904 har riksdagen föreskrivit, att anslaget skulle ställas till nordiska museets nämnds förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål, under villkor att utav ledamöterna i nämnden en vore av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på övriga villkor, vilka Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskriva.

Nordiska museets nämnd har nu i skrivelse den 28 augusti 1922 gjort framställning, bland annat, om beredande för budgetåret 1923—1924 av ett anslag av 126,550 kronor, eller alltså samma belopp, som beviljats för de senare kalenderåren.

Då anslag till belopp motsvarande det för senaste kalenderår uppenbarligen är erforderligt för museets verksamhet även under instundande budgetperiod hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till nordiska museet anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 126,550 kronor att, under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

27. Tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal. För beredande av tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal hava under de senare åren medel anvisats av riksdagen. Nordiska museets nämnd har nu anhållit om utverkande av samma förmån för budgetåret 1923—1924, varvid för ändamålet beräknats en summa av 14,975 kronor.

[28.]

Tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal.

Då frågan om tillfällig löneförbättring åt museets personal är beroende av spörsmålet om sådan löneförbättring åt statens befattningshavare, kan framställning härutinnan nu ej avlåtas till riksdagen. Jag inskränker mig därför nu till att hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal, för ändamålet beräkna för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag å 14,975 kronor.

[29.]

Dyrtidstill-
lägg åt nor-
diska mu-
seets och liv-
rustkamma-
rens perso-
nal.

28. **Dyrtidstillägg åt nordiska museets och livrustkam-
marens personal.** Under de senare åren hava av statsmedel an-
visats anslag för beredande av dyrtidstillägg åt viss nordiska mu-
seets och åt livrustkammarens personal.

Motsvarande förmån åt här ifrågavarande personal torde böra beredas jämväl för budgetåret 1923—1924, men då denna fråga är beroende av spörsmålet om dyrtidstillägg åt statens befattningshavare, är jag ej beredd att nu framlägga slutligt förslag i ämnet. Verkställda beräkningar hava givit vid handen, att för ifrågavarande dyrtidstillägg skulle för nämnda budgetår erfordras ett belopp av ungefär 55,000 kronor, och hemställer jag därför nu allenast, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående dyrtidstillägg åt viss nordiska museets personal även-
som åt livrustkammarens personal, för budgetåret 1923—1924 beräkna för ändamålet ett *extra* anslag å 55,000 kronor.

Kulturhistoriska museet i Lund.

[30.]

Kultur-
historiska
museet i
Lund.

29. **Kulturhistoriska museet i Lund.** Till detta museum, som står under ledning av kulturhistoriska föreningen för södra Sverige, har under en lång följd av år utgått extra anslag. För ändamålet beviljades på extra stat för vartdera av åren 1920 och 1921 25,000 kronor, vilket belopp för år 1922 höjdes till 30,000 kronor. För första halvåret 1923 utgår ett extra anslag av 15,000 kronor.

Genom beslut den 15 juni 1922 fann Kungl. Maj:t gott ställa omförmälda, av riksdagen på extra stat för första halvåret 1923 anvisade anslag till förfogande av styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige att användas enligt riksdagens beslut och dessutom under villkor, att utav ledamöterna i styrelsen en vore av Kungl. Maj:t förordnad, att föreningen icke finge utan Kungl. Maj:ts

tillstånd föryttra något museets samlingar tillhörande föremål med undantag av dupletter samt att en förteckning på under förra halvåret 1923 gjorda nyförvärv före den 1 september 1923 överlämnades till ecklesiastikdepartementet.

I skrivelse den 26 augusti 1922 har styrelsen för kulturhistoriska föreningen anhållit om utverkande av ett anslag å 30,000 kronor för budgetåret 1923—1924 till omförmälda museum.

Styrelsen meddelar, att även år 1921 icke kunnat avslutas utan en ökning av föreningens skuldbörda med omkring 4,000 kronor, oaktat all sparsamhet, som särskilt gått ut över museipersonalen, som i motsats till alla andra likställda funktionärer fått utkämpa dyrtiden utan kompensation. Hela lönestaten för tjänstemän och betjäning hade ej gått till mer än 17,864 kronor.

Några utsikter, att den nya koncessionen på konstindustrilotteriet skall lämna någon behållning, finnas icke, att döma av de två dragningar, som redan år 1921 företagits, och möjligheter att erhålla ökade lokala anslag eller enskilda penningbidrag finnas icke heller under dessa depressionstider.

Efter erhållen remiss har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i utlåtande den 5 september 1922 tillstyrkt bifall till förevarande framställning.

Då anslaget till ifrågavarande museum av 1919 års riksdag höjdes från förutvarande 15,000 kronor till 25,000 kronor uttalade riksdagen, att sistnämnda belopp blivit av riksdagen beviljat under förutsättning att intet ytterligare bidrag av det allmänna komme att ifrågasättas för år 1920. Med hänsyn emellertid till föreningens bekymmersamma ekonomiska ställning höjdes anslaget för år 1922 till 30,000 kronor. Visserligen är den ekonomiska ställningen för föreningen allt fortfarande brydsam, men då den statsekonomiska situationen manar mig att vidtaga de inskränkningar i förutvarande anslag, som synas mig möjliga, finner jag skäligt för nu ifrågavarande ändamål tillstyrka en återgång till det årsanslag, som utgick för vart och ett av åren 1920 och 1921, eller alltså 25,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 25,000 kronor, att under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att

Departement-
schefen.

användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand.

[31.]

Norrlands
kulturhisto-
risk museum i Här-
nösand.

30. **Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand.** Till arvode åt en amanuens vid lapska avdelningen av detta museum har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1921 och 1922 anvisat 5,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva. För förra halvåret 1923 blev för ändamålet beviljat ett anslag av 2,500 kronor.

Genom beslut den 19 november 1920 fastställde Kungl. Maj:t instruktion för ifrågavarande amanuens att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ändamålet utginge.

Museets styrelse har nu hos Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande av ett anslag av 5,000 kronor för budgetåret 1923—1924 och vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i infortrat utlåtande den 7 november 1922 tillstyrkt bifall härtill.

Departement-
schefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 35 av bilagan åttonde huvudtiteln till 1920 års statsverksproposition hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvode åt en amanuens vid lapska avdelningen av Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av 5,000 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Musikhistoriska museet.

[32.]

Musik-
historiska
museet.

31. **Musikhistoriska museet.** Till understöd åt musikhistoriska museet, vilket inrättats i syfte att sammanföra sådana föremål, som anslöte sig till musikens historia, däribland musikinstrument, vilka såvitt möjligt borde försättas i brukbart skick, har från och med år 1907 utgått anslag å extra stat, för år 1922 med ett belopp av 5,000 kronor och för förra halvåret 1923 med belopp av 2,500 kronor.

Styrelsen för museet har nu i skrivelse den 30 september 1922 anhållit om ett anslag å 5,000 kronor för budgetåret 1923—1924.

Förevarande anslag höjdes från och med år 1921 från förutvarande 3,000 kronor till 5,000 kronor. Då den allmänna prisnivån väsentligen nedgått efter det denna höjning vidtogs, vill det synas, som om förevarande anslag nu skulle kunna något nedsättas utan att museet därigenom kommer att tillskyndas någon mera avsevärd olägenhet. Med hänsyn jämväl till den tvingande nödvändigheten att nedbringa statens utgifter vill jag förorda, att anslaget för budgetåret 1923—1924 bestämmas till 4,000 kronor och hemställer alltså, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till musikhistoriska museet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av 4,000 kronor att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets styrelse för museets ändamål.

Svenska skolmuseet.

32. **Svenska skolmuseet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till svenska skolmuseet på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 4,750 kronor, att på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

[33.]

Svenska skolmuseet.

Hos Kungl. Maj:t har nu nämnda centralstyrelse anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes hos riksdagen äska till understöd åt svenska skolmuseet ett extra anslag för budgetåret 1. juli 1923—30 juni 1924 av 11,750 kronor, och har vid ansökningen fogats dels berättelse om museets verksamhet under år 1921, dels en av Anna Whitlock undertecknad skrivelse angående hyresbeloppet för museets lokaler för tiden 1 oktober 1923—30 september 1924, dels ock följande förslag till inkomst- och utgiftsstat för svenska skolmuseet år 1923.

Departementschefen.

[33.]

Inkomster:

Statsbidrag	kronor 11,750: —
Sveriges allmänna folkskolläraryörening	» 1,000: —
Stockholms stadsfullmäktige	» 1,200: —
Flick- och samskoleföreningen	» 200: —
Summa kronor	14,150: —

Utgifter:

Hyra för museilokalen	kronor 5,250: —
Uppvärmning av museilokalen	» 700: —
Elektrisk ström	» 250: —
Tjänstgöring å museet	» 1,000: —
Specialutställningar och demonstrationer	» 1,400: —
Skolkinematografiska förevisningar	» 3,500: —
Undervisningsmaterieil	» 1,000: —
Inventarier	» 300: —
Katalogarbete	» 20: —
Telefonavgift	» 200: —
Brandförsäkring	» 70: —
Tryckningskostnader	» 60: —
Skrivmaterieil och porton	» 50: —
Frakter och transporter	» 100: —
Städning och renhållning	» 250: —
Summa kronor	14,150: —

Till stöd för sin framställning har centralstyrelsen anført bland annat:

Av museets förslag till stat för år 1923 framgår, att museet för uppehållande av sin verksamhet är beroende av det understöd av statsmedel, som kommer detsamma till del.

Under budgetåret 1923—1924, kommer museet att få vidkännas en betydande ökning i en av sina största utgiftsposter, nämligen lokalhyran. För de i Withlockska samskolans byggnadsaktiebolags fastighet, Eriksbergsgatan 8 A, förhyrda museilokalerna har hittills erlagts en årlig hyra av 3,000 kronor. Det nuvarande hyreskontraktet utlöper emellertid den 1 oktober 1923. Utsikt förefinnes för svenska skolmuseet att från och med hösten 1924 erhålla lokaler i en blivande statens byggnad, som bland annat kommer att inrymma ämbetslokaler för skolöverstyrelsen. För att om möjligt undvika en med stora kostnader och besvär förenad dubbel flyttning av skolmuseet, har centralstyrelsen hos ovan nämnda hyresvärd anhållit om förlängt hyresavtal under ytterligare ett år. Enligt ingånget meddelande är byggnadsaktiebolaget villigt att bevilja denna anhållan, dock mot villkor att den nuvarande hyresersättningen fördubblas. Hyresökningen under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 skulle därigenom komma

upp till 2,250 kronor. Då denna merkostnad icke kan bestridas utan motsvarande statsunderstöd, får centralstyrelsen anhålla om ökning av det nu utgående statsunderstödet i motsvarande mån.

På grund av remiss har skolöverstyrelsen den 31 augusti 1922 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat:

Överstyrelsen har tidigare haft tillfälle att såsom sin uppfattning framhålla, att svenska skolmuseet utövar en betydelsefull och gagnande verksamhet ävensom att det ur skolväsendets och det allmänna folkbildningsarbetets synpunkt måste betraktas såsom angeläget, att denna verksamhet alltfört kan utövas i oförminskad omfattning. Att denna uppfattning alltför är välgrundad finner överstyrelsen ådagalagt genom vad den senast framlagda årsberättelsen utvisar såväl i fråga om museisamlingarnas tillväxt som även om besök vid museet.

Att museet för verksamhetens upprätthållande i samma omfattning som hittills är beroende av att understöd för nästkommande budgetår beviljas efter samma grunder, som tillämpats vid bestämmande av anslag för år 1922 och för förra halvåret 1923, torde enligt överstyrelsens mening framgå såväl av vad centralstyrelsen anfört som av det uppgjorda förslaget till stat för museet. Den ökning av statsanslaget, som nu begärts, är helt betingad av de ökade kostnaderna för lokalhyra. Överstyrelsen finner uppenbart, att den hyresökning, som föranledes av förlängningen av museets nu gällande hyreskontrakt, måste väsentligt understiga de ökade kostnader, som skulle bli förenade med två nära på varandra följande flyttningar. Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra, att den anordning, som nu ifrågasatts med avseende på museets lokalförhållanden, redan i samband med förslag om statsunderstöd till museet för förra halvåret 1923 framhållits såsom ändamålsenlig.

På grund av vad här anförts vill överstyrelsen, som i övrigt icke har något att erinra mot det uppgjorda statsförslaget, för sin del helt biträda centralstyrelsens förevarande framställning.

Av den ansökningen bifogade berättelsen för år 1921 framgår, att museet fortfarande utövar en för rikets skolor synnerligen gagnande verksamhet. Då denna verksamhet icke kan fortgå utan statens understöd, anser jag, att sådant understöd bör beredas även för budgetåret 1923—1924.

Departementschefen.

Nu har emellertid ifrågasatts, att understödet för sistnämnda tid skulle höjas med 2,250 kronor, när hyran för museets lokaler, räknat från den 1 oktober 1923, höjts med detta belopp.

Under gynnsamma ekonomiska omständigheter skulle jag varit böjd för att tillstyrka bifall till den gjorda framställningen. Sådana förhållandena nu gestalta sig, finner jag mig nödsakad föreslå, att det ifrågavarande anslaget begränsas till 10,000 kronor, även om

- [33.] museets verksamhet därigenom skulle komma att i någon mån inskränkas.

På grund av det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till svenska skolmuseet anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag å 10,000 kronor, att på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

C. Kyrkliga ändamål.

Kleresistaten.

1. **Kleresistaten.** Å riksstatens åttonde huvudtitel har under en följd av år varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag till kleresistaten å 90,000 kronor. Med hänsyn till de tider, varunder utbetalningar från anslaget äga rum, upptogs detsamma i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 med allenast 20,000 kronor. För tiden från och med den 1 juli 1923 torde anslaget bära uppföras med förenämnda årsbelopp av 90,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kleresistaten med ett belopp av 90,000 kronor.

[34.]

Kleresi-
staten.

2. **Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål.** I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 är det ordinarie förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, upptaget med 2,000 kronor, motsvarande hälften av det belopp av 4,000 kronor, varmed anslaget föregående år varit uppfört i riksstaten.

Jag hemställer, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, med ett belopp av 4,000 kronor.

[35.]

Lappmarks
ecklesiastik-
verk,
kyrkliga
ändamål.

3. **Ersättning för prästerskapets tionde.** Enligt lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 (nr 141 sid. 25) skola prästerskapet enligt förut givna författningar tillkommande tionde ävensom alla andra avgifter av fast egendom indragas till statsver-

[36.]

Ersättning
för präster-
skapets
tionde.

- [36.] ket mot gottgörelse i penningar under titel: ersättning för prästerskapets tionde.

Indragningen skall för varje pastorat äga rum från och med ecklesiastikåret näst efter det, med vars utgång den på grund av förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löneregleringen för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla (2 §). För varje församling skall uträknas, dels huru mycket för ecklesiastikåret näst före det, efter vars utgång indragningen skall äga rum, bort i persedlar och penningar enligt gällande lönereglering utgöras av varje fastighet i församlingen, dels ock vilka belopp i penningar persedlarna motsvara efter medeltalen av medelmarkegångsprisen under de femtio åren 1864—1913. Kammarkollegiet har att, efter sålunda gjord uträkning, fastställa den summa i penningar, till vilken samtliga omförmälda avgifter skola för varje församling vid indragningen beräknas (3 §). — Ersättning för de till statsverket indragna avgifterna skall för varje församling från och med det ecklesiastikår, indragningen där äger rum, för all framtid utgå med den av kammarkollegiet jämlikt 3 § fastställda summan, och skall denna summa för varje ecklesiastikår vid dess början inlevereras från statsverket till kyrkofonden (4 §). — De till statsverket indragna avgifterna skola under loppet av tjugu ecklesiastikår, räknade för varje pastorat från och med det år, då indragningen där vidtager, avskrivas i sådan ordning, att av den summa, kammarkollegiet enligt 3 § fastställt, inom vederbörande församling till statsverket årligen erläggas under de första tio åren 60 procent, under därpå följande fem år 40 procent och under de sista fem åren 20 procent, varefter från och med det tjuguförsta året återstoden eftergives. Vad av den för en församling fastställda avgiftssumma enligt sålunda stadgade grunder icke den 30 april 1944 förfallit till betalning skall omedelbart avskrivas (5 §). — De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning av bestämmelserna i nämnda lag kunna finnas erforderliga, meddelas av Konungen (7 §).

Jag erinrar vidare därom, att, på grund av nyssberörda stadgande i 7 §, särskilda föreskrifter rörande lagens tillämpning meddelats av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 11 december 1914 (nr 483).

I lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 sid. 37) stadgas ytterligare, att till kyrkofonden skall ingå vad enligt lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför årligen skall av statsverket gäldas såsom ersättning för tionde och andra avgifter av fast egendom, vilka på grund av förut givna författningar tillkommit prästerskapet.

För fullgörande av den statsverket sålunda åliggande skyldigheten att till kyrkofonden betala ersättning för prästerskapets tionde har från och med år 1915 på ordinarie stat under ättionde huvudtiteln varit uppfört ett förslagsanslag med titel: ersättning för prästerskapets tionde. I riksstaten för år 1922 uppfördes ifrågavarande anslag med ett belopp av 4,043,500 kronor, under det att såsom inkomst under titel: prästerskapets till statsverket indragna tionde,

bidragen från vederbörande församlingar upptogs med ett belopp av 2,426,100 kronor. I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 äro motsvarande poster upptagna med respektive 4,294,400 kronor och 50,000 kronor. Beträffande närmare utredning i ärendet tillåter jag mig hänvisa till det vid 1918 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1918, punkten 32.

Anledningen till att förutnämnda belopp, 4,294,400 kronor, avseende statsverkets ersättningsskyldighet för ecklesiastikåret 1923—1924, i sin helhet upptogs i riksstaten för första halvåret 1923, var den, att inleverering av avgifterna från statsverket till kyrkofonden för varje ecklesiastikår äger rum vid dess början. Vad åter angår de från församlingarna inflytande avgifterna, uppbäras och redovisas dessa i samband med kronouppbödden, som försiggår i november och december. Med hänsyn härtill borde för nämnda budgetperiod egentligen icke hava upptagits något inkomstbelopp. Emellertid uppfördes, såsom förut nämnts, i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom inkomst ett belopp av 50,000 kronor, vilket ansågs motsvara de restantier å avgifter från församlingarna, som kunde väntas inflyta under sagda tid.

Sedan Kungl. Maj:t i skrivelse den 15 juni 1922 anbefallt kammarkollegiet att inkomma med yttrande i fråga om det belopp, varmed förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde borde uppföras i riksstaten för budgetåret 1923—1924 till bestridande av det för ecklesiastikåret 1924—1925 erforderliga ersättningsbeloppet, har kammarkollegiet i skrivelse den 26 september 1922 meddelat, att sagda ersättningsbelopp beräknats uppgå till 4,377,500 kronor.

I det i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagna ersättningsbeloppet, 4,294,400 kronor, ingå, såsom framgår av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 7 januari 1922, punkten 30, följande poster:

av kammarkollegiet för ecklesiastikåren 1914—1922 fastställda ersättningsbelopp, tillhopa	kronor 3,677,310: 55
av kollegiet beräknade, ej fastställda belopp:	
för ecklesiastikåret 1922—1923	» 404,450: —
» » 1923—1924	» 212,570: —

Summa kronor 4,294,330: 55

eller i avrundat tal nyssnämnda belopp 4,294,400 kronor.

I det av kammarkollegiet till upptagande i riksstaten för budgetåret 1923

[36.] —1924 nu föreslagna ersättningsbeloppet för ecklesiastikåret 1924—1925, 4,377,500 kronor, ingå följande poster:

av kammarkollegiet för ecklesiastikåren 1914—1923 fastställda ersättningsbelopp, tillhopa.....	kronor 4,082,330: 07
av kollegiet beräknade, ej fastställda belopp:	
för ecklesiastikåret 1923—1924	» 212,570: —
» 1924—1925	» 82,550: —

Summa kronor 4,377,450: 07

eller i avrundat tal angivna belopp 4,377,500 kronor.

Vidkommande det belopp, varmed bidragen från vederbörande församlingar böra såsom inkomst i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptagas, har kammarkollegiet uttalat, att på inkomstsidan torde böra upptagas det belopp, med vilket ifrågavarande avgifter kunna antagas inflyta för ecklesiastikåret 1923—1924 och vilket kunde beräknas till 2,576,940 kronor.

Departement-
schefen.

Att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 bör på utgiftssidan upptagas den statsverket åliggande ersättningsskyldigheten för ecklesiastikåret 1924—1925, under det att på inkomstsidan upptagas avgifterna från församlingarna för föregående ecklesiastikåret 1923—1924, beror, såsom av det redan sagda framgår, på den omständigheten, att inom förra delen av budgetåret 1923—1924 faller tiden för inflytandet av avgifterna från församlingarna för ecklesiastikåret 1923—1924, samt inom senare delen av budgetåret tidpunkten för fullgörandet av statsverkets ersättningsskyldighet till kyrkofonden för ecklesiastikåret 1924—1925.

Sedan Eders Kungl. Maj:t denna dag vid prövning av beräkningen av statsverkets tillgångar beslutit att i budgeten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 upptaga inkomsttiteln: Prästerskapets till statsverket indragna tionde med ett belopp av 2,577,000 kronor, får jag, under hänvisning till den i ärendet verkställda utredningen, hemställa om förslag till riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,294,400 kronor, med ett belopp av 4,377,500 kronor.

[37.]

Ersättning
för vissa
prästerskapet
tilldelade
statsanslag.

4. **Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag.**

Enligt 3 § 2 mom. lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 sid. 37) skall till kyrkofonden ingå årlig ersättning av statsverket ej mindre för de anslag i krono- och kyrkotionde samt oindelt spann-

mål ävensom hemmansräntor, för vilka gottgörelse av statsmedel lämnas prästerskapet det ecklesiastikår, som tilländagår näst före den 1 maj 1914, än även för de statsanslag i penningar, som för samma ecklesiastikår av prästerskapet åtnjutas. Med föranledande härav har sedan år 1916 under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat varit uppfört ett anslag till ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag, för vart och av åren 1921 och 1922 upptaget till 304,752 kronor.

Detta anslag har brukat i början av året i sin helhet överföras till kyrkofonden, som skall utbetala ersättningarna för de mistade statsanslagen. Då den ojämförligt största delen av dessa ersättningar utbetalas först under årets senare hälft, och på grund härav något hinder icke ansågs förefinnas för att denna överföring skedde i juli månad i stället för i januari, upptogs ifrågavarande anslag i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 utan angivet belopp. För tiden efter den 1 juli 1923 torde anslaget böra i riksstaten upptagas med ovan angivna belopp, 304,752 kronor.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag med ett belopp av 304,752 kronor.

5. Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet. [38.]

Till beredande av ersättning, jämlikt kungörelse den 16 oktober 1908 (nr 110 sid. 7), åt svenska kyrkan tillhörande församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning har i riksstaten från och med år 1918 varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 25,000 kronor, från vilket anslag efter rekvisitioner till vederbörande församlingar utbetalats dem tillkommande belopp. Då dessa utbetalningar ske under förra hälften av året och avse närmast föregående kalenderår, upptogs ifrågavarande anslag i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hela nämnda belopp, 25,000 kronor. Anslaget har emellertid visat sig vara för lågt beräknat. Enligt riksräkenskapsverkets belastningstabeller har under år 1922 för tiden 1 januari—31 oktober från anslaget utbetalats ett sammanlagt belopp av 50,218 kronor 61 öre. Då emellertid överskridandet delvis torde bero på tillfälliga or-

Ersättning åt
vissa försam-
lingar till
följd av
lindring i
främmande
trosbekänna-
res skattskyl-
dighet.

saker, har jag ansett mig kunna för budgetåret 1923—1924 beräkna anslaget till ett belopp av 40,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet med ett belopp av 40,000 kronor.

[39.]

Pastor vid
svenska
Gustafs-
samlingen i
Köpenhamn.

6. **Pastor vid Svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn.**

I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 är det ordinarie anslaget till pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn upptaget med 3,000 kronor, vilket belopp motsvarar hälften av det belopp, 6,000 kronor, varmed anslaget under föregående år varit uppfört i riksstaten.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn med ett belopp av 6,000 kronor.

[40.]

Stipendier
för utbild-
dande av
präster, för-
trogna med
finska
språket.

7. **Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska språket.**

Från och med år 1891 hava å extra stat utgått anslag till stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket. Anslagen hava av riksdagen beviljats för treårsperioder, och hava därav årligen anvisats vederbörliga belopp, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunde erfordras rörande medlens användande. Anslaget utgick under åren 1891—1911 till två och under åren 1912—1920 till tre stipendier, vart och ett å 750 kronor för år.

Sedan domkapitlet i Luleå föreslagit en höjning av stipendiebeloppet till 1,200 kronor samt vederbörande universitetsmyndigheter yttrat sig i ärendet, därvid teologiska fakulteten i Lund hemställde om beloppets höjande till 1,500 kronor, medgav på Kungl. Maj:ts därom framställda förslag 1920 års riksdag, att stipendiebeloppet finge höjas till 1,500 kronor för år, samt beviljade till tre stipendier ett belopp av 13,500 kronor, därav såsom förslagsanslag, högst, anvisats för vardera av åren 1921 och 1922 4,500 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 2,250 kronor. Av det av 1920 års riksdag beviljade anslaget återstår sålunda odisponerat ett belopp av 2,250 kronor.

Vid anmälan den 15 juni 1922 av riksdagens beslut i fråga om de för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisade medlen förordnade Kungl. Maj:t, att i avseende å användandet av desamma skulle i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t den 13 juni 1908 meddelats angående användningen av ett motsvarande anslag för åren 1909—1911, under iakttagande att ett vart av stipendierna för vårterminen 1923 skulle utbetalas med 750 kronor. Bestämmelserna i fråga finnas återgivna i det utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1914, punkten 29, vilket finnes fogat vid statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag.

I skrivelse den 23 augusti 1922 har nu domkapitlet hemställt om beredande för en ny treårsperiod, räknad från och med den 1 juli 1923, av ett anslag för här ifrågavarande ändamål av 13,500 kronor, samt att därav måtte för budgetåret 1923—1924 anvisas ett belopp av 4,500 kronor. Domkapitlet anför:

Domkapitlet har ofta varit i tillfälle att framhålla de för utdelande av stipendier åt teologie studerande, som äro villiga att inlära det finska språket, alltsedan år 1891 utgående anslag såsom synnerligen värdefulla, då finskspråkighet fortfarande måste anses såsom oundgängligt villkor för prästerlig tjänstgöring i finnbygden och någon utsikt för domkapitlet att kunna rekrytera prästerskapet i dessa avlägsna och av ett visst främlingsskap präglade orter svårigen skulle förefinnas, så framt icke domkapitlet kunde erbjuda den ekonomiska fördel för teologie studerande, som åtnjutandet av stipendium av ifrågavarande art bereder. Det fortfarande behovet av anslag till ändamålet framstår fördenskull såsom oavvisligt.

Om eljest dugliga sökande till stipendierna skola kunna påräknas, framstår det likaledes såsom erforderligt, att stipendierna bibehållas vid oförändrad storlek.

I ärendet har yttrande den 30 september 1922 avgivits av statskontoret, som anför:

Med hänsyn till vad domkapitlet i Luleå anfört synas allt fortfarande medel böra anvisas till stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska språket. Beträffande stipendiernas antal torde någon förändring icke böra vidtagas. Vad åter angår stipendiebeloppet synes på grund av det allmänna prisfallet kunna ifrågasättas, huruvida icke en sänkning av stipendiernas belopp nu bör ske. Det torde därvid, enligt statskontorets mening, vara lämpligt att begränsa stipendiernas belopp till det av domkapitlet i förslaget till 1920 års riksdag angivna eller 1,200 kronor för år. Med beräkning av tre stipendier å nämnda belopp årligen skulle för varje budgetår erfordras 3,600 kronor. Då dessa stipendier pläga utdelas för tre år och anslag för ändamålet i följd härav beviljas på en gång för en tidsperiod av tre år, vilket anslag sedermera anvisas med en tredjedel för varje i perioden ingående budgetår, lärer nu böra beviljas ett anslag av 10,800 kronor.

[40.]

Departementschefen.

Ifrågavarande stipendier synas vara av den betydelse, att ett fortsatt utgående av anslag för ändamålet får anses berättigat. Vad angår stipendiernas antal har någon ändring icke ifrågasatts och torde icke heller böra äga rum. Vidkommande däremot stipendiernas belopp anser jag det med hänsyn till närvarande förhållanden och det allmänna priset vara befogat, att en sänkning av stipendiebeloppet vidtages, och jag ansluter mig därvid till statskontorets förslag om beloppets begränsande till 1,200 kronor. Efter denna beräkning skulle sålunda för tre stipendier åtgå ett belopp av 3,600 kronor för år. Såsom förut nämnts, återstår av det utav 1920 års riksdag beviljade anslaget odisponerat ett belopp av 2,250 kronor. Detta belopp torde i första hand böra tagas i anspråk samt därutöver för ändamålet hos riksdagen äskas ett extra anslag, vilket lämpligen bör så avpassas, att därmed täckes behovet av stipendier intill utgången av budgetåret 1925—1926 eller således bestämmas till 8,550 kronor. Vad slutligen angår erforderliga bestämmelser i fråga om stipendiemedlens användande torde det liksom hittills böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter härom.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen att

dels av det utav 1920 års riksdag beviljade *extra* anslaget till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, för budgetåret 1923—1924 anvisa återstoden, 2,250 kronor,

dels ock för enahanda ändamål bevilja ytterligare ett *extra* anslag av 8,550 kronor samt därav för budgetåret 1923—1924 anvisa ett belopp av 1,350 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som må erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

Resestipendier åt prästmän.

8. Resestipendier åt prästmän. Till resestipendier åt prästmän har riksdagen under en följd av år på extra stat anvisat anslag, för vartdera av åren 1921 och 1922 utgående med 16,000 kronor. Vid anmälan den 7 januari 1922 av de medelsbehov, som borde tillgodoses genom anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, ansåg jag mig emellertid icke böra hemställa om äskande

av anslag för ifrågavarande ändamål på nämnda övergångsbudget. Denna min ståndpunkt var grundad på den dåvarande bekymmersamma statsfinansiella ställningen. Då detta skäl alltjämt, och därtill nu i förstärkt grad, är för handen, kan jag ej tillstyrka, att något anslag till resestipendier för prästmän äskas hos instundande riksdag.

9. Bidrag till avlöning åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder. Till beredande av religionsvård åt svenska sjömän m. fl. i utländska hamnar samt åt andra därstädes sig uppehållande landsmän har riksdagen på extra stat anvisat medel alltsedan år 1875.

För vartdera av åren 1921 och 1922 har anslaget utgjort 41,500 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 utgår anslaget med hälften av nämnda belopp eller 20,750 kronor.

Den 15 juni 1922 ställdes sistnämnda anslag till svenska kyrkans missionsstyrelses förfogande att användas till avlönande under tiden 1 januari—30 juni 1923 av:

1) en svensk sjömanspräst i Kiel	kronor	2,250: —
2) en d:o i West-Hartlepool	»	2,500: —
3) en d:o i Calais-Dunkerque, som tillika innehar pastorsbefattningen i svenska Sofiäförsamlingen i Paris	»	1,250: —
4) en d:o i Stettin	»	2,250: —
5) en d:o i London	»	2,500: —
6) en d:o i Antwerpen	»	2,500: —
7) en d:o i Rotterdam	»	2,500: —
8) en d:o i Kristiania	»	2,500: —
9) en d:o i Hull	»	2,500: —

Summa kronor 20,750: —

Svenska kyrkans missionsstyrelse har nu i skrivelse den 19 juni 1922 framhållit, att anslag till nuvarande belopp fortfarande vore nödvändigt, om styrelsen skulle kunna i önskvärd och behövlig omfattning fortsätta sin verksamhet å oförmälda platser. Härjämte har missionsstyrelsen förnyat en av styrelsen föregående år gjord framställning om beredande av anslag å 5,000 kronor till avlönande av den prästman, som av styrelsen anställts för verksamhet bland svenskar i Buenos Aires m. fl. platser i Sydamerika. Missionsstyrelsen hemställer alltså om ett anslag för ifrågavarande verksamhet å tillsammans 46,500 kronor för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[41.]

Bidrag till avlöning åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder.

Statskontoret, som den 4 juli 1922 avgivit utlåtande över framställningen, har uttalat, att det måste anses önskvärt, att den för avlöning av den svenske pastorn i Buenos Aires avsedda förhöjningen i anslaget kunde beredas.

Departement-
schefen.

Då jag den 7 januari 1922 anmälde missionsstyrelsens då föreliggande framställning, yttrade jag till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sagda dag, att ehuru missionsstyrelsens framställning väl i och för sig kunde synas behjärtansvärd, jag dock icke under då rådande förhållanden ansåge mig kunna lämna min medverkan till den ifrågasatta höjningen av anslaget. Då samma anledning till betänkligheter mot en höjning av anslaget alltjämt föreligger, måste jag inskränka mig till att förorda anslagets utgående med hittillsvarande belopp, 41,500 kronor för år.

Jag hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att såsom bidrag till avlöande av svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 41,500 kronor.

[42.]
Dyrtids-
tillägg åt
svenska
sjömans-
präster i
vissa ut-
ländska
hamnstäder.

10. Dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder. För bestridande av dyrtidstillägg under år 1922, respektive förra halvåret 1923 åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, till vilka prästers avlöande bidrag av statsmedel jämväl för samma tid beviljades, anvisade 1922 års riksdag på tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag av 24,000 kronor samt på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Den 15 juni 1922 meddelade Kungl. Maj:t beslut angående utgåendet av sistnämnda båda anslag.

Då spørsmålet om beviljande av dyrtidstillägg till ifrågavarande sjömanspräster för budgetåret 1923—1924 står i nära samband med frågan om dyrtidstillägg för samma tid åt befattningshavare i statens tjänst, är jag icke beredd att nu framlägga slutligt förslag i ämnet. För ändamålet har tills vidare beräknats ett belopp av 15,000 kronor.

Jag hemställer för närvarande allenast, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, för ändamålet beräkna för budgetåret 1923—1924 ett *extra* förslagsanslag av 15,000 kronor.

11. Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin. Till avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin har riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t anvisat på extra stat för vart och ett av åren 1908—1922 6,000 kronor, samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 3,000 kronor.

[43.]

Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin.

I en med skrivelse från utrikesdepartementet den 1 augusti 1922 överlämnad ansökning har Victoriaförsamlingens kyrkoråd anhållit, att anslag å 6,000 kronor måtte utverkas för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Då anslag för ifrågavarande ändamål alltjämt är erforderligt, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 6,000 kronor.

12. Svensk kyrka i Kristiania. Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Kristiania av en svensk kyrka jämte församlingshus beviljade 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag ett anslag av 125,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, och anvisade därav på extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag ett belopp av 25,000 kronor.

[44.]

Svensk kyrka i Kristiania.

Med hänsyn till de under kristiden alltjämt stegrade arbetskostnaderna och prisen å byggnadsmaterial uppsköt emellertid svenska kyrkoföreningen i Kristiania, från vilken framställningen om anslag till ifrågavarande ändamål utgått, verkställandet av kyrkobyggnadsplanen, dels i avvaktan på bättre ekonomiska förutsättningar för dess utförande, dels därför, att frågan om plats för kyrkan icke kunnat definitivt avgöras, förr än stadsplan blivit uppgjord för den del av staden, inom vilken kyrkobyggnaden är avsedd att uppföras, något som först nyligen ägt rum. Under sådana förhållanden verkställdes icke någon utbetalning av de för år 1918 anvisade medlen,

[44.] och ej heller meddelades av Kungl. Maj:t närmare bestämmelser rörande anslagets användande.

I skrivelse den 22 oktober 1921 anmälde svenska kyrkoföreningens i Kristiania styrelse, att byggnadsarbetet komme att från och med ingången av år 1922 påbörjas, varvid förutsättningen vore, att det under loppet av år 1923 skulle kunna avslutas och den svenska kyrko- och församlingsbyggnaden då kunna tagas i bruk. Kungl. Maj:ts minister i Kristiania, som överlämnade nämnda skrivelse, anförde att, sedan Hammersborg eller den del av Kristiania, där den blivande svenska kyrkobyggnaden vore avsedd att uppföras, numera blivit definitivt reglerad, Kristiania kommun år 1921 till svenska kyrkoföreningen i Kristiania kostnadsfritt överlätit tomt för kyrkobyggnaden ävensom att det av riksdagen beviljade anslaget borde i sin helhet under år 1923 stå till kyrkoföreningens förfogande.

Då ärendet den 7 januari 1922 av mig anmälades inför Kungl. Maj:t, yttrade jag beträffande det belopp å 100,000 kronor, som, efter frånräknande av det på extra stat för år 1918 anvisade anslaget å 25,000 kronor, återstod av de utav 1917 års riksdag för ändamålet beviljade medlen, att för förra halvåret 1923 torde böra utgå ett anslag av hälften utav nämnda belopp å 100,000 kronor eller 50,000 kronor samt återstående beloppet uppföras i riksstaten för budgetåret 1923—1924. (Statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 7 januari 1922, punkten 39).

I enlighet härmed beslöt Kungl. Maj:t att i 1922 års statsverksproposition föreslå riksdagen att av det år 1917 såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Kristiania av en svensk kyrka jämte församlingshus beviljade anslaget av 125,000 kronor anvisa på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Till ministern för utrikes ärendena inkom härefter svenske ministern i Kristiania med en den 3 mars 1922 dagtecknad och sedermera till ecklesiastikdepartementet överlämnad skrivelse, däruti ministern i Kristiania, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1917 erhållit i uppdrag att inkomma med yttrande rörande villkoren för ifrågavarande anslags utgående, avgav infordrat yttrande och därvid anförde bland annat följande:

Tomt för kyrkobygget hade på vissa villkor ställts till svenska kyrkoföreningens förfogande och genom förrättning den 9 mars 1920 hade gränserna för den ifrågavarande tomten blivit definitivt fastställda. Vidare hade norska justitie- och politidepartementet för sitt vidkommande godkänt de för byggnaderna utarbetade ritningarna. Enligt på sin tid verkställda kostnadsberäkningar skulle utförandet av byggnaden uppgå till 1,070,000 norska kronor. För bestridande av dessa kostnader funnes tillgängligt, insatt å bankräkning i Kristiania ett belopp av 698,396 norska kronor 60 öre. Härtill komme ytterligare det av riksdagen anslagna belopp av 125,000 kronor. Av en senare verkställd överarbetning av de beräknade kostnaderna framginge emellertid, att dessa kunde, utan att den blivande kyrkobyggnadens karaktär därigenom rönt inverkan, åtskilligt nedbringas. Dels skulle vissa förenklingar beträffande inredningen kunna äga rum, dels ock vissa arbeten, som icke vore omedelbart påkallade för byggnadens begagnande, kunna tillsvidare anstå. Den besparing, som härigenom skulle vinnas, räknades uppgå till 100,000 norska kronor. Skillnaden mellan det sålunda nedbragta kostnadsbeloppet och ovan angivna till buds stående medel beräknades kunna täckas dels genom räntor och dels av den kursvinst, som syntes vara att motse å det av riksdagen beviljade anslag. Det relativt mindre belopp, som därutöver skulle behövas för att täcka de beräknade omkostnaderna, torde kunna anskaffas genom hänvändelser till enskilda. Byggnadsverket syntes sålunda kunna föras till slut utan att ytterligare bidrag från svenska statens sida erfordrades.

Sedan yttrande i ärendet den 13 april 1922 avgivits av statskontoret, ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 21 april 1922 det av riksdagen för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1918 anvisade reservationsanslaget å 25,000 kronor till svenska kyrkoföreningens i Kristiania förfogande under villkor:

att definitiva ritningar i skala $\frac{1}{100}$, åtföljda av kontrollerad kostnadsberäkning föreläge, att underställas Kungl. Maj:ts prövning och stadfästelse,

att kyrkoföreningen till ministern i Kristiania ingåve en fullständig översikt av de tillgångar, som stode till förfogande för kyrkans jämte församlingshusets utförande, i vilket sammanhang kyrkoföreningen skulle avgiva förklaring att den icke hade för avsikt att begära ytterligare tillskott av statsmedel för byggnadernas uppförande,

att kyrkoföreningen med lämplig arkitekt uppgjorde av ministern godkänt kontrakt att, enligt av ministern upprättad instruktion, kontrollera byggnadernas uppförande; och skulle kontrollanten äga att erhålla arvode från de för byggnadsföretaget anslagna statsmedel,

att kyrkoföreningen åtog sig att förvalta egendomen, ansvara för byggnadernas underhåll samt att, därest en svensk församling bildades i Kristiania, till densamma överlåta egendomen, samt

att kyrkoföreningen styrkte sig för angivna underhållsändamål besitta tillgångar, uppgående till ett belopp av minst 50,000 norska kronor.

Tillika anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att, sedan kyrkoföreningen genom intyg av ministern i Kristiania styrkt, att ovan föreskrivna villkor uppfyllts,

- [44.] till chefen för utrikesdepartementets personal- och administrativa avdelning utbetala omförmälda belopp, 25,000 kronor, för att överbringas till ministern i Kristiania, vilken skulle äga att till kyrkoföreningen utbetala samma belopp, så snart schaktnings- och grundläggningsarbetena påbörjats.

Sedan 1922 års riksdag anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förutnämnda framställning om anvisande för här ifrågavarande ändamål på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 av ett belopp av 50,000 kronor, ställdes anslaget genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1922 till kyrkoföreningens förfogande samt anbefalldes statskontoret att efter ingången av år 1923 och sedan kyrkoföreningen genom intyg av ministern i Kristiania styrkt, att de i Kungl. Maj:ts omförmälda brev den 21 april 1922 avsedda ritningar blivit av Kungl. Maj:t gillade, till chefen för utrikesdepartementets personal- och administrativa avdelning utbetala nämnda belopp för att överbringas till ministern i Kristiania, vilken skulle äga att, efter uppfyllandet av de i brevet den 21 april 1922 stadgade villkor, till kyrkoföreningen utbetala beloppet i den mån han funne motsvarande del av byggnadsarbetet vara utfört.

Departement-
schefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har av de utav 1917 års riksdag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den svenska kyrkobyggnaden i Kristiania beviljade medlen, 125,000 kronor, ett sammanlagt belopp av 75,000 kronor för ändamålet ställts till svenska kyrkoföreningens i Kristiania förfogande.

Under åberopande av vad förut anförts därom, att det av ifrågavarande medel återstående beloppet, 50,000 kronor, bör under år 1923 vara disponibelt för byggnadsarbetets utförande samt förty uppföras i riksstaten för budgetåret 1923—1924, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen

att av det av 1917 års riksdag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Kristiania av en svensk kyrka jämte församlingshus beviljade anslaget av 125,000 kronor anvisa för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* reservationsanslag återstoden eller 50,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Domkapitlens expeditioner.

13. **Domkapitlens expeditioner.** I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 är det ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner upptaget med 45,675 kronor, vilket belopp motsvarar hälften av det belopp av 91,350 kronor, varmed anslaget under föregående år utgått. Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[45.]

Domkapitlens expeditioner.

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till domkapitlens expeditioner med ett belopp av 91,350 kronor.

14. **Ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner.**

[46.]

Det ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner, som från och med år 1913 varit i riksstaten uppfört med 91,350 kronor, är i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaget med hälften av nämnda belopp eller 45,675 kronor. Till förstärkande av detta anslag har under en följd av år anvisats anslag å extra stat. Ursprungligen 2,970 kronor, har det extra anslaget från och med år 1912 utgått med höjt belopp och för nyssnämnda halvårsperiod har till ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner beviljats ett belopp av 14,395 kronor. De behov, för vilkas täckande ifrågavarande anslag avsetts, hava blivit i detalj av riksdagen prövade i sammanhang med anslagens beviljande.

Ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner.

De för förra halvåret 1923 tillgängliga medlen, 60,070 kronor, fördela sig sålunda:

	Kronor.	Kronor.
6 notaries vid domkapitlen i Uppsala, Växjö, Lund, Göteborg, Härnösand och Luleå, à 4,500 kronor för helt år	13,500: —	
6 amanuenser vid samma domkapitel, à 1,800 kronor för helt år	5,400: —	
5 notaries vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Västerås och Karlstad, à 3,800 kronor för helt år	9,500: —	
5 amanuenser vid samma domkapitel, à 1,600 kronor för helt år	4,000: —	
1 notarie vid domkapitlet i Visby	1,500: —	
Vikariatsersättning, extra biträde, renskrivning m. m. vid sistnämnda domkapitel	250: —	
1 notarie vid Stockholms stads konsistorium	1,000: —	
Vikariatsersättning, extra biträde, renskrivning m. m. vid samma konsistorium	250: —	35,400: —

[46.]

	Kronor.	Kronor.
Ersättning för semestervikariat		720: 83
Ytterligare en amanuens vid domkapitlet i Uppsala		1,850: —
„ „ „ „ „ i Lund		1,850: —
Extra biträden vid domkapitlet i Uppsala	1,300: —	
„ „ „ „ i Linköping	600: —	
„ „ „ „ i Skara	300: —	
„ „ „ „ i Strängnäs	250: —	
„ „ „ „ i Västerås	600: —	
„ „ „ „ i Växjö	700: —	
„ „ „ „ i Lund	2,300: —	
„ „ „ „ i Göteborg	900: —	
„ „ „ „ i Karlstad	700: —	
„ „ „ „ i Härnösand	1,550: —	
„ „ „ „ i Luleå	1,550: —	
„ „ „ „ i Visby	450: —	
„ „ „ Stockholms stads konsistorium	375: —	11,575: —
Vaktbetjäning vid domkapitlet i Uppsala	675: —	
„ „ „ i Linköping	432: 50	
„ „ „ i Skara	675: —	
„ „ „ i Strängnäs	557: 50	
„ „ „ i Västerås	500: —	
„ „ „ i Växjö	560: —	
„ „ „ i Lund	675: —	
„ „ „ i Göteborg	675: —	
„ „ „ i Karlstad	587: 50	
„ „ „ i Härnösand	550: —	
„ „ „ i Luleå	532: 50	
„ „ „ i Visby	400: —	
„ „ „ Stockholms stads konsistorium	400: —	7,220: —
Hyra m. m. vid domkapitlet i Luleå	750: —	
„ „ „ i Visby	700: —	1,450: —
Odisponerat		4: 17
Summa kronor		60,070: —

Rörande tillhandahållande åt vederbörande konsistorier av dem tillkommande, för förra halvåret 1923 tillgängliga medel hava bestämmelser meddelats genom Kungl. Maj:ts brev den 15 juni 1922. I sammanhang därmed föreskrevs, att arvode till hos domkapitel anställt extra biträde icke finge överstiga 700 kronor för halvt år räknat, med undantag dock för dels manliga biträdet vid domkapitlet i Lund F. Malmström, som enligt beslut av 1920 års riksdag åtnjuter ett arvode av 3,000 kronor för år, dels extra biträdet vid

domkapitlet i Göteborg Anna Norlund, som domkapitlet på grund av medgivande av 1922 års riksdag äger avlöna med 1,800 kronor för år, dels det vid domkapitlet i Härnösand anställda extra biträdet Anna Blomberg, som 1921 års riksdag tillerkänt ett arvode av 1,800 kronor för år, dels ock det vid domkapitlet i Luleå anställda extra biträdet Ella Åberg, som i enlighet med vad 1921 års riksdag medgivit erhåller ett arvode av 1,600 kronor för år. Vidare föreskrevs, att av anslaget till extra biträden vid domkapitlet i Växjö skulle till bibliotekarien vid högre allmänna läroverket i Kalmar såsom ersättning för vården av förutvarande domkapitlets i Kalmar äldre arkivalier utgå ett belopp av 25 kronor.

[46.]

De till notarierna samt de å ordinarie stat uppförda amanuenserna utgående avlöningarna hava under de senaste åren blivit höjda på det sätt, att riksdagen på Kungl. Maj:ts framställningar tillerkänt dessa tjänstemän för vart och ett av åren 1918 och 1919 tillfällig löneförbättring samt för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 samt förra halvåret 1923 provisorisk lönereglering. Till frågan om provisorisk lönereglering för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 återkommer jag under nästföljande punkt.

I nu föreliggande framställningar om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 hava domkapitlen i en del fall anhållit om ökning av de för närvarande utgående beloppen. På grund av remiss har yttrande i ärendet den 13 oktober 1922 avgivits av statskontoret.

Extra
biträden.

I likhet med statskontoret finner jag de av domkapitlen i Linköping och Karlstad väckta förslagen om höjning av de till nämnda domkapitel utgående beloppen till extra biträden icke böra föranleda någon framställning till riksdagen. Däremot anser jag domkapitlen i Lund och Göteborg hava förebragt tillräckliga skäl för beredande av ökade anslag till extra arbetskrafter vid dessa domkapitel och skall därför närmare ingå på vad härutinnan anförts.

Domkapitlet i *Lund*, vars anslag till extra biträden för närvarande utgör 4,600 kronor för år, därav 3,000 kronor till förutnämnda manliga biträdet Malmström, 1,200 kronor till extra biträdet Ruth Palm och 400 kronor till biträde vid räkenskaps- och uppbördsväsendet, hemställer i skrivelse den 2 september 1922 om ifrågavarande anslags höjning till 5,000 kronor. Domkapitlet anför:

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[46.]

Fröken Palm, som sedan den 1 oktober 1914 varit anställd såsom extra biträde vid domkapitlets expedition, den första tiden huvudsakligen i egenskap av maskinskriverska med ett årligt arvode av 720 kronor, erhöll på grund av under årens lopp utvidgade arbetsuppgifter enligt beslut av 1919 års riksdag ett till 1,200 kronor ökat arvode, som till henne utgått från och med år 1920. Den under senare tider för personalen vid expeditionen väsentligt ökade arbetet börda, särskilt till följd av den nya lagstiftningen rörande prästerskapets avlöning, ecklesiastika boställsordningen och förordningen angående utarrenderingen av prästerskapets löneboställen ävensom den pågående omorganisationen å skolväsendets område m. m., har emellertid förorsakat, att hon i allt större omfattning kommit att tagas i anspråk för uppgifter av även mera kvalificerad art, vadan hennes arvode ej vidare kan sägas stå i skäligt förhållande till det arbete, som numera av henne kräves. Så har hon, för att nämna ett exempel, utom övriga åligganden att verkställa uträkning av prästerskapet i stiftets många nyreglerade pastorat tillkommande löneförbättringar och dyrtidstillägg jämte en del andra räkenskapsbestyr, vilka också påkalla insikt och noggrannhet. På grund av sin ovanliga arbetsamhet och duglighet har hon gång efter annan varit erbjuden ekonomiskt vida fördelaktigare anställning på andra håll, men är hon villig att för framtiden kvarstanna vid domkapitelsexpeditionen, om bättre lönevillkor där kunde beredas henne. Domkapitlet, som finner detta vara synnerligen önskvärt och ej anser det vanliga maximibeloppet för biträdesavlöning eller 1,400 kronor i detta fall tillräckligt, skulle därför vilja föreslå en mera avsevärd höjning av hennes arvode intill 2,000 kronor för år. Under förutsättning att sådan förhöjning varder henne beviljad, så att hon därefter må kunna uteslutande ägna sig åt arbetet vid domkapitlets expedition, med skyldighet att där tjänstgöra intill 7 à 8 timmar dagligen, torde det belopp av 400 kronor, som under åtskilliga år ur domkapitlets anslag för extra biträden utbetalts i gottgörelse åt en person utom verket, vilken konsistorienarien anlitat såsom biträde vid räkenskaps- och uppbördsväsendet, icke vidare behöva utgå. Genom inbesparing av sistnämnda belopp skulle alltså för beredande av förenämnda arvodestillökning åt fröken Palm med 800 kronor endast erfordras ett tilläggsanslag av 400 kronor till bestridande av domkapitlets utgifter för extra biträden.

Beträffande denna framställning yttrar statskontoret:

Den av domkapitlet i Lund gjorda framställningen om höjning av extra biträdet Ruth Palms arvode synes statskontoret vara förtjänt av avseende. Med hänsyn till arten av de göromål, som, enligt vad i ärendet är upplyst, utföras av ifrågavarande biträde, anser nämligen statskontoret det nuvarande arvodet av 1,200 kronor vara alltför lågt, om än statskontoret icke kan biträda domkapitlets förslag att arvodet, efter att hava höjts till nämnda belopp för icke längre tid sedan än från och med år 1920, nu skulle förhöjas med 800 kronor. Visserligen ställes i utsikt att vid bifall till denna framställning biträdets arbetstid skulle förlängas till 7 à 8 timmar dagligen, men i allt fall lär det föreslagna beloppet få anses allt för högt. Däremot och då det vill synas som om biträdet i avseende å göromålens art och omfattning närmast vore att jämställa med skrivbi-

träde av andra graden vid de oreglerade verken samt sådant biträde vid länsstyrelsen i Malmö åtnjuter begynnelseavlönning av 1,800 kronor, torde Ruth Palms arvode lämpligen kunna bestämmas till samma belopp minskat med 100 kronor på grund av att några pensionsavgifter icke av henne erläggas eller sålunda till 1,700 kronor. Vid sådant förhållande torde det belopp av 400 kronor, som enligt domkapitlets uppgift användes för biträde vid räkenskaps- och uppbördsväsendet, kunna nedsättas till 200 kronor och nettoökningen sålunda begränsas till 300 kronor.

[46.]

Med hänsyn till arten och omfattningen av det arbete Ruth Palm å domkapitlets expedition utför anser även jag, att hon bör erhålla höjning av det arvode av 1,200 kronor för år, som hon för närvarande uppbär. Vad angår höjningens storlek föreslår statskontoret, att arvodet sättes till 1,700 kronor, varigenom hon skulle erhålla samma löneförmåner som kvinnligt biträde av andra lönegraden vid länsstyrelsen i Malmö efter minskning med ett belopp av 100 kronor, motsvarande pensionsavgifter vid ordinarie biträdesbefattning. Då emellertid, såsom av det föregående framgår, de vid domkapitlet i Göteborg och Härnösand anställda kvinnliga biträdena, vilkas arbetsuppgifter närmast motsvara Ruth Palms, av riksdagen tillerkänts årligt arvode av 1,800 kronor, synes det mig lämpligt, att Ruth Palms arvode bestämmas till samma belopp. Med arvodets höjning skulle givetvis följa ökad tjänstgöringsskyldighet. Vid sådant förhållande torde, såsom av domkapitlet antytts, det belopp av 400 kronor, som hittills utgått såsom ersättning åt tillfälligt biträde vid räkenskaps- och uppbördsväsendet icke vidare vara erforderligt. Domkapitlets anslag till extra biträden skulle, vid bifall till vad sålunda föreslagits, behöva höjas med 200 kronor.

Departementschefen.

Domkapitlet i *Göteborg* hemställde år 1921 dels att arvodet till domkapitlets extra biträde Anna Norlund måtte höjas från 1,400 kronor till 1,800 kronor för år, dels ock om ett anslag å 800 kronor till avlönande av skrivbiträden av mera tillfällig art. Ifrågasvarande framställning, som tillstyrktes av statskontoret, vann emellertid allenast i så måtto Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, att ett anslag av 1,800 kronor beviljades för att till sagda belopp kunna höja Anna Norlunds arvode. I skrivelse den 27 september 1922 har nu domkapitlet gjort förnyad framställning om ett anslag av 800 kronor för avlönande av tillfälliga skrivbiträden. Till stöd här för anföres:

Göteborgs domkapitel.

[46.]

Sedan domkapitlet avlät sin år 1921 gjorda framställning i ämnet hade arbetsbördan vid domkapitlets expedition ytterligare ökats. Sålunda hade exempelvis under tiden från 1922 års början utgått omkring 125 skrivelser mera än under samma tid föregående år, och med största sannolikhet hade antalet utgående expeditioner i övrigt ökats i samma proportion.

Statskontoret, som erinrat om att domkapitlets förut gjorda framställning i ämnet icke vann Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, har vid sådant förhållande ansett sig icke kunna tillstyrka förevarande framställning.

Departementschefen.

På grund av vad domkapitlet anfört rörande ökningen av göromålen vid domkapitlets expedition anser jag emellertid, att domkapitlet bör erhålla någon höjning av anslaget till extra biträden, och vill jag i sådant avseende föreslå ett belopp av 500 kronor.

Vaktbetjäning.

Vissa domkapitel hava föreslagit förhöjning i arvoden för de hos dem anställda vaktmästare, nämligen domkapitlet i *Skara* från 1,350 till 1,500 kronor och domkapitlet i *Växjö* från 1,120 till 1,200 kronor, varjämte domkapitlet i *Göteborg* för avlöning av vaktbetjäning begärt ett belopp »motsvarande vad som tillerkänts vaktmästare vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län». Framställningar i samma syfte gjordes under år 1921 av nämnda tre domkapitel men vunno icke Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall.

Beträffande nu förevarande framställningar har statskontoret åberopat sitt över de år 1921 gjorda framställningarna avgivna utlåtande, däri statskontoret på angivna skäl förklarade sig icke kunna tillstyrka någon av framställningarna.

Även jag anser denna fråga icke böra i nu förevarande sammanhang upptagas till behandling.

Tillfällig löneförbättring.

I anslutning till vad som ägt rum under åren 1920, 1921 och 1922 samt förra halvåret 1923 torde i vissa fall extra biträden och vaktbetjäning vid de ecklesiastika konsistorierna med hänsyn till de låga arvodesbelopp de åtnjuta böra bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättring, som kan komma att tillerkännas viss annan extra personal inom den civila statsförvaltningen, varvid dock bör iakttagas att de därigenom icke erhålla högre löneförmåner än som tillkomma närmast motsvarande personal med ordinarie anställning.

Såsom förut nämnts uppgå de medel som för förra halvåret 1923 finnas tillgängliga till bestridande av här ifrågavarande kostnader vid domkapitlens expeditioner, till ett sammanlagt belopp av 60,070 kronor eller för helt år räknat 120,140 kronor. I enlighet med vad jag i det föregående förordat skulle för budgetåret 1923—1924 kostnaderna i fråga beräknas sålunda att, utöver nyssnämnda belopp av 120,140 kronor, skulle tillkomma till extra biträden, vid domkapitlet i Lund 200 kronor och vid domkapitlet i Göteborg 500 kronor. Det sammanlagda kostnadsbeloppet för budgetåret 1923—1924 skulle alltså uppgå till 120,840 kronor. Då det ordinarie årsanslaget utgör 91,350 kronor, skulle alltså därutöver för sagda budgetår erfordras ett belopp av 29,490 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 29,490 kronor.

15. Provisorisk lönereglering åt tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna. Riksdagen har medgivit, att provisorisk lönereglering finge under åren 1920—1922 samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 enligt vissa av riksdagen gillade grunder gälla i fråga om notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna. För ändamålet utgår på extra stat för sistnämnda tid ett förslagsanslag av 21,000 kronor, av vilket anslag högst 883 kronor 33 öre må enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas till höjande av ersättningen för vikariat under konsistorienotaries semester.

Grunder för ifrågavarande provisoriska lönereglering hava av Kungl. Maj:t fastställts genom särskilda kungörelser, senast den 15 juni 1922 (nr 390) för löneregleringen under förra halvåret 1923.

Enligt dessa grunder utgår det provisoriska avlöningstillägget med följande belopp för halvt år räknat:

till notarie vid domkapitel med 1,250 kronor, dock att avlöningstillägget icke må utgå med högre belopp än att detsamma jämte halva beloppet av den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till: beträffande notarien vid Visby domkapitel sammanlagt högst 1,250 kronor och beträffande notarie vid annat domkapitel sammanlagt högst 1,350 kronor;

till notarien vid Stockholms stads konsistorium med 900 kronor;

[47.]

Provisorisk
lönereglering
åt tjänstemän
vid de eckle-
siastika kon-
sistorierna.

[47.]

till amanuens vid domkapitlen i Uppsala och Luleå med 850 kronor, vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö och Lund med 750 kronor samt vid domkapitlen i Västerås, Göteborg, Karlstad och Härnösand med 500 kronor.

Av det provisoriska avlöningstillägget till notarie utgöra två tredjedelar lön och en tredjedel tjänstgöringspennningar. För amanuens utgår avlöningstillägget i samma ordning som arvodet.

Om och i den mån notaries semester infaller under tiden 1 januari—30 juni 1923, utgår förhöjning i den vikarien tillkommande ersättning, vid vart och ett av domkapitlen med 69 kronor 44 öre och vid Stockholms stads konsistorium med 50 kronor, allt för månad och i enahanda ordning som sagda ersättning.

Departementschefen.

Även för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde här ifrågasvara-
varande befattningshavare böra komma i åtnjutande av provisoriskt avlöningstillägg. I avseende på grunder för avlöningstillägget under denna tid torde ovannämnda, för förra halvåret 1923 gällande grunder böra äga motsvarande tillämpning. Då för halvt år ett belopp av 21,000 kronor ansetts för ändamålet erforderligt, torde för budgetåret 1923—1924 böra beräknas att belopp av 42,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att provisorisk lönereglering enligt följande grunder må under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 gälla i fråga om notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

1) Det provisoriska avlöningstillägget utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) till notarie vid domkapitel med 2,500 kronor, dock att avlöningstillägget icke må utgå med högre belopp än att detsamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till: beträffande notarien vid Visby domkapitel sammanlagt högst 2,500 kronor och beträffande notarie vid annat domkapitel sammanlagt högst 2,700 kronor;

b) till notarien vid Stockholms stads konsistorium med 1,800 kronor;

c) till amanuens vid domkapitlen i Uppsala

och Luleå med 1,700 kronor, vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö och Lund med 1,500 kronor samt vid domkapitlen i Västerås, Göteborg, Karlstad och Härnösand med 1,000 kronor.

2) Av det provisoriska avlöningstillägget till notarie utgöra två tredjedelar lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar. För amanuens utgår avlöningstillägget i samma ordning som arvodet;

dels ock till bestridande av kostnaderna för omförmälda provisoriska lönereglering anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* förslagsanslag av 42,000 kronor, av vilket anslag högst 883 kronor 33 öre må enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas till höjande av ersättningen för vikariat under konsistorienotaries semester.

Kyrkors underhåll m. m.

16. **Kyrkors underhåll.** Under en följd av år hava i riksstaten under rubriken: Kyrkors underhåll varit uppförda två anslag, nämligen ett ordinarie bestämt anslag å 1,028 kronor och ett ordinarie förslagsanslag: ersättningar å 169,400 kronor. Med hänsyn till de tider, varunder utbetalningar från anslagen äga rum, upptogs det bestämda anslaget i sin helhet i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, under det att av förslagsanslaget allenast 25,000 kronor uppfördes i nämnda riksstat.

Jag får nu hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten under rubriken: Kyrkors underhåll med oförändrade årsbelopp upptaga följande anslag nämligen: *dels* det *ordinarie* anslaget för nämnda ändamål med ett belopp av 1,028 kronor, *dels ock* det *ordinarie* förslagsanslaget: ersättningar med ett belopp av 169,400 kronor.

[48.]

Kyrkors
underhåll.

[49.] 17. **Svenska kyrkan i Paris.** I riksstaten för tiden 1 januari —30 juni 1923 är det ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris upptaget med 2,060 kronor, motsvarande i avjämnat krontal hälften av det belopp av 4,119 kronor, varmed anslaget i föregående års riksstat varit uppfört.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till svenska kyrkan i Paris med ett belopp av 4,119 kronor.

D. Akademier m. m.

Svenska akademien.

1. **Svenska akademien.** Jag hemställer, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till svenska akademien med oförändrat årsbelopp eller 8,250 kronor.

[50.]

Svenska
akademien.

Vetenskapsakademien.

2. **Vetenskapsakademien.** För närvarande utgår det i riksstaten upptagna *ordinarie* anslaget till vetenskapsakademien med ett belopp av 11,460 kronor, vilket belopp fördelar sig på följande poster, nämligen till utgifter för akademien 960 kronor, till instrumentmakeriernas understöd 500 kronor, för bekostande av planscher till akademiens skrifter 6,000 kronor samt till underhåll av den zoologiska stationen vid Kristineberg i Göteborgs och Bohus län 4,000 kronor. Då den statsfinansiella situationen nödgat mig att taga i omprövning, huruvida i avseende å dessa anslagsposter några begränsningar kunna göras, tillåter jag mig redogöra för uppkomsten av ifrågavarande anslagsposter och i samband därmed uttala, i vad mån jag anser det vara möjligt att å dessa vidtaga några besparingar.

[51.]

Vetenskaps-
akademien.

Vad först beträffar det belopp, som anvisats till utgifter för akademien, vill jag erinra därom, att, sedan rikets ständer beviljat en summa av 240 riksdaler silver årligen till silverjetoner att utdelas vid akademiens sammankomster, Kungl. Maj:t på ständernas hemställan utfärdade vissa föreskrifter rörande detta anslag i brev den

Utgifter för
akademien.

- [51.] 20 augusti 1831. Härvid anbefalldes statskontoret att till akademien utbetala den kursskillnad, som vid växling av silver till jetoner uppkomme därigenom, att akademien för de därtill anslagna 240 riksdaler i stället för silver uppbure samma belopp i bankosedlar. Sedermera beslöto rikets ständer visserligen år 1834 att ifrågavarande rättighet skulle upphävas ej mindre för vetenskapsakademien än för övriga samfund, som däri dittills varit delaktiga av densamma, men föreskrevo samtidigt, att nämnda kursskillnad skulle för sagda ändamål uppföras på stat för akademien, samt bestämde, att den åt akademien anvisade anslagssumman i förhållande därtill skulle ökas till 640 riksdaler banko. Sistnämnda summa uppfördes sålunda på vetenskapsakademiens stat under rubriken »till jetoner». Vid 1840—1841 års riksdag beslöts vidare, att vetenskapsakademien icke längre skulle åtnjuta detta dittills i riksstaten anvisade anslag, utan att så beskaffade kostnader, därest de skulle fortfara, skulle bestridas av akademiens egna tillgångar. Emellertid föreskrevs därjämte, att då genom detta beslut behov av motsvarande anslag till andra utgifter för akademiens verksamhet uppkomme, enahanda belopp måtte för akademien bibehållas, men icke upptagas såsom anslag till jetoner. Till följd av de beslut om en myntreglering, som fattades av 1856—1858 års riksdag, bestämdes ifrågavarande anslag till det belopp, varmed det för närvarande utgår eller 960 kronor.

Departement-
mentschefen.

Det ändamål, som ifrågavarande anslag ursprungligen tjänat, kan, såsom av ovanstående framställning torde framgå, näppeligen numera ur någon giltig synpunkt åberopas såsom grund för dess kvarstående. Det belopp, varmed detta anslag för närvarande utgår, eller 960 kronor, är vidare uppenbarligen så tillmätt, att det knappast torde spela någon väsentlig roll för vetenskapsakademien i ekonomiskt avseende. Under sådana förhållanden föreslår jag, att framställning nu icke göres till riksdagen om detta anslag.

Instrument-
makeriernas
understöd.

I enlighet med rikets ständers beslut ställdes genom kungl. brev den 27 april 1756 och den 31 maj 1768 en summa av 2,000 riksdaler silvermynt till vetenskapsakademiens disposition till matematiska instrumentmakeriers understöd. Anslaget, som genom de år 1756 givna föreskrifterna beviljades under förutsättning att vissa namngivna personer skulle brukas för ifrågavarande ändamål, erhöi visserligen jämväl enligt 1768 års bestämmelser en i så måtto per-

[51.]

sonell karaktär. Sistnämnda år föreskrevs emellertid, att anslaget, som förut allenast till hälften utkvitterats av vetenskapsakademiens sekreterare, nu i sin helhet skulle lyftas av denne samt att medlen årligen offentligen skulle redovisas ävensom förvaltningen av instrumenten vara underkastad offentlig kontroll. I 1756 års kungl. brev anmärkes, bland annat, att framdeles eventuellt tillverkningspremier komme att ersätta detta anslag. Denna anmärkning rönt väl icke efterföljd, vad angår detta anslag, men visar dock, hurusom det samma tillkommit såsom ett led i det dåtida systemet att genom statsingripanden befrämja konster och näringar. Ifrågavarande anslag skulle jämlikt de givna bestämmelserna utgå och utgick framgent av manufakturfondens medel. I riksdagens skrivelse den 19 april 1873 hemställdes sedermera till Kungl. Maj:t, att i enlighet med vad statsrevisorerna år 1872 föreslagit och kommerskollegium med anledning därav tillstyrkt, anslaget, som vid denna tidpunkt utgick med 500 kronor, skulle, därest det fortfarande skulle anses erforderligt, ej längre utgå av nämnda fond, utan i stället måtte uppföras å vetenskapsakademiens anslag av statsmedel. Akademiens anslag skulle följaktligen i sistnämnda fall förhöjas med motsvarande belopp.

Ifrågavarande anslag är uppenbarligen en återstod av en äldre tids tillvägagångssätt att befrämja vetenskap och näringar. Då anslaget icke innebär något bidrag till ett av vetenskapsakademiens verksamhet direkt betingat ändamål, anser jag, att jämväl förevarande anslagspost ej längre bör utgå.

Departementschefen.

Vetenskapsakademien, som under en följd av år å extra stat åtnjutit ett årligt anslag av 1,200 kronor till anskaffande av originalmålningar av växter ur Sveriges flora och utgivande av teckningar av zoologiska föremål, erhöll för sagda ändamål för år 1876 6,000 kronor, alltså å extra stat. Detta anslag uppfördes genom kungl. brev den 12 maj 1876 från och med år 1877 på ordinarie stat.

Planscher till akademiens skrifter.

Från och med år 1879 var vidare å extra stat under åttonde huvudtiteln uppfört ett anslag av 2,000 kronor till underhåll av den zoologiska stationen vid Kristineberg i Göteborgs och Bohus län samt för befrämjande av arbeten därstädes. Detta anslag utgick enligt

Underhåll av den zoologiska stationen vid Kristineberg m. m.

beslut av 1885 års riksdag från och med år 1886 å ordinarie stat samt höjdes genom 1895 års riksdags beslut från och med år 1896 till 4,000 kronor.

Departement-
schefen.

Sistnämnda två anslag, beviljade under senare tid för ändamål, som äro synnerligen ägnade att av statsmakterna understödjas, utgöra otvivelaktigt viktiga förutsättningar för att akademien alltjämt må kunna bedriva sin med rätta både utom och inom landet högt uppskattade vetenskapliga verksamhet. Med hänsyn därtill anser jag, att dessa anslag för bekostande av planscher till akademiens skrifter samt till underhåll av den zoologiska stationen vid Kristineberg fortfarande böra utgå, i all synnerhet som deras belopp i jämförelse med de syften, som genom dem befrämjas, icke kunna anses vara för högt tillmätta.

Under hänvisning till vad jag sålunda anført, hemställer jag därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptaga det *ordinarie* anslaget till vetenskapsakademien, nu för år 11,460 kronor, med ett till 10,000 kronor nedsatt belopp.

[52.]

Räntegottgörelse till vetenskapsakademien å köpeskilling för vissa tomter.

3. Räntegottgörelse till vetenskapsakademien å köpeskilling för vissa tomter. I skrivelse den 20 oktober 1847 anhöll vetenskapsakademien hos Kungl. Maj:t, att de av akademien för en summa av 39,383 rdr 16 sk. inköpta tomterna n:ris 1, 2, 3 och 4 i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm med därå befintliga byggnader, eller åtminstone de tre sistnämnda tomterna, måtte inlösas av allmänna medel antingen genom den av akademien för dem utbetalda köpeskillingens erläggande på en gång eller genom försäkran till akademien för all framtid om däremot svarande fem procents årlig ränta. På grund av en utav Kungl. Maj:t med föranledande härav hos rikets ständer gjord framställning meddelade ständerna i skrivelse den 20 oktober 1848 angående reglering av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, att ständerna ansett lämpligast, att alla de inköpta tomterna bleve för statens räkning inlösta, men som statsverkets dåvarande disponibla tillgångar icke medgäve anvisandet på en gång av ett mot den erlagda köpeskillingen svarande belopp, hade ständerna ansett denna inlösen böra verkställas genom beviljandet av ett till akademien utgående årligt

anslag, och i överensstämmelse härmed beslutit, att, utöver de i då gällande riksstat för akademien uppförda 640 rdr, på angivna villkor ett ytterligare årligt anslag av 2,000 rdr skulle för akademien å stat anvisas. I enlighet härmed utfärdade Kungl. Maj:t i brev den 16 januari 1849 bestämmelser i ämnet. Akademien utgjorde på den grund kostnaderna för ifrågavarande egendoms underhåll, varvid räntemedlen, vilka efter myntregleringen utgingo med 3,000 kronor årligen, helt måste tagas i anspråk. Sedan riksmuseets och akademiens samlingar förflyttats till museets nya byggnad vid Frescati, föreskrevs genom Kungl. Maj:ts brev den 23 oktober 1915, bland annat, att statens egendomar i kvarteret Grönlandet norra skulle från och med år 1916 stå under överintendentensämbetets tillsyn och vård.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgav 1921 års riksdag, bland annat, att för gottgörelse till vetenskapsakademien för av akademien erlagda köpeskillingsmedel för tomterna nr 1, 2, 3 och 4 i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm finge under år 1921 tagas i anspråk ett belopp av 60,000 kronor av den under statskontorets förvaltning ställda fond å 161,480 kronor, som utgjordes av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström i Stockholm, samt bestämde, att akademien av ifrågavarande för år 1921 anvisade räntemedel å 3,000 kronor icke ägde uppbära mera än som av nämnda medel belöpte å tiden från årets början till dagen för köpeskillings utbetalande. I avseende å denna fråga tillåter jag mig hänvisa till statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, punkt 39. Kungl. Maj:t utfärdade i enlighet med riksdagens beslut i brev den 22 juni 1921 föreskrifter i ämnet.

Vetenskapsakademien har nu i skrivelse den 7 juni 1922 — med erinran att ifrågavarande ränta städse utbetalts i efterskott, vadan det senaste årets ränta blivit ogulden, — hemställt om åtgärder för utbekommande av återstående räntefordran, 3,000 kronor. Akademien yttrar:

Då vetenskapsakademien i skrivelse den 26 maj 1920 anhöll om utbetalning av köpeskillingen för tomterna 1—4 i kvarteret Grönlandet norra samt riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag biföll denna anhållan, var det uppenbarligen så väl akademien som riksdagens mening, att akademien liksom under hela den föregående tiden skulle erhålla 5 procents ränta å köpeskillingen intill den dag, då kapitalet utbetalades. Därvid observerades emellertid ej, att räntan städse utbetalats i efterskott och att således de 3,000 kronor, som för ändamålet ingått i varje års stat, avsett räntegottgörelse för närmast föregående år.

[52.]

Akademien har på grund av detta förhållande, såsom närmare framgår av en skrivelsen bilagd P. M. av hennes kamrerare, ej erhållit någon ränta för det senaste året före den 13 augusti 1921.

Då detta otvivelaktigt ej varit meningen, men ordalydelsen i Kungl. Maj:ts brev den 22 juni 1921 lagt hinder i vägen för utbetalning genom statskontoret av den återstående räntan, tillåter sig akademien anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för utbetalande till vetenskapsakademien av hennes återstående räntefordran, 3,000 kronor.

Den ifrågavarande, av akademiens kamrerare upprättade promemorian är av följande lydelse:

Jämlikt kungl. brev den 22 juni 1921 anvisades åt vetenskapsakademien såsom gottgörelse för de av henne erlagda köpeskillingsmedel för tomterna nr 1, 2, 3 och 4 i kvarteret Grönlandet norra under år 1921 ett belopp av 60,000 kronor, varvid tillika föreskrevs, »att akademien av det i dess nuvarande ordinarie anslag å 14,460 kronor ingående, för år 1921 anvisade beloppet å tretusen kronor utgörande ränta å omförmälda köpeskillingsmedel, icke får uppbära mera än som av nämnda räntebelopp må komma att belöpa på tiden från årets början till dagen för verkställandet av den statskontoret nu anbefallda utbetalningen». I enlighet härmed utbetalade statskontoret till akademien den 12 augusti 1921 60,000 kronor. Den 16 i samma månad inlevererade akademien till statskontoret 1,150 kronor utgörande ränta för tiden 13 augusti—31 december 1921.

Emellertid har det anslag å 3,000 kronor utgörande 5 procent ränta å de 60,000 kronor alltid utgått i efterskott till täckande av föregående års ränta. Anslaget i 1921 års stat skulle således gälda räntan för år 1920. Då nu akademien i enlighet med kungl. brevet den 22 juni 1921 återlevererat räntan för $\frac{13}{8}$ — $\frac{31}{12}$ 1921 med 1,150 kronor, vilken rätteligen avser år 1920, och något anslag i 1922 års stat ej blivit anvisat för räntan $\frac{1}{1}$ — $\frac{12}{8}$ 1921, anser jag, att akademien bör begära ett nytt anslag till ersättning för räntan å 60,000 kronor

för tiden $\frac{13}{8}$ — $\frac{31}{12}$ 1920.....	kronor 1,150:—
» » $\frac{1}{1}$ — $\frac{12}{8}$ 1921.....	» 1,850:—
	Summa kronor 3,000:—

Kammarkollegium och statskontoret hava i infordrat gemen-samt utlåtande den 20 november 1922 i ämnet anfört följande:

Sedan numera blivit upplyst, att det i vetenskapsakademiens statsanslag t. o. m. år 1921 ingående belopp å 3,000 kronor, utgörande ränta å ogulden köpeskillning för tomterna nr 1, 2, 3 och 4 i kvarteret Grönlandet i Stockholm, utbetalts i efterskott, så att varje års anslag varit avsett att utgöra räntegottgörelse för närmast föregående år — ett förhållande som jämväl bestyrkes av statskontorets räkenskaper från och med år 1852 — hava ämbetsverken icke något att erinra mot att framställning göres till riksdagen om anvisande av ytterligare ett anslag å 3,000 kronor att utgå av den under statskontorets förvaltning ställda fond, vid 1921 års slut uppgående till 101,480 kronor, som utgöres av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström i Stockholm.

Under hänvisning till vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

Departementschefen.

att till gottgörelse åt vetenskapsakademien för av akademien erlagda köpeskillingsmedel för tomterna nr 1, 2, 3 och 4 i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm må under år 1923 tagas i anspråk ytterligare ett belopp av 3,000 kronor av den under statskontorets förvaltning ställda fond å för närvarande 101,480 kronor, som utgöres av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström i Stockholm.

4. Internationell jordmätning m. m. Under ett flertal år har riksdagen till bestridande av den på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen anvisat extra anslag, uppgående för år till 1,424 kronor. Vetenskapsakademien har i skrivelse den 7 juni 1922 hemställt om beredande av anslag för enahanda ändamål jämväl för budgetåret 1923—1924, och anser jag, att framställning i ämnet bör göras hos riksdagen om beviljande av enahanda belopp som under föregående år utgått.

[53.]

Internationell jordmätning m. m.

Vidare har riksdagen på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur under samma tid anvisat ett belopp av 1,250 kronor. Årsbehovet var beräknat till 2,500 kronor. I avseende å de omständigheter, som förelågo beträffande tillkomsten av detta anslag, tillåter jag mig hänvisa till vad jag härutinnan anförde vid anmälan av åttonde huvudtitelns anslagsbehov för förra halvåret 1923 (1922 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 79 ff.). I skrivelse den 7 juni 1922 har vetenskapsakademien anhållit om fortsatt anslag å 2,500 kronor för ändamålet för budgetåret 1923—1924. Häremot har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att anvisa för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* anslag

dels till bestridande av den under år 1924 på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den

internationella jordmätningen ett belopp av 1,424 kronor;

dels ock till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur ett belopp av 2,500 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

[54.]

Lönefyllnad
åt den Hjert-
bergske anti-
kvarien.

5. **Lönefyllnad åt den Hjertbergske antikvarien.** Genom beslut av 1922 års riksdag medgavs, att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, finge från och med år 1923 äga tillämpning å den vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien anställde Hjertbergske antikvarien samt att denne, i likhet med övriga antikvarier, hänfördes till 16:e lönegraden inom avdelning B av den löneplan, som innefattas i 9 § av sagda reglemente. Vidare beslöt riksdagen att, under förutsättning att till bestridande av den Hjertbergske antikvariens lön ur den Hjertbergska donationsfonden utginge ett belopp av 5,800 kronor, såsom lönefyllnad till ifrågavarande antikvarie bevilja på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 2,110 kronor. Riksdagens omförmälda beslut föranleddes av en utav Kungl. Maj:t i ämnet avlåten proposition nr 118.

I avseende å tillkomsten av den Hjertbergska antikvariebefattningen, de med densamma förenade löneförmåner och deras utgående samt tjänstinnehavarens ställning i övrigt till staten tillåter jag mig nu allenast hänvisa till vad jag anförde vid anmälan av den fråga, som gav anledning till förenämnda riksdagsbeslut. Jag framhöll därvid, bland annat, hurusom, då det gällde ett definitivt ordnande av hithörande förhållanden, jag ansåg den lämpligaste anordningen vara den, att avlöningen för ifrågavarande befattningshavare så ordnades, att från Hjertbergska donationsfonden utginge den förut utgående grundlönen, 5,800 kronor, och att återstoden täcktes förmedelst statsbidrag. Vid bestämmandet av beloppet av detta bidrag borde man utgå från högsta löneklassen inom 16:e lönegraden, d. v. s. 10,020 kronor, varvid man komme till ett belopp av 4,220 kronor. Detta belopp, vilket borde hava karaktär av

förslagsanslag, högst, behövde givetvis ej alltid helt tagas i anspråk, utan allenast i den mån ifrågavarande befattningshavare vunne uppflyttning i högre löneklasser. I samband med tillstyrkande av ett belopp av 2,110 kronor att utgå såsom lönefyllnad för förra halvåret 1923 påpekade jag vidare, hurusom ovannämnda summa av 4,220 kronor i sinom tid borde uppföras på vitterhetsakademiens ordinarie stat under rubrik lönefyllnad åt den Hjertbergske antikvarien.

Då mitt yttrande i nu berörda hänseenden lämnades utan erinran från riksdagens sida och då riksdagens beslut i frågan lärers få anses innebära ett godkännande av min då utvecklade tankegång, hemställer jag nu, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att på *ordinarie* stat för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien under rubrik: Lönefyllnad åt den Hjertbergske antikvarien uppföra ett belopp av 4,220 kronor samt förty i riksstaten för budgetåret 1923—1924 uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till akademien med 98,920 kronor.

6. Uppehållande av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens verksamhet. På vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens stat finnas upptagna följande ordinarie reservationsanslag:

[55.]

till underhåll och förökande av de under akademiens inseeende ställda samlingar	kronor 18,000
för tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m.	» 24,000
» rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m.	» 7,000
» underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet	» 2,000
till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m.	» 6,000
» Visby ruiners vård och underhåll	» 2,000

Uppehållande av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens verksamhet.

Den tryckta statsfinansiella situationen har tvungit mig att även beträffande dessa anslag verkställa undersökning, huruvida icke något eller några av dem tillfälligtvis skulle kunna minskas. Jag har därvid kommit till det resultatet, att anslaget till tryckningskost-

nader m. m. torde för en kortare tid kunna nedsättas med 6,000 kronor till 18,000 kronor för år räknat. Vidare torde å anslaget till Visby ruiners vård och underhåll något belopp ej böra uppföras i riksstaten för nästkommande budgetår, en anordning, som givetvis bör hava allenast provisorisk karaktär.

Vad de övriga anslagen beträffar, torde en nedsättning av dem icke vara möjlig, därest vitterhetsakademien skall kunna fullfölja den verksamhet, som enligt givna bestämmelser tillkommer akademien i dess egenskap av det högsta kulturminnesvårdande organet i landet.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten under rubriken vitterhets-, historie- och antivitetsakademien såsom särskilda *ordinarie* reservationsanslag uppföra

dels anslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseeende ställda samlingar med 18,000 kronor;

dels anslaget till tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. med 18,000 kronor;

dels anslaget till rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m. med 7,000 kronor;

dels anslaget till underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet med 2,000 kronor;

dels anslaget till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m. med 6,000 kronor;

dels ock anslaget till Visby ruiners vård och underhåll utan angivet belopp.

[56.]

Ökade medel
för bestridande
av vissa utgifter
för fornminnesvården.

7. Ökade medel för bestridande av vissa utgifter för fornminnesvården. Kostnaderna för de vid vitterhetsakademien anställda tjänstemännens resor i tjänsteärenden bestridas från två på akademiens *ordinarie* stat uppförda anslag, nämligen anslaget

till rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m. samt anslaget till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m. Dessa anslag utgöra för närvarande för år räknat respektive 7,000 kronor och 6,000 kronor. [56.]

För beredande av ökade medel till bestridande av akademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården hava under de senare åren anvisats extra anslag, för år 1922 uppgående till 18,000 kronor. I fråga om första halvåret 1923 vidtogs den förändringen, att med anslaget avsågs att bereda ökade medel ej allenast för resekostnader för fornminnesvården utan jämväl för de ändamål, som inrymmas i båda ovan angivna ordinarie anslag. Beloppet bestämdes till 9,000 kronor. I avseende å sistnämnda förändring och skälen härför tillåter jag mig hänvisa till vad jag anförde vid ärendets anmälan den 7 januari 1922 (statsverkspropositionen till 1922 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 85 f.).

För enahanda ändamål har akademien i skrivelse den 15 augusti 1922 för budgetåret 1923—1924 hemställt om ett anslag av 18,000 kronor.

De skäl, som föranlett beviljande av ifrågavarande anslag, äro alltså för handen. Jag vill erinra om den utveckling, som för närvarande kännetecknar fornminnesvården i landet, och om den ökade omfattning, arbetena i fornminnesvårdens tjänst i anslutning härtill numera tagit. Därest den från såväl den vetenskapliga forskningens som det allmänna kulturintressets synpunkt betydelsefulla faktor, som ligger i en rationellt bedriven forn- och kulturminnesvård, skall kunna upprätthållas, är det enligt min mening oundgängligen nödvändigt, att akademien förfogar över erforderliga medel för nu ifrågavarande ändamål. Dock finner jag skäligt förorda en begränsning av anslaget till 15,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ökade medel för de ändamål, som avses med de å ordinarie stat för vitterhetsakademien uppförda reservationsanslagen till rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m. samt till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m., för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reser-

Departement-
schefen.

ventionsanslag å 15,000 kronor, att användas huvudsakligen för akademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården.

[57.]

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

8. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien. Å den från och med år 1922 gällande staten för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien finnes uppfört ett förslagsanslag, högst, å 33,000 kronor till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. Till förstärkande av detta anslag anvisade riksdagen på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 16,000 kronor. För förra halvåret 1923 utgå sagda anslag med halva respektive belopp. De medel, för år räknat, varöfver akademien förfogar för avlöning till extra-ordinarie befattningshavare, uppgå sålunda till sammanlagt 49,000 kronor.

I avseende å dispositionen av dessa medel förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 17 februari 1922, att ovanberörda två anslag skulle stå till vitterhetsakademiens förfogande att användas, vad anginge löner, med tillämpning av föreskrifterna i kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, varvid skulle iakttagas, *dels* att en var av fyra manliga amanuenser skulle tillsvidare åtnjuta lön enligt 14:e löneklassen i löneplanen för ordinarie manliga tjänstemän; *dels* att till bibliotekarien Sigrid Leijonhufvud och extra kvinnliga tjänstemannen Rosa Norström skulle för 5 timmars daglig tjänstgöring för en var utgå årliga arvoden å respektive 3,800 kronor och 3,200 kronor; *dels ock* att till en var av tre andra extra kvinnliga tjänstemän (amanuenser) skulle tillsvidare utgå lön, beräknad för två enligt 9:e löneklassen och för en enligt 7:e löneklassen i löneplanen för ordinarie kvinnliga tjänstemän. Tillika be-myndigade Kungl. Maj:t akademien att inom ramen för ovanberörda anslag i öfrigt bestämma arvoden åt extra befattningshavare, som antagits för tillgodoseende av ett mera stadigvarande behov av arbetskraft hos akademien.

Genom beslut den 13 oktober 1922 förordnade Kungl. Maj:t vidare, att ovanbemälda fyra manliga amanuenser skulle hänföras till 13:e lönegraden för extra ordinarie manliga tjänstemän, omfattande 13:e och 14:e löneklasserna, dock att de vid akademien nu anställda

amanuenserna icke skulle lida minskning i de löneförmåner, som då tillkomme dem.

[57.]

Slutligen förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 30 november 1922, att nyssbemälda tre kvinnliga amanuenser vid akademien skulle, räknat från och med den 1 januari 1922, hänföras till 6:e lönegraden för extra ordinarie kvinnliga tjänstemän, omfattande 8:e och 9:e löneklasserna, dock att ifrågavarande vid akademien anställda kvinnliga tjänstemän icke skulle lida minskning i de löneförmåner, som då tillkomme dem. Härjämte förklarade Kungl. Maj:t, att ej mindre bemälda kvinnliga amanuenser än även de manliga amanuenser, vilka avsåges i Kungl. Maj:ts beslut den 13 oktober 1922, samt de övriga extra ordinarie befattningshavare vid akademien, vilka åtnjöte avlöning enligt 6 § av ovanberörda kungörelse den 31 december 1921 (nr 778), skulle äga rätt till ytterligare uppflyttning i löneklass enligt bestämmelserna i 10 § 1 mom. av samma kungörelse.

Med tillämpning av bestämmelserna i ovanberörda kungörelse den 31 december 1921 samt i Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 17 februari 1922 beräknades avlöningsbeloppen till akademiens icke-ordinarie befattningshavare på följande sätt:

	Löneklass	Lönebelopp
<i>Manliga, extra ordinarie befattningshavare.</i>		
1 amanuens	B 14	5,304
1 »	B 14	5,304
1 »	B 14	5,304
1 »	B 14	5,304
1 konservator	B 12	4,596
<i>Kvinnliga, extra ordinarie befattningshavare.</i>		
1 bibliotekarie, arvode	—	3,800
1 tjänsteman, »	—	3,200
1 amanuens	C 9	2,850
1 »	C 9	2,850
1 »	C 7	2,574
1 e. o. tjänsteman	C 4	2,160
1 » » » (konservatorsbiträde)	C 4	2,160
1 » »	C 3	2,040
<i>Extra befattningshavare.</i>		
1 amanuens, arvode	—	1,100
7 vakter vid samlingarnas öppethållande	—	4,900
Summa	—	53,446

[57.]

Då emellertid redan före ikraftträdande av nu gällande avlöningsbestämmelser halva lönen till konservatorn och hela lönen till konservatorsbiträdet bestritts från akademiens anslag till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna, ansågs en motsvarande anordning även nu böra äga rum. På grund härav bör från nyssnämnda slutsumma å 53,446 kronor dragas dels 2,298 kronor, utgörande halv konservatorslön, dels 2,160 kronor, utgörande lön till konservatorsbiträde, alltså tillhopa 4,458 kronor. Härigenom erhålles ett belopp av 48,988 kronor, som alltså inrymmes i de av riksdagen för ändamålet anslagna medlen å tillhopa 49,000 kronor.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser och Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut äga emellertid akademiens icke-ordinarie tjänstemän rätt till uppflyttning i högre löneklasser. I skrivelse den 5 december 1922 har akademien framhållit behovet av anslagsförstärkning för tillgodoseende av nämnda syftemål. Härvid anför akademien, bland annat, följande:

Då åtskilliga av akademiens icke-ordinarie befattningshavare under lång tid varit anställda i akademiens tjänst, har, såsom redan allmänna civildförvaltningens lönenämnd i skrivelse den 7 februari 1922 förutsagt, en avsevärd anslagsförstärkning befunnits erforderlig, sedan numera uppflyttning till högre löneklasser medgivits genom bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 371) och i de vissa av akademiens ifrågavarande befattningshavare avseende kungl. beslut den 13 oktober och 30 november 1922.

Till följd härav beräknas nuvarande lönerna åt akademiens icke-ordinarie befattningshavare sålunda:

	Lönegrad	Löne- klass	Löne- belopp för år	
<i>Manliga,</i> extra ordinarie.				
1 amanuens	B 13 ¹⁾	19	7,212	¹⁾ Enligt kungl. beslut den 13 oktober 1922.
1 »	B 13 ¹⁾	19	7,212	
1 »	B 13 ¹⁾	19	7,212	
1 »	B 13 ¹⁾	14	5,304	
1 konservator	C 12	18	6,816	

{57.]

	Lönegrad	Löne- klass	Löne- belopp för år	
			Kronor.	
<i>Kvinnliga,</i> extra ordinarie och likställda.				
bibliotekarie, arvode	—	—	3,800 ²⁾	²⁾ Enligt kungl. beslut den 17 februari 1922.
1 amanuens, »	—	—	3,200 ²⁾	
1 »	C 6 ³⁾	14	3,828	³⁾ Enligt kungl. beslut den 30 november 1922.
1 »	C 6 ³⁾	14	3,828	
1 »	C 6 ³⁾	9	2,850	
1 e. o. befattningshavare	C 4	5	2,298	
1 e. o. befattningshavare (konser- vatorsbiträde)	C 4	5	2,298	
1 e. o. befattningshavare	C 3	3	2,040	
<i>Extra befattningshavare.</i>				
1 amanuens, arvode	—	—	1,100	
7 vid samlingarnas öppethållande tjänstgörande vakter	—	—	4,900	
Summa	—	—	63,898	

De beräknade lönebeloppen utgöra sålunda tillhopa 63,898 kronor för ett år, om hänsyn tages till de löneklasser, tjänstemännen på grund av den nuvarande längden av deras tjänstgöring tillhöra. Under förutsättning av oförändrade personalförhållanden skulle emellertid anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 ytterligare ökas därigenom, att några av ifrågavarande befattningshavare före den 1 juli 1924 skulle vinna rätt till uppflyttning i högre löneklasser. Emellertid torde denna nu icke exakt beräknliga stegring bliva i huvudsak kompenserad genom på annat sätt rimligtvis uppkommande besparingar.

Ett förslagsanslag av i runt tal högst 64,000 kronor torde sålunda vara tillräckligt för avlönande av akademiens icke-ordinarie befattningshavare under budgetåret 1923—1924.

Såsom förut nämnts har halva lönen till konservatorn och hela lönen till konservatorsbiträdet, såsom dessa beräknats före de genom kungl. förordningen ^{371/1922} beviljade löneförhöjningarna, måst bestridas från anslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna.

Detta med förhållandena år 1921 i princip överensstämmande förfaringssätt hade även allmänna civilförvaltningens lönenämnd i sitt ovan åberopade utlåtande förutsatt för år 1922 med hänsyn till beloppet av då tillgängliga anslag, men fram-

[57.] höll lönenämnden samtidigt angelägenheten av att rättelse i berörda hänseende, så snart ske kan, kommer till stånd.

Akademien finner detta yrkande så mycket mer berättigat, som det knappt tillmätta ordinarie anslaget till samlingarna — från vilket år 1921 3,000 kronor anvisades för ifrågavarande löner — oaktat åsidosättande av talrika, av medel från detsamma beroende, viktiga önskemål redan för år 1922 är tillfullo disponerat, utan att de avsevärda kostnaderna för senast vidtagna löneförhöjningar till de två tjänstemän, som hittills delvis eller helt avlönats från detta anslag, kunnat därifrån bestridas, ja även i likhet med flera föregående år måst kompletteras genom av Kungl. Maj:t för speciellt inköp anvisade medel, år 1922 1,000 kronor.

Akademien hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska ett anslag av högst 64,000 kronor till avlöning till icke-ordinarie befattningshavare hos akademien under budgetåret 1923 — 1924.

Departementschefen.

De av akademien i förevarande hänseende gjorda beräkningarna och därav föranledda förslag äro att betrakta såsom konsekvenser av de avlöningsbestämmelser, som i enlighet med av riksdagen uttalade grunder utfärdats för icke-ordinarie befattningshavare vid de nyreglerade verken. Jag har i stort sett intet att erinra mot de härutinnan framlagda beräkningarna. Anledningen till att de automatiskt utgående löneförhöjningarna betinga för akademien ett relativt högt belopp är att söka däri, att vederbörande icke-ordinarie tjänstemän varit under synnerligen lång tid anställda hos akademien, ett par omkring 20 år och flera över 10 år. Det ringa antalet ordinarie tjänster vid akademien minskar i hög grad befodringsutsikterna och har medverkat till ett kvarhållande av tjänstemännen i icke-ordinarie ställning under en betydligt längre tid än vid andra institutioner och ämbetsverk plägat vara fallet. Jag vill betona, att akademiens extra personal ingalunda är för högt placerad i avlöningshänseende. Akademiens extra befattningshavare hava i lönehänseende jämställts med ett flertal andra grupper tjänstemän med motsvarande kvalifikationer och arbetsuppgifter. En förmånligare ställning för nu ifrågavarande befattningshavare har visserligen från vederbörligt håll påyrkats men icke av Kungl. Maj:t medgivits. Vidare må erinras, att akademien arbetar med ett minimum av tjänstepersonal och att en minskning av densamma skulle allvarligt äventyra möjligheterna för akademien att fullgöra de henne för-

fattningsenligt tillkommande åligganden såsom det högsta organet för statens kulturminnesvård.

Akademiens beräkningar sluta å ett belopp av 64,000 kronor, varav skulle på extra stat komma 31,000 kronor. Jag skulle givetvis helst vara böjd för att tillstyrka förslaget, sådant det framlagts av akademien, då jag är med akademien fullt ense om det olämpliga att med kostnader för avlöningar betunga anslaget till samlingsvård och underhåll. Emellertid har jag å andra sidan att taga hänsyn till att under nuvarande förhållanden anslagshöjningar böra så långt som möjligt undvikas. Jag har därför ansett mig böra förorda ett bibehållande av nuvarande anordning, innebärande att halva konservatorslönen och hela avlöningen till konservatorsbiträdet frånräknas nu förevarande anslag. I anslutning härtill skulle alltså den av akademien beräknade summan, 63,898 kronor, minskas med 5,706 kronor (3,408 + 2,298) till 58,192 kronor eller i runt tal 58,200 kronor. Då det ordinarie anslaget utgör 33,000 kronor, skulle på extra stat erfordras 25,200 kronor, vilket innebär en ökning med 9,200 kronor i förhållande till det nu för år utgående anslaget. Jag vill dock framhålla, att det i själva verket icke är fråga om någon reell utgiftsökning för avlöningar till de icke-ordinarie befattningshavarna vid vitterhetsakademien, i det att för år 1922 och förra halvåret 1923 de avlöningsförhöjningar, som nu påföras ifrågasvarande anslag, utgått och utgå från sjunde huvudtitelnsls förslagsanslag till avlöningsförhöjningar åt icke-ordinarie befattningshavare, en anordning, som naturligen vid bifall till förevarande förslag upphör.

Statsrådet och chefen för finansdepartementet har förut denna dag förordat, att vid beräkning av extra anslag för avlöning av icke-ordinarie befattningshavare som utgångspunkt bör tagas begynnelselöner och att vederbörande tillkommande löneförhöjningar i vissa fall skola utgå från ett å sjunde huvudtitelnsls förslaget föreslaget förslagsanslag. Då emellertid sistnämnda anslag ej skulle få anlitas för personal, som avlönas från vederbörande ordinarie anslag till icke-ordinarie befattningshavare, synes i förevarande fall, där någon skillnad ej kan göras mellan dem, som avlönas från det ordinarie och från det extra anslaget, anledning icke förefinnes att frånga de beräkningsgrunder, jag nyss godtagit.

I detta sammanhang torde det även vara förtjänt av att bringas

i erinran att, i händelse mina under punkterna 55 och 56 framställda förslag vinna bifall, därav skulle föranledas en minskning av vissa till vitterhetsakademien nu utgående reservationsanslag med ett sammanlagt belopp av 11,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel till avlö-
nande av icke-ordinarie befattningshavare vid vit-
terhets-, historie- och antikvitetsakademien för bud-
getåret 1923—1934 anvisa ett *extra* anslag av
25,200 kronor.

[58.]

9. **Konservering av vissa ruiner och ödekyrkor.**

Konservering
av vissa rui-
ner och öde-
kyrkor.

sedan vid mitten av förra århundradet ett livligare och mera insikts-
fullt intresse gjorde sig gällande i vårt land för kulturminnen från
äldre skeden i vårt folks historia, hava vid upprepade tillfällen stats-
medel anvisats till bevarande av de i våra bygder befintliga minnes-
märkena från det förflutna, särskilt de, som bära vittnesbörd om
gångna tiders byggnadskonst. Redan 1865—1866 års riksdag bevil-
jade efter förhållandena betydande anslag för dylika ändamål. Dessa
ansatser hava sedermera fullföljts. Sålunda anslog 1911 års riksdag
på Kungl. Maj:ts förslag till bekostande av åtgärder för konserve-
rande av Källa ödekyrka på Öland ett belopp av 2,500 kronor.
På framställning av Kungl. Maj:t anvisade jämväl 1921 års riksdag
på tilläggsstat för samma år en summa av sammanlagt 9,700 kronor
såsom bidrag till utförande av konserverings- och restaureringsar-
beten på S:t Lars och S:t Nikolai ruiner i Visby samt Hemmesjö,
Svenneby och Sjösås ödekyrkor. Samtidigt som Kungl. Maj:t den
20 maj 1921 ställde omförmälda anslag till riksantikvariens förfo-
gande, anbefalldes riksantikvariens att i samråd med byggnadssty-
relsen uppgöra samt till Kungl. Maj:t inkomma dels med förslag
till plan för åstadkommande av en utredning rörande förekomsten
av ödekyrkor och kyrkoruiner inom landet samt dessas nuvarande
tillstånd och vård ävensom rörande möjligheten av och sättet för
ett successivt iståndsättande och konserverande av desamma, dels
ock med beräkning av kostnaderna för en sådan utredning.

Riksantikvariens ansåg sig emellertid, oberoende av den kom-
mande utredningen, icke kunna underlåta att hos vitterhets-, historie-

och antikvitetsakademien framhålla nödvändigheten av åtgärder till skydd mot vissa märkligare kyrkoruinens och ödekyrkors totala förstörande. I anslutning till riksantikvariens framställning hemställde akademien i skrivelse den 6 september 1921 hos Kungl. Maj:t om beredande av anslag för konservering av vissa angivna kyrkoruiner och ödekyrkor.

Av skäl, vilka åberopas under punkt 53 av bilagan åttonde huvudtiteln till 1922 års statsverksproposition, fann jag mig böra hemställa om proposition till riksdagen att till konservering under riksantikvariens inseende av Gann, Bara, Elinghems, Västra Eds, S:t Annæ, Källa samt Dädesjö kyrkoruiner och ödekyrkor anvisa för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 6,000 kronor, med den fördelning på ifrågavarande kyrkor, som riksantikvarien efter förefallande behov kunde finna gott bestämma.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning, och genom beslut den 15 juni 1922 ställdes det sålunda beviljade anslaget till akademiens förfogande, varjämte föreskrevs, att ifrågavarande konserveringsarbeten skulle bedrivas under inseende av riksantikvarien eller den han därtill förordnade ävensom att riksantikvarien skulle äga att efter prövning och efter förefallande behov på ifrågavarande kyrkor fördela det utav riksdagen beviljade anslaget.

Hos Kungl. Maj:t har nu vitterhetsakademien i skrivelse den 15 augusti 1922 hemställt om utverkande av fortsatt anslag för motsvarande ändamål och därvid anfört huvudsakligen följande:

Hur trängande behovet av konservering för dessa byggnader i själva verket var, har på ett beklagligt sätt bestyrkts genom sommaren 1922 inträffade svåra ras å S:t Annæ kyrkoruin, Östergötland, samt mindre ras å Bara och Elinghems kyrkoruiner, Gottland. På grund härav erfordras ett tillägg av 500 kronor för var och en av dessa ruiner till den för dem beräknade delen av det redan beviljade anslaget. I avsikt att om möjligt förhindra uppreparandet av liknande händelser har akademien också ansett sig böra av egna medel förskottera nödiga belopp för omedelbart utförande av de nödvändigaste av de åtgärder, vartill statsmedel redan beviljats, men först i januari 1923 bliva tillgängliga.

Den av Kungl. Maj:t anbefallda, pågående utredningen rörande ödekyrkor med mera har emellertid givit vid handen, att ett omedelbart utsträckande av konserveringsarbetena till vissa andra byggnader är i högsta grad påkallat. Enligt av t. f. riksantikvarien lämnad beräkning synas sålunda nedanstående konserveringsanslag böra komma i första hand:

[58.]	till S:t Annæ ödekyrka, Östergötland ytterligare	500: —
	» Bara och Elinghems kyrkoruiner, Gottland, ytterligare summa	1,000: —
	» Hyssna ödekyrka, Västergötland	3,000: —
	» S:t Ibbs ödekyrka, Skåne	500: —
	» Kärnbo kyrkoruin, Södermanland	2,000: —
	» förberande arbeten för konservering av Stegeborgs slotts- ruin	1,000: —
		Summa kronor 8,000: —

Härvid förutsättes dock, beträffande Hyssna och Kärnbo, bidrag från församlingarna eller enskilda med i vardera fallet 3,000 kronor utöver de ovan upptagna beloppen.

Akademien slutade med att hemställa, att till konservering under riksantikvariens inseende av S:t Annæ, Bara, Elinghems, Hyssna, S:t Ibbs och Kärnbo ödekyrkor eller kyrkoruiner ävensom av Stegeborgs slottsruin måtte beredas akademien ett reservationsanslag av 8,000 kronor att fördelas mellan nämnda byggnader på sätt, som riksantikvarien efter förefallande behov kan finna för gott bestämma.

I skrivelse den 9 november 1922 har därefter riksantikvarien, med bifogande av fotografier, beskrivningar, planer och arbetsprogram m. m. rörande de i vitterhetsakademiens skrivelse omförmälda ruinerna och ödekyrkorna, lämnat en utförlig redogörelse för de arbeten, som äro mest nödvändiga för kyrkornas och ruinernas räddning undan förstörelse, och har därvid anført huvudsakligen följande:

Av det anslag på 6,000 kronor, vilket av 1922 års riksdag beviljades till konservering av vissa ödekyrkor och kyrkoruiner, ha 1,000 kronor av riksantikvarien reserverats för S:t Annæ kyrkoruin för att jämte de frivilliga bidrag, vilka kunde uppdrivas i trakten, täcka kostnaderna för de oundgängligast nödvändiga räddningsåtgärderna i enlighet med företett program och kostnadsberäkning, slutande på omkring 2,350 kronor. Intresset för bevarandet av våra kulturminnen är i denna trakt liksom å de flesta orter i landet mycket stort, men det har visat sig att på grund av den allmänna ekonomiska depressionen kontanta bidrag äro svåra att erhålla. Däremot lämnas i allmänhet villigt bidrag i form av arbetsmaterial, körslor och dylikt. Vad S:t Annæ beträffar ha bidrag in natura och i penningar lämnats och utlovats motsvarande omkring 1,350 kronor. Därest icke det i akademien skrivelse den 6 september 1921 förutsedda och i skrivelse den 15 augusti 1922 inberättade raset inträffat under förra delen av år 1922, skulle de sålunda disponibla 2,350 kronor ha varit tillräckliga för kyrkoruinens nödortftiga konservering enligt nämnda program. Genom det inträffade raset har emellertid fara uppstått, att korvalvet, vilket nu på södra sidan hänger i luften utan murstöd, när som helst kan störta in, varigenom kyrkan skulle förlora en

stor del av sitt intresse. Ett återuppförande av de nedstörtade murdelarna samt förstärkning av valvet kan dock icke utföras för mindre kontant kostnad än 500 kronor, vari dock inköp av materialier icke inberäknats, enär de erforderliga materialerna ha utlovats av privatpersoner på platsen. Då S:t Annæ kapell och särskilt dess nu starkt hotade kor, såsom i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 september 1921 av akademien framhållits, har ett stort kulturhistoriskt värde, och då offervilligheten i trakten icke torde kunna ytterligare pressas, har akademien ansett sig böra hos Kungl. Maj:t ansöka om nödiga 500 kronor.

Vad de båda gottländska kyrkoruinerna Bara och Elinghem beträffar, så är förhållandet med dessa likartat med vad ovan nämnts om S:t Annæ kyrkoruin. Av de 6,000 kronor, vilka av riksdagen år 1922 beviljades till vissa ödekyrkor och ruiner, ha omkring 1,900 kronor av riksantikvariens reserverats för Bara och Elinghem. Å båda ruinerna ha emellertid under år 1922 ras inträffat, vilka, därest icke särskilda åtgärder, till vilka de redan anslagna medlen icke räcka, vidtagas, säkerligen komma att ha de mest ödesdigra verkningar. En blick på de vid skrivelsen fogade fotografier av Bara ståtliga kyrkoruin övertygar genast att ett nedstörtande av den höga, så gott som fristående västgaveln, skulle betyda kyrkoruinens förvandling till en stenhög. Genom 1922 års ras är fara för gavelns störtande i hög grad för handen. Då såväl människor som husdjur åtminstone under vår, sommar och höst så gott som dagligen vistas i ruinens närhet, är det även tydligt att gavelns nedstörtande kan medföra allvarsamma olyckshändelser. — Förhållandena vid Elinghem äro likartade ehuru måhända icke fullt så svårartade. — Utlovade frivilliga bidrag, till dessa båda ruiner, huvudsakligen in natura, motsvara omkring 800 kronor. Akademien har ansökt om ett statsanslag av 500 kronor till vardera av kyrkorna för att bestrida de merkostnader, som nämnda inträffade ras vållat.

I detta sammanhang må nämnas, att av de övriga byggnaderna, till vilka akademien år 1922 erhållit anslag, ha under t. f. antikvariens S. Brandels ledning med Källa och Dädesjö ödekyrkor samt Västra Eds kyrkoruin de åtgärder, vilka i respektive program angåvos såsom nödvändiga, redan slutförts under sommaren 1922, och har av det till summa sju kyrkobyggnader avsedda anslaget å 6,000 kronor för dessa tre kyrkor använts omkring 2,400 kronor, vilka medel förskotterats av akademien, enär statsanslaget blir disponibelt först den 1 januari 1923, och då arbetena icke utan påtaglig fara för liknande ras som de, vilka inträffat i S:t Annæ, Bara och Elinghem, kunnat anstå till nästa år.

Angående S:t Ibbs ödekyrka på Hven må framhållas, att det under de senaste åren i den danska pressen vid flera tillfällen i ganska skarpa ordalag klagats över det sätt, varpå denna minnesrika och intressanta romanska kyrka vårdats av svenska myndigheter. Riksantikvariens har med särskild tanke på att kyrkans nuvarande tillstånd väckt ont blod i vårt södra grannland, vid flera tillfällen genom sina tjänstemän sökt förmå församlingen att vidtaga nödiga åtgärder. Då församlingen icke är stor och har en ny kyrka att underhålla, har hittills från dess sida mycket litet kunnat göras. En insamling av medel har emellid igångsatts i västra Skåne, och program för restaurering har i sommar uppgjorts av byggnadsstyrelsen. Då den erforderliga summan, omkring 3,000 kronor,

[58.] i dessa ekonomiskt tryckta tider är mycket svår att på frivillighetens väg sammanbringa, och då det icke torde vara betydelselöst, att även staten visar sitt intresse för vården av detta arv från Danmark, har akademien såsom ett bidrag från staten anhållit om 500 kronor.

Hyssna ödekyrka i Västergötland är vad murarna och det inre beträffar ännu i ganska gott stånd, under det att yttertaken, särskilt tornhuven, äro synnerligen bristfälliga. Från riksantikvariens sida ha sedan lång tid ansträngningar gjorts för att förmå församlingen att konservera kyrkan. Det har lyckats i så måtto, att 3,000 kronor, skänkta av privatpersoner, funnos diponibla vid början av sommaren 1922. Av dessa ha 1,992 kronor 11 öre använts till att under den gångna sommaren reparera långhusets tak i enlighet med riksantikvariens anvisningar. Då ytterligare bidrag icke synes kunna uppdrias, och då tornhuven nu är i ett sådant skick, att den säkerligen endast kan stå kvar en kortare tid, har akademien anhållit om 3,000 kronor, avsedda att jämte de av donerade medel återstående 1,007 kronor 89 öre täcka kostnaderna för tornhuvens istandsättande samt övriga mindre reparationer.

Kärnbo kyrkoruin har ett särskilt intresse dels såsom en av de få kyrkobyggnaderna från romansk tid i Södermanland, dels på grund av sitt läge invid Gripsholms slott och Mariefreds stad. Gripsholm besökes nämligen årligen av tusentals personer från olika delar av vårt land, vilka därvid även vanligen taga Kärnbo kyrkoruin i betraktande. Av ofta förekommande tidningsartiklar framgår, att det hos besökande väcker ett beklämmande intryck att se, hur den ståtliga och vördnadsväckande ruinen hotar att sammanstörta och även utgör en fara för personer, som nalkas densamma. Omkring 6,650 kronor erfordras för kyrkoruinens fullständiga konservering. Dock skulle de allra nödvändigaste åtgärderna kunna utföras för omkring 5,000 kronor. Härav torde 3,000 kronor säkerligen kunna påräknas inflyta genom frivilliga bidrag, varför akademien har ansett sig böra anhålla om ett statsanslag av 2,000 kronor för Kärnbo.

Vad slutligen Stegeborgs namnkunniga och såväl historiskt som kulturhistoriskt viktiga slottsruin beträffar är en konservering av densamma i högsta grad påkallad. Riksantikvarien har dock i betraktande av att ruinens konservering skulle kräva en relativt stor kostnad icke ansett sig böra föreslå akademien att detta år hos Kungl. Maj:t anhålla om medel till mera omfattande arbeten utan endast om ett anslag av 1,000 kronor att användas till förberedande konserveringsarbeten och särskilt till förstärkande av tornets valv, vilka äro synnerligen bristfälliga och fordra tillsyn snarast möjligt.

På grund av remiss har byggnadsstyrelsen den 15 november 1922 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført:

Byggnadsstyrelsen tillstyrker på det livligaste bifall till förevarande framställning, då det måste anses vara av högsta vikt att samtliga däri föreslagna arbeten och åtgärder komma till utförande, och de byggnader och kyrkor, vilka i framställningen avses, äro synnerligen viktiga monument ur kulturhistorisk synpunkt.

De uppgjorda förslagen äro i alla avseenden tillfredsställande. Styrelsen

vill endast framhålla, att för täckning av taken å S:t Annæ och Hyssna ödekyrkor stickspån av ekonomiska skäl föreslagits komma till användning. Ehuru styrelsen i regel icke kan tillstyrka användande av dylik tunn spån såsom taktäckningsmaterial, vill styrelsen dock icke göra någon invändning för ifrågavarande fall, då åtgärden måste anses såsom ett provisorium, avsedd att skydda vederbörande byggnad från omedelbart förfall.

I detta sammanhang anser jag mig vidare böra inför Kungl. Maj:t anmäla ytterligare en framställning av liknande slag, vilken redan under år 1921 ingavs till Kungl. Maj:t och som avser anslag till restaurering av Väderskärs kapell.

I en av byggnadsstyrelsen jämte eget utlåtande av den 14 september 1921 och ett den 26 augusti 1921 dagtecknat yttrande av riksantikvarien till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nämligen kyrkoherden i Loftahammars församlings pastorat A. Dervinger å församlingens vägnar anhållit om ett anslag å 3,000 kronor till restaurering av Väderskärs kapell i Loftahammars socken. Till stöd för ansökningen har anförts huvudsakligen följande:

Sedan omkring 300 år tillbaka finnes å ön Väderskär inom församlingen en s. k. votivkyrka, ditflyttad från godset Fågelvik. Fordom en gudstjänstlokal för fiskarbefolkningen användes den numera ytterst sällan för gudstjänsts firande. Sitt värde har det gamla kapellet förnämligast som ett mycket intressant kulturhistoriskt minne, oansenligt till det yttre visserligen men i det inre synnerligen stämningsfullt med sina egendomliga konstmålningar i taket och å alla väggar. Kapellet är emellertid så förfallet, att en genomgripande och snar restaurering av detsamma är nödvändig för att det inte skall fullständigt raseras. Från flera kulturhistoriskt och konstnärligt intresserade personer har pastorsämbetet upprepade gånger uppmanats att söka rädda kapellet och år 1919 satte pastorsämbetet sig i förbindelse med byggnadsstyrelsen för att få råd i avseende å restaureringen. Byggnadsstyrelsen, som fann kapellet av största värde, rådgjorde med t. f. riksantikvarien Otto Janse, varefter denne och arkitekten A. Essén besiktigade kapellet i juli 1920. Det restaureringsprogram och kostnadsförslag, på en slutsumma av 4,900 kronor, som den senare utarbetade, förelades Loftahammars församling, vilken med godkännande av detsamma åtog sig att genom sitt kyrkoråd utföra arbetet, blott nödiga medel kunde anskaffas. På uppdrag av riksantikvarien uppgjordes vidare av konservatorn Alfred Nilsson ett kostnadsförslag till målningarnas renovering, slutande på en summa av 700 kronor.

Kostnaderna för kapellets värdiga iordningställande skulle sålunda uppgå till 5,600 kronor. Till denna summa kan fiskarbefolkningen, som varmt önskar sitt kapells iordningställande, icke bidra med några nämnvärda penningmedel, då den är fattig. Men fiskarna hava lovat hjälp med byggnadsmaterialets forslande till ön ävensom handräckning. Församlingen i övrigt har icke så stort intresse eller nytta av kapellet, att man av densamma kan kräva någon utdebi-

[58.] tering för arbetet, och väckt fråga om sådan utdebitering har också av kommunalfullmäktige avslagits. Dock har offervilligheten inom församlingen visat sig på det sätt, att församlingsborna skänkt oeh låtit såga timmer, vadan underbräder till brädbeklädnaden redan finnas. Vidare hava skänkts till ändamålet dels från församlingsmedlemmar dels från kulturhistoriska föreningen i Västervik inemot 500 kronor, varjämte av enskild person skänkts 1,000 stycken taktegel.

Församlingen vågar därför åtaga sig restaureringen, om den av statsmedel kan erhålla 2,300 kronor till själva byggnadsarbetet och 700 kronor till renoveringen av målningarna, tillsammans alltså 3,000 kronor. Skulle denna summa beviljas, ämnar församlingen börja arbetet sommaren 1922.

I sitt ovannämnda yttrande har riksantikvarien på det livligaste tillstyrkt att statsbidrag måtte beredas till restaureringen av det kulturhistoriskt mycket värdefulla kapellet. Då emellertid arbets- och materialpriserna torde hava sjunkit sedan den tid, då kostnadsförslaget uppgjordes, ansåg riksantikvarien, att anslaget med hänsyn härtill borde kunna reduceras.

Med anledning av denna riksantikvariens erinran uppdrog byggnadsstyrelsen åt förenämnde Essén att upprätta nytt kostnadsförslag. Under erinran bland annat att taktegel och visst byggnadsmaterial efter första förslagens uppgörande skänkts till restaureringen samt med nedskärning av vissa poster i sitt förra förslag, framlade här efter Essén ett kostnadsförslag av följande lydelse:

Schaktning och lagning av grund	500: —
Ytter- och takpanel	2,000: —
Påläggning av taktegel och frakt	100: —
Snickeriarbeten och justeringar	200: —
Rödfärgning och yttre oljemålning	250: —
Summa kronor	3,050: —
Härtill komme inre konservering	700: —
Summa kronor	3,750: —

Byggnadsstyrelsen har i sitt ovanberörda utlåtande anfört bland annat följande:

Då på frivillig väg inom församlingen och annorstädes insamlats ett belopp av 500 kronor, skulle, därest församlingens önskan bifölles, 3,500 kronor för ändamålet stå till förfogande. Med hänsyn till att det kostnadsförslag, som uppgjorts efter senaste priser och med beräkning av utlovade bidrag i material och arbete, slutar på ett belopp av 3,750 kronor och således likväl överstiger nyssnämnda belopp, kan byggnadsstyrelsen för sin del icke tillstyrka en reduktion av det av församlingen begärda anslaget, detta så mycket mindre som erfarenheten visat, att kostnaden för arbeten av ifrågavarande slag oftast beräknas för

[58.]

knappt, beroende på vanskligheten att i förväg bedöma brister, vilka ofta först vid restaureringens utförande komma till synes. Då styrelsen ansåge det synnerligen önskvärt, att ifrågavarande kulturhistoriskt ytterst värdefulla kapellbyggnad bleve restaurerad, tillstyrkte styrelsen på det livligaste församlingens ansökan om beviljande av 3,000 kronor för ändamålet.

I ärendet hörda hava domkapitlet i Linköping och länsstyrelsen i Kalmar, vilken senare tillika hört vederbörande landsfiskal, i respektive den 12 oktober och den 7 november 1921 dagtecknade yttranden tillstyrkt ansökningen.

Då utstämpling å församlingens boställen av virke till ifrågavarande byggnadsarbete kunde ifrågasättas har vidare domänstyrelsen hörts i ärendet. Efter hörande av vederbörande skogsstatstjänstemän har styrelsen i yttrande den 24 november 1921 meddelat, att något virkesöverskott från boställena över huvud ej kunde beräknas, då årsavverkningarna vore så små, att boställshavarna ej ens torde kunna erhålla husbehovsved från respektive skog.

Slutligen hava kammarkollegium och statskontoret gemensamt avgivit yttrande i ämnet den 12 december 1921 och därvid tillstyrkt bifall till framställningen.

Riksdagen har genom sina tidigare, i det föregående omförmälda beslut om anslag för liknande ändamål visat förståelse för betydelsen av att de oersättliga kulturvärden, som representeras av byggnadsminnesmärken av nu ifrågavarande slag, i så stor utsträckning som ännu är möjligt räddas från förstörelse.

Departementschefen.

Vad av vederbörande anförts beträffande de nu ifrågavarande ödekyrkorna och ruinerna har också till fullo övertygat mig om, att omedelbara åtgärder äro av nöden, om icke ohjälpliga skador skola uppkomma. Ett undanskjutande ens för någon kortare tid av de mest påträngande reparationsarbetena anser jag icke tillrädligt. Givet är å andra sidan, att under rådande ekonomiskt begränsade förhållanden det icke kan bliva möjligt att fullt utföra de ifrågasatta restaureringsarbetena; i flera fall måste det vara nödvändigt att nöja sig med endast ett provisoriskt ingripande för avhjälpande av den överhängande faran för förstörelse. Jag har därför funnit mig böra för ändamålet ifrågasätta ett sammanlagt belopp av 8,000 kronor, i vilket belopp jämväl inbegripits den summa, som kan vara erforderlig för de nödvändigaste restaureringsarbetena å

Väderskärs kapell. Fördelningen av anslaget torde i likhet med vad förut skett kunna överlätas till riksantikvarien.

I anslutning till vad sålunda anförts får jag därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till konserveringsarbeten under riksantikvariens inseeende å S:t Annæ, Bara, Elinghems, Hyssna, S:t Ibbs och Kärnbo ödekyrkor eller kyrkoruiner ävensom å Väderskärs kapell och Stegeborgs slottsruin för budgetåret 1923—1924, anvisa ett *extra* reservationsanslag av 8,000 kronor, med den fördelning på ifrågavarande byggnader, som riksantikvarien efter förefallande behov kan finna gott bestämma.

Akademien för de fria konsterna.

[59.]

Akademien
för de fria
konsterna.

[10.] **Akademien för de fria konsterna.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten med oförändrade årsbelopp upptaga

dels det *ordinarie* anslaget till avlöningar m. m. vid akademien för de fria konsterna med 75,525 kronor;

dels ock det *ordinarie* reservationsanslaget till akademien med 34,200 kronor.

[60.]

Ökade medel
för vissa i
staten för
akademien
för de fria
konsterna
upptagna
ändamål.

11. **Ökade medel för vissa i staten för akademien för de fria konsterna upptagna ändamål.** Alltsedan år 1919 hava av riksdagen medel anvisats å extra stat till förstärkning av de i staten för akademien för de fria konsterna uppförda anslagsposterna till belysning, undervisningsmaterieell m. m., till levande modeller, till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom till elevernas studieresor. Sålunda anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål för år 1922 ett förstärkningsanslag på extra stat av 22,000 kronor samt för förra halvåret 1923 ett extra förstärkningsanslag av 7,820 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har akademien hemställt om ett motsvarande anslag jämväl för budgetåret 1923—1924.

För vinnande av en översikt över akademiens krav får jag hän-

visa till följande tabell, upptagande dels de i akademiens ordinarie reservationsanslag ingående anslagsposterna, dels det för år 1922 anvisade förstärkningsanslaget, på sätt detsamma av akademien fördelats på de olika posterna, dels ock de av akademien för budgetåret 1923—1924 beräknade anslagsbehoven. Orsaken till att i tabellen det för förra halvåret 1923 beviljade förstärkningsanslaget icke medtagits är den, att till grund för beräkningen av detsamma lagts förhållandet mellan vårterminens 5 månader och höstterminens 3 månader, i följd varav detta anslag ej kan erbjuda några tydliga jämförelsepunkter, då det såsom nu gäller bedömande av årsbehoven. Slutligen har jag i tabellen upptagit de av mig för ifrågavarande budgetår beräknade anslagsbehoven.

A n s l a g s r u b r i k.	Ordinarie anslag.	Av akade- mien beräk- nad förstärk- ning för år 1922.	Av akade- mien beräk- nad förstärk- ning för bud- getåret 1923—1924.	Av mig be- räknad förstärkning för budgetåret 1923—1924.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1. Belysning, undervisningsmater- iell m. m.	9,000: —	8,500: —	4,000: —	4,000: —
2. Levande modeller	6,600: —	900: —	—	—
3. Samlingarnas ökande och under- håll	4,000: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —
4. Städning, renhållning samt be- tjäningens beklädnad	2,500: —	3,500: —	6,000: —	3,500: —
5. Till elevernas studieresor	2,200: —	4,800: —	3,000: —	2,800: —
Summa	24,300: —	18,700: — ¹⁾	14,000: —	11,300: —

¹⁾ Till denna summa bör, för att erhålla det av riksdagen beviljade anslagsbeloppet 22,000 kronor, läggas en summa av 3,300 kronor, vilken akademien beräknar för täckande av eventuellt uppkommande brister å anslagsposterna 2 och 4.

Beträffande de olika posterna tillåter jag mig anföra följande:

1. Beträffande anslagsposten till belysning, undervisningsmater-
iell m. m. meddelar akademien, att under förra halvåret 1922 å denna post förbrukats i runt tal 8,000 kronor. Akademien förut-
sätter, att återstoden av läroåret, som infaller under de 3 artificiell
belysning särskilt krävande höstmånaderna, kommer att taga åtmin-
stone ytterligare 5,000 kronor i anspråk för denna post, vadan för-

Departementschefen.

[60.] stärkningen här behöver sättas till 4,000 kronor. Akademien beräknar följaktligen årsbehovet till 13,000 kronor. Vid min anmälan av akademiens anslagsbehov för förra halvåret 1923 beräknade jag det årliga behovet för nu ifrågasättande ändamål till 14,000 kronor, och har jag mot akademiens föreliggande förslag i denna punkt intet att erinra.

2. I fråga om anslag till levande modeller ifrågasättes icke någon förstärkning.

3. Till samlingarnas ökande och underhåll begär akademien 1,000 kronor eller samma förstärkningsbelopp, som beräknades för år 1922. Anslaget under denna post går i det närmaste helt och hållet till biblioteket, och de nuvarande höga inköpsprisen på svenska böcker, ej minst på konslitteraturens område, motivera enligt akademiens mening till fullo den begärda förstärkningen. Någon ändring i akademiens beräkning härutinnan anser jag icke kunna göras.

4. Beträffande anslagsposten till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad meddelar akademien, att av det sammanlagda ordinarie anslaget och förstärkningsanslaget för år 1922, 6,000 kronor, under förra delen av sistnämnda år redan åtgått ungefär 5,700 kronor. Innan utgången av samma år beräknar akademien, att utgifterna hava stigit till 8,500 kronor. Sistnämnda belopp väntar akademien komma att behövas under budgetåret 1923—1924, och påpekar akademien, att en ytterligare nedprutning av arbetslönerna eller av ersättningar för skurhjälp icke synes möjlig att genomföra. I följd härav har akademien upptagit ett förstärkningsanslag av 6,000 kronor. Då det årliga anslagsbehovet enligt min mening bör beräknas lägre än vad akademien tänkt sig, i det att vissa reduceringar här måste vidtagas, har jag i avseende å budgetåret 1923—1924 icke velat göra någon ändring i vad för år 1922 beräknats utan föreslår att för ändamålet beredas medel till sammanlagt 6,000 kronor, av vilket belopp alltså 3,500 kronor skulle utgå såsom förstärkningsanslag.

5. I avseende å anslagsposten till elevernas studieresor anför akademien följande:

Till elevernas studieresor hava visserligen under förra halvåret 1922 endast tagits i anspråk 2,050 kronor. Därvid är dock att märka, dels att landskapsskolans höstresa, som år 1921 drog en kostnad av ungefär 3,000 kronor, för år 1922 återstår att bekosta, dels att antalet av de arkitektelever, som våren 1922 före-

tagit den i stadgarna föreskrivna 20 dagars studieresan, varit osedvanligt litet, endast 3, under det man bör räkna med ett medeltal av 8 elever. Då, vad byggnadsskolans elever beträffar, den årliga studieresan och det därunder utförda uppmåtningsarbetet äro obligatoriska för erhållande av avgångsbetyg och då det är av synnerlig vikt, att så många som möjligt av landskapsskolans elever kunna beredas tillfälle deltaga i dess studiefärd, anser sig akademien böra fasthålla vid att anslaget till dessa elevernas studieresor icke sättes lägre än sammanlagt 5,200 kronor, d. v. s. att här en förstärkning av 3,000 kronor är behöfvig. Om man utgår från ett medeltal av 8 arkitekter och 10 landskapsmålare som resedeltagare under 20, resp. 30 dagar, så visar en beräkning av dagskostnaden för varje deltagare, att vid fixerandet av nämnda förstärkningsbelopp vederbörlig hänsyn tagits till nedgående prislägen för resor och vivre.

Vid min anmälan av anslagsbehoven för akademien för förra halvåret 1923 räknade jag beträffande elevernas studieresor med ett årligt anslagsbehov av 6,000 kronor, vilket innebar en förstärkning med 3,800 kronor av den till 2,200 kronor uppförda ordinarie anslagsposten. Riksdagen ansåg emellertid årsbehovet kunna uppskattas till 5,000 kronor. Då akademien nu beräknar sagda behov till 5,200 kronor, är jag väl övertygad om betydelsen av att akademien äger medel för tillgodoseende av ifrågavarande betydelsefulla led i elevutbildningen, men anser jag mig böra stanna vid det belopp, som så nyligen av riksdagen fixerats.

Det erforderliga förstärkningsanslaget beräknar jag sålunda till 11,300 kronor och hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel till vissa i staten för akademien för de fria konsterna uppförda ändamål, nämligen: till belysning, undervisningsmateriell m. m., till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom till elevernas studieresor anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra* anslag av 11,300 kronor.

12. **Skolan för dekorativ konst.** Alltsedan år 1917 har vid konsthögskolan en skola för dekorativ konst varit i verksamhet. Anslag till densammas uppehållande erhöles till en början dels av akademiens egna medel, dels ock förmedelst enskilt bidrag. Såväl det osäkra i skolans ekonomiska läge som önskvärdheten att kunna säkerställa densammas vidare utveckling föranledde akademien att un-

[61.]

Skolan för
dekorativ
konst.

- [61.] derkasta frågan om den dekorativa skolan en grundlig utredning och inför Kungl. Maj:t framlägga av denna utredning föranledda förslag till de åtgärder, vilka synts akademien nödvändiga för uppehållande av nämnda skolas fortsatta verksamhet. I skrivelse den 11 november 1919 underställde akademien frågan Kungl. Maj:ts prövning. I avseende å innehållet i denna skrivelse tillåter jag mig hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 68 till 1920 års riksdag; jag vill nu allenast erinra, hurusom akademien sammanfattade de för skolans uppehållande erforderliga årskostnaderna på följande sätt:

Arvoden åt tre lärare, en i målning, en i arkitektur och en i modellering, à 5,000 kronor	kronor 15,000: —
Ersättning till föreståndaren	» 1,000: —
Undervisning i perspektivlära	» 1,200: —
Undervisning i speciella ämnen	» 3,000: —
UndervisningsmaterieU m. m.	» 3,000: —
Levande modeller	» 2,500: —
Handbibliotek	» 500: —
Studieresor	» 2,500: —
Summa kronor 28,700: —	

Akademien hemställde i samma skrivelse, att Kungl. Maj:t måtte dels besluta, att en skola för dekorativ konst skulle inrättas vid konsthögskolan, dels ock i proposition föreslå riksdagen att för uppehållande av verksamheten vid denna skola under år 1921 på extra stat för samma år anvisa ett förslagsanslag, högst 28,700 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av denna framställning den 6 februari 1920 erinrade jag om den dekorativa konstens betydelse för den allmänna konstutvecklingen och framhöU som min uppfattning, hurusom det stode i överensstämmelse med hittills vedertagna grundsatser, att då ett undervisningsbehov, som det tillkomme staten att tillgodose, vore vederbörligen konstaterat, staten också i den utsträckning, som kunde anses skäUg, sörjde för att detta behov bleve behörigen fyllt. Då jag sålunda ansåg mig böra tillstyrka ett anslag såsom bidrag till uppehållande av skolan, ställde jag mig dock tveksam i avseende å den begärda summans storlek och förordade ett anslag för ändamålet av 15,000 kronor. Därvid förklarade jag mig dock ej på något sätt vilja underkänna behovet av de i specifikationen ingående olika posterna eller utpeka någon eller några av dessa såsom mer behöUg än andra.

I enlighet med min tillstyrkan framlade Kungl. Maj:t proposition till 1920 års riksdag att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst anvisa på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, å 15,000 kronor.

Riksdagen, som fann behovet av en utvidgad och fördjupad undervisning i dekorativ konst behörigen styrkt, fann fog föreligga för den äskade summan av 15,000 kronor och biföll alltså den av Kungl. Maj:t gjorda framställningen.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt akademien att inkomma med förslag ifråga om användningen av omförmälda anslag ävensom till de närmare interimistiska föreskrifter, vilka kunde finnas vara av nöden ifråga om den dekorativa skolan, framlade akademien i skriftelse den 3 december 1920 förslag i berörda hänseenden.

Genom beslut den 14 januari 1921 ställde Kungl. Maj:t omförmälda för år 1921 beviljade anslag till akademiens förfogande att användas på följande sätt:

1. till en lärare i målning, arvode	kronor	4,000:—
2. » » » i arkitektur, arvode	»	3,000:—
3. » undervisning i speciella ämnen	»	1,500:—
4. » undervisningsmaterieil m. m.	»	3,000:—
5. » levande modeller	»	1,500:—
6. » handbibliotek	»	500:—
7. » studieresor	»	1,500:—

Summa kronor 15,000:—

med rätt för akademien att beträffande de under 3—7 omförmälda utgiftstitlarna å en post göra minskning och å en annan ökning, endast deras sammanlagda summa icke överskrides.

Därjämte fastställde Kungl. Maj:t genom beslut samma dag följande interimistiska bestämmelser för skolan att gälla, räknat från och med den 1 januari 1921 tillsvidare intill utgången av samma år.

1.

Dekorativa skolan, varest undervisningen främst avser att för dekorativa uppgifters lösande utbilda målare och skulptörer, är fördelad i tre årskurser samt omfattar en målarskola och en bildhuggarskola med gemensam undervisning i arkitektur.

Studierna bedrivs under samma tider på året som inom övriga skolor vid konsthögskolan.

[61.]

2.

Läraryrkesbetygarna äro tre, en i arkitektur, en i målning och en i skulptur. Lärare i arkitektur är innehavaren av den på konsthögskolans stat uppförda läraryrkesbetygningen i dekorativ konst. Läraryrkesbetygarna i målning och skulptur tillsättas på förordnande av akademien för de fria konsterna efter förslag av konsthögskolans lärarråd; ägande akademien, därest så anses önskvärt och lämpligt, anförtro den förra av dessa läraryrkesbetygningar åt professorn i teckning vid konsthögskolan O. Hjortzberg.

3.

Läroämnena och övningarna äro följande:

Arkitektur.

Föreläsningar i elementär husbyggnadslära, materialkännedom, arkitektonisk formlära och stillära (2 gånger i veckan).

Skissuppgifter (1 gång varannan vecka).

Rit- och uppmättningsövningar (5 timmar i veckan) under ledning av läraren i arkitektur, som är skyldig att två gånger i veckan genomgå och kritisera elevernas arbeten.

Målning.

Naturstudier i samband med lösandet av kompositionsuppgifter.

Övningar i materialbehandling.

Studier i gammal konst.

Skissuppgifter (1 gång varannan vecka).

Årsprogram, omfattande fullständigt dekoreringsförslag och kartongdetalj samt, om så kan ordnas, detalj i avsett material.

Studierna ledas av läraren i målning, som är skyldig att minst 2 gånger i veckan genomgå och kritisera elevernas arbeten eller genom föredrag och demonstrationer på lärorummet eller i verkstäder förbereda deras skissuppgifter.

Skulptur.

Naturstudier i samband med lösandet av kompositionsuppgifter.

Övningar i materialbehandling.

Studier i gammal konst.

Skissuppgifter (1 gång varannan vecka).

Årsprogram, omfattande fullständigt förslag samt, om så kan ordnas, detalj i avsett material.

Studierna ledas av läraren i skulptur, som är skyldig att minst 2 gånger i veckan genomgå och kritisera elevernas arbeten eller genom föredrag och demonstrationer på lärorummet eller i verkstäder förbereda deras skissuppgifter.

Perspektivlära, anatomi, figurteckning, konsthistoria.

Lektioner och föreläsningar gemensamt med konsthögskolans övriga undervisning i dessa ämnen.

Spéciella ämnen.

I färgkemi, glasmålning, bokkonst m. fl. ämnen meddelas undervisning av särskilt inkallade lärare inom ramen av tillgängliga medel och i den mån den här nedan i punkt 4 omnämnda delegationen anser lämpligt.

4.

[61.]

Eleverna vid dekorativa skolan antagas av en delegation av lärarrådet, bestående av högskolans direktör och de tre huvudlärarna vid dekorativa skolan.

5.

För att vinna inträde som studerande vid dekorativa skolan fordras att vara antagen vid konsthögskolan samt att hava genom inlämnade arbeten och provs avläggande visat sig äga utpräglad begåvning för dekorativ konst.

6.

I övrigt skola de bestämmelser i stadgarna för konsthögskolan den 13 juni 1908, som icke strida mot dessa interimistiska bestämmelser, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beviljade riksdagen till den dekorativa skolan på extra stat för år 1922 ett anslag å likaledes 15,000 kronor, och ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1921 sagda anslag till akademiens förfogande att användas på enahanda sätt som genom ovanberörda beslut den 14 januari 1921 föreskrivits ifråga om 1921 års anslag, varjämte föreskrevs, att ovan omförmälda interimistiska bestämmelser skulle fortfarande gälla tillsvidare intill utgången av år 1922.

I statsverkspropositionen till 1922 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag i fråga om den dekorativa skolans verksamhet under förra halvåret 1923. Akademien hade uppskattat behovet för nämnda tid till 8,600 kronor — detta med hänsyn till den i förhållande till höstterminen längre vårterminen — och i enlighet härmed äskades för ändamålet sagda belopp å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Riksdagen beviljade emellertid för ändamålet ett anslag av allenast 8,000 kronor, i samband varmed riksdagen anförde följande.

Anslaget, som var beräknat vid en tidpunkt med uppdrivet prisläge på olika områden, synes nu vid allmänt fallande konjunkturer böra något sänkas. Riksdagen, som för ett kommande år förutsätter en i detta avseende vidtagen ändring i beräkningsgrunderna för anslaget, har icke nu funnit sig böra besluta en större sänkning av årsanslaget än med 1,000 kronor till 14,000 kronor.

I anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag genom departementsskrivelse den 26 mars 1922 akademien dels att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till användning av det för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljade anslaget å 8,000 kronor, dels ock i samband med anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1923 års riks-

[61.] dag, med aktgivande å vad riksdagen uttalat, avgiva förslag till ändrade beräkningsgrunder beträffande årsanslaget till nu ifrågasvarande ändamål.

I skrivelse den 27 maj 1922 avgav akademien det i förstnämnda hänseende avsedda förslaget. Vad då först anslagsposten till arvode åt en lärare i målning beträffar beräknade akademien densamma till 2,500 kronor, motsvarande ett årsarvode av 5,000 kronor. Härmed förhåller det sig på följande sätt. Ursprungligen var för en lärare i målning beräknat ett årsarvode å 5,000 kronor. Genom ett välvilligt erbjudande av professor Hjortzberg, som ställde sin kraft till den nystartade skolans tjänst, förklarade sig denne av arvodet ifråga avstå 1,000 kronor till andra för skolan oundgängliga behov. Emellertid lämnades detta erbjudande under den förutsättningen, att en förening i professor Hjortzbergs hand av de två lärarbefattningarna — den av honom innehavda ordinarie professuren i teckning och lärarplatsen i dekorativa skolan — icke skulle medföra någon minskning i de med den förstnämnda befattningen förenade löneförmånerna. Så har dock visat sig vara fallet, i det att Hjortzberg icke ansetts vara berättigad att tillgodoräkna sig ålders-tillägg å sin professorslön, så länge han jämte denna uppbär arvode för nu ifrågasvarande lärarbefattning. Inför denna situation har Hjortzberg förklarat sig icke kunna göra den ökade ekonomiska uppoffring, som ett vidhållande av nu utgående ersättning för den tidskrävande lärarposten vid dekorativa skolan skulle innebära. I berörda skrivelse den 27 maj 1922 betonade akademien den stora betydelsen av Hjortzbergs fortsatta verksamhet i den dekorativa skolan, om vars tillkomst han inlagt stora förtjänster och som tack vare främst hans varma intresse och stora förfarenhet på de områden, skolans undervisning omfattade, redan efter kort verksamhetstid kunnat uppvisa särdeles glädjande studieresultat. Då akademien vidare räknade med omöjligheten att inom landet erhålla en annan lika kompetent för-måga på denna plats, ansåg sig akademien nödsakad att beräkna härför ett årsarvode av 5,000 kronor.

Genom den av riksdagen gjorda reduceringen av anslaget och genom den sålunda föreslagna ökningen av lärararvodet i målning måste alltså vissa andra anslagsposter minskas med ett sammanlagt belopp av 1,100 kronor, för att slutsumman skulle överensstämma med det av riksdagen beviljade anslaget.

I enlighet med akademiens förslag ställde sedermera Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1922 nu senast berörda anslag å 8,000 kronor för därmed avsett ändamål till akademiens förfogande att användas på följande sätt:

1. till en lärare i målning, arvode	kronor 2,500: —
2. » en lärare i arkitektur, arvode	» 1,500: —
3. » undervisning i speciella ämnen	» 400: —
4. » undervisningsmateriell m. m.	» 1,500: —
5. » levande modeller	» 1,000: —
6. » handbibliotek	» 300: —
7. » studieresor	» 800: —
Summa kronor 8,000: —	

med rätt för akademien att beträffande de under 3—7 omfördälda utgiftstitlar å en post göra minskning och å en annan ökning, endast deras sammanlagda summa icke överskrider. Och skulle vidare de den 14 januari 1921 fastställda interimistiska bestämmelserna fortfarande gälla tillsvidare till och med den 30 juni 1923.

Vad beträffar det fortsatta anslaget till skolan, har akademien i skrivelse den 29 augusti 1922 framlagt förslag härutinnan för budgetåret 1923—1924. Akademien anför i detta avseende följande:

Den skola för dekorativ konst, som genom av riksdagen beviljade anslag å extra stat från och med 1921 års ingång kunnat inrättas och uppehållas inom konsthögskolan, har omfattats med det livligaste intresse av den vid högskolan studerande ungdomen. Av högskolans 111 i målar- och bildhuggarskolorna läroåret 1921—1922 inskrivna elever och aspiranter deltog 43 i dekorativa skolans övningar. Skolans inrättande var tydligen just vad tiden krävde. Den har efter måttet av de resurser, varmed statsmakterna utrustat den, givit stöd åt vår tids konstnärliga strävan mot en monumental stil, ett samarbete mellan de tre syskonkonsterna arkitektur, målning och skulptur. Akademien har haft glädjen att trots skolans hittillsvarande korta verksamhet redan kunna konstatera mycket goda arbetsresultat. Därom vittnar bl. a. den omständigheten, att två av skolans elever på högtidsdagen år 1921 erövrade akademiens högsta elevbelöning, den kungl. medaljen. Och skolans vid högtidsdagen år 1922 uppvisade årsproduktion gav ett otvetydigt vittnesbörd om arbetslust och framsteg liksom om ett livligt intresse och nitiskt ledarskap hos skolans lärare.

Likväl arbetar skolan så att säga med halv maskin. Akademien vill erinra därom, att i dess ursprungliga, för Kungl. Maj:t framlagda förslag om inrättande av en dekorativ skola det för densammas skötsel erforderliga årliga anslaget hade

- [61.] beräknats till ett belopp av 28,700 kronor. Riksdagen beviljade emellertid endast 15,000 kronor, d. v. s. just det belopp, som av akademien föreslagits som löner åt de tre lärarna i skolan (en i målning, en i skulptur, en i arkitektur). Genom tillägg av de 2,000 kronor, som förut funnos uppförda å akademins stat till avlöning av »en lärare i dekorativ konst», fick skolan ett årsanslag av 17,000 kronor att röra sig med. Endast genom bortskärande av rätt betydande och väsentliga delar av skolans ursprungliga program och endast genom välvilligt tillmötesgående från skolans lärare kunde akademien lösa problemet att med de så anvisade medlen igångsätta en undervisning, med utsikt att erhålla något resultat i åsyftad riktning.

Nyss sades, att väsentliga delar av skolans arbetsprogram genast vid skolans startande måste beskäras. Detta blir ännu mera nödvändigt, sedan 1922 års riksdag bestämt skolans på extra stat beviljade anslag för förra halvåret 1923 till 8,000 kronor och samtidigt akademien måst begära fastställande av ett årligt arvode av 5,000 kronor åt läraren i målning (mot 4,000 kronor under åren 1921 och 1922), en framställning, vartill Kungl. Maj:t givit sitt bifall. Då akademien alltså jämt måste vidhålla den uppfattningen, att det icke är möjligt att erhålla en fullt duglig förmåga på denna lärarpost, som i betydligt högre grad än vad fallet är för övriga lärare inom målarskolorna tager sin innehavares tid och krafter i anspråk, om ej ett årsarvode av 5,000 kronor kan erbjudas honom, ser sig akademien nödsakad att jämväl denna gång för dekorativa skolans räkning begära ett årsanslag av 15,000 kronor, för att övriga för skolans skötsel anslagna poster skola kunna bibehållas vid ett belopp av tillsammans 7,000 kronor. Ty de inskränkningar i vissa delar av undervisningen, som akademien i sin ovannämnda skrivelse av den 27 maj 1922 påvisat som utväg för att med det för förra halvåret 1923 beviljade anslaget erhålla en lärarlön, beräknad efter 5,000 kronor per år, kunna, även om de under en kortare tid icke behöva inverka särskilt hämmande på skolans verksamhet, icke i längden försvaras. Studieresorna böra kunna utsträckas till orter ej endast i Stockholms omedelbara närhet. Övningarna i materialbehandling få icke år efter år inskränkas till att avse endast de billigaste förfaringssätten o. s. v.

Ingen lär numera bestrida skyldigheten hos en kulturstat, som vill göra skäl för detta namn, att skänka konsten verksamt stöd bland annat genom att bereda landets med konstnärliga anlag begåvade ungdom tillfälle till tidsenlig utbildning. Men om man vill betrakta denna skyldighet mera exklusivt från »statsnyttans» synpunkt, så torde ingen gren av konstundervisningen synas mera värd understöd av staten än den, som utövas med de mål, som den dekorativa skolan satt sig före. Den vill utrusta konstnärerna med kunskaper och färdigheter, som skola kunna tagas i bruk vid utsmyckandet av byggnader och platser av mera monumental karaktär, d. v. s. just sådana företag, för vilka det allmänna i regel är arbetsgivare. Staten har här alltså ett alldeles särskilt skäl att försäkra sig om en kunnig och beredd kår av konstnärliga arbetare. Denna statssynpunkt på konsten är ingalunda ny; akademien och statens konstläroverk ha en liknande tankegång att tacka för sin tillkomst: det var för att göra svensk ungdom duglig

att föra det stora slottsbygget till fullfärdigt skick, som skickliga lärare inkallades och en organiserad konstundervisning kom till stånd i vårt land.

Akademien har, med vaken blick för vad tiden krävde, på sitt arbetsprogram upptagit utbildandet av för dekorativa uppgifter i här fattad mening begåvade konstnärer. Med anlitande av sina egna begränsade ekonomiska resurser och sina medlemmars intresse har akademien gjort de förberedande försöken och utredningarna för denna skolas åstadkommande; statsmakterna hava funnit akademiens initiativ välbetänkt. Det skulle vara för akademien smärtsamt att lägga sordin på den entusiasm, som f. n. bär upp arbetet inom den nystartade skolan.

Akademien hemställer alltså om utverkande av ett anslag å 15,000 kronor för uppehållande av den dekorativa skolans verksamhet under budgetåret 1923—1924.

Inför den situation, som nu föreligger, har jag måst ställa mig i hög grad tveksam. Till förmån för akademiens förslag om bibehållande av ett årsanslag till dekorativa skolan å 15,000 kronor talar framför allt, att akademien, som ursprungligen för skolan uppdragit ett mer omfattande program och räknat på ett kraftigare bistånd från statens sida, måst med det av riksdagen beviljade anslaget å 15,000 kronor anordna undervisningen i de snävare och mera begränsade former, som betingades av reduceringen av det ursprungliga anslagsäskandet, varför akademien givetvis har synnerligen svårt att än ytterligare begränsa möjligheterna för skolans fortsätta upprätthållande. Att i dessa tider räkna på pekuniär hjälp från enskilt håll torde icke vara möjligt. Det må vidare framhållas, att det hittills utgående årsanslaget å 15,000 kronor, såsom framgår av vad jag nyss sagt, ingalunda beräknades vid en tidpunkt med uppdrivet prisläge på olika områden, utan detsamma innebar tvärtom en synnerligen kraftig nedsättning — med nära 50 procent — av vad för ändamålet beräknats.

Om jag sålunda finner goda och sakligt talande skäl föreligga för att akademien må bibehållas vid ett årsanslag av 15,000 kronor, har jag emellertid att taga hänsyn dels till riksdagens ovan åberopade uttalande rörande en sänkning av årsanslaget, dels ock till den återhållsamhet i alla anslagsäskanden, som den rådande ekonomiska situationen kräver. Jag har ansett mig böra böja mig för sistnämnda förhållande. I en tid, då depressionen tvingar ej endast den enskilde utan även offentliga institutioner att inskränka sig till det yttersta och låta många legitima behov få vika, drabbas ej konstundervisningen av någon orätt, därest densamma

[61.]

Departementsschefen.

måste vidkännas vissa inskränkningar i tillgodoseende av sina i övrigt fullt berättigade krav. Så må i förevarande fall studieresorna taga till mål närmare Stockholm belägna platser, som äro lämpade för studier, en billigare undervisningsmateriell må tills vidare användas och dyrare sådan undvikas, dyrbarare bokinköp må anstå o. s. v., allt åtgärder, vilka visserligen torde menligt inverka på skolans arbete och dess resultat, men som få betraktas såsom nu ofrånkomliga nödfallsåtgärder. Det synes mig dock icke vara möjligt att, om undervisningen vid skolan skall kunna behörigen upprätthållas, sätta anslaget till lägre belopp än 14,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst för budgetåret 1923 —1924 anvisa ett *extra* anslag av 14,000 kronor.

[62.]

Nya ångpan-
nor i konst-
akademiens
hus.

13. Nya ångpannor i konstakademiens hus. Den fastighet vid Fredsgatan i Stockholm, i vilken konstakademien och den under akademiens inseende ställda konsthögskolan äro inrymda, äges av akademien. Under åren 1892—1895 verkställdes en genomgripande om- och tillbyggnad av fastigheten, huvudsakligen i avsikt att bereda ökat utrymme åt konsthögskolan. I anledning av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet beviljade 1890 års riksdag för ändamålet ett anslag av 385,000 kronor, med villkor att, förr än någon del av statsbidraget utbetaltes, dels akademien visade sig kunna, på sätt som av Kungl. Maj:t godkändes, anskaffa och tillskjuta ett av akademien erbjudet byggnadsbidrag av 200,000 kronor, dels ock fullständiga ritningar till den ifrågavarande byggnaden blivit av Kungl. Maj:t fastställda. Akademiens nuvarande byggnad är sålunda — med hänsyn till det intresse staten har att tillvarataga i avseende å konsthögskolan — till väsentlig del bekostad av statsmedel; byggnaden är dock icke ställd under byggnadsstyrelsens inseende och vård, utan ombesörjes detta av akademien själv. Ej heller bekostas byggnadens underhåll och erforderliga reparationer av statsmedel utan lära i allmänhet bestridas av akademiens egna medel. Vid ett tillfälle har dock statens medverkan härför måst anlitas. Det var, då riksdagen år 1907 på Kungl. Maj:ts förslag beviljade ett belopp av 16,467 kronor till bekostande av åtgärder för undanrödjande av sanitära

olägenheter uti det under akademins inseende ställda läroverkets lokaler. De åtgärder, som härmed avsågos, voro inköp och påläggning av linoleummattor samt diverse målningsarbeten m. m. Då dessa åtgärder uteslutande avsågo de lokaler, som voro upplåtna till konsthögskolan, och dess verksamhet huvudsakligen uppehölls på statens bekostnad, ansågs för givet, att kostnaderna härför skulle ankomma på statsverket att bestrida.

I fråga om uppvärmning av ifrågavarande byggnad förordnades genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 augusti 1895, att de medel, som erfordrades till anskaffande av nödiga materialier för uppvärmning av akademins skollokaler och ämbetsrum, skulle på rekvisition av akademien och mot redovisningsskyldighet inför kammarrätten av statskontoret utbetalas av det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Härav torde framgå, att akademien har att av egna medel bestrida kostnaderna för uppvärmning av övriga lokaler inom byggnaden, det vill säga företrädesvis dem akademien för egen räkning disponerar över. Fördelningen mellan staten och akademien av uppvärmningskostnaderna beräknades då på det sätt, att statsverket skulle betala omkring 75 procent och akademien omkring 25 procent. Denna proportion godtogs av kammarrätten och har sedan dess bibehållits. Jag vill vidare erinra, att densamma jämväl låg till grund för den beräkning av eldarpersonalens avlöning, som i samband med uppförande å akademins stat av en eldare förelades 1922 års riksdag och av riksdagen lämnades utan erinran.

Akademien har nu i skrivelse den 29 augusti 1922 hemställt om utverkande av ett bidrag av 28,185 kronor 87 öre till gälldande av kostnaden för nya ångpannor, och anföres till stöd härför följande:

Nu har emellertid inträffat, att de ångpannor, som vid ombyggnaden inladse för husets uppvärmning och som alltsedan dess, d. v. s. i 26 år kunnat tjänstgöra, något som vittnar om en omsorgsfull skötsel av eldningen, vid en våren 1921 av expert företagen besiktning visade sig vara förbrukade, varför akademien omedelbart gick i författning om nya ångpannors inläggning. Detta samt en del i samband därmed erforderligt rörlednings- och reparationsarbete drog en kostnad av 37,581 kronor 17 öre. Då intäkterna av fastighetens uthyrda lokaler icke lämna sådant överskott, att en så stor utgift som ovannämnda kunnat med dem täckas, har akademien nödgats tills vidare upptaga ett lån å 35,000 kronor mot säkerhet av inteckning i fastigheten.

Akademien anholder nu, att Kungl. Maj:t ville av riksdagen utverka ett bidrag till täckande av den utgift, akademien sålunda haft för att vidmakthålla konsthögskolans lokaler i ett skick, som göra dem användbara för sitt statsändamål.

[62.]

Såsom i akademiens skrivelse av den 18 januari 1921 angående reglering av eldarpersonalens löneförhållanden närmare utredes, har fördelningen mellan staten och akademien av kostnaden för materialier till husets uppvärmning skett på sådant sätt, att statsverket betalar 75 procent och akademien 25 procent av kostnaden. Denna proportion har av kammarrätten och riksräkenskapsverket godtagits och har även lagts till grund för den av 1922 års riksdag genomförda regleringen av eldarpersonalens avlöning.

Akademien anser sig nu med stöd av denna vid upprepade tillfällen av statsmakterna vedertagna uppfattning om statens och akademiens betalningsskyldighet för uppvärmningen av det hus, där konsthögskolan har sina lokaler, böra kunna påräkna ett bidrag till gäldande av kostnaden för de nya ångpannorna, likaledes motsvarande 75 procent av denna kostnad.

Byggnadsstyrelsen har i infortrat utlåtande den 19 september 1922 meddelat, att styrelsen låtit verkställa besiktning av den nya pannanläggningen, och tillstyrker framställningen, under framhållande, att den av akademien angivna kostnaden, 37,581 kronor 17 öre, för inköp och installation av de nya pannorna samt för i samband därmed erforderliga byggnadsarbeten, enligt styrelsens mening, måste anses fullt skälig.

I infortrat yttrande har vidare statskontoret den 17 oktober 1922 anfört följande:

Då statsverket för konsthögskolans räkning begagnar sig av konstakademiens byggnad och i viss utsträckning ersätter akademien för byggnadens uppvärmningskostnader, synes det statskontoret skäligt, att statsverket jämväl bidrager till anskaffningskostnaden för nya ångpannor i byggnaden. Statskontoret, som icke finner anledning till erinran mot den förslagna fördelningen av kostnaden i fråga, får alltså hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå 1923 års riksdag att såsom bidrag till anskaffningskostnaden för nya ångpannor i konstakademiens byggnad på extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 anvisa ett förslagsanslag, högst 28,186 kronor.

Departementschefen.

Av vad jag ovan anfört framgår, att staten ansetts hava vissa förpliktelser att fylla i avseende å uppehållande av verksamheten av den visserligen under akademiens inseende ställda men i övrigt förmedelst statsmedel bekostade konsthögskolan. Jag anser det jämväl i föreliggande fall tillkomma staten att bidraga till täckande av kostnaderna för den nya pannanläggningen. I avseende å beloppet finner jag emellertid skäligt tillstyrka ett till 25,000 kronor nedsatt belopp.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att såsom bidrag till gäldande av kostnaderna för nya ångpannor i akademiens för de fria konsterna byggnad vid Fredsgatan i Stockholm för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å 25,000 kronor.

Musikaliska akademien.

14. **Musikaliska akademien.** Jag hemställer, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

[63.]

Musikaliska akademien.

att i riksstaten upptaga med oförändrade årsbelopp

dels det *ordinarie* anslaget till avlöningar m. m. vid musikaliska akademien med 81,935 kronor;

dels ock det *ordinarie* reservationsanslaget till musikaliska akademien med 25,000 kronor.

15. **Arvoden åt biträdande lärare, expenser m. m.** I gällande stat för musikaliska akademien finnas bland annat upptagna följande anslagsposter: Till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen 17,000 kronor, för biblioteket 1,000 kronor samt till expenser m. fl. dylika utgifter, däribland instrumenters vård och underhåll, 5,735 kronor.

[64.]

Arvoden åt biträdande lärare, expenser m. m.

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen till förstärkning av ovanberörda anslagsposter såsom särskilda förslagsanslag, högst, för år 1922 respektive 5,000, 1,800 och 10,000 kronor samt för förra halvåret 1923 hälften av sagda belopp eller alltså respektive 2,500, 900 och 5,000 kronor.

I skrivelse den 21 september 1922 har musikaliska akademien gjort framställning om beredande av liknande förstärkningsanslag även för budgetåret 1923—1924 och därvid anført, bland annat:

Akademien har på grund av de beviljade statsanslagens otillräcklighet under en följd av år varit nödsakad att av egna tillgångar i väsentlig mån bestrida vissa med dess verksamhet förbundna utgifter, särskilt till arvoden åt lärare vid musikkonservatoriet, för bibliotekets underhåll och vissa nödvändiga expenser. Akademien har härvid emellertid till det yttersta anlitat sina synnerligen begränsade enskilda tillgångar. Vidare framhåller akademien, att dess ekonomiska ställning alltjämt är särdeles bekymmersam, oaktat alla åtgärder vidtagits för att till det oundgängligaste nedbringa kostnaderna för verksamheten, samt att akademien ser sig ur stånd att av egna medel bidra till att bestrida förenämnda utgifter.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

Departement-
mentschefen.

I avseende å de av akademien framställda kraven har jag ej funnit anledning till erinran i annat hänseende än att, med aktgivande å den allmänt sjunkande prisnivån, tilläggsanslaget till biblioteket torde böra begränsas till 1,500 kronor och tilläggsanslaget till expenser m. m. synes kunna reduceras till 6,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel för följande i musikaliska akademiens stat upptagna ändamål anvisa för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* anslag:

dels beträffande anslaget till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen ett belopp av 5,000 kronor;

dels i fråga om anslaget för biblioteket ett belopp av 1,500 kronor;

dels ock vad angår anslaget till expenser m. fl. dylika utgifter, däribland instrumenters vård och underhåll, ett belopp av 6,000 kronor.

De kungl. teatrarna.

[65.]

Kungl.
operan.

16. **Kungl. operan.** Jag hemställer, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till kungl. operan med oförändrat årsbelopp eller 150,000 kronor.

[66.]

Brandförsäkring av opera-
byggnaden
och drama-
tiska teaterns
byggnad
m. m.

17. **Brandförsäkring av operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad m. m.** För brandförsäkring av de staten tillhöriga teaterbyggnaderna i Stockholm har, vad angår operan allt från år 1900 och vad dramatiska teatern beträffar sedan år 1910, av riksdagen anvisats anslag, som utgått på extra stat för vart och ett av åren 1911—1915 med 40,175 kronor och för vart och ett av åren 1916—1918 med 40,176 kronor samt på tilläggsstat för år 1918 med 45,163 kronor och för vart och ett av åren 1919—1921 med 39,760 kronor. Försäkringsbeloppen hava utgjort för operabyggnaden 4,578,441 kronor 79 öre — däri dock inbegripet det belopp, 295,358 kronor 21 öre, för vilket operahusets terassbyggnad är för

all framtid försäkrad hos Stockholms stads brandförsäkringskontor — samt för dramatiska teaterns byggnad 4,500,000 kronor. I sistnämnda belopp är inräknat en försäkring för all framtid hos berörda brandförsäkringskontor å 425,960 kronor, å vilket belopp emellertid utgår en särskild årlig avgift av $3\frac{1}{2}$ pro mille eller 1,490 kronor 86 öre. Försäkringsgivare äro, förutom nämnda brandförsäkringskontor, följande till brandförsäkringsaktiebolagens tarifförening anslutna svenska bolag, nämligen Skandia, Victoria, Svea, Skåne, Fenix, Norrland och Skandinavien ävensom försäkringsaktiebolaget Ocean. [66.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen vidare å tilläggsstat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, anvisat bland annat, dels till gäldande av årspremie för brandförsäkring under tiden 15 juli 1921—15 juli 1922 av staten tillhörig, i operabyggnaden förvarad löseegendom ett belopp av 7,280 kronor, dels ock till gäldande av årspremier för brandförsäkring under samma tid av staten tillhörig, i dramatiska teaterns byggnad och i ett magasin vid Solnavägen i kvarteret Cedern förvarad löseegendom ävensom av själva magasinet ett belopp av 6,300 kronor.

På tilläggsstat för år 1922 hava för enahanda ändamål motsvarande belopp som för år 1921 beviljats, vilka sammanförts till ett enda förslagsanslag, högst, å 53,340 kronor, att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Jämte det enligt beslut den 15 juni 1922 ifrågavarande anslag ställdes till vederbörandes förfogande, anbefalldes vederbörande myndigheter att gå i författning om brandförsäkring *dels* av operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad för en tid av ett år, räknat från klockan 12 middagen, beträffande operabyggnaden den 15 och ifråga om dramatiska teaterns byggnad den 1 juli 1922, *dels* av staten tillhörig, i operabyggnaden förvarad löseegendom för en tid av ett år, räknat från klockan 12 på dagen den 15 juli 1922, *dels ock* av staten tillhörig i dramatiska teaterns byggnad och i en vid Solnavägen i kvarteret Cedern i Stockholm belägen magasinsbyggnad förvarad löseegendom ävensom ifrågavarande magasin för en tid av ett år, räknat från klockan 12 på dagen den 15 juli 1922.

Byggnadsstyrelsen har nu i skrivelse den 22 augusti 1922 hemställt om beviljande för budgetåret 1923—1924 av sammanlagt 39,760 kronor för gäldande av årspremie för brandförsäkring av

[66.] operabyggnaden under ett år, räknat från klockan 12 på dagen den 15 juli 1923 samt för bestridande av särskild avgift till Stockholms stads brandförsäkringskontor ävensom för gäldande av årspremie för brandförsäkring av dramatiska teaterns byggnad under ett år, räknat från klockan 12 på dagen den 1 juli 1923.

Vidare har kungl. teaterns aktiebolag hemställt om anvisande av ett belopp av 7,280 kronor till gäldande av årspremie för brandförsäkring under tiden 15 juli 1923—15 juli 1924 av staten tillhörig, i operabyggnaden förvarad löseegendom.

Medel för nu senast berörda ändamål böra allt fortfarande vara tillgängliga och torde anslag böra äskas hos riksdagen för budgetåret 1923—1924.

Vad angår brandförsäkring av dramatiska teaterns löseegendom m. m., för vilket ändamål av statsmedel utgått ett belopp av 6,300 kronor, tillåter jag mig erinra om följande. Ovanberörda vid Solnavägen i Stockholm belägna magasinsbyggnad nedbrann den 21 juni 1922 till grunden, varvid även hela det däri förvarade dekorationsförrådet gick förlorat. Byggnaden hade varit brandförsäkrad i försäkringsaktiebolaget Skandia för 75,000 kronor och dekorationsförrådet i samma bolag för 410,000 kronor. I skrivelse den 14 juli 1922 bringade styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag sagda förhållande till Kungl. Maj:ts kännedom samt yttrade vidare:

Av försäkringsbeloppen torde, enligt vad styrelsen under hand erfarit, det senare å 410,000 kronor komma att av försäkringsbolaget utbetalas oavkortat, under det att brandskadeersättningen för själva byggnaden förmodades komma att utgå med 51,000 kronor, motsvarande den kostnad, som byggnadsstyrelsen enligt verkställd utredning ansett återuppförandet av ifrågavarande magasin för närvarande skulle draga, under förutsättning att den kvarstående grunden därvid komme till användning. Försäkringsbolaget hade, under enahanda förutsättning, beräknat skadans belopp till 47,500 kronor, emot vilken värdering teaterstyrelsen med stöd av byggnadsstyrelsens utredning inlagt sin protest hos försäkringsbolaget. Omförmälda brandskadeersättningar komme att av försäkringsbolaget inbetalas till statskontoret.

Under framhållande av nödvändigheten att en del av det brunna dekorationsförrådet omedelbart nyanskaffades, på det att teaterverksamheten ej måtte lida något avbräck, anhöll styrelsen att av omförmälda 410,000 kronor omedelbart få disponera 100,000 kronor för angivna ändamål. Enär vidare teatern redan hösten 1922 bleve i

behov av ett dekorationsmagasin, anhöll styrelsen likaledes, att brandskadeersättningen för den brunna byggnaden måtte få omedelbart disponeras för återuppförande av ifrågavarande magasin.

Efter det byggnadsstyrelsen och statskontoret avgivit infortrade utlåtanden i ärendet, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 4 augusti 1922, att av brandskadeersättningen för ifrågavarande lösegendom 100,000 kronor finge av teaterstyrelsen användas till anskaffande av nytt dekorationsförråd för teatern; och anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att, sedan brandförsäkringsbeloppet av statskontoret lyftats, på rekvisition till styrelsen mot redovisningskyldighet inför riksräkenskapsverket utbetala omförmälda belopp av 100,000 kronor samt å depositionsräkning i enskild, säker bankinrättning, vars ordning blivit av Kungl. Maj:t fastställd, insätta återstoden, 310,000 kronor. Tillika förklarade Kungl. Maj:t att, sedan ersättningsbeloppet för den nedbrunna magasinsbyggnaden blivit i behörig ordning fastställt och till statskontoret inbetalt, detsamma finge av teaterstyrelsen användas för återuppförande av nämnda byggnad; och skulle statskontoret på rekvisition till styrelsen utbetala detta belopp.

I skrivelse den 30 oktober 1922 har nu styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag — med anmälan, att premien för nu senast berörda brandförsäkring komme att för tiden 15 juli 1923—15 juli 1924 utgå med något lägre belopp än förut, nämligen 5,870 kronor — hemställt om vidtagande av åtgärder för beredande av medel till sagda premies gäldande. Styrelsen meddelar, att omförmälda magasinsbyggnad nu är återuppförd på samma tomt samt yttrar vidare:

Dels därigenom att den nya byggnaden uppförts av eldsäkrare material än förut, och dels på grund av att blott en del av det brunna dekorationsförrådet hunne nyanskaffas, ställde sig premien för dessa försäkringsföremål billigare än förut. Styrelsen ansåge emellertid kloket bjuda att höja brandförsäkringsvärdet å den i dramatiska teaterns lokaler förvarade lösegendomen till sammanlagt 800,000 kronor, enär tidigare åsatt värde därå numera måste anses vara för lågt. Rörande sistnämnda åtgärd hänvisar styrelsen till en skrivelsen bilagd översikt, av vilken framgår, att trots en avsevärd höjning av försäkringsbeloppen för inom de dramatiska teatrarna förvarad lösegendom, den sammanlagda årspremien dock understiger förut erlagd, detta på grund av en i samråd med vederbörande försäkringsbolag verkställd omgruppering av meranämnda försäkringsföremål.

[66.]

Den av styrelsen åberopade översikten är av följande lydelse:

Översikt

över för kungl. dramatiska teaterns löseegendom och förrådsbyggnad under spelåret 1921—1922 tillämpad och för spelåret 1923—1924 föreslagen brandförsäkring.

1921—1922			1923—1924		
F ö r e m å l	Försäkrings- belopp	Premie	F ö r e m å l	Försäkrings- belopp	Premie
A. Möbler, kostymer, deko- rationer, attributer och övriga inventarier:			A. Möbler, kostymer, deko- rationer, attributer, bib- liotek, konstföremål samt övriga inventarier:		
1. Inom Dramatiska tea- tern:			1. Inom Dramatiska tea- trarna:		
a) Expeditionslokaler och klädloger	60,000	120	a) Kansli-, biblioteks- och regissörserum samt klädloger	175,000	350
b) Övriga lokaler	530,000	4,240	b) Övriga lokaler	625,000	5,000
2. I förrådsbyggnad . . .	410,000	1,665	2. I förrådsbyggnad . . .	200,000	400
B. Förrådsbyggnad i kvar- teret Cedern	75,000	300	B. Förrådsbyggnad i kvar- teret Cedern	60,000	120
Summa kronor	1,075,000	6,325	Summa kronor	1,060,000	5,870

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 7 november 1922 förklarat sig för sin del icke hava något att erinra mot det för förrådsbyggnaden i kvarteret Cedern föreslagna försäkringsbeloppet.

Departementschefen.

Under åberopande av vad sålunda förekommit och då jag icke haft någon erinran att framställa mot de ifrågasatta åtgärderna, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till gäldande av årspremier för brandförsäkring av operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad samt av viss, staten tillhörig, huvudsakligen i nämnda byggnader förvarad löseegendom ävensom av den av mig förut omnämnda magasinsbyggnaden och där förvarad lösegendom för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av 52,910 kronor att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersexpeditionen.

1. **Universitetskanslersexpeditionen.** Jag hemställer, det tack-
tes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen
att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till universitetskanslersexpeditionen med
dess nuvarande årsbelopp, 23,300 kronor.

[67.]

Universi-
tetskanslers-
expeditionen.

Uppsala universitet.

2. **Universitetsstaten.** Vid bifall till vad jag föreslår under
punkterna 68 och 73 i det följande kommer det ordinarie anslaget
till Uppsala universitet, universitetsstaten, nu 1,062,347 kronor för
år, att ökas med 37,980 kronor till 1,100,327 kronor för år.

3. **Ny stat för universitetet.** Sedan fråga inom riksdagen
väckts angående vissa ändrade beräkningsgrunder för Uppsala univer-
sitets inkomststat, har detta spörsmål varit föremål för närmare
utredning. Då denna nu föreligger färdig, anhåller jag att inför
Kungl. Maj:t få anmäla denna fråga. För densammas behöriga be-
lysande torde det emellertid vara nödigt att förutskicka några all-
männa erinringar rörande såväl tillkomsten av universitetets nu gäl-
lande stat som principerna för densammas uppställning.

Vid 1907 års riksdag förelåg fråga om nya stater för universi-
teten i Uppsala och Lund. De av Kungl. Maj:t då framlagda stat-

[68].

Ny stat för
universitetet.1907 års stat
för universi-
tetet.

- [68.] förslagen innehöllo, vart för sig, dels en inkomstberäkning, dels en utgiftsstat med vissa därvid fogade anmärkningar och allmänna bestämmelser. Den förutvarande indelningen av lönerna i spannmålslön och kontant lön var föreslagen att upphöra, i samband varmed skulle ske en fixering av de förut utgående förslagsanslagen. För varje löntagare uppfördes i regel en viss kontant summa, för vars utgörande vederbörande universitet ansvarade med anlitage av anslagna statsmedel och inkomsterna av den utav universitetet förvaltade egendomen. I denna summa skulle dock för åtskilliga fall vid universitetet i Uppsala ingå vissa förmåner, för vilka under rubriken »naturaförmåner och medel avsedda för särskilda ändamål» inom linjen uppförts ett beräknat värde, som ej ingick i utgiftsstatens slutsumma. I utgiftsstaterna voro alla avlöningsposterna sammanförda i en huvudgrupp, alla materiellanslagen under en annan, varjämte fanns en grupp, som sammanfattats under rubriken »anslag för diverse ändamål». Skillnaden mellan summorna av dessa tre gruppers utgiftsposter samt inkomststatens beräknade summa uppfördes under rubrik »till Kungl. Maj:ts disposition». Mot dessa allmänna grunder förklarade sig riksdagen icke hava något att erinra.

Beträffande de under huvudgruppen avlöningar m. m. i vardera staten upptagna anslagsposter — innefattande avlöningar till professorer och övriga lärare, tjänstemän samt vaktbetjäning ävensom till docentstipendier och de s. k. riksstatens stipendier — överensstämde de i 1907 års förslag i regel med vad av Kungl. Maj:t och riksdagen för ändamålet fastställts; ett fåtal avlöningsbelopp hade förut bestämts endast av Kungl. Maj:t. Då det ansågs lämpligt, att riksdagens godkännande begärdes av samtliga dessa poster, såvitt de icke utgingo av donationsmedel, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag i detta hänseende, vilket även av riksdagen antogs. På gemensamt beslut av Kungl. Maj:t och riksdag grunda sig alltså de under A) i vederbörande universitets utgiftsstaten upptagna avlöningar m. m. ävensom de i de till staterna hörande särskilda föreskrifter införda bestämmelser om storleken av tjänstgöringspenningar, om ålderstillägg och om avdrag i visst fall å avlöning.

Vidkommande åter de under rubriken »till materiell m. m.» uppförda anslagsposterna var behovet av rörlighet större, och denna

rörlighet hade ansetts kunna vinnas på flera sätt, utan att riksdagens medverkan skulle krävas. Enligt de före år 1907 gällande staterna hade besparingar å anslagen till materiell fått bibehållas för samma institutioners behov under kommande år. En liknande bestämmelse, utsträckt till vissa andra utgiftsposter än de egentliga materiellanslagen, hade då ansetts böra fastställas. Dessa andra utgiftsposter avse, vad angår Uppsala universitet: reparationer av universitetets byggnader, krono- och kommunalutskylder samt brandavgifter för universitetets fastigheter, lantmåteri- och rättegångskostnader samt övriga utgifter för universitetets hemman å landet ävensom extra utgifter, däri inräknad tryckningskostnad. Därjämte upptogs en föreskrift, att, därest det under en följd av år skulle visa sig, att materiellanslaget för en institution kunde något minskas, medan samma anslag för en annan institution behövde ökas, jämkning i anslagen kunde på framställning av kanslern utav Kungl. Maj:t vidtagas. Vidare ansågs för ändamålet kunna disponeras dels reservfonden — varom mera nedan — dels de till Kungl. Maj:ts disposition i staterna ställda belopp. Med anlitande av reservfonderna eller sistnämnda belopp kunde alltså Kungl. Maj:t tillgodose eventuella behov av nya materiellanslag eller mera betydliga förhöjningar av äldre sådana, utan att det vore erforderligt att omedelbart hos riksdagen begära anslag för ändamålet.

Någon erinran mot dessa grunder ifråga om tillgodoseende av universitetsinstitutionernas materiellbehov gjordes icke av riksdagen. Genom beslut den 28 juni 1907 fastställde Kungl. Maj:t stater för universiteten. Medan sålunda, på sätt ovan sagts, den i vardera utgiftsstaten under rubriken Avlöningar m. m. uppförda avdelningen särskilt underställts och godkänts av riksdagen, hava övriga delar av utgiftsstaterna väl framlagts för riksdagen till skärskådande i samband med de ändrade grunderna för staternas uppställning men icke blivit av riksdagen direkt godkända. Deras giltighet grundas sålunda allenast på Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut. I vissa fall hava emellertid, då det gällt höjningar av särskilda materiellanslag, sedermera framställningar till riksdagen avlåtit, och äro sålunda en del av de särskilda materiellanslagens slutsiffror grundade på gemensamt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Jag erinrade nyss om universitetens reservfonder. Vad angår

- [68.] Uppsala universitet, finnes i kungl. brevet den 30 december 1862 angående ny stat för universitetet en föreskrift, enligt vilken överskott i inkomster utöver utgiftsstaten ävensom besparingar på den del av samma stat, som avser avlöningar, såsom ock lediga emeritilöner, ingå till en särskild reservfond, som för sig skall bokföras och jämte universitetets fonder redovisas. Samma bestämmelser gällde enligt 1885 års stat för universitetet. Grunderna för reservfondens inkomstberäkning äro i stort sett alltjämt oförändrade. Enligt nu gällande föreskrifter utgöras reservfondens inkomster dels av besparingar å utgiftsstaten i andra fall än ovan nämnts beträffande anslagen till materiell och vissa andra förut berörda utgiftsposter, dels ock av tillfälliga och i inkomststaten icke beräknade inkomster. Reservfonden står under universitetskanslerns disposition för universitetets vetenskapliga och ekonomiska behov, i den ordning universitetsstatuterna stadga. Härmed syftas på bestämmelsen i § 142 av statuterna, enligt vilken för tillfälliga behov och sådana på förhand ej bestämda ändamål, som avse undervisningens, studiernas och universitetets allmänna förkovran, kanslern må efter omständigheterna använda de medel, som därtill äro särskilt anvisade. Frågor om anslag från reservfonden till pensioner eller till andra, icke tillfälliga förmåner för tjänstemän och betjäning, för vilka bestämd avlöning i staten upptagits, underställas Kungl. Maj:ts prövning. Reservfonden utgör vidare en slags regulator för universitetets hela ekonomi, i det att enligt gällande bestämmelser, därest inkomsterna något år icke fullt motsvara utgifterna, bristen må efter hemställan hos kanslern och enligt hans föreskrift täckas av reservfonden.

Innan jag övergår till inkomstberäkningen för Uppsala universitet, sådan den förelåg vid 1907 års riksdag, vill jag sammanfatta, vad nämnda universitet angår, utgiftsstatens huvudavdelningar och därvid jämväl angiva universitetets s. k. egna titlar, vilka i det följande komma att bliva föremål för närmare omnämnande. Siffrorna hänföra sig till gällande stat för universitetet för år räknat.

Utgiftsstat.

[68.]

	Naturaför- mäner och medel avsedda för särskilda ändamål kronor.	Allmänna medel kronor.	Summa kronor.	Summa allmänna medel kronor.
A) Avlöningar m. m. (innefattande avlöningar till professorer m. fl. lärare och till tjänstemän och be- tjänte vid universitetets samlin- gar och inrättningar ävensom vissa stipendier, såsom docentstipendier), vilken avdelning fastställts av Kungl. Maj:t och riksdagen, tillhopa	9,609: —	999,321: —	1,008,930: —	999,321: —
B) Till materiell m. m.				
1) De vetenskapliga institutioner- nas materiellanslag, av vilka största delen till beloppen fastställts av Kungl. Maj:t och riksdagen, tillhopa	89,019: 75	177,671: 96	266,691: 71	—
2) Reparationer Uppsala läns bidrag till sjukhus- byggnadernas underhåll	— 1,000: —	17,200: — —	17,200: — 1,000: —	— —
3) Krono- och kommunalutskylder samt brandavgifter för universi- tetets fastigheter i Uppsala . . .	—	2,000: —	2,000: —	—
4) Lantmäteri- och rättegångskost- naders samt övriga utgifter för uni- versitetets hemman å landet . . .	—	12,000: —	12,000: —	—
5) Extra utgifter, däri inberäknad tryckningskostnad (punkterna 2)-5) äro till beloppen fastställda av Kungl. Maj:t och i avseende å de under »allmänna me- del» uppförda beloppen oförändrade sedan 1907 års stat, med undantag dock för punkten 2) Reparationer, vilken post genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 augusti 1914 höjts med 200 kronor till 17,200 kronor.)	1,292: 51	24,000: —	25,292: 51	232,871: 96
C) Anslag för diverse ändamål. Hyror, pensioner, indragningsbe- lopp, vilken avdelning fastställts av Kungl. Maj:t, tillhopa	874: 95	27,933: 30	28,808: 25	27,933: 30
D) Till Kungl. Maj:ts disposition . .	—	—	—	4,856: 74
Summa	—	—	—	1,264,983: —

- [68.] Inkomstberäkningen, sådan den gjordes upp att föreläggas 1907 års riksdag, hade följande utseende, varvid jag dock för att bringa densamma i korrespondens med ovanstående utgiftsstat anger siffrorna i gällande inkomststat:

Inkomststat.

1) Statsanslag	1,062,347: —
(Häri ingår ett belopp av 42,676 kronor 85 öre, utgörande dels ersättning för förlorade mantalspenningar, dels ock ersättning för indelta räntor och kronotionde, som indragits till statsverket.)	
2) Spannmål från universitetets hemman m. m., 21,129,42 hektoliter, hälften råg och hälften korn, beräknad efter 7,18 kronor för hektoliter	151,709: 24
3) Penningar och persedlar av universitetets hemman m. m.	30,919: 68
4) Inkomst av skogarna utöver den ved och de virkesprodukter, som dels utgå in natura och dels gottgöras ålderstilläggsfonden	13,000: —
5) Inkomst av försålda hus å landet, arrende av humlegårdar, övriga avgifter av stadsjord i Uppsala, hyresmedel, inkomst- av auktionsverket, dekanatsmedel samt inskrivnings- och kallelsepenningar	5,369: 08
6) Ränta å Borgströmska, Höijerska, Nilsson-Aschanska och Winbomska donationerna	1,638: — 202,636: —
Summa kronor 1,264,983: —	

Denna inkomststat förelades i avseende å grunderna — fränsett de till gällande stat hänförda beloppen — 1907 års riksdag, som lämnade den då gjorda inkomstberäkningen utan erinran. I samband med utgiftsstaten blev inkomststaten av Kungl. Maj:t fastställd genom ovanberörda beslut den 28 juni 1907. I likhet med vad fallet är med vissa delar av utgiftsstaten, grundar sig inkomststaten på beslut av Kungl. Maj:t allenast.

I avseende å inkomstberäkningens olika poster tillåter jag mig erinra om följande. I statsanslaget ingår, såsom av ovanstående framgår, ett belopp av 42,676 kronor 85 öre, som i viss mån är av annan natur än övriga delar av statsanslaget. Detta belopp innefattar dels 900 kronor ersättning för förlorade mantalspenningar, dels 39,991 kronor 85 öre ersättning för indragna, universitetet tillkommande indelta räntor och kronotionde, dels ock 1,785 kronor

Skytteanska professorsstiftelsen tillagd ersättning för indragen, indelt ränta och kronotionage. [68.]

Den i inkomstberäkningen ingående spannmålens myckenhet är upptagen efter 1905 års specialräkning och såsom nämnts värderad efter 7 kronor 18 öre för hektoliter.

Inkomstposten penningar och persedlar av universitetets hemman m. m. upptogs likaledes efter 1905 års specialräkning. I 1907 års inkomstberäkning uppskattades posten till 30,119 kronor 68 öre. Genom beslut den 22 juli 1918 höjde Kungl. Maj:t ifrågavarande post med 800 kronor till 30,919 kronor 68 öre. Sagda belopp, 800 kronor, beräknades motsvara vad efter en av 1918 års riksdag beslutad lönereglering för universitetets skogsvaktare kunde komma att inflyta genom utarrendering av viss del av åkerarealen vid de förutvarande då indragna skogsvaktarboställena.

Vad beträffar inkomst av skogarna, var denna inkomsttitel i 1885 års stat upptagen till 12,000 kronor. I det från universitetets sida framlagda förslag, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning i ämnet till 1907 års riksdag, hade denna post uppförts med 4,000 kronor. Den beräkning, varpå detta belopp grundades, var emellertid uppgjord i början av år 1900 och gällde de närmaste 10 åren. Då emellertid virkesprisen stigit väsentligt, ansågs avkastningen av skogarna kunna beräknas till 7,000 kronor, med vilket belopp posten upptogs i den av Kungl. Maj:t den 28 juni 1907 fastställda staten. I samband med den av 1920 års riksdag beslutade löneregleringen för universitetets skogsförvaltare samt inrättande av en assistentbefattning för skogsförvaltningen — vartill jag strax närmare återkommer — blev genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1920 ifrågavarande inkomstpost höjd med 6,000 kronor till 13,000 kronor.

I fråga om den under 5) i inkomstatsen angivna titeln var den i 1907 års stat uppförd med 3,969 kronor 8 öre. Sedan genom en till universitetet gjord donation, avseende uppförande av byggnad till bostad åt den fysiska institutionens prefekt, den boställsvåning, som förut disponerats av föreståndaren för samma institution, blivit ledig till uthyrning, beräknades sistnämnda boställsvåning kunna inbringa universitetet 1,400 kronor i årlig hyra, och blev med hänsyn härtill genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 augusti 1914 ifrågavarande post höjd med nämnda belopp, 1,400 kronor, till 5,369 kronor 8 öre.

[68.]

Räntan å de under 6) upptagna donationer, vilkas avkastning universitetet äger använda för sin verksamhets uppehållande, är liksom i allmänhet ifråga om fonder, vilkas avkastning är i utgiftsstaten upptagen, beräknad efter $4\frac{1}{2}$ procent, med undantag för den Winbomska fonden, vilkens avkastning är fixerad till 8 kronor.

Innan jag ingår på det föreliggande ärendet, vill jag i korthet erinra om upprinnelsen till detsamma ävensom om den ställning, som i vissa närmare angivna frågor av Kungl. Maj:t och riksdag intagits i avseende å Uppsala universitets ekonomi.

1918 års
riksdag.
Frågan om
bestridande
av skogsför-
valtningens
avlöning från
universite-
tets skogsin-
komster.

Frågan om inkomstberäkningen för Uppsala universitet kom att vid 1918 års riksdag i viss del bliva föremål för särskild uppmärksamhet. Kungl. Maj:t framlade då proposition (nr 440) angående löne-reglering för universitets skogsvaktare. På sätt framgår av det vid denna proposition i utdrag fogade protokollet över ecklesiastikärenden anförde dåvarande departementschefen, bland annat, att han tagit i övervägande, huruvida det vore möjligt att bestrida utgifterna för avlöning m. m. i fråga om skogsbetjäningen helt och hållet eller åtminstone till en del ur den behållna avkastningen av universitetets skogar. Departementschefen hade därför från universitetet skaffat sig uppgift om ställningen av universitetets skogars konto under de senaste åren. Av vad därvid meddelats framginge, att behållningen å detta konto utgjort: år 1914 20,690 kronor 53 öre, år 1915 23,144 kronor 65 öre, år 1916 10,286 kronor 21 öre samt år 1917 71,487 kronor 93 öre. Beträffande dessa siffror kunde anmärkas, att i dem inginge ett belopp av 7,000 kronor, som i 1907 års inkomststat för universitetet vore som inkomst av skogarna beräknade bland de tillgångar, med vilka universitetet hade att möta utgifterna enligt utgiftsstaten, samt att år 1917 akademiska biblioteket m. fl. institutioner påförts tillhoppa 34,244 kronor för inköpt ved från universitetets skogar, en fordran, som man med hänsyn till institutionernas ekonomi ej förväntade sig kunna indriva. I betraktande av vad sålunda förekommit och till dess någon erfarenhet vunnits rörande det årliga beloppet av kostnaderna av skogsvaktarnas dagtraktamenten, vilka skulle utgå av skogarnas avkastning, ansåg sig departementschefen ej då böra ifrågasätta, att, såsom annars lämpligen skulle ske, den kontanta avlöningen till skogsbetjäningen skulle utgå ur behållna skogsmedel.

Departementschefen anförde i detta sammandrag vidare bland annat:

[68.]

Tanken härpå bör dock ej förfalla; med den skogspolitik, universitetet med Kungl. Maj:ts bifall sedan ett antal år följt, genom inköp av växtliga ungskogar — för år 1917 beräknades sålunda fonden för inköp av växtliga ungskogar skola krediteras ett genom extra avverkningar utvunnet belopp av ej mindre än 446,845 kronor av årets inkomster från skogarna, medan under år 1914 motsvarande avsättning till nämnda fond uppgick till allenast 4,000 kronor samt under åren 1915 och 1916 ingen avsättning kunde göras — bör framdeles skogsbetjäningen, likasom ock skogsförvaltaren, kunna erhålla sin avlöning ur behållna skogsmedel, utan universitetsstatens betungande i övrigt.

Redan nu bör emellertid skogvaktarna tillkommande traktamentsersättning kunna utgå ur sagda skogsmedel. Att denna behållning år 1916 varit jämförelsevis låg torde få anses såsom ett undantagsfall. Allt talar tvärtom för att den behållna skogsavkastningen kommer att ökas, och jag finner därför fullgiltig anledning förefinnas för att en undersökning verkställes, huruvida icke, även om traktamentsersättningen åt skogvaktarna kommer att utgå ur denna avkastning, den i universitetets inkomststat upptagna posten: »inkomst av skogarna» etc., 7,000 kronor, bör höjas. Frågan härom bör i sinom tid upptagas.

I sin skrivelse nr 8 A, punkt 74, anmälde riksdagen sitt beslut angående lönerreglering för universitetets skogvaktare, och uttalade riksdagen härvid, att riksdagen i likhet med departementschefen ansåge lämpligt att till avlöningen åt skogvaktarna i möjligaste mån användes de behållna skogsmedlen, och att riksdagen därför förutsatte, att framdeles, så snart ske kunde, den i universitetets inkomststat ingående posten »inkomst av skogarna» för sådant ändamål höjdes med erforderligt belopp. I avvaktan därpå syntes emellertid universitetets statsanslag böra höjas med det av Kungl Maj:t äskade beloppet.

Vid 1919 års riksdag förelåg för första gången fråga om beredande av anslag till förstärkning av universitetsinstitutionernas materiellanslag, vilka på grund av den rådande dyrtidens verkningar visat sig otillräckliga. Lunds universitet hade redan på tilläggsstat för år 1918 erhållit medel för detta ändamål, och förslag förelåg nu från Uppsala universitet om ett motsvarande anslag på 1919 års tilläggsstat. Det från universitetet väckta kravet slutade å ett sammanlagt belopp av 41,726 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av denna fråga framhöll dåvarande departementschefen (se prop. nr 2 till 1919 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, punkt 16), att staten tvivelsutan ej borde undandraga sig att träda emellan till lättande av de ekonomiska svårigheter för Uppsala universitets institutioner, varpå in-

1919 års riksdag. Reservfondens anläggande till förstärkning av institutionernas materiellanslag.

[68.] komna framställningar buro vittne. Departementschefen funne sig dock hava anledning att ifrågasätta, det ej staten påtog sig att täcka hela det belopp, vartill de ifrågavarande bristerna i institutionernas tillgångar beräknats uppgå. Här om yttrar departementschefen:

Jag vill nämligen erinra, att Uppsala universitet, i jämförelse med Lunds universitet, som framställt anspråk, liknande de nu omförmälda, för sin ekonomi har ett ganska starkt stöd i sin reservfond. Vid 1918 års ingång uppgick denna, enligt mig från universitetet lämnade upplysningar, till något över 260,000 kronor. Efter avdrag för fondens under år 1918 redan bestridda utgifter och för mot-sedda påkänningar å densamma under sagda år — nämnda upplysningar gavs i mediet av december 1918 och fullt exakta siffror kunde ej lämnas — antogs fondens nämnda behållning vid slutet av år 1918 hava nedgått till närmare 50,000 kronor. Rörande dess inkomster under år 1918 kunde ej några meddelanden lämnas, men för år 1917 upplystes de hava utgjort något över 250,000 kronor. I betraktande av dessa sifferuppgifter synes det emellertid med skäl kunna förväntas, att universitetets reservfond skall kunna till någon del bidra till att täcka de behov av ökade anslag för år 1919, som de ovan nämnda framställningarna utvisa. I själva verket har fonden under gångna år, för övrigt i enlighet med sin uppgift, stått institutionerna bi vid ekonomiska trångmål. För att emellertid iakttaga nödig varsamhet vill jag ifrågasätta, att fonden antages kunna svara huvudsakligen för ökade kostnader för bränsle. Universitetet har såsom bekant stora skogsområden, och en mycket betydande del av till reservfonden inflytande medel härröra från överskott å inkomst av skogarna utöver det i universitetets inkomststat här för beräknade beloppet, 7,000 kronor. Det visar sig också, att bland reservfondens utgifter under år 1918, sådana de angivits i de ovan nämnda upplysningarna, upptagits tillskott till universitetets institutioner för bestridande av utgifter för bränsle.

Med särskilt avseende fäst å vad i vissa av då ingivna framställningar uppgivits rörande bränslekostnaderna och i övrigt med någon avrundning av beloppen beräknade departementschefen en totalsumma för ändamålet av 30,150 kronor, att utgå på 1919 års tilläggsstat. I enlighet härmed avlät Kungl. Maj:t proposition till riksdagen, som biföll vad härutinnan föreslagits.

1920 års
riksdag.
Disposition
av universi-
tetets skogs-
inkomster till
bestridande
av avlöning
åt viss perso-
nal vid skogs-
förvaltningen
m. m.

I skrivelse den 15 augusti 1918 hade kanslern för rikets universitet gjort framställning om förhöjning av löneförmånerna för skogsförvaltaren vid Uppsala universitet samt om inrättande av en assistentbefattning vid skogsförvaltningen. Efter det framställningen blivit för inhämtande av yttrande överlämnad till 1902 års löneregeringskommitté, avgav kommittén i skrivelse den 30 oktober 1919 utlåtande och förslag i ämnet.

Kommittén berörde även frågan, huruvida vissa utgifter för

universitetets skogsförvaltning kunde bestridas av den behållna avkastningen av universitetets skogar, och yttrade härutinnan, bland annat, följande:

[68.]

I sin skrivelse till universitetskanslern den 16 maj 1919 uti föreliggande ärende anhöll kommittén om upplysning, huruvida den tidpunkt kunde anses vara inne eller nära förestående, då ej blott eventuella hyresbidrag, ersättning för expenser och resekostnader utan även fasta avlöningar till universitetets skogspersonal kunde böra utgå av behållna skogsmedel och, såsom riksdagen antytt, den i universitetets inkomststat ingående posten »inkomst av skogarna» höjas med erforderligt belopp.

Med anledning därav har universitetets drätselnämnd i skrivelsen den 9 juli 1919 anfört, att först efter det hushållningsplaner för skogarna definitivt upprättats och fastställts, en sådan tidpunkt, som nyss nämnts, kunde anses hava inträtt, enär tillförlitlig beräkning av skogarnas årliga behållna inkomst dessförinnan ej kunde ske, men att förhoppning föreläge, att det slutliga arbetet med sådana hushållningsplaner skulle vara verkställt under loppet av år 1920.

Även om det anses, att med sistberörda fråga må kunna anstå, håller kommittén likväl för rimligt icke blott att, såsom av universitetsmyndigheterna själva föreslagits, eventuella hyresbidrag, ersättning för expenser och resekostnader skola utgå av behållna skogsmedel, utan att även hela det belopp, varmed avlöningsstaten för Uppsala universitet på grund av löneregleringen för skogsförvaltare och assistent kan komma att ytterligare belastas, skall gottgöras av skogsmedlen och i sådant hänseende ett däremot svarande belopp tillföras den i universitetets inkomststat under 4) upptagna posten »inkomst av skogarna».

Efter vad kommittén erfarit, hava nämligen de årliga inkomsterna av universitetets skogar under de senare åren varit så stora att — även om avsevärda belopp avsätts för inköp av ytterligare skogsmark — en åtgärd sådan som kommittén nu föreslagit utan den minsta tvekan må kunna vidtagas.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1920 av denna fråga (se 1920 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, punkt 92) framhöll jag, att jag, som i allt väsentligt instämde med löneregleringskommittén, dock i en punkt icke ansett mig kunna för det dåvarande uttala min anslutning till den uppfattning kommittén gjort gällande, även om jag i princip gillade densamma. Det gällde frågan om bestridande ur den behållna avkastningen av Uppsala universitets skogar av de utgifter, som vid bifall till det föreliggande förslaget skulle uppkomma.

Efter erinran om vad dåvarande departementschefen yttrat, när frågan om lönereglering för skogsvaktarna vid universitetet senast var uppe, anförde jag vidare:

Att jag emellertid ej kan dela kommitténs mening i vad den avser annan kostnadsökning än eventuella hyresbidrag, ersättning för expenser och resekost-

- [68.] nader, beror därpå, att jag med hänsyn till drätselnämndens åberopade yttrande anser, att med denna fråga bör anstå ännu något år. Drätselnämnden har nämligen meddelat, att, först efter det hushållningsplaner för skogarna definitivt upprättats och fastställts, tidpunkten kunde anses vara inne att beräkna skogspersonalens fasta avlöningar ur behållna skogsmedel; en tillförlitlig beräkning av skogarnas årliga behållna inkomst kunde dessförinnan ej ske, men drätselnämnden hyser den förhoppningen, att det slutliga arbetet med hushållningsplanerna skulle vara verkställt under loppet av år 1920. Först då anser jag tidpunkten vara inne för verkställande av de beräkningar, som erfordras för angivna ändamål, och torde ett bestämt uppdrag böra givas universitetets drätselnämnd härutinnan från Kungl. Maj:ts sida. Tills vidare finner jag mig böra föreslå, att den av löneregleringen betingade kostnadsökningen beräknas på sedvanligt sätt och att universitetets utgiftsstat höjes med erforderligt belopp. Hyresbidrag, ersättning för expenser och resekostnader torde dock, såsom av universitetsmyndigheterna själva föreslagits, böra utgå av behållna skogsmedel.

Denna min hemställan bifölles av Kungl. Maj:t, och i anslutning härtill framlades förslag till riksdagen, vilket förslag gick ut på en höjning av det ordinarie bestämda anslaget till universitetet med 6,000 kronor.

I sin skrivelse nr 8 A anförde riksdagen i denna fråga följande:

I det utlåtande, som löneregleringskommittén avgivit i fråga om dels lönereglering för skogsförvaltaren, dels inrättande av en assistentbefattning vid skogsförvaltartjänsten, har kommittén framhållit, hurusom enligt kommitténs mening hela det belopp, varmed avlöningsstaten för Uppsala universitet på grund av sagda lönereglering och inrättande av berörda assistentbefattning kunde komma att ytterligare belastas, borde gottgöras av universitetets behållna skogsmedel och i sådant hänseende ett däremot svarande belopp tillföras den i universitetets inkomststat under 4) upptagna posten »inkomst av skogarna». Enligt vad kommittén erfarit, hade nämligen de årliga inkomsterna av universitetets skogar under de senare åren varit så stora att — även om avsevärda belopp avsattes till inköp av ytterligare skogsmark — en åtgärd sådan som den kommittén förordade utan den minsta tvekan kunde bifallas.

Departementschefen åter, som i denna punkt förklarat sig ej kunna dela löneregleringskommitténs uppfattning, instämmer visserligen i sak med kommitténs betraktelsesätt men anser, att med denna fråga borde anstå ännu något år. Departementschefen åberopar härvid ett av drätselnämnden vid universitetet lämnat meddelande, att först efter det hushållningsplaner för skogarna definitivt upprättats och fastställts — vilket förväntades kunna ske under loppet av år 1920 — tidpunkten kunde anses vara inne att beräkna skogspersonalens fasta avlöningar av behållna skogsmedel. Tills vidare ville departementschefen föreslå, att den av löneregleringen betingade kostnadsökningen måtte beräknas på sedvanligt sätt och att universitetets utgiftsstat måtte höjas med erforderligt belopp. I anslutning härtill är Kungl. Maj:ts förslag avfattat.

Riksdagen har vid prövning av nu anförda spörsmål ej kunnat finna annat än att starka skäl tala för den uppfattning, som lönereregleringskommittén i ärendet tillkännagivit. Då inkomsterna från universitetets skogar mer än väl bära en utgift av den relativt obetydliga omfattning, varom nu är fråga, ser riksdagen intet skäl, varför man i detta hänseende bör avvakta en noggrann beräkning av skogarnas årliga behållna inkomst. Riksdagen anser sålunda att det belopp, 6,000 kronor, varmed enligt Kungl. Maj:ts förslag universitetsstaten skulle för genomförande av ifrågavarande lönereregleringar ökas, skall gottgöras av skogsmedlen. I universitetets inkomststat är posten »inkomst av skogarna» uppförd med 7,000 kronor; detta belopp skulle alltså ökas till 13,000 kronor. Då emellertid inkomststaten är fastställd av Kungl. Maj:t utan riksdagens medverkan, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig ändring i densamma. I samband härmed vill riksdagen framhålla önskvärdheten av en snar utredning dels rörande beräkning av universitetets årliga inkomst av dess skogar, dels ock i vad mån dessa medel kunna och böra användas till täckande av den mångfald behov, för vilka ökade statsanslag ofta ifrågasätts.

Till samma års riksdag hade Kungl. Maj:t framlagt förslag angående höjning av de i universitetets utgiftsstat upptagna posterna till respenningar för bokhållaren och till respenningar för fogden med respektive 150 och 1,500 kronor.

I avseende å detta förslag yttrade riksdagen i samma skrivelse i omedelbar anslutning till nyss återgivna uttalande.

Från enahanda synpunkt anser sig riksdagen böra betrakta de av Kungl. Maj:t åskade anslagen till höjning av respenningarna till bokhållaren och fogden. I universitetets inkomststat finnes en anslagspost: »Spannmål från universitetens hemman m. m., 21,129,42 hektoliter, hälften råg och hälften korn, beräknad efter 7,18 kronor för hektoliter», vilken post för närvarande är upptagen till 151,709 kronor 24 öre. Enligt riksdagens mening torde denna anslagspost otvivelaktigt kunna under nuvarande förhållanden beräknas till ett väsentligt högre belopp än det i inkomststaten angivna; utan att nu vilja närmare yttra sig härom håller riksdagen dock före, att en del smärre utgifter för universitetets drätsel — varpå ifrågavarande anslag giva exempel — böra kunna bäras av universitetets egna medel, och att endast i undantagsfall statsanslag härvidlag böra ifrågasättas. Då riksdagen sålunda anser, att universitetet äger möjlighet att betäcka de utgifter, varom nu senast är tal, anser sig riksdagen icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts nu senast berörda framställningar. Jämväl den ovannämnda anslagsposten »Spannmål från universitetets hemman m. m.» anser riksdagen böra med det snaraste regleras, och torde en utredning härutinnan kunna åvägabringas i samband med den ovan berörda utredningen rörande universitetets skogsmedel.

De av Kungl. Maj:t för sagda ändamål begärda statsanslagen blevo sålunda icke av riksdagen beviljade.

[68.]

Kungl. Maj:ts
beslut den 22
juni 1920.

Genom beslut den 22 juni 1920 förordnade Kungl. Maj:t, att den i universitetets inkomststat uppförda anslagsposten »inkomst av skogarna» skulle höjas från förutvarande belopp 7,000 kronor till 13,000 kronor eller alltså med 6,000 kronor, vilket sistnämnda belopp erfordrades för täckande av kostnaderna för löneregleringen för skogsförvaltaren och inrättandet av förutnämnda assistentbefattning. Vidare förklarade Kungl. Maj:t enligt beslut samma dag hinder icke möta för universitetskanslern att med anlitande av medel, influtna till universitetet under den i inkomststaten upptagna anslagsposten: »spannmål från universitetets hemman» o. s. v. för år 1921 öka anslagen till respenningar, för bokhållaren med högst 150 kronor och för fogden med högst 1,500 kronor. Och vidare anbefallde Kungl. Maj:t kanslern, att från vederbörande vid universitetet i Uppsala infordra och med eget utlåtande till Kungl. Maj:t överlämna utredning i de av riksdagen angivna avseenden.

1920 års riks-
dag.
Reservfon-
dens anlitan-
de till för-
stärkning av
institutioner-
nas materiell-
anslag.

Vid 1920 års riksdag förelåg jämväl fråga om beredande av medel å 1920 års tilläggsstat till förstärkning av materiellanslagen vid Uppsala universitet. Från universitetets sida hade för ändamålet begärts ett belopp om tillhopa 100,758 kronor 82 öre, innefattande jämväl av bränsleutgifter förorsakade merkostnader. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1920 av detta anslagskrav yttrade jag bland annat följande:

I syfte att erfara, huruvida fog finnes för universitetets anspråk, att staten skulle för år 1920 i olikhet med år 1919 lämna bidrag till täckande av även sådana brister i institutionernas materiellanslag, som härröra från stegrade bränsleutgifter, har jag införskaffat vissa uppgifter rörande reservfondens nuvarande ställning. Av dessa uppgifter — vilka lämnades redan under loppet av år 1919 och i vissa avseenden endast äro approximativa — framgår, bland annat, att reservfondens behållning, som den 1 januari 1918 utgjorde 261,622 kronor 66 öre, vid 1919 års ingång belöpte sig till 405,498 kronor 45 öre. För år 1920 räknades med en till detta år ingående behållning av 325,876 kronor 2 öre.

Av nu anförda siffror synes mig framgå, att, även om reservfondens ställning icke är så god som för ett år sedan, universitetet dock allt fortfarande torde kunna svara för de ökade kostnaderna för bränsle vid vederbörande institutioner.

I anslutning härtill och med någon avrundning av beloppen tillstyrkte jag ett förstärkningsanslag för ändamålet av 86,550 kronor att utgå på 1920 års tilläggsstat. Detta blev ock Kungl. Maj:ts förslag; och blev detsamma utan erinran av riksdagen bifallet.

I likhet med vad som skett under åren 1919 och 1920 framlade de akademiska myndigheterna jämväl för år 1921 förslag om särskilt förstärkningsanslag till institutionernas materiell. Det äskade beloppet belöpte sig till sammanlagt 116,847 kronor 29 öre. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 lämnade min företrädare i statsrådsämbetet en honom från universitetet tillhandakommen approximativ beräkning av reservfondens ställning under år 1920. Av denna framgick, att fonden, som ingick med en behållning från år 1919 med 351,540 kronor 47 öre, beräknades till år 1921 utbalansera en behållning av 227,435 kronor 87 öre. I anslutning härtill anförde departementschefen:

På grund av vad den approximativa beräkningen utvisar i fråga om reservfondens förmåga att bära extra ordinarie utgifter har jag trott mig kunna såväl först och främst i avseende å de nu å tilläggsstat begärda anslagsposterna som ock beträffande vissa å extra stat för år 1922 äskade anslag ifrågasätta en reduktion — i några fall har jag funnit mindre anslagsbehov kunna åtminstone tillsvidare helt och hållet tillgodoses ur reservfonden. Vad angår de nu äskade tilläggsstatsanslagen å tillhoppa 116,847 kronor 29 öre föreslår jag alltså, att Kungl. Maj:t av riksdagen utverkar ett belopp av 60,000 kronor, således något mer än hälften av vad universitetet begärt.

I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t riksdagen bevilja för ändamålet ett anslag av 60,000 kronor att utgå på 1921 års tilläggsstat.

Riksdagen beviljade emellertid ett anslag av allenast 40,000 kronor, och anförde i samband härmed, bland annat, följande:

I samband med sitt beslut i fråga om lönerreglering för skogsförvaltaren vid universitetet och avlöning åt dennes assistent framhöll 1920 års riksdag, bland annat, önskvärdheten av en snar utredning dels rörande beräkning av universitetets årliga inkomst av dess skogar, dels ock i vad mån dessa medel kunde och borde användas till täckande av den mångfald behov, för vilka ökade statsanslag ofta ifrågasattes. Med anledning härav anbefallde Kungl. Maj:t kanslern för rikets universitet att från vederbörande vid Uppsala universitet infordra och med eget utlåtande till Kungl. Maj:t överlämna utredning i de av riksdagen angivna avseenden. Denna utredning, vilken icke varit för Kungl. Maj:t tillgänglig vid tiden för statsverkspropositionens avlämnande, har numera inkommit till Kungl. Maj:t, och har riksdagens vederbörande utskott tagit del av densamma.

Vad angår nämnda utredning, har riksdagen icke nu ansett sig böra ingå i närmare skärskådande av densamma, helst som riksdagen vid frågans bedömande måste äga kännedom om den ställning, som Kungl. Maj:t kan komma att intaga till spörsmålet i dess helhet. En dylik prövning från Kungl. Maj:ts sida förväntar riksdagen ett kommande år vara vidtagen. Riksdagen har vidare

[68.]

1921 års
riksdag.
Reservfon-
dens an-
litande till
förstärkning
av institu-
tionernas
materiell-
anslag.

- [68.] velat framhålla, hurusom årliga redogörelser för universitetets enskilda medelsförvaltning skulle avsevärt bidraga till klargörande av universitetets behov av statsanslag, och lär kunna förväntas, att Kungl. Maj:t vid prövning av universitetets anslagsäskanden tager behörig hänsyn till dessa redogörelser, vilka i samband med eventuella framställningar om statsanslag synas böra framläggas för riksdagen till skärskådande. Riksdagen förutsätter emellertid i varje fall, att även framdeles reservfondsmedel i tillräcklig omfattning komma att stå till universitetskanslerns förfogande för användning i överensstämmelse med i universitetsstatuterna meddelade föreskrifter.

Universitets-
myndigheter-
nas utredning
av år 1920
och Kungl.
Maj:ts i an-
ledning av
densamma
fattade
beslut.

Den av riksdagen åberopade utredningen, varav statsutskottet år 1921 tagit del, är densamma, som universitetsmyndigheterna genom ovannämnda beslut av Kungl. Maj:t den 22 juni 1920 anbefalldes att överlämna till Kungl. Maj:t. Utredningen verkställdes av universitets drätselnämnd och utmynnade i ett av drätselnämnden i skrivelse den 17 december 1920 framlagt förslag till ny beräkning av inkomster från universitetets hemman och skogar samt av vissa utgiftsposter i universitetets stat. Ärendet behandlades den 29 december 1920 av det större akademiska konsistoriet, som tillstyrkte drätselnämndens förslag. Med viss jämkning tillstyrkte även kanslern det samma i skrivelse den 5 februari 1921, vilken inkom till ecklesiastikdepartementet den 7 i samma månad.

Under loppet av år 1921 blev denna utredning föremål för noggrant övervägande från Kungl. Maj:ts sida. Då emellertid de allmänna prisförhållandena undergått en väsentlig förändring, sedan denna utredning gjordes, och de kalkyler, på vilka densamma grundades, dåmera näppeligen kunde godtagas, anmodade Kungl. Maj:t genom beslut den 25 november 1921 kanslern att från vederbörande vid universitetet infordra och med eget utlåtande till Kungl. Maj:t överlämna förnyad utredning i förevarande hänseenden. Den sålunda infordrade förnyade utredningen har numera inkommit.

Innan jag övergår till att redogöra för densamma, vill jag med några ord beröra frågan om universitetets reservfond och institutionernas materiellanslag vid 1922 års riksdag.

1922 års
riksdag.
Reservfon-
dens anli-
tande till
förstärkning
av institutio-
nernas ma-
teriellanslag.

Jämväl i avseende å år 1922 förelåg från universitetets sida förslag om förstärkning av materiellanslagen för detta år. Anslagsäskandena slutade å ett belopp av tillhoppa 128,328 kronor 6 öre. Det framhölls därvid från universitetet, att de framlagda äskandena beräknats under förutsättning, att de anslag, som begärts å 1922

års tilläggsstat, verkligen oavkortade komme respektive institutioner till godo, och att sålunda de belopp, som till äventyrs icke komme att av riksdagen beviljas, måste, om de ej kunde utgå ur universitetets reservfond, betäckas genom tilläggsanslag för år 1923.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 lämnade jag till en början en redogörelse för en mig tillhandakommen approximativ beräkning av universitetets reservfond för år 1921. Av densamma framgick, att, emedan behållningen från år 1920 utvisade en summa av 231,005 kronor 61 öre, det utgående balanskontot beräknades angiva en summa av allenast 82,003 kronor 27 öre. I anslutning härtill yttrade jag vidare:

Vid en jämförelse mellan reservfondens nu beräknade ställning för år 1921 och fondens ställning för år 1920, sådan den angivits i propositionen om 1921 års tilläggsstat, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 42, framgår, att densamma icke nu ter sig så stark, som vid förra bokslutet kunde väntas. Då det till år 1921 utgående balanskontot uppskattades till 227,435 kronor 87 öre, har den till 1922 utgående balansen beräknats till allenast 82,003 kronor 27 öre. Här föreligger sålunda en väsentlig nedgång i behållningen, som gör, att man måste ställa sig i hög grad tveksam, huruvida det kan vara lämpligt att för nu ifrågavarande ändamål anlita fonden, då dess egentliga uppgift därigenom lätt kan äventyras. Med hänsyn emellertid till den ställning riksdagen intagit till denna fråga anser jag mig icke böra tillstyrka en anordning, varigenom staten helt ikläder sig kostnaderna för de ökade materiellutgifterna, utan vill jag, i likhet med vad för år 1921 skedde, förorda, att förslag framläggas till riksdagen att för ändamålet bevilja en viss del av det begärda beloppet, under det att återstoden sålunda får täckas genom reservfondens medel. I fråga om den del av beloppet, som bör av riksdagen utverkas, har jag ansett mig böra stanna vid att tillstyrka samma belopp, som för ändamålet av riksdagen anvisats för år 1921 eller således 40,000 kronor.

Efter det jag vidare erinrat om universitetsmyndigheternas år 1920 verkställda utredning angående ny inkomstberäkning för universitetet och Kungl. Maj:ts i anledning därav fattade beslut, berörde jag vissa av 1920 års riksdag framhållna synpunkter rörande universitetets ekonomi och yttrade härom:

Riksdagen framhåller vidare, hurusom årliga redogörelser för universitetets enskilda medelsförvaltning skulle avsevärt bidraga till klargörande av universitetets behov av statsanslag. Med universitetets enskilda medel torde avses sådana inkomster, som inflyta under vissa i universitetets inkomststat upptagna rubriker. I utgiftsstaten äro dessa medel sammanslagna med det till universitetet utgående ordinarie bestämda anslaget, och har universitetet att av samtliga nu angivna medel bestrida sina i staten upptagna utgifter. Då det sålunda icke är i staten

[68.]

angivet, vilka utgifter skola bestridas med de olika slags enskilda medel, som ingå i inkomststaten, torde någon detaljerad redogörelse icke kunna lämnas för förvaltningen av de enskilda medlen, vilka tillsammans med statsanslaget redovisas i universitetets räkenskaper. Skulle man med universitetets enskilda medel avse det utöver de beräknade inkomstitlarna uppkommande överskottet, skall detta enligt gällande bestämmelser överföras till och bilda den här ofta omnämnda reservfonden. För reservfondens ställning lämnar universitetet årliga redogörelser.

Riksdagen uttalar vidare sin förväntan, att Kungl. Maj:t vid prövning av universitetets anslagsäskanden tager behörig hänsyn till de av riksdagen omnämnda redogörelserna, vilka i samband med eventuella framställningar om statsanslag böra föreläggas riksdagen. På sätt framgår av vad jag nyss anfört i frågan om förstärkning för år 1922 av de olika universitetsinstitutionernas materiellanslag, har jag därvid tagit behörig hänsyn till reservfondens ställning och samtidigt framlagt en tablå över denna fond, sådan den vid innevarande tidpunkt kan beräknas. Jag vill dessutom betona, att universitetet framfört en stor del anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1922 års riksdag, vilka jag icke kunnat biträda. I den mån dessa äskanden varit av den natur, att de falla under sådana behov, som kunna täckas av reservfondsmedel, har jag ansett ett avslag från Kungl. Maj:ts sida icke innebära en i sak avvisande ståndpunkt, utan håller jag före, att dessa behov kunna efter kanslerns prövning få tillgodoses förmedelst reservfonden.

Till sist vill jag allenast understryka den även av riksdagen framhållna synpunkten, att man bör vid bedömande av dessa frågor så tillse, att reservfonden ej allt för starkt beskäres, utan att reservfondsmedel i tillräcklig omfattning komma att stå till universitetskanslerns förfogande för användning i överensstämmelse med i universitetsstatuterna meddelade föreskrifter.

I enlighet med min tillstyrkan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å 1922 års tilläggsstat bevilja ett förstärkningsanslag för nu ifrågasvarande ändamål av 40,000 kronor.

Emellertid väcktes inom riksdagen två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herrar E. Trygger och C. A. Reuterskiöld och den andra inom andra kammaren av herr N. Edén, däri hemställdes, att riksdagen måtte besluta att till materiell m. m. för ifrågavarande institutioner och inrättningar vid universitetet i Uppsala på tilläggsstat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 128,328 kronor 6 öre.

Då innehållet i sagda motioner synes mig i viss mån belysande för den föreliggande frågan, vill jag i korthet redogöra för det huvudsakliga innehållet i desamma.

Därest Kungl. Maj:ts förslag bleve av riksdagen bifallet, skulle detsamma komma att för universitetet medföra synnerligen betänkliga verkningar.

Universitetets reservfond står som bekant till universitetskanslerns disposi-

tion att användas »för tillfälliga behov och sådana på förhand ej bestämda ändamål, som avse undervisnings, studiernas och universitetets allmänna förkovran».

Inkomsterna till fonden utgöras väsentligen av överskotten å universitetets inkomster utöver vad i dess stat beräknats och hava sålunda under de senare åren huvudsakligen bestått i vad arrenden och skogsavkastning från universitetets, företrädesvis genom donationer tillkomna egendomar inbringat utöver de härför i staten upptagna beloppen. Arrendena, som beräknas efter medelmarkgångstaxa, torde icke under 1922 kunna förväntas undergå någon väsentlig minskning, men utom allt tvivel föreligger en fara, att arrenden på grund av arrendatorers obestånd i viss omfattning icke skola komma att tillfullo inflyta. Där emot är det uppenbart, att inkomsterna från skogarna komma att undergå en högst betydande minskning. Enligt tillhandahållna siffror torde inkomsterna till reservfonden för 1922 knappt kunna beräknas uppgå till mer än omkring 251,000 kronor. Läggas härtill behållningen från 1921 å omkring 82,000 kronor, uppstår ett disponibelt belopp av 333,000 kronor.

Med denna summa skola emellertid betydande utgifter täckas.

Sedan flera år hava i överensstämmelse med de anvisningar, som givits av Kungl. Maj:t, med reservfondens medel täckts bristerna å anslagen till reparationer, krono- och kommunalutskylder, brandavgifter, lantmäteri- och rättegångskostnader samt övriga utgifter för universitetets hemman å landet samt till extra utgifter och tryckningskostnader. Då dessa anslag efter nuvarande förhållanden äro mycket för lågt beräknade, hava bristerna stigit till betydande belopp. För 1921 beräknas sålunda ännu 38,000 kronor behöva täckas, och för 1922 uppskattas bristbeloppet till omkring 150,000 kronor. Härtill komma åtskilliga redan beslutade utgifter och utgifter till redan för handen varande behov å tillhoppa omkring 51,600 kronor, i vilket belopp ingå 30,000 kronor för likviderande av rör och cement för akademiemman.

Då dessa utgifter, som sammanlagt utgöra 239,600 kronor, täckts av ovan nämnda medel i reservfonden, skulle återstå en disponibel behållning av omkring 93,400 kronor.

Med denna behållning skulle sålunda täckas det belopp av omkring 88,000 kronor för materiell m. m., som tänkts skola utgå ur reservfonden.

Nu bör emellertid anmärkas, att därjämte förutsatts, att reservfonden också skulle täcka ett behov av omkring 16,000 kronor för Uppsala universitetsbibliotek.

Skulle reservfonden belastas med dessa båda belopp, skulle tydligen icke blott dess nu beräkneliga behållning bliva helt och hållet tömd, utan därjämte en brist uppstå för år 1922, enligt ovan givna approximativa beräkningar uppgående till över 10,000 kronor.

Det är att märka, att det läge för reservfonden, som nu angivits, uppkommer redan på grund av de utgifter, som redan vid årets ingång med säkerhet äro kända. Följaktligen skulle intet återstå för att täcka de utgifter, som sedermera under hela året bliva nödiga. Universitetets ekonomiska förvaltning är emellertid så anordnad, att det förutsättes, att en mängd tillfälliga behov, som uppstå, skola tillgodoses genom medel från reservfonden. Sådana behov röra universitetet, dess institutioner och undervisningen och forskningen där, men samman-

[68.] hänga i väsentlig omfattning också med handhavandet av universitetets lantbruks- och skogsfastigheter. I förra hänseendet kunna nämnas sådana utgifter för institutionerna, som ej höra till deras löpande utgifter, såsom tillfälliga bidrag till deras instrumentella utrustning eller till förvärvandet av samlingar för dem eller dylikt. I senare hänseendet kan hänvisas till den redan omnämnda utgiften för täckdikning å universitetets hemman. Det låter sig uppenbarligen ej göra att försätta reservfonden i sådant läge, att för alla behov av denna och liknande beskaffenhet, som uppkomma under årets lopp, icke några medel finnas tillgängliga.

Under sådana förhållanden har det syntts nödvändigt, att reservfonden icke betungas för nu i statsverkspropositionen ifrågasatta ändamål. Endast på så sätt kan man anses hava nödortfigt sörjt för att tillräckliga medel komma att behållas å fonden för att möta de ändamål, som egentligen skola ur densamma tillgodoses. Det bör dessutom anmärkas, att genom en höjning av här förevarande anslagspost i realiteten icke skulle uppkomma några nya utgifter, då i förevarande fall från reservfonden icke avsetts att utgå anslag till andra utgifter än sådana, som i händelse reservfonden icke lämnar tillgång, måste bliva tillgodosedda genom medel anslagna av riksdagen.

Statsutskottet tillstyrkte för ändamålet ett anslag av 80,000 kronor, i samband varmed utskottet yttrade, bland annat, följande:

Vid prövning av vad i motionerna framhålles beträffande de utgifter, som äro avsedda att utgå ur reservfonden, har utskottet ej kunnat känna sig övertygat om riktigheten av de härutinnan gjorda beräkningarna, och synes det därför utskottet vanskligt att på dessa kunna bygga en mera bestämd uppfattning om fondens bärkraft för ytterligare utgifter. Då det emellertid för utskottet blivit upplyst, att på grund av de nya skattebestämmelserna utskylderna för universitetet ökats med ungefär 40,000 kronor utöver vad som beräknats, har utskottet funnit skäl föreligga tillstyrka en ökning av det utav Kungl. Maj:t föreslagna beloppet med sagda summa till 80,000 kronor.

Vid behandling av utskottets förslag stannade kamrarna i olika beslut, i det att första kammaren biföll motionärernas förslag, under det andra kammaren godkände vad utskottet hemställt. Vid verkställd gemensam omröstning segrade andra kammarens mening med 226 röster mot 118, vadan alltså riksdagen på 1922 års tilläggsstat anvisat ett förstärkningsanslag av 80,000 kronor.

Universitets-
myndigheter-
nas utredning
av år 1922.

Efter att sålunda hava redogjort för den ställning, som av Kungl. Maj:t och riksdag de senare åren intagits till Uppsala universitets ekonomiska förhållanden, övergår jag att redogöra för den förut berörda förnyade utredningen rörande universitetets inkomstberäkning, som av de akademiska myndigheterna år 1922 verkställes.

Vad först beträffar inkomsterna från akademiemmanen meddelade drätselnämnden i sin år 1920 verkställda utredning, att i enlighet med 1919 års räkenskaper, dessa uppgingo till 20,442,469 hl. spannmål samt penningar och persedlar, de båda sistnämnda uppgående tillhopa till 55,210 kronor 16 öre. I analogi med vad som förekommit vid uppgörande av nu gällande stat för universitetet hade drätselnämnden funnit lämpligt, att nu angivna spannmålskvantitet samt belopp av penning- och persedelräntor lades till grund för de nya beräkningarna. I detta hänseende infordrade drätselnämnden yttrande från akademifogden, vilken i skrivelse den 10 november 1920 härutinnan anförde följande:

[68.]

*Akademi-
hemmanen.*

Tidsläget gör, att beräkningar över vad universitetets hemman kunna komma att giva i form av arrenden för en viss tid framåt äro oerhört svåra att uppgöra. Alldenstund arrendena till övervägande del äro åsatta i spannmål att lösas efter årets medelmarkegångspris blir arrendesumman omedelbart beroende av nämnda pris. Detta pris återigen kommer att mycket kraftigt påverkas — utom av det allmänna marknadsläget — av de närmaste årens tullpolitik och arbetsförhållandena inom lantbruket. Beräkningarnas tillförlitlighet blir därför beroende av faktorer, som äro okända, och måste följaktligen bliva i hög grad osäkra. Vid vilken nivå spannmålspriserna i en framtid komma att stabilisera sig är alltså omöjligt att förutsäga. De hava förut på en tidrymd av 15 år växlat så, att t. ex. i Uppsala län årsmarkegångspriset för en hektoliter råg var 7 kronor 18 öre år 1903 och 28 kronor 63 öre år 1918. Även om man tager hänsyn till ovan angivna ovissa faktorer och den inverkan de kunna få på spannmålspriset i en framtid, torde man dock få räkna med, att dessa komma att ansluta sig så pass nära till de mera stabila priserna före år 1914 att även för framtiden markegångspriserna under de egentliga krisåren komma att anses som abnorma. Då de emellertid komma att påverka medelmarkegångsprisen en tid framåt — även efter sedan årsmarkegångsprisen återgått till mera normalt läge — torde vid uträknandet av ett medeltal, lämpligt att läggas till grund för universitetets stat icke dessa krisprispriser böra helt bortelimineras utan medgivas inverka på nyssnämnda medeltal. Att vid bestämmandet av detta medeltal följa den vanliga tioårsmedelmarkegångsberäkningen skulle vara allt för oförsiktigt. En brist i universitetets stat skulle då vara självfallen så snart ett visst års medelmarkegångspris understeg det för år 1920 gällande. Och detta kan med en viss grad av sannolikhet beräknas inträffa om 5 à 8 år. Då väl statförslaget avses gälla ett större antal år, är det därför nödvändigt att utspäda krisårspriserna med ett större antal mera normala årspris. Då universitetets stat sist fastställdes följdes medeltalet från 20 år. Ansågs detta motiverat i en tid, då säkerligen ingen räknade med de våldsamma prisförskjutningar, som sedan inträffat, torde försiktigheten och de sista årens erfarenhet bjuda, att även nu räkna med medeltal från minst lika många år. Detta medeltal blir för de sista 20 åren 8 kronor 86 öre. Våd angår kvantiteten spannmål samt

[68.] beloppet för kontanta arrenden torde utan risk kunna räknas med sista uppbörds-årets siffror.

På här anförda skäl får jag alltså förorda, att vid uppgörandet av statförslag för universitetets hemman spannmålspriset måtte beräknas som medeltal från sistförflutna 20 år eller 8 kronor 86 öre samt att beträffande antal hektoliter spannmål samt summan av kontantarrenden må följas sista årets uppbördssiffror.

Drätselnämnden fann de av akademifogden angivna grunderna för beräkningen av spannmålspriset vara väl motiverade och utgick därför i likhet med beräkningarna vid uppgörandet av 1907 års stat från medelpriset för de senaste 20 åren eller alltså det av akademifogden angivna pris av 8 kronor 86 öre per hektoliter.

Vid den år 1922 verkställda förnyade utredningen lät drätsel-nämnden genom akademikamreraren verkställa ny beräkning av de arrenden i spannmål samt i penningar och persedlar, som enligt nu gällande arrendekontrakt skola till universitetet av dess arrendatorer levereras. Och anmodades akademifogden att avgiva nytt yttrande om det värde, vartill spannmålsarrendena borde beräknas. Akademifogden förklarade sig därvid finna förhållandena sedan tiden för hans ovan angivna yttrande icke motivera någon ändring i hans förslag. I anledning därav ansåg sig drätselnämnden böra vidhålla det medelpris, som förut lagts till grund för beräkningen av arrendespannmålens värde eller 8 kronor 86 öre per hektoliter. Drätselnämnden beräknar i sin senare utredning inkomsten av akademihemmanen till 20,724,26 hektoliter spannmål à 8 kronor 86 öre, d. v. s. 183,616 kronor 94 öre, samt penningar och persedlar av universitetets hemman m. m. till 55,158 kronor 61 öre.

Inkomst av
skogarna.

För universitets skogar upprättade hushållningsplaner hava numera fastställts av kanslern och ligga till grund för inkomstberäkningen. Med stöd av dessa planer har på anmodan av drätselnämnden universitetets skogsförvaltare uppgjort kalkyl över dessa inkomster. Denna av skogsförvaltaren uppgjorda kalkyl över värdet av skogsavkastningen från universitetets skogar och det i samband därmed avgivna förslaget till skogsavkastningens disposition är av följande lydelse:

*Debet.**Kredit.*

Avgående poster (årligen):

I. Årsavkastningen enligt för skogarna fastställd hushållningsplan:	
53,596 kbm., varav	
18,596 kbm. beräknas utgöras av vedvirke med ett värde av kr. 4: — per kbm. . . .	74,384: —
och 35,000 kbm. beräknas utgöras av timmerträd med ett värde av kr. 8: — per kbm.	280,000: —
1,400 kbm. från impediment à kr. 4: —	5,600: —
	359,984: —
II. Årligen inflytande medel från häradssallmänningar, i vilka universitetet äger del efter oförmedlat hemmantal, beräknas uppgå till	
	18,000: —
III. Diverse arrendemedel	1,516: —
Summa kronor	379,500: —

Vedvirke till arrendatorer:	
6,000 kbm. vedvirke à kr. 4: —	24,000: —
6,000 kbm. timmerdugl. virke à kr. 8: —	48,000: —
	72,000: —
Löneved till gymnastikläraren samt ved till akademiska sjukhuset, matem. samt språkseminarierna	
236 kbm. à kr. 4: — . . .	944: —
Nybyggnader, reparationer o. underhåll av skogsvaktarboställen och skogsarbetaretorp beräknas under närmaste 10 år komma att uppgå till kr. 80,000: — eller årligen	
	8,000: —
Förvaltningskostnader	101,000: —
Skatter	55,000: —
Dikningskostnader	5,000: —
Inventarier	1,500: —
Väganläggningar	1,000: —
Skogsodlingar och hägnader	10,000: —
Utgifter för värderingar och indelningar	2,000: —
Diverse och oförutsedda utgifter	6,056: —
	262,500: —

Behållning:

Kapital att årligen under 20 år användas för amortering och förräntning av jämlikt kungl. brev den 16 augusti 1918 angående tillstånd för Uppsala universitet att teckna aktier i järnvägsanläggningen Uppsala—Kerstinbo, ur skogsfonden upplånat belopp	
	11,000: —
Kapital att årligen tillföras fonden för inköp av växtliga ungskogar	
	40,000: —
Kapital att tillföras universitetet	
	66,000: —
	117,000: —

Summa kronor 379,500: —